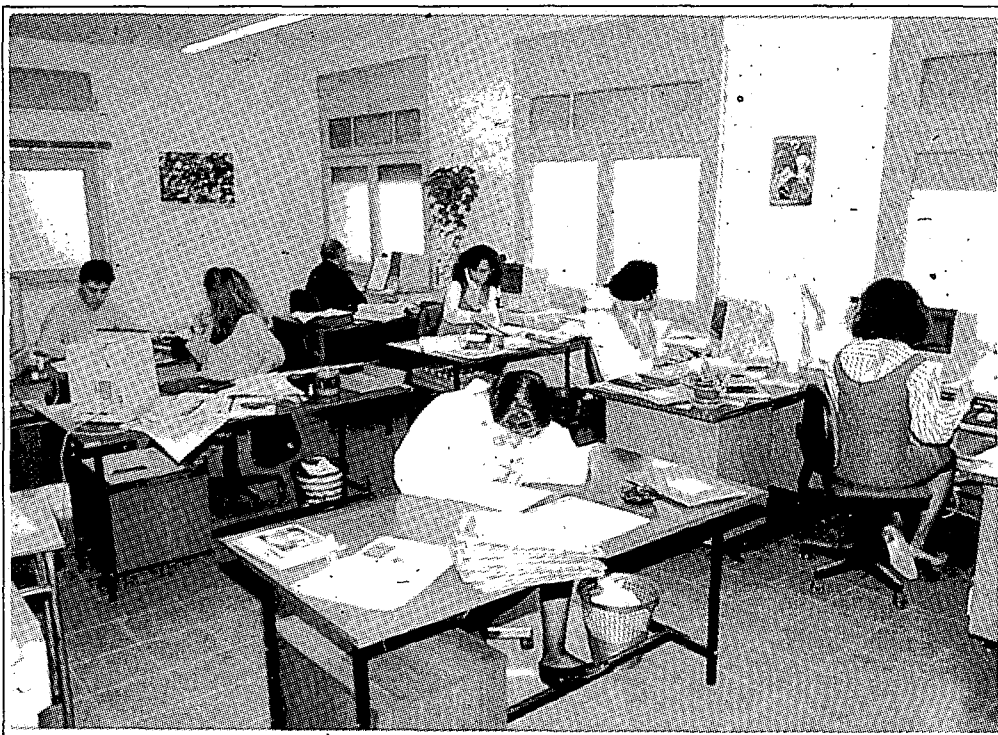

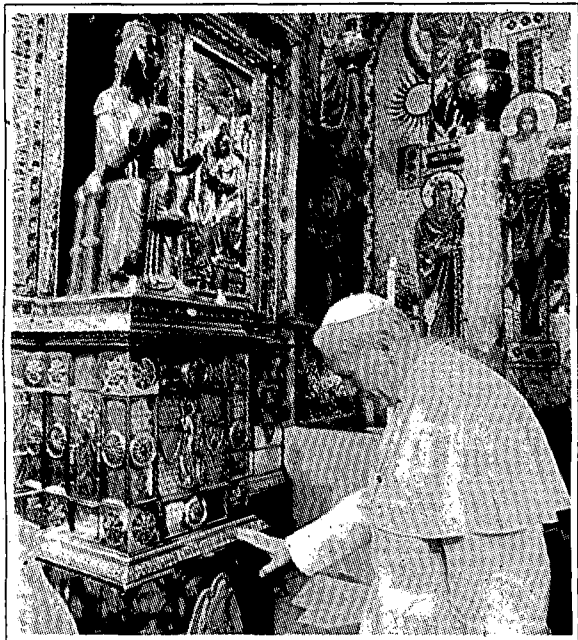
Tots dos mitjans projecten d'arribar al màxim de persones

«Catalunya Cristiana» i «Ràdio Estel», dues eines per a l'evangelització

La celebració, el dia 30, de la XXIX Jornada Mundial de la Comunicació, data en què l'Església convida tothom a reflexionar sobre la importància dels mitjans de comunicació, és una bona ocasió per parlar, una vegada més, del setmanari *CC* i de *Ràdio Estel*, i de donar-los, entre tots, el suport que mereixen. La qüestió dels mitjans és vital. El Sant Pare, aquest any, reflexiona sobre un gran mitjà com és el cinema. A casa nostra, la qüestió dels mitjans de comunicació eclesial, continua sent una assignatura pendent. D'una banda, els fraccionaments i de l'altra, la inexistència de sinèrgies i de coordinació. *Catalunya Cristiana* i *Ràdio Estel* han sabut trobar fórmules d'intercanvi i cooperació, que desitjariem que es poguessin fer realitat també en relació als altres mitjans amb què compta l'Església a Catalunya, en especial els *Fulls* diocesans. En aquest tema dels mitjans, els petits antagonismes entre arxidiòcesis bloquegen les possibilitats d'una actuació més decidida i eficaç. L'Església a Catalunya ha de prendre's més seriosament la problemàtica de la comunicació social i ha de fer un esforç per aplegar les forces de què disposa per a un projecte el més coherent i sinèrgic possible, per tal d'estar en condicions d'oferir a tots notícies i interpretacions, maneres de pensar i estils de comportament, en els quals el sentit cristià de la vida arribi al màxim nombre de persones.

Més informació a pàg. 3 i a l'Ara mateix (pàg. II)
Entrevista sobre *CC* i *Ràdio Estel* a pàgines centrals

Avui és la festivitat de la Mare de Déu de Montserrat. En aquesta hora de la nostra Església i de Catalunya, arribant al seu terme el Concili de les nostres diòcesis, fixem novament l'esguard en la patrona del Principat

El 20 d'abril, a Madrid

El bisbe Josep Capmany ha mort

Morí a Madrid, a primera hora de la tarda del dijous 20 d'abril, el bisbe Josep Capmany, director nacional de les Obres Missionals Pontificies; consiliari nacional de Cursets de Cristiandat i bisbe auxiliar emèrit de Barcelona.

Feia un mes que havia hagut de ser internat en un centre hospitalari de la capital, aflagit d'una greu dolència cardíaca.

Natural de Sabadell, localitat on va néixer el 6 de març de 1920, va estudiar al Seminari Conciliar de Barcelona i a la Pontificia Universitat Gregoriana de Roma, on es va doctorar en Teologia. Fou ordenat sacerdot el 1948. Va ser professor de l'anomenat seminari de Barcelona. El desembre de 1968 va ser consagrat bisbe auxiliar de l'arxidiòcesi barcelonina. El 1979 fou designat, a proposta de la Conferència Epis-

copal espanyola, director nacional de les Obres Missionals Pontificies, ministeri que va alternar amb el de consiliari nacional de Cursets de Cristiandat. La Santa Seu el va retenir en el càrrec missional durant tres mandats consecutius.

Li va prolongar una quarta vegada, excepcionalment, fins a una nova disposició.

Va ocupar dues vegades la presidència de la Comissió Episcopal de Missions i Cooperació entre les Esglésies. Arrel d'aquest càrrec va visitar diverses vegades els missioners espanyols d'arreu del món, particularment els qui treballen a Llatinoamèrica. Deixa escrits diferents llibres sobre temes d'actualitat teològica i missiològica.

Mn. Jordi Jorba evoca la seva figura a pàg. III - Afinant

SUMARI

2 Editorial: Per l'asserenament de la vida política

7 Concili al dia: entrevista a Josep Sensada

1 Llindar: A la recerca del rostre de Crist. Sínode de Milà (1)

11 75 aniversari de la parròquia de Sant Jordi de Vallcarca de Barcelona

Avui: Text íntegre de l'«Evangelium vitae»

Editorial

Per l'asserament de la vida política

Vivim un moment delicat pel que fa a la convivència cívica a l'Estat espanyol. Fa massa mesos que la pràctica de la desqualificació i de l'erosió sistemàtica de persones i d'institucions ha substituït l'exercici de la crítica lliure i, alhora, responsable. Alguns òrgans de la premsa escrita i de la ràdio —d'aquesta ens cal lamentar especialment, una vegada més, la de titularitat catòlica— es deixen anar pel pendís perillós de l'accentuació demagògica de tot allò que desassossega, enfronta i divideix. Sobre aquest teló de fons, l'intent de magnicidi, sortosament fallit, de la setmana passada és un toc d'atenció que no hauríem de deixar passar sense una reflexió seriosa.

La persistència del terrorisme, com a propòsit d'imposició per la violència de la voluntat d'una minoria sobre el conjunt de la societat democràtica, marca una frontera

essencial. A una banda d'aquesta ratlla, hi ha la irracionalitat i el germen de la guerra civil. A l'altra banda, la convivència en llibertat. Totes les legítimes subdivisions d'aquest segon espai democràtic no són res en comparació amb la fossa que separa l'acció violenta de la convivència civilitzada. Potser la relativa facilitat amb què es va produir, aviat farà vint anys, la transició espanyola de la dictadura a la democràcia ens ha donat un excés de confiança. En realitat, la pau civil es guanya dia a dia i mai no es pot donar per definitivament aconseguida. Avui, magnificar les diferències de partit fins al punt de perdre de vista aquella frontera essencial, seria caure en un parany. Només la solidaritat en la democràcia fa possible la pluralitat d'opcions que aquesta comporta.

Però no és el terrorisme declarat l'únic enemic a vèncer.

També hem de dominar qualsevol retorn a la incomprensió de la diferència i de la raó de l'altre. Potser la llei del pèndol, tan primària i, al mateix temps, tan difícil de controlar, si fa un parell de dècades tenia efectes positius en la vida política d'Espanya, ara ens podria inclinar a una certa pèrdua del terreny guanyat. Mai un mal funcionament de les institucions ens ha de fer perdre de vista el valor d'aquestes; mai el mal ús d'un dret ens pot dur a la negació d'aquest; mai la contrarietat que pogués causar als nostres gustos personals la legítima manera de ser d'un altre —persona, corrent d'opinió o poble— no hauria de fer-nos caure en la temptació de voler-lo eliminar.

L'any de la tolerància i el cinquantè aniversari de la derrota del nazisme afavoreixen i enriqueixen aquesta necessària reflexió.

Tribuna

*L'estil de lleure com a reflex de l'estil de vida***Antonieta Mateus i Gorgues**

Directora de l'Escola de l'Espai de la diòcesi de Lleida

Cadascuna de les nostres conductes manifesta quelcom del que nosaltres som o anhelem. Les respostes poden sorgir de la nostra voluntat. O bé ens podem trobar atrapat sense saber ni com ni quan... en actes pensats per altres i que a causa de la nostra dispersió ens passen desapercebuts.

En el temps lliure aflorin amb empena impulsos que portem dins i que de vegades no apareixen en altres instàncies perquè ens hi obliguen les circumstàncies quotidianes.

El deler de pau i tranquil·litat ens empeny. Després d'un ritme intens durant diverses jornades... el cap de setmana es presenta com una possibilitat per al descans, la pausa volguda, l'absència de relloge i de pressa... Però de vegades també amb la inquietud d'haver perdut el gust d'assaborir-les. Després de la falera de moltes jornades, costa retornar a gaudir del repòs, del ritme veritablement humà, paci-

ent i serè. Cal gairebé desprogramar uns circuits mentals, obligats a funcionar al màxim i sota la pressió de l'efectivitat.

Saber gaudir de la presència de l'entorn i sobretot de l'altre, dels altres... La festa, el cap de setmana, les vacances, ens posen més a l'abast les possibilitats relacionals. Sense la recerca d'interessos professionals, ni el neguit de mesurar el temps emprat en cada acció... hom pot, si vol, i en sap, redescobrir el plaer d'una conversa a la qual dedicar el temps que calgui... gratuïtament, generosament. Hom pot permetre's contemplar l'entorn, amb ulls nous.

Llegir, passejar, conversar, escoltar música, escriure, pintar, cuinar, pregar. La creativitat en diverses modalitats passa de possibilitat a fet en moltes persones.

I també ens podem trobar alienats en el

propi temps lliure. Realitzant allò que no ens hem ni plantejat: asseguts davant la TV hores i hores, anant de pub a pub perquè ho fa tothom, immobilitzats al sofà per no saber què fer, cridant davant el partit de...

Des de l'acte més creatiu, fins al més passiu i rutinari, en el lleure manifestem com som i com afrontem el temps, les situacions i les persones. Sovint segons el ritme de la setmana, repetim l'esquema de les nostres reaccions durant el cap de setmana. Ara bé, si durant la setmana ens trobem amb moltes activitats que no depenen massa de nosaltres, amb un programa de vida més o menys dibuixat i que cal complir, en el temps de lleure el protagonisme està centrat en cadascú. Sabem agafar-lo? N'estem preparats? Què decidir?

Amb quins plantejaments? Decidir què fem, com ho fem i amb qui ho fem, suposa anar en la línia d'un estil de vida.

De tota manera l'aprenentatge l'hem anat fent durant la infantesa i la joventut. Hi ha qui ha descobert una àmplia gamma de possibilitats personals i dels altres a través del compromís, del voluntariat... i hi ha qui no n'ha fet massa experiència. Consum o creativitat, Passivitat o protagonisme. Realitats amb accents diferents. Però que no es donen químicament pures sinó que s'entrelliguen. De vegades el lleure-consum ens apareix com a força actiu i ens arrossega. D'altres, el que aparentment era molt creatiu ens condueix a la passivitat més completa.

Si observem el lleure de la nostra generació, la manera d'emprar el temps els adults, joves i infants podem fer un dibuix dels valors que entre tots considerem claus. I també observarem a què no prestem importància. Si en ell es reflecteix l'estil de vida, segons quines iniciatives es promoguin i estimulin contribuïm a fer models diferents de persones. No es tracta només d'una qüestió de diversió o avoriment.

Des de l'acte més creatiu, fins al més passiu i rutinari, en el lleure manifestem com som i com afrontem el temps, les situacions i les persones.

CATALUNYA CRISTIANA

Director: Manuel Valls i Serra

Coordinació: Josefina Picas i Pauné

Redacció: Glòria Carrizosa, Miquel Àngel Codina, Guillem Farré, Francesc Gamissans, Núria Oriol, Tomàs Puntí, David Vidal

Col·laboradors: Núria Albert, Montserrat Albert, Josep M. Aragones, Jordi Bassas, Pilarín Bayés, Pietat Campmajó, Oriol Camps, J. Carrera Planas, Rosa Colléll, Miquel Estradé, Enric Graupera, Joan Guiteras, Jordi Jorba, Justo López Melús, Jaume Mora, Josep Nadal, Francesc Nicolau, Francesc Riu, Joan Salvador, Pere Saumell, Pere Tena, Josep Ventura, P-J Ynaraja

Corresponsals: Jaume Reixach, GIRONA; Jaume Montaña, LLEIDA; Antoni Mirabet, SEU D'URGELL; Lluís Badia, SOLSONA; Joan Boronat, TARRAGONA; Joaquim Blanc, TORTOSA; Xavier Bardulet, VIC

Autoedició i compaginació: Carlos Aguado

Redacció, administració, publicitat i autoedició:
C/ Puiggarí 5-7, - 08014 BARCELONA - Telèfon 490 59 88,
Fax 490 20 35

Impressora: Publiagraf, S.A.L. Passatge Valeri Serra, 30,
08011 BARCELONA. D.L. B. 14.387/79 Tels. 454 16 30 / 17 77

SUBSCRIPCIONS ANUALS

Catalunya, resta de l'Estat espanyol, Andorra,
Gibraltar i Portugal 9.880 Ptes.
Resta d'Europa: 20.384 Ptes.
Amèrica i Àfrica: 25.584 Ptes.
Àsia i Oceania: 36.504 Ptes.

Edita: Fundació Catalunya Cristiana, de l'Arquebisbat de Barcelona
Fundadors: Mn. Joan Jarque i Jutglar i Mn. Francesc Malgosa i Riera

PATRONAT

President: Mons. Ricard-Maria Card. Carles i Gordó; arquebisbe de Barcelona

President per delegació: Mons. Joan Carrera i Planas, bisbe auxiliar de Barcelona

Altres membres: Josep-Rafael Carreras de Nadal, Ramon Casals i Lamarca, Marcel Coromines i Balletbò, Pere Fàbregues i Morlà, Marcel·lí Joan i Alzinella, Josep Miró i Ardèvol, Pere Planellas i Reig, Josep Oriol Pujol i Humet, Mn. Manuel Valls i Serra, Gaspar Vilarrúbias i Codina

Secretari: Jaume Planas i Pahissa

Delegat executiu: Jaume Viñals i Rovira

Difusió controlada per

MEMBRE DE LA UCIP

Missatge de Joan Pau II amb motiu de la XXIX Jornada Mundial de les Comunicacions Socials

«Cal adoptar una actitud crítica en el visionat de pel·lícules»

C.C.

El missatge de Joan Pau II, amb motiu de la XXIX Jornada Mundial de les Comunicacions Socials, que se celebra el dia 30 d'abril, convida a reflexionar sobre el cinema, entès com a «transmissor de cultura i de valors», coincidint amb l'any en què es commemora el primer centenari d'aquest mitjà d'expressió.

Joan Pau II recorda en el seu missatge titulat *Cinema, transmissor de cultura i de valors*, que l'Església ha insistit amb freqüència en la importància dels medis de comunicació en la transmissió i en la promoció dels valors humans i religiosos. «En-

tre els instruments de comunicació social —afegeix el Pontífex— el cinema és sens dubte un instrument molt difós i estimat, i d'ell brollen amb freqüència missatges per influenciar i condicionar les eleccions del públic».

El Papa exposa que el cinema, des del seu naixement, ha afrontat temes de gran significat i valor des del punt de vista ètic i espiritual, i cita les nombroses versions cinematogràfiques de la vida i passió de Jesús i de la vida dels sants, que van servir per encoratjar nombroses activitats culturals, recreatives i catequètiques.

En un altre apartat del seu missatge, el Pontífex denuncia que el cinema, a més de

contribuir al creixement cultural i humà de l'individu, pot coartar la llibertat sobretot dels més dèbils, quan desfigura la veritat i la posa com a mirall de comportaments negatius, amb la utilització d'escenes de violència i sexe ofensives a la dignitat de la persona, amb l'intent de «suscitar emocions violentes» per estimular l'atenció de l'espectador.

Un instrument d'evangelització

Davant de la gravetat d'aquest problema a la nostra societat, el Papa fa una crida urgent als responsables del sector per tal que actuïn amb professionalitat i responsabilitat, i també als receptors, perquè valorin les propos-

tes oferides pel món dels medis amb esperit crític i puguin discernir entre el que pot ser motiu de creixement i el que pot ser dolent.

El Papa invita als responsables de l'educació del jovent i a les famílies a dedicar atenció al problema, desenvolupant en les generacions joves una actitud crítica davant un llenguatge que ja forma part de la nostra cultura.

Considera, finalment, que el cinema pot convertir-se en un valuós instrument per a l'evangelització i exhorta a tots els que treballen en aquest món es profesen cristians a actuar amb total coherència amb la pròpia Fe per fer més present el missatge cristià, que és per a tot home missatge de salvació.

El Sant Pare va portar la Creu sota la pluja

Joan Pau II recorda les «guerres fraticides» en el Via Crucis

C.C.

Joan Pau II va recordar, durant el Via Crucis celebrat en el Coliseu el Divendres Sant, les guerres fraticides que assolien actualment la humanitat com Bòsnia, Txetxènia, Rwanda, Burundi, Pròxim Orient o Somàlia. El Papa va recórrer les

catorze estacions, ajudat per un bastó. Només va portar la Creu durant dues estacions abans de cedir-la a una religiosa protestant de Taizé, sor Maatje. Aquesta religiosa pertany a la comunitat luterana de Grandchamp a Suïssa. La superiora d'aquell convent, sor Minke de Vries, és l'autora dels comenta-

ris que es van escoltar al llarg del recorregut.

És ja la segona vegada que el Pontífex encarrega a un no catòlic la redacció d'aquests textos, atès que l'any passat fou el patriarca de Constantinoble, Bartolomeus I. Joan Pau II va subratllar aquest aspecte ecumènic en un discurs improvisat al final del Via Crucis. A més de sor Maatje, la creu va ser portada per Stefano Padoan, un estudiant d'últim curs de la facultat de Lletres de Roma; Paola Apostoli, professora de religió; el matrimoni Angelo Pietro Conca i Adriana Guido, i finalment pel papa ortodox rus Joann Sviridov, del patriarcat de Moscou. Ha estat el mateix Pontífex qui durant un sopar al Vaticà va convidar Sviridov a portar la creu a la cerimònia del Coliseu. Abans de començar el Via Crucis, Joan Pau II va llegir una pregària en la qual va recordar que 1995 és un any de «tràgics aniversaris»: d'Auschwitz, terrible camp d'extermini; de Dresda, arrasada al terra; d'Hiroshima, la ciutat de l'enorme destrucció».

La Pasqua, festa de la vida

Joan Pau II va invitar a «difondre la civilització de l'amor i de la

sentiu part del poble de la vida, nascut del sacrifici pasqual de Crist», va dir.

El Papa va sortir i va ser rebut amb «víctors» pels nombrosos pelegrins, als quals recordà abans de la pregària del *Regina Coeli* el significat de la Pasqua, com a festa de la vida, amb la seva força encisadora, alegrant l'ànima de qui confia en el Senyor i fent a les persones capaces d'actuar amb valentia i determinació a favor de la tutela de la vida».

BALMESIANA I FUNDACIÓ PRO-VIDA

El conviden a una
**TAULA RODONA SOBRE L'ENCÍCLICA
EVANGELIUM VITAE**

en la qual intervindran

EL DR. JORDI GIRAU

professor ordinari del Estudio Teológico de Toledo

LA DRA. MONTSERRAT RUTLLAN

presidenta de l'Associació de professors de mètodes naturals de planificació familiar

I EL DR. JOSEP M. PETIT

catedràtic de Filosofia de la Naturalesa de la Universitat de Barcelona.

El dimecres 3 de maig a les 19.30 h. als locals de Balmesiana (c/. Duran i Bas, 9).

PELEGRINATGE A: **TERRA SANTA**

Del 15 al 24 de maig de 1995

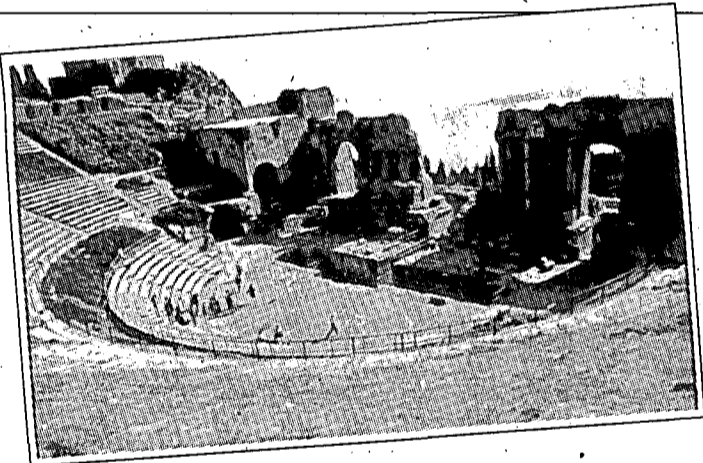
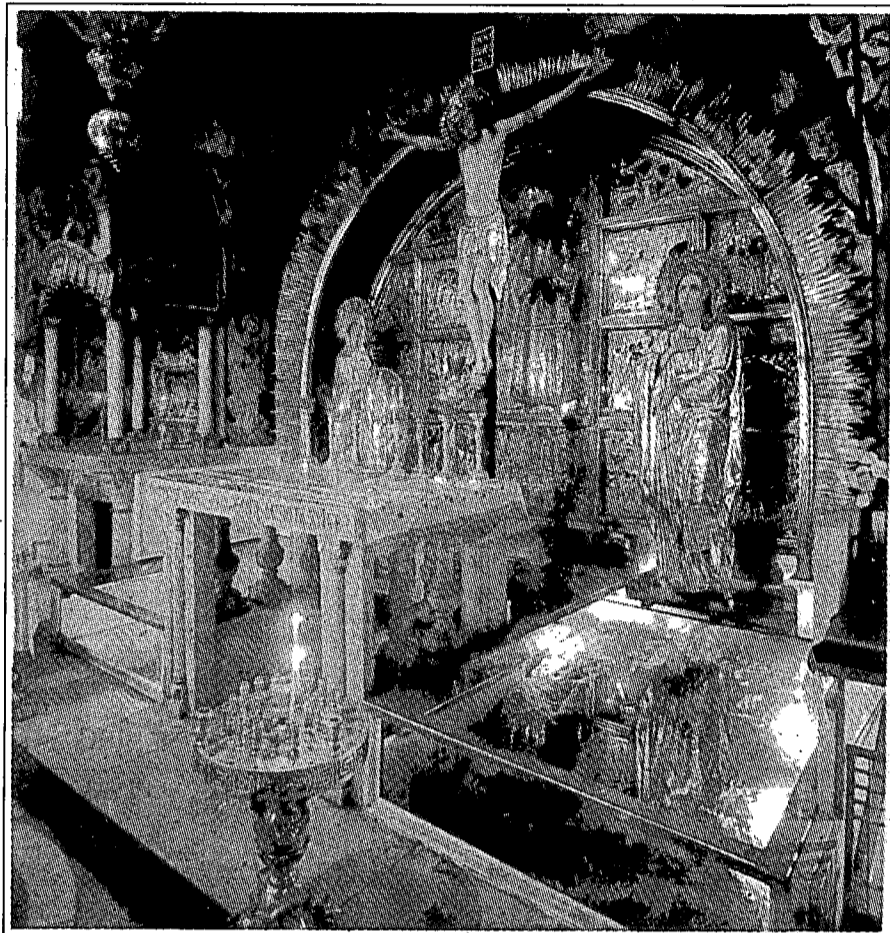
Feu-vos «Pelegrins de la Paraula» visitant la Judea i la Galilea:

- JERUSALEM (sant sepulcre, via Dolorosa, cenacle, muntanya de les Olivères, esplanada i mur occidental del Temple, etc.) i el seu entorn (Betània, Ain Karem, etc.)
- BETLEM: camp dels pastors i basíliques
- JERICÓ i la mar Morta
- NATZARET i CAFARNAÛM, amb el llac de Tiberíades
- CANÀ, el riu Jordà i el mont Tabor
- AKKO i altres vestigis dels croats
- CESAREA MARÍTIMA i altres vestigis romans, Mont Carmel, Jaffa, etc.

Feu del vostre viatge a Terra Santa una vivència inoblidable

PAS A PAS AMB EL NOU TESTAMENT, seguint les directrius i la tradició transmesa per l'Escola bíblica de Montserrat.

DEMANEU-NE INFORMACIÓ - PLACES LIMITADES

SICÍLIA/MALTA

ILLES DEL MEDITERRANI
Arrels de civilitzacions i implantació del cristianisme

De l'1 a l'11 de juny de 1995

VISITANT:

- Catània • Etna • Taormina • Siracusa
- Piazza Armerina • Agrigento
- Selinunte • Segesta • Palermo
- Cefalu • Malta • Illa de Gozo

Oberta la inscripció

Assistència tècnica ULTRAMAR EXPRESS

Podeu demanar-ne informació per telèfon, per correu o bé personalment a l'associació
AMICS DE CATALUNYA CRISTIANA:

Pelegrinatges i viatges: Plaça Urquinaona, 11 3r. 3a. A. 08010 Barcelona - Telèfon: **301 37 18**

El Papa nomena Mons. Christoph Schönborn com a coadjutor de l'arquebisbe de Viena

L'ombra de l'«afer Groer»

ROMA/VIENA.— El papa Joan Pau II ha nomenat un antic professor de la Universitat de Friburg, el dominic Christoph Schönborn, bisbe auxiliar de Viena, com arquebisbe coadjutor del cardenal Hans Herman Groer, actual arquebisbe de Viena. La Santa Seu ha confirmat així les informacions que circulaven els darrers dies en els medis eclesials de Viena. Mons. Schönborn, com a coadjutor, succeirà automàticament a l'arquebisbe de Viena, un cop la seva dimissió hagi estat acceptada.

Com a teòleg, el pare Schönborn gaudeix d'anomenada en el pla internacional i actualment és sobretot conegut com la persona clau del comitè de redacció del *Catecisme de l'Església Catòlica*, del qual en fou secretari.

Amb el nomenament d'una personalitat de l'envergadura de Mons. Schönborn, el cardenal Groer —afectat per un escàndol que sacseja l'Església i l'opinió pública austríaca des de fa unes setmanes— no està obligat a renunciar immediatament a les seves funcions, mentre que la transició està assegurada. El cardenal, arquebisbe de Viena, continua fent la seva vida normal després d'haver estat acusat d'abusos sexuals per un antic alumne del

Seminari menor de Hollabrunn.

Després d'haver mantingut un llarg silenci, el cardenal ha sortit finalment del seu mutisme per qualificar de «difamatòries» aquestes acusacions que es basen en uns fets que haurien estat comesos fa una vintena d'anys. La conferència episcopal va anunciar fa uns dies la constitució d'un «Consell de savis» format per bisbes i experts per aclarir aquest penós afer.

Actualment consultor del Pontifici Consell de la Cultura i membre de la Comissió Teològica Internacional (des de 1980), Mons. Schönborn és una personalitat respectada a Àustria. Mentre que diversos nomenaments episcopals han estat objecte de

més o menys contestació a Àustria els últims anys, el seu nomenament l'any 1991 com a bisbe auxiliar de Viena havia estat molt ben rebut. Un conjunt d'elogis que, escrivia el diari *Die Presse*, obligava els catòlics austríacs a revisar la seva opinió segons la qual Roma adoptava una «línia dura» en la seva política de nomenaments.

Com a arquebisbe coadjutor amb dret a successió, Mons. Schönborn és el futur arquebisbe de Viena. En efecte, tal com precisa el Codi de dret canònic a propòsit dels bisbes coadjutors i auxiliars, Cànon 403, A. 1: «Quan les necessitats pastorals de la diòcesi ho requereixen, un o diversos bisbes auxiliars seran constituïts a requeriment del bisbe diocesà: el bisbe auxiliar no gaudeix del dret de successió». A. 2: «En circumstàncies més greus, també de caràcter personal, un bisbe auxiliar amb facultats especials pot ser donat al bisbe diocesà». A. 3: «Si això li sembla oportú, la Santa Seu pot constituir d'ofici un bisbe coadjutor que serà proveït de facultats especials; el bisbe-coadjutor gaudeix del dret de successió.» (APIC)

Internacional

Les Jornades Internacionals dels Centres de Preparació al Matrimoni debaten el tema

El repte de preparar les joves parelles, avui

C.C.

Els dies 29 i 30 d'abril i 1 de maig tindran lloc a Barcelona les Jornades Internacionals del CMP (Centre de Preparació al Matrimoni).

Les Jornades tractaran sobre el repte que suposa preparar les joves parelles per viure en el nostre món marcat per la inestabilitat, qüestió que afecta tant l'Església com la societat mateixa.

El professor Francesc Torralba, Doctor en Filosofia i professor a la universitat Ramon Llull, farà la primera conferència (dia 29, dissabte, a 2/4 de 10 del matí), en la qual parlarà de la temàtica de les Jornades sota la perspectiva cultural. El jesuïta francès P. Luc Pareydt, director de la revista *Les Cahiers pour croire aujourd'hui*, en parlarà sobre la perspectiva eclesial (dia 30 diumenge, a 1/4 de 10 del matí).

Les conferències i tots els altres actes es faran a Martí Codolar (Vall d'Hebron - Av. Cardenal Vidal i Barraquer, 8).

Assistiran en aquestes Jornades Internacionals matrimonis dels equips CPM dels diversos països, europeus sobretot, on treballen en l'acompanyament dels promesos: França, Itàlia, Portugal, Canadà, entre d'altres: A l'Estat espanyol hi ha equips CPM en una quinzena llarga de diòcesis.

Per a més informació podeu adreçar-vos al matrimoni Trias (212 82 88). Durant les Jornades, al 429 47 12.

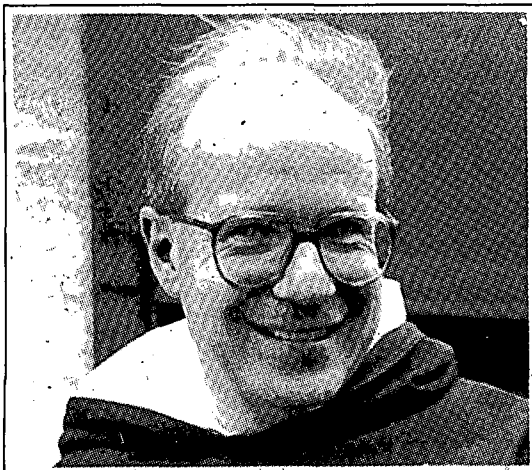
Christoph Schönborn, un teòleg de renom internacional

El pare dominic Christoph Schönborn va néixer a Skalsko, a la diòcesi de Litomerice, Bohèmia (Txèquia) el 1945, pertanyent a una antiga família aristocràtica.

Fou el setembre de 1963, després d'haver-se graduat a Bludenz (Vorarlberg), que el P. Schönborn ingressà a l'orde dels dominics a Warburg, a Westfàlia. Seguidament va estudiar a Bonn/Walberberg, Viena i París.

Després de la seva ordenació sacerdotal pel cardenal König a Viena, el 1970, va dedicar dos anys a preparar el seu doctorat a l'Institut Catòlic de París, abans de seguir un any d'estudis a Ratisbona, on va tenir com a professor l'actual prefecte de la Congregació per a la doctrina de la Fe, cardenal Joseph Ratzinger. Data d'aquesta època l'amistat entre els dos teòlegs.

Christoph Schönborn va obtenir el grau de doctor en teolo-

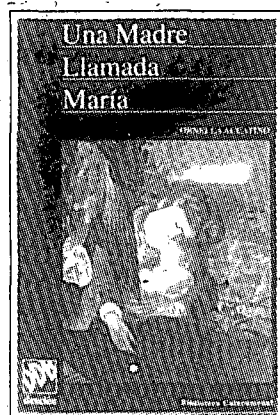
gia amb la menció *maxima cum laude*. De 1975 a 1991, va ensenyar dogmàtica a la Facultat de Teologia catòlica de la Universitat de Friburg (Suïssa). Malgrat la seva relativa joventut, Mons. Schönborn és un teòleg de renom. Fortament influenciat pel pensament d'Yves Congar, també va quedar marcat per les seves trobades amb Hans Urs von Balthasar, un dels més importants teòlegs d'aquest segle, amb el qual va treballar, amb el cardenal Ratzinger i amb l'austríach Hildegard Goss-Mayer, pioner de la no-violència.

El cardenal König, antic arquebisbe de Viena, va nomenar, l'any 1984, el professor Schönborn —sempre interessat amb l'ecumenisme amb les Esglésies orientals i la teologia dels Pares de l'Església— membre del comitè de la Fundació «Pro Oriente» de Viena. És també membre de la Comissió Teològica Internacional.

NOVEDADES

Una madre llamada María

Ornella Accatino
66 pàgs. - 500 pts.

Por primera vez, en un libro que habla de Jesús, la protagonista es María. Una madre que participa activamente en la comunidad cristiana naciente. La relación madre-hijo es descrita por la autora de forma palpante e intensa en un libro que hay que leer y releer, que se ha de tener como libro de cabecera.

Leer la vida. Cosas de niños, ancianos y presos

Ramón Buxarrais
152 pàgs. - 1.000 pts.

Observando desde su fe cristiana a niños, ancianos y presos, Buxarrais es capaz de adivinar la grandeza de Dios a partir de la debilidad de los protagonistas de sus pasajes. Este revelador libro nos ayudará a interpretar la vida con todas sus contradicciones y a encontrar motivos para vivir y trabajar con ilusión y esperanza.

Desclée De Brouwer

50º Aniversario (1945-1995)

Henao, 6, 3º - 48009 Bilbao

Tf.: (94) 424 68 43

Fax: (94) 423 75 94

Delegación en Cataluña:

ODI LLIBRES

Bailén, 132

08009 - Barcelona

Tf. (93) 457 87 90

Fax: (93) 459 15 68

Espanya

És un dels representants pontificis que més temps ha romàs a Espanya

Monsenyor Tagliaferri celebra les seves nocces d'argent episcopals el 7 de maig

El proper 7 de maig, el nunci de Sa Santedat a Espanya, monsenyor Mario Tagliaferri, celebrarà les seves nocces d'argent episcopals, i el 20 de juliol, els seus deu anys a Espanya, amb la qual cosa es convertirà en un dels representants pontificis que més temps ha romàs en el nostre país.

Monsenyor Tagliaferri va néixer en el si d'una família de petits agricultors a Alatri, Frosinone (Itàlia) l'1 de juny del 1927, per tant àviat farà 68 anys. El 5 de juliol de 1950 fou ordenat sacerdot i el 7 de maig de 1970 fou designat bisbe.

El 1954 va ingressar en el servei diplomàtic de la Santa Seu i prestà els seus serveis en la República Dominicana, els Estats Units d'Amèrica, Canadà i Brasil. Ha estat nunci en la República Central Africana (1970-73), delegat apostòlic al Txad-

Brazzaville (1973-75), pronunci apostòlic a Cuba (1975-78), nunci apostòlic a Perú (1978-85) i nunci a Espanya, des del 1985.

Durant la seva estada a Espanya, s'han concretat alguns acords Església-Estat i la Santa Seu ha nomenat arquebisbes de Madrid, Barcelona, València i Pamplona.

Nomenament de bisbes

Una de les seves principals tasques per als propers mesos és cobrir diferents diòcesis espanyoles que estan vacants per haver mort el seu titular (Astorga); per haver estat traslladat el seu titular (Santiago, per haver estat nomenat monsenyor Rouco arquebisbe de Madrid) o per estar pendants de nomenament haver fet 75 anys el seu titular, edat fixada per l'Església

perquè els bisbes posin el seu càrrec a disposició del Papa, que els pot acceptar la seva decisió.

En el darrer dels casos, es troben les diòcesis de Toledo (el cardenal González Martín té 77 anys), Vitòria (monsenyor Larrauri té 77 anys), Bilbao (monsenyor Larrea, també amb 77 anys), Segòvia (monsenyor Palenzuela ha arribat els 76 anys), Salamanca (monsenyor Rubio va fer els 76 anys), Sogorb-Castelló (el passat 36 de desembre monsenyor Cases Deordal va arribar als 75 anys) i Còrdova (monsenyor Infantes Florido ja ha arribat 75 anys).

Per aquest any, hi ha previstes les dimissions —per fer els 75 anys— dels bisbes de Tuy-Vigo, monsenyor José Cerviño (el 21 d'agost) i el de Cuenca, monsenyor José Guerra Campos (el 13 de setembre). (E.P.)

Amb la presència de representants de 350 moviments

Trobada General d'Apostolat Seglar a Madrid

MADRID.— 350 participants de 56 diòcesis espanyoles assistiren a la Trobada General d'Apostolat Seglar a Madrid. La presentació de la trobada va anar a càrrec de Mons. Víctorio Oliver, bisbe d'Albacete i president de la Comissió Episcopal d'Apostolat Seglar. Amb ell, presidiren l'obertura d'aquesta trobada, Mons. José María Conget, bisbe de Jaca; Mons. Antonio Algora, bisbe de Terol, i Mons. Carlos López, bisbe de Plasència i el secretari general de la Federació de Moviments de l'Acció Catòlica Espanyola; Rafael Serrano.

Sota el lema *Sacerdots i acció catòlica*, es va tractar especialment de concretar l'atenció a la formació integral dels agents de l'acció evangelitzadora i la dedicació dels preveres a les associacions d'Apostolat Seglar.

Ponència del president del Consell Pontifici per als laics

Durant poc més d'una hora es va estendre el cardenal Eduardo Pironio, president del Consell Pontifici per als laics, qui va oferir la primera ponència sobre el «camí de l'acció catòlica a l'Església i en el món, a la llum la *Christifideles Laici* per a la nova Evangelització», seguida d'un diàleg amb els assistents.

El bisbe de Jaca i bisbe-consiliari de l'Acció Catòlica Espanyola, Mons. José María Conget, va parlar del «significat de l'acompanyament i manera d'acompanyar al militant d'Acció Catòlica en la formació i en el compromís».

Rafael Serrano va explicar *L'acció catòlica espanyola actual* i hi ha haver diverses comunicacions diocesanes d'iniciació de la nova Acció Catòlica i l'ajut que aquesta ha de donar als altres moviments d'Apostolat Seglar. (SJC)

«CATALUNYA CRISTIANA»

«Estat de comptes»

(del trasllat i del condicionament dels nous locals)

Benvolguts lectors,

En primer lloc volem agrair a totes aquelles persones que, al llarg dels últims mesos i de manera desinteressada mitjançant el seu donatiu, han col·laborat a reduir les despeses del trasllat.

Per l'interès i l'esforç que hi heu posat, us donem les gràcies i us exhortem que animeu a d'altres amics a què ens continuïn ajudant, perquè com podeu veure, encara estem molt lluny de la quantitat total invertida. (Xifres comptabilitzades a finals d'any).

Import de les inversions i despeses	9.054.657 ptes.
Import dels 109 donatius	4.629.528 ptes.
Dèficit actual.....	4.425.129 ptes.

Us demanem, doncs, el vostre suport i interès per ajudar-nos a retallar la diferència que encara tenim avui. Envieu els vostres donatius a qualsevol de les entitats bancàries que anatem a continuació, fent constar: «Donatiu trasllat *Catalunya Cristiana*».

Moltes gràcies

Banc de Sabadell	0081 0025 27 0001490358
Caixa de Pensions «la Caixa»	2100 3013 20 2200391741
Banc Espanyol de Crèdit	0030 2018 41 0085025172

IMPORTANT (per a la declaració de la Renda i Impost sobre societats)

Les persones físiques tindran dret a deduir-se:

«El 20% (20 per 100) de les quantitats donades per a la realització de les activitats de la Fundació en compliment dels fins previstos en l'article 42.1.a» (Art. 59.3 L.30/1994).

Les persones jurídiques:

Tindrà consideració de partida deduïble de la base de l'impost sobre societats, el 100% (100 per 100) de l'import dels donatius que es realitzin en favor de les fundacions a què es refereix la L.30/1994, amb el límit de:

«...no podrà excedir del 10% (10 per 100) de la base imposable prèvia a aquesta deducció, del donant, corresponent a l'exercici econòmic en què es realitza la donació...».

«Alternativament l'entitat donant podrà acollir-se als límits del 1% (1 per 1.000) del seu volum de vendes respectivament, sense que, en cap cas, l'aplicació d'aquests percentatges pugui determinar una base imposable negativa» (Art. 63.2 i 3 L.30/1994).

Parlem amb Josep Sensada i Tort

Concili al dia

Al món rural la missa és el nexxe d'unió de les famílies cristianes

SANT CUGAT DEL VALLÈS— Aquesta vegada hem volgut enfocar les reflexions sobre el Concili Provincial Tarraconense específicament sobre les necessitats del món rural. Josep Sensada i Tort, advocat de 34 anys, casat i pare de dos fills, viu a Berga i ha estat escollit membre conciliar per la diòcesi de Solsona. Considera que «oblidar-nos de la realitat del món rural, seria allunyar-nos-en encara més».

Núria Oriol i Palarea

—M'agradaria que donés la seva opinió sobre l'actual situació de la pastoral rural i si creu que del Concili pot sortir una nova reorientació que beneficiï aquest àmbit.

—La major part dels bisbats catalans són rurals... Penso que s'hauria d'haver dit alguna cosa més d'aquest tema en les sessions conciliars. No és que vulgui defensar una opinió particular, sinó que, difícilment amb el que s'ha debatut, es pot connectar i arribar a conèixer la realitat del món rural.

Hem de partir del fet que, a pagès, l'hora de la missa del diumenge és cabdal per a les famílies. La missa constitueix el nexxe d'unió de les famílies cristianes, ja que és l'únic dia que es troben per celebrar el Dia del Senyor i per parlar dels problemes que afecten al camp.

Per això, seria molt positiu que la proposta número 26 del Concili aprovada en el tema primer *Anunciar l'Evangelí a la nostra societat* també es reflectís, de manera més àmplia, en el tema quart *La comunió eclesial i la coordinació interdiocesana de les nostres esglésies*, en el sentit que l'estructura que sorgeixi per vertebrar la pastoral rural, atenni

sobre les necessitats concretes de la gent del camp. Comprenc, que aquesta dinamització és difícil, sobretot per la manca de preveres, però s'hauria de poder fer per potenciar el costum de les persones dels pobles d'anar a missa.

—Com valora el resultat de les votacions del tema segon «La paraula de Déu i els sagraments»?

—Valoro el resultat de les votacions del segon tema de manera molt positiva, ja que, personalment, crec que va reflectir en algunes qüestions concretes dels sagraments (baptisme, comunió i penitència) el parer majoritari de l'aula conciliar. És a dir, afirmaria que la gran majoria de les intervencions sobre el tema II es van centrar en aquests tres sagraments, però la forma de ser redactades les propostes per a les votacions no va reflectir el voler de molts.

A tall d'exemple citaria que respecte al sagrament de la penitència i en concret la fórmula C, l'absolució comunitària, gairabé tothom creia que alguna proposta en faria esment i per contra, no hi apareixia, quan va ser una de les que va provocar més intervencions dels membres conciliars. Fruit d'aquest desencís, en el qual jo m'hi compto, és el resultat de les votacions.

Sóc conscient que la fórmula

Josep Sensada valora positivament el resultat de les votacions del tema II

C té un caràcter extraordinari i només es pot aplicar amb una sèrie de condicions. En alguns llocs s'està aplicant de manera programada, de forma que reuneix tots aquells que prefereixen no confessar-se segons la disciplina normal de l'Església.

Però penso sincerament que hauria resultat molt positiu per als cristians que esperen quelcom d'aquest Concili que s'hagués dit alguna cosa al respecte. Espero que es pugui reconduir el tema, ja que no dir res respecte aquests tres sagraments és perjudicial per a totes aquelles persones que formen el poble cristià de Catalunya.

—Què opina sobre quan els bisbes a Roma, a més de les conclusions del Concili, també comentin altres temes que interessin o preocupen l'Església catalana?

—Penso que és bàsic que el

Papa sàpiga que els cristians de Catalunya es preocupen per uns temes que no són pròpiament conciliars. Crec que és primordial.

I no es tracta d'enfrontar-nos a Roma, sinó, únicament i exclusivament, de fer-li saber que hi ha coses que per als cristians de Catalunya poden ser molt importants i que entre tots hem de saber afrontar-les. No podem restar callats... Penso que aportar aquesta informació és enriquir encara més les propostes que puguin sorgir del Concili. I no voldria que, per aquesta acció, es digués que Roma va amb Ona Mitja i el Concili amb Freqüència Modulada, perquè es tracta de sintonitzar, tots, el millor dial.

—Què li agradaria que el Concili aportés a l'Església de Catalunya?

—Em sentiria satisfet, tal com he dit abans, que el Concili re-

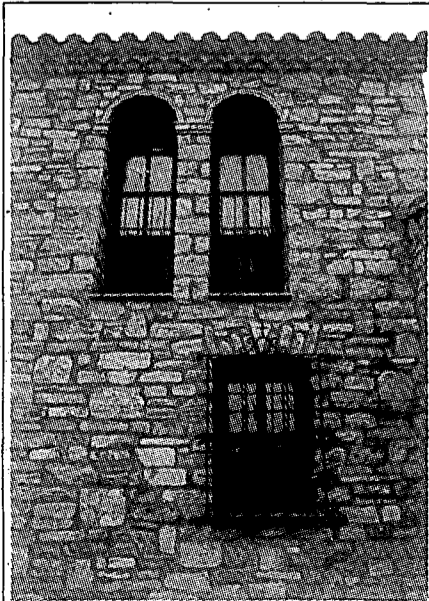
flectís la realitat actual de l'església catalana i procurés fer front a la totalitat dels problemes que l'afecten amb optimisme i voluntat de servei. L'església catalana no pot perdre aquesta oportunitat. I també demanaria que la tradició conciliar de la Tarraconense no fos deixada de costat i s'hagués d'esperar uns altres 238 anys més per a una propera reunió. Potser una Conferència Episcopal Catalana seria un bon remei.

Residència Geriàtrica BON VITURE

Estem a Horta, en una torre amb jardí, alimentació adequada, calefacció, ascensor, sala repòs, control sanitari i teràpia humana. Estades per sempre, i per convalescències. Poques places.

Tel. 427 44 53.

Façanes de pedra natural treballada totalment a mà. Llindes de roure antic i arcades en portes i finestres. Teulada de teula àrab d'imitació antic. Vigues de fusta de pi massís. Murs exteriors de 40 cm. d'ample. 168 m². més pati. Saló-menjador amb llar de foc de pedra. Tres habitacions dobles amb armari encastat. Cuina amb moble de roure massís, rajoles amb decoració artesanal, equipada amb placa vitroceràmica, forn elèctric i preinstal·lació de rentavaixelles. Un bany complet i un lavabo. Garatge. Calefacció. Fusteria de pi massís amb doble vidre. Terra i sòcols en gres rústic. Sanitaris Roca. Aixeta monocomandament Grohe. Instal·lació d'aigua i electricitat segons normativa vigent, amb doble contador (tarifa nocturna).

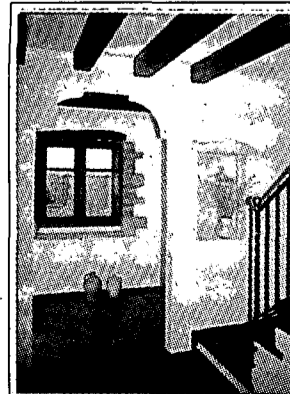
Pla de l'Església

Cases singulars d'estil rural català, on cada una d'elles forma part d'una mateixa unitat, concebuda com els antics llogarets. Un nou tipus d'urbanisme que integra aquestes construccions al poble de L'ASTOR, sense que s'apreciïn diferències estètiques amb les cases existents des de fa segles.

INFORMACIÓ I VENDA

L'ASTOR
2000 S.A.

Tel. 869 90 05 - 744 40 27

Lleida

Alumnes dels col·legis de l'església van preparar el Tríduum Pasqual

Celebració del Sopar Pasqual

Jaume Montaña

LLEIDA.— Més d'un centenar de joves, alumnes de COU i FP dels Col·legis de l'Església, majors de 17 anys, van preparar-se per la celebració del Tríduum Pasqual participant en una trobada de reflexió i de pregària que tingué lloc al Col·legi Claver de Raimat.

La Trobada començà a les 9 del matí per acabar passades les 24 hores amb una xocolatada. Al matí un cop arribats i fetes les presentacions es va projectar el film *El Crist de Monreal*, que després com en un fòrum, en grups i sessió plenària, va ser analitzat i comentat.

La tarda va ser molt plena i intensa, primer la celebració del sopar pasqual com fan els jueus, seguint el seu ritual sense faltar detall, i amb una àmplia participació dels nois. Seguidament l'exercici pietós del Camí de la Creu pels voltants del Col·legi, amb pancartes pintades pels nois i noies per senyalar les estacions, textos i cants també

animats per ells i elles.

La celebració de Crist llum i la renovació de les promeses de bateig van portar a la celebració de l'Eucaristia. Per acabar la trobada i la jornada es va fer una xocolatada.

La Trobada estava organitzada per l'Equip intercol·legial de representants d'alumnes dels col·legis de l'Església, de Lleida, amb el suport dels responsables de pastoral dels Centres.

És bo de notar que des de fa anys els Col·legis de l'Església de Lleida treballen conjuntament amb coordinació i corresponsabilitat el fet pastoral, implicant en la mateixa gestió els alumnes. Aquesta Trobada del sopar pasqual ha estat la segona del curs 1994-95, la primera va ser la celebració de la Vetlla de la Immaculada, a la parròquia de Sant Ignasi, de Lleida. Es calcula que els Col·legis de l'Església a Lleida apleguen uns 7.000 alumnes de secundària.

L'Equip Pastoral de Col·legis està dins l'àrea de la delegació de Pastoral de Joventut, del bisbat de Lleida, de la qual forma part.

Urgell

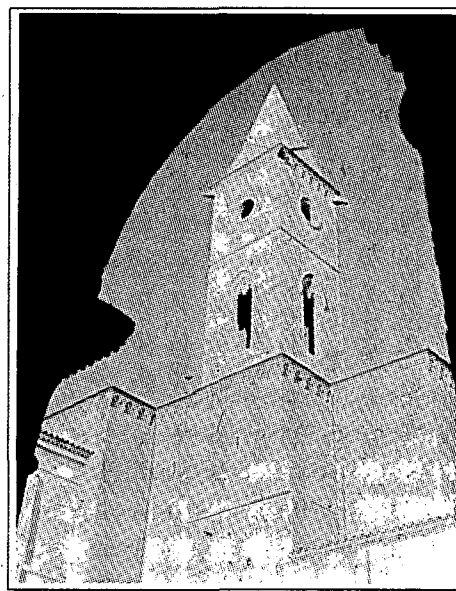
Nou centre d'espiritualitat a La Noguera

A. Mirabet

LES AVELLANES.— Els germans maristes han reconvertit el seminari de Les Avellanes en centre d'espiritualitat. La casa ja ofería acolliment per a l'organització de colònies i trobades de joves, i ara l'espai obert al públic ha augmentat considerablement.

Els germans maristes de Les Avellanes anteriorment ja oferien una part del monestir per a colònies i trobades, darrerament l'escassetat de vocacions els ha aconsellat reduir el nombre de seminaris i estan adequant més espai per a centre d'espiritualitat. Una part de la casa s'ha destinat a residència de la comunitat religiosa.

Moviments apostòlics de joves i col·legis, sobretot de les grans ciutats, demanen acolliment al centre per a trobar-hi un bon servei i un marc de silenci per a jornades de meditació i pregària. L'oferta respon certament a unes sol·licituds i el centre, a part de les instal·lacions adequades, disposa d'un valuós patrimoni d'art rodejat d'una naturalesa privilegiada, tot en una comarca, La Noguera, que gaudeix tot l'any d'un bon clima.

La casa és un bon centre per a jornades de meditació i pregària

Amb el centre dels germans maristes ja són dues les cases d'espiritualitat obertes a La Noguera. Josep Font dirigeix la Casa d'Espiritualitat del Sant Crist de Balaguer, organitza trobades de pregària i reflexió en un santuari àmpliament conegut i al costat de la comunitat de religioses de vida contemplativa que resideixen al Monestir de Santa Clara. Tota una oferta, generosa i original, que troba una resposta vàlida per part de persones i grups cristians.

**★ ràdio
estel
FM 106.6**

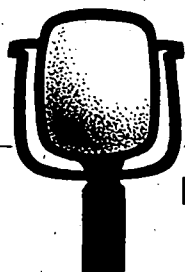
**MISSATGE DE
L'ASSOCIACIÓ D'AMICS
DE RÀDIO ESTEL**

★ La Fundació Missatge Humà i Cristià, de l'Arquebisbat de Barcelona, promotora de l'emissora Ràdio Estel, ha constituït l'ASSOCIACIÓ D'AMICS DE RÀDIO ESTEL amb l'objectiu d'assegurar el sosteniment econòmic, la promoció i millora de Ràdio Estel.

★ L'ASSOCIACIÓ D'AMICS DE RÀDIO ESTEL és l'instrument adequat per canalitzar totes les ajudes: tant els donatius, com les aportacions econòmiques dels Socis col·laboradors, com el treball i la col·laboració personal dels voluntaris en tasques administratives, tècniques, de promoció o auxiliars, com a mitjà per reduir les despeses. La col·laboració de voluntaris és una pràctica plenament implantada en emissores cristianes d'Europa com: Radio Notre-Dame, de París; Radio Fourvière, de Lió; Radio Maguelone, de Montpeller; Radio A, de Milà o Radio Cité de Ginebra.

★ «Els catòlics tenen el deure de sostenir i ajudar els periòdics i setmanaris catòlics, les estacions i emissores de ràdio i televisió, ja que l'objectiu principal de totes aquestes activitats és propagar i defensar la veritat i assegurar una animació cristiana de la societat». (Decret sobre Mitjans de Comunicació Social del Concili Vaticà II.)

**Ajudeu-nos a fer la vostra ràdio.
Feu-vos AMICS DE RÀDIO ESTEL**

L'EMISSORA DE L'ARQUEBISBAT DE BARCELONA

Fundació Missatge Humà i Cristià
Associació d'Amics de Ràdio Estel
Avinguda Diagonal, 460, 3r - Telèfon (93) 415 30 06
08006 BARCELONA

Girona

Aplec de Catequesi: Girona-Prada

«Esborrar fronteres tot donant-nos la mà»

Jaume Reixach

PRADA DE CONFLENT.— Per segona vegada les diòcesis de Perpinyà i Girona han celebrat una trobada de germanor. S'han donat la mà. L'any passat, aquest gest ritual va tenir lloc a Girona, enguany l'escenari ha estat Prada de Conflent, la petita ciutat a la falda del Canigó que acull la universitat catalana d'estiu. Prada de Conflent és universalment famosa pels concerts que hi donava Pau Casals. I per a nosaltres, catalans, és també el lloc on va ser enterrat Pompeu Fabra.

L'Aplec de Catequesi va reunir a Prada una seixantena de parròquies de la Catalunya Nord i una quarantena de la Catalunya Sud. L'edat dels infants oscil·lava entre els 9 i els 10 anys. També hi van assistir pares i catequistes. És fàcil imaginar que l'Aplec feia goig de veure. Mai millor dit, ja que la característica de la gran trobada era la germanor entre les dues diòcesis. L'èxit de participació es pot dir que superava el de l'any passat. No és, doncs, l'esperit de novetat allò que explica l'èxit de participació, sinó el caràcter de la trobada i el treball previ de preparació, que ha estat intens.

Les dues delegacions —la de Perpinyà i Girona— van decidir ja fa temps, que el tema de la trobada seria *La Creació* i la seva continuïtat a través de tot el que fem. I a través, també, de tot el que ens reclama l'entorn en què vivim.

Vint-i-vuit autocars de les comarques gironines

Amb aquest bagatge, amb tot el treball previ a la motxilla, vint-i-vuit autocars de les comarques gironines es van trobar a l'àrea de servei de la Jonquera per anar junts cap a Prada. A les 10 del matí —matí calorós— hi van arribar. Després de rebre la benvinguda, va venir el primer acte de conjunt de les dues delegacions: la celebració de l'Eucaristia. Es va celebrar al pavelló esportiu i va ser presidida pel bisbe de Perpinyà, monsenyor Jean Chabbert, i concelebrada per una vintena de preveres i diaques dels dos bisbats. A manera de pòrtic, hi hagué una representació escenificada de la Creació bíblica. Una noia blanenca, que resideix a la Catalunya Nord, Maria Bitlloch, va acompanyar amb el seu violoncel la representació. Llevat de la música, que és l'únic llenguatge

comú entre els mortals, tota la resta es va fer en català i francès. Tots els participants disposaven, a més del llibret bilingüe de la trobada, d'un petit i oportú vocabulari català-francès. De manera que tothom ho podia seguir tot sense renunciar en cap moment a la pròpia llengua. La trobada, en aquest sentit —també en d'altres, però sobretot en aquest— es pot qualificar de modèlica. El bilingüisme ben entès no hauria de comportar mai la renúncia a la pròpia llengua, encara que això representi una multiplicació d'esforços. Els cants, a Prada, també van ser en dues llengües.

Al final de la jornada —una jornada pletòrica d'activitats, tal com s'escau quan els protagonistes són els infants— es va repartir un record a tots els participants: un treball d'artesanía —una fusta gravada— feta pels joves minusvàlids i discapacitats del Centre d'Adaptació al Treball de Perpinyà. El lema que s'hi podia llegir resumia el sentit catequètic de la jornada: *Continuem la creació*.

Potser la millor manera de continuar la Creació sigui precisament aquesta: esborrar fronteres, fer caure barreres tot donant-nos la mà.

Carta Dominical

RICARD M. CARLES

Cardenal, arquebisbe de Barcelona

Les dues possibilitats del gra de blat

El dia de sant Josep, a la tarda, 13 joves van rebre a Santa Maria del Mar l'orde del diaconat, el darrer «cim previ» en la seva ascensió cap al sacerdoci. En veure'ls prostrats a terra davant l'altar, durant la lletania dels sants, recordava aquella constatació de Jesús: «Si el gra de blat, quan cau a terra, no mor, queda sol, però si mor, dona molt de fruit.» És una repetició, per part de Jesús, més bonica, però igual de contundent, de la seva invitació fonamental: «Si algú vol venir amb mi, que es negui ell mateix.»

Deixar-se enterrar al solc per a donar espigues és un bell heroisme que apunta cap a una realització que serà una realitat durada al temps de la sega; perquè també hi ha un estiu de Déu i del seu Regne.

D'altres cauen en el fang que ells mateixos pasten amb la seva vida, i moren dins el fang, no pas per a germinar, sinó per a podrir les millors possibilitats que Déu havia inserit en ells.

El dia de Pasqua, Jesús va germinar des de la seva tomba, on es va deixar dur per amor, encara que l'hi empenyien els nostres pecats. Una bona ocasió per recordar què se'ns pot podrir i què pot germinar en les nostres vides.

No cal dir que anem cap al podriment si al fons de tot de la nostra consciència hi ha agressivitat, odi, egoisme, deslleialtat; o si a la superfície de la societat afloren l'explotació, les desigualtats injustes, el materialisme, els enfrontaments violents, les marginacions cruels, els assassinats premeditats. Tot això no porta a cap germinació, sinó a fer dels nostres esperits i del nostre ambient unes tombes sense esperança.

Tant a nivell individual com social està resultant del tot ineludible que els fills de Déu ens decidim d'una vegada —perquè qui no és amb ell està en contra d'ell— a suportar la part de podridura que té la nostra cultura, o bé acréixer la seva capacitat germinativa cap a la virtut.

Celebrem la Pasqua. Gaudim de la Pasqua. Potser separem inconscientment la creu de la Pasqua, o al revés.

No tinguem una visió cristiana tan curta, que ens faci quedar en la creu sense la Pasqua; que ens aturem en el sofriment, en el fracàs, en la malaltia, en els contratemps materials o morals, i en la mort, com a punt final. Perquè tot plegat, acceptat com una creu redemptora, suposa una aportació a la pròpia salvació i a la santificació i el perfeccionament de les persones i els ambients que estimem; una millora amagada, potser lenta, però real.

Ni caiguem en la temptació oposada de voler una Pasqua sense creu. És a dir, voler el bé dels nostres, de la humanitat, o el perfeccionament personal propi —camins tots de Pasqua—, però sense passar pel Divendres Sant. La millora pròpia suposa ascètica, i lluita amb un mateix. El progrés i la millora moral de les famílies, dels pobles, dels països, són construïts sobre els sacrificis voluntaris —per amor— de molts. Assolir la resurrecció serà fruit dels dolors transformats en creu per la nostra fe cristiana.

GERMANOR AMB ELS NOSTRES MISSIONERS

NOMÉS 340 MISSIONERS REBEN CATALUNYA CRISTIANA A TOT EL MÓN. LA RESTA, ESPEREN UN PADRI.

P. VICTOR GANDOL
C.P. 23
74000 GOIANIA (GO)
BRASIL..... 25.584 Ptes.

M. TERESA MOR
SANTIAGO ESTERO
LA BANDA
ARGENTINA..... 25.584 Ptes.

CLAUDIA GARRILLO CASTRO
APARTADO POSTAL 248
2010 ZAPOTE
COSTA RICA..... 25.584 Ptes.

FERDINAND GUILLÉN
EKOAN KALASANS — PP. PIARISTES
H—10 CITE VERTE B. P. 185
YAOUNDE - CAMEROUN..... 25.584 Ptes.

(Marqueu amb una "x" el missioner que desitgeu apadrinar)

Nom i cognoms

Adreça

Població Província C.P. Tel.

L'import el faré efectiu mitjançant: xec que adjunto gir postal Domiciliació segons la següent autorització:

Banc / Caixa Oficina

Entitat

Oficina

DC

C/C o Llibreta

Senyor director, li prego que atengui, amb càrrec al meu compte / a la meua llibreta, els rebuts que li presentarà «CATALUNYA CRISTIANA»

Signatura:

Tarragona

Ulldemolins celebra el 400 aniversari del Jubileu Eucarístic

Joan Boronat

ULLDEMOLINS.— El Jubileu Eucarístic, a la comarca del Priorat, va celebrar durant quatre dies el 400 aniversari d'aquest privilegi concedit per Roma als jurats del poble, amb indulgència plenària. De llavors ençà, la festa s'ha celebrat anualment, sense interrupció.

Ulldemolins va viure intensament l'esmentada efemèrides i les combinaren. Milers de flors de paper van guarnir els carrers i places de la població, amb elements naturals que s'escampaven pels diversos indrets de la vila, que va veure tallada la circulació.

La il·luminació va ser especial

Dues processons van solemnitzar la celebració dels 400 anys del Jubileu. Van recórrer un camí ple de garlandes i altars. El campanar de l'església també va lluir una il·luminació especial coronava el temple de Sant Jaume, que també compleix 400 anys de la seva construcció i que actualment està en precari estat de conservació, malgrat les diverses obres de manteniment que s'hi efectuen.

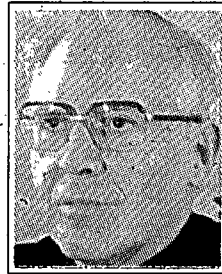
En un altre ordre de coses, el Jubileu ha comptat amb dues exposicions. La primera consisteix en un recull de goigs de tema eucarístic amb una seixantena d'originals procedents de la col·lecció de Modest Montlleó, i la segona de motius religiosos.

Aquesta darrera mostra exposava missals dels segles XVI i XVIII impresos a Venècia, postals i missals de comunió, ornamentació litúrgica, així com neulers i hostieres amb mostres de pa emprat en els diferents ritus religiosos.

L'afluència de visitants va ser nombrosa. Assistiren a les solemnitats organitzades per la gent d'Ulldemolins, amb motiu de la fita important dels 400 anys del Jubileu, que va cloure amb l'Eucaristia presidida per l'arquebisbe, Ramon Torrella. El temple estava ple de gom a gom. Amb el prelat van concelebrar una vintena de preveres, entre els quals hi hagué antics rectors de la parròquia i tres sacerdots fills del poble.

Fets i criteris

**RAMON
TORRELLA
CASCANTE**

Arquebisbe de
Tarragona i Primat

L'any de la Tolerància

Les Nacions Unides han proclamat el present any com l'Any de la Tolerància. És una realitat molt clara que els conflictes ètnics, culturals, religiosos i socials s'estan propagant i intensificant aquests últims anys. N'hi ha prou amb pensar en l'ex-Iugoslàvia, Txetxènia, Rwanda, Burundi i altres indrets on la guerra és un fet ben palès, especialment per motius ètnics i culturals.

L'Organització de les Nacions Unides vol combatre les actituds col·lectives que hi ha en el fons d'aquests esdeveniments: el racisme, l'etnocentrisme, el nacionalisme exacerbant, la xenofòbia i altres intoleràncies radicals.

La mateixa UNESCO intentarà que el missatge transmès no perdi força, i amb aquesta finalitat pensa establir, per a l'any vinent, el Dia Internacional de la Tolerància.

Quan parlem de tolerància ens referim a la tolerància civil que no té res a veure amb l'indiferentisme doctrinal o amb el relativisme que pretén que totes les opinions tenen el mateix valor.

La tolerància civil no implica un concepte metafísic de la veritat, sinó una actitud vers la persona i no pas vers la doctrina.

En aquest sentit, la idea de la tolerància ens introdueix en el món de les relacions interhumanes: hem d'aprofitar l'essència d'estar amb el proïsme per aconseguir una millor comprensió de la tolerància i de les seves diferents manifestacions; hem d'humanitzar la vida en comú perquè, de grat o per força, hem de viure junts com a persones respectuoses de la dignitat humana.

No es pot pensar en una coexistència pacífica sense el component de la tolerància. Respectar l'altre en la seva alteritat vol dir suportar-lo, i això exigeix una disposició interior de tolerància, virtut ètica que deriva de la justícia i que té per objecte elaborar per a tothom aquelles condicions d'existència necessàries i favorables per a l'exercici de la llibertat.

Tenir un esperit de tolerància és una exigència per a una societat que vulgui assegurar una convivència pacífica i l'exercici del diàleg com a base per a la comunicació social.

L'Any de la Tolerància ens interpel·la tots, en el sentit que hem de revisar l'actitud que tenim envers les altres persones, per tal que nosaltres siguem, en els diferents grups socials, agents de diàleg i de comprensió.

Tortosa

Trobada de Càritas diocesana

Cal conèixer les causes de la pobresa

TORTOSA.— Més d'un centenar de fidels que participen en les accions de Càritas, en representació dels 21 pobles de la diòcesi, es van reunir a la ciutat. El bisbe Lluís Martínez i Sistach va ser-hi present, juntament amb Salvador Pellicer, delegat episcopal de Càritas espanyola. Durant l'Eucaristia el prelat va encoratjar el bon servei que realitza aquesta entitat.

J. Blanc i Bahima

Un dels moments importants de l'encontre va ser la conferència de Salvador Pellicer, religiós camil, el qual va presentar una mena de decàleg que bàsicament explicava: «Cal conèixer la realitat de la pobresa i les seves causes. Els pobres són el sagrament de Déu i convé estimar-los com Ell els estima. Càritas ha de ser l'expressió de tota la comunitat que viu la diaconia de la caritat i ha d'estar integrada i coordinada en la realitat social». Després d'aquesta ponència es van organitzar nou grups de treball. Alguns dels suggeriments més significatius consideraven que, s'ha de donar suport a la proclamació de la Paraula amb el testimoni viu d'una veritable atenció als pobres i marginats. Cal donar molta més informació i publicitat de tot el que es va fent i a més tenir una explícita dedicació del tema social en les tasques de formació i catequesi. Cal promocionar al màxim la integració a Càritas dels joves tortosins. També es va demanar que ja des del Seminari se sensibilitzin els capellans en la dimensió social de l'Evangeli.

MAIG

BISBAT DE VIC

CALAF: Dia 1. Aplec a l'ermita de Sant Sebastià.

AIGUAFREDA DE DALT: Aplec a l'Ascensió.

BESORA: Tots els dilluns, cursos de Formació Cristiana.

BISBAT DE SOLSONA

PUIG-REIG: Parròquia de Sant Martí, concert dels «Cors Alegres», 25 anys de la coral infantil.

Diumenge 28: Aplec Arxiprestal al Castell de Balsareny.

MOLLERUSSA: Festes de Sant Isidori, soldat màrtir patró de la ciutat.

Catalunya Cristiana convida a totes les parròquies a divulgar els actes culturals i religiosos al llarg de l'any.

Escriuiu a: Publicitat, Promoció i Propaganda. Puiggarí, 5. 08014 Barcelona

Avisos i Comunicats

BARCELONA

Av. Diagonal, 460, 3r - 08006
Tel. 415 30 06 - Fax. 415 14 49

• PARRÒQUIA DE LA MARE DE DÉU DE MONTSERRAT.

(Av. M. de D. de Montserrat, 144. Tel. 236 47-48 - 08026 Barcelona).— Festa patronal dels 75 anys de la seva fundació: Misses a les 9.30 i a les 11.30 h. A les 20 h. Eucaristia presidida pel Cardenal-Arquebisbe Mons. Ricard M. Carles. A les 21 h. concert a càrrec de la Coral Nou Món, del Grup Torxa de la Parròquia.

• GRUPS D'ORACIÓ I AMIS-TAT.— Exercicis Espirituals el cap de setmana del 19 al 21 de maig, a la Casa de Sant Ignasi, dels Jesuïtes de Sarrià, dirigits per Mn. Josep Serra, professor del Seminari, i vice-consiliari dels GOA. Inscripcions: Gran de Grà-

cia, 237 pral-2a, tel. 218 10 05. Escola de Pregària, els dies 26 de maig, 2 i 9 de juny, al local dels G.O.A., c/ Gran de Gràcia 237, pral. 2a, de 7 a 8.30 de la tarda, dirigida per Mn. Josep Serra, vice-consiliari. Inscripcions, tel. 218 10 05. Romeria al Santuari de N.S. de Loreto, de Tarragona. Tindrà lloc el dia 27 de maig. Per inscripcions (el més aviat possible) a c/ Gran de Gràcia 237, pral. 2a, del 24 d'abril al 12 de maig, de dilluns a divendres, de 10 a 1 del matí i de 5 a 7 de la tarda Tel. 218 10 05.

• CASA D'EXERCICIS DE SANT IGNASI DE SARRIÀ. (Carrasco i Formiguera, 32 - Tel.

(93) 203 88 62 - 08017 Barcelona).— Cap de setmana del 5 al 7 de maig de 1995, Recés contemplatiu a propòsit del Parenostre, dirigit pel P. Julià Maristany, S.J. - Matrícula, 1.000 pts. Pensió completa, 5.000 pts. Mitja pensió (dinar dissabte i diumenge, 2.500 pts.). Del 12 de maig, a les 20 h. al diumenge dia 14, cursset sobre *Se amigo de ti mismo. La autoestima*, dirigit pel P. José Vicente Bonet S.J. - Matrícula, 3.000 pts. Pensió completa, 5.000 pts. i mitja pensió (dinar dissabte i diumenge), 2.500 pts.

• EXERCICIS ESPIRITUALS A MONTSERRAT.— Organitzats per l'Obra d'Exercicis Parroquials. Tanda femenina en complet recés, dirigida pel P. Lluís Delsors, S.J., del 15 al 25 de maig 1995. Inscripcions a O.E.P., c. Duran i Bas, 9 - Barcelona, tel. 301 16 26.

• EXERCICIS ESPIRITUALS PER A HOMES (a partir dels 17 anys).— Del 8 de maig, dilluns (a les 20 h.) al dissabte 13 (a les 18 h.), a la Casa de Nostra Senyora de Montserrat, de Caldes de Montbui. Tel. (93) 865 44 96.

• ROMIATGE A MONTSERRAT.— Organitzat per membres de l'antiga Confraria de la Mare de Déu de Montserrat de Virtelia. Per informació, dirigiu-vos al despatx parroquial de la Sagrada Família de Barcelona, tel. 436 69 33.

• MOVIMENT UNIVERSITARI D'ESTUDIANTS CRISTIANS (MUEC).— Es convoca a totes aquelles persones que al llarg dels anys han pertangut al Secretariat d'Estudiants Cristians (SUC) o al Moviment Universitari d'Estudiants Cristians (MUEC) a la celebració del vint-i-cinquè aniversari. Són molts els joves que han passat pel moviment, i moltes les coses a celebrar i com partir. L'acte central de l'aniversari tindrà lloc el proper 13 de maig, i comptem trobar-nos-hi gent d'edats molt diferents provinents de totes les diòcesis catalanes i de les Illes. Per a més informació, truqueu al núm. 301 68 02.

GIRONA

• «MANS UNIDES».— Mans Unides recorda que el proper dia 30 d'abril queda tancada la XXXVI

Campanya contra la Fam i automàticament queda oberta la Campanya XXXVII. Els donatius i col·lectes que arribin després del dia 30 d'abril no podran constar en aquesta Campanya XXXVI.

• JORNADA SOCIAL DIOCESANA.— El dia 1 de maig, com cada any, se celebra aquesta jornada adreçada als laics, religiosos, religioses i preveres. Aquest any el treball se centrarà en el tema de la comunitat cristiana en l'Església i en la societat, i serà ponent Mn. Joan Batlles.

VIC

• PARRÒQUIA D'ÒDENA.— Festa Major, el dia 29 i 30 d'abril. Dissabte, dia 29, a les 7 de la tarda, repicament de campanes i el diumenge, dia 30, a dos quarts de dotze del migdia missa concelebrada presidida per Mn. Antoni M. Bausili, rector. A continuació Concert a càrrec del Cor Artsenc, dirigit per Mn. Pere Soldevila, pvre. El dia 14 de maig, Festa del Roser a l'Espelt: a les dotze del migdia, santa missa presidida pel senyor rector d'Òdena. A la una, vermut de germanor.

I CONCURS DE DIBUIX CATALUNYA CRISTIANA

El setmanari *Catalunya Cristiana* convida els nens i nenes de totes les escoles públiques i privades, a participar en el I Concurs de Dibuix *Catalunya Cristiana*. Aquesta convocatòria està destinada a desvetllar l'interès per la dimensió religiosa de la persona, el coneixement de Jesucrist i de la vida de l'Església.

Bases del concurs

• Tots els nens i nenes que vulguin participar ho faran amb un sol dibuix que hauran d'enviar abans del dia 20 de juny de 1995 a: Fundació Catalunya Cristiana, c/ Puiggari, 5-7 de Barcelona, codi postal 08014. A la part posterior del dibuix s'indicaran totes les dades del participant: nom i dos cognoms, adreça, telèfon, curs d'EGB o primària que cursa i el nom i l'adreça de l'escola on va. Els dibuixos no seran retornats ni es mantindrà correspondència amb els seus autors, llevat de la decisió del jurat que es comunicarà als guanyadors. Tots els concursants rebran un diploma, dibuixat per Pilarín Bayés, que acreditarà la seva participació.

• Els dibuixos han de ser enviats per correu, sense doblegar, i hauran de tenir la mida d'una làmina Din A4. El tema serà: *La tasca dels missioners arreu del món*. Mitjançant aquest concurs, *Catalunya Cristiana* vol acostar els nens i nenes de tot Catalunya al coneixement de la vida de l'Església arreu del món. L'estímul i consell que pares i mestres aportin serà cabdal per als nens concursants, tant per a la confecció del dibuix com per l'aprofundiment que els infants facin dins tota la problemàtica, i també la joia, del món missioner.

• El jurat estarà format per: President d'Honor: Sr. Bisbe Joan Carrera. Membres: Mn. Jordi Jorba, delegat diocesà de Missions de l'Arquebisbat de Barcelona; Mn. Manuel Valls i Serra, director de *Catalunya Cristiana*;

Sra. Pilarín Bayés, dibuixant, col·laboradora d'aquest setmanari; Sr. Antoni Picas, investigador d'art; i Mn. Ventura Farrando, professor d'EGB i diaca permanent. El veredict de d'aquest jurat serà inapel·lable. Només per causes de força major, *Catalunya Cristiana* es reserva el dret de canviar la composició del jurat.

• Els noms dels guanyadors es publicaran al setmanari al llarg del mes d'octubre, i el diumenge 24 de novembre de 1995 es farà el lliurament de premis als locals de *Catalunya Cristiana*, en presència del jurat i representants del Patronat de la Fundació. D'aquest acte es farà un ampli reportatge que es publicarà al setmanari.

• Hi haurà tres categories de premis per cada un dels vuit cursos d'EGB o primària. Els premis consistiran en lots de llibres adients a cada edat que s'especificaran el proper mes d'abril. També hi haurà premi a les tres escoles amb més alumnes participants.

Per a més informació adreceu-vos a:
DEPARTAMENT DE PUBLICITAT, PROMOCIÓ I PROPAGANDA
Puiggari, 5-7. 08014 BARCELONA
Tel. 490 59 88

L'edifici d'Oklahoma, on hi havien instal·lades oficines del govern, ha estat destrossat per l'explosió d'un artefacte col·locat pels terroristes. En el moment de tancar aquesta edició havia causat uns cinquanta morts i existia la possibilitat que hi haguessin més víctimes entre les runes

Oriol Camps

Més terrorisme

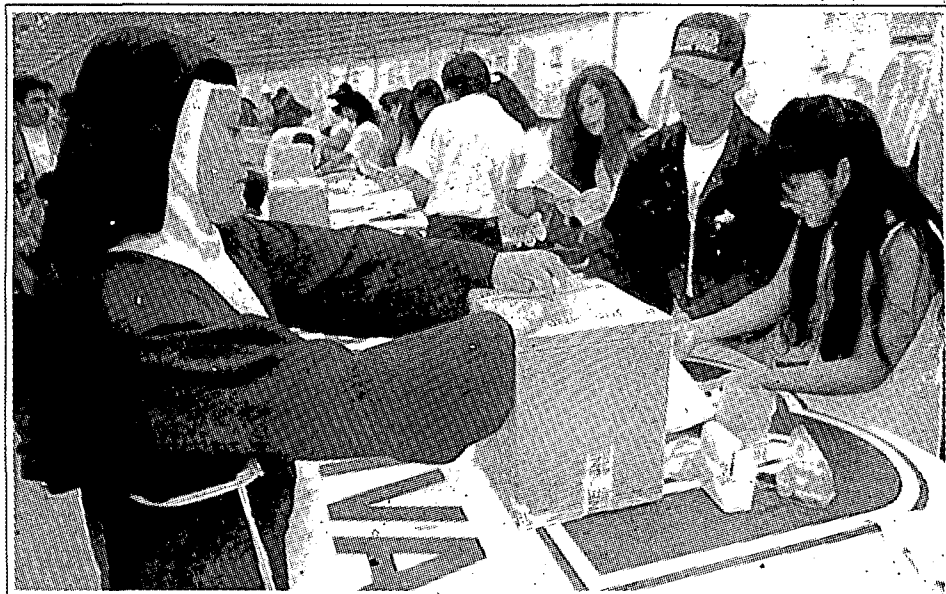
Sembla que, malauradament, estem condemnats a parlar del terrorisme que, dia rera dia colpeja a un punt o altre del món.

Quan encara respiràvem l'ensurt de l'intent d'assassinat del cap de l'oposició espanyola, José M. Aznar, obra de la banda terrorista ETA, i del qual s'ha salvat miraculosament, arribà la notícia d'Oklahoma, als Estats Units, l'explosió d'un artefacte en un edifici d'oficines del govern. Aquesta ha estat un acte de terrorisme l'autoria del qual es desconeix. No se sap encara, al moment d'escriure aquesta crònica, el nombre exacte de víctimes que va creixent a mesura que els treballs de desenrunament de l'edifici afectat es van duent a terme. Les investigacions policials apunten diverses pistes i sembla que la més probable és novament l'integritat islàmica, encara que els seus dirigents s'han apressat a negar la seva participació. Però la similitud de procediment i d'explosiu amb un altre atemptat ocorregut fa un parell d'anys també als E.U.A. abona el supòsit. No cal dir l'onada d'indignació que el fet ha aixecat tant a Nord-amèrica com arreu del món. El president Clinton no ha dissimulat la seva indignada emoció davant les víctimes de l'atemptat i ha promès llançar tota la màquina de seguretat contra els autors... Precisament, poc després de l'atemptat es rebia la notícia que havien estat detinguts a Filipines els autors, o uns dels autors,

de l'atemptat d'ara fa dos anys contra les anomenades torres bessones de Nova York...

Finalment, al Japó s'ha estès novament el pànic a causa d'una intoxicació de gas, el nom del qual es desconeix ocorreguda al metro de Yokohama, i que ha afectat a unes 300 persones, amb més o menys gravetat. Se suposa que els responsables pertanyen a la secta Aum; encara que membres d'aquesta ho neguen rodonament...

I altra vegada hom es pregunta el perquè d'aquests actes que no fan més que allunyar la pau i la convivència humana. Precisament durant l'anomenat Any de la Tolerància proclamat per l'ONU, és quan algú es mostra més interessat per fer imperar la seva intolerància...

Una monja diposita el seu vot en les eleccions presidencials peruanes que han donat el triomf per majoria absoluta, a Alberto Fujimori; el president repeteix mandat

Un polèmic acord pesquer

Miquel Àngel Codina

El recent acord assolit entre la Unió Europea i el Canadà sobre el greu conflicte de l'anomenada guerra del rèmol —iniciada el passat 9 de març amb la captura del vaixell pesquer espanyol *Estai* en aigües internacionals per part de la flota canadenc— ha esdevingut el detonador d'una situació límit i problemàtica en el nostre país. Aquest pacte pesquer, tot i que ha posat fi —teòricament— a la conflagració entre els Quinze i l'estat nord-americà sobre el repartiment de les quotes de pesca del rèmol al llarg dels grans bancs de Terranova, ha provocat una forta onada de protestes i tensions entre les associacions de pescadors i armadors gal·les. Aquests

han fet una crida comuna a la unitat d'acció del sector per defensar els interessos pesquers i superar la crítica conjuntural actual. Certament, el remei ha estat pitjor que la malaltia.

Segons els termes de l'acord, que va ser negociat per la comissària europea de Pesca, Emma Bonino, i pel ambaiador del Canadà davant la Unió Europea, Jacques Roy, Espanya haurà de reduir en més del 70 per cent les captures del rèmol als caladors de Terranova. Això podria representar la pèrdua de 7.500 llocs de treball a la indústria d'extracció i transformació de la pesca arreu del territori espanyol. Els armadors de Vigo, el primer port pesquer d'Europa i seu de la flota congeladora que s'ha vist involucrada a la guerra del rèmol, junt amb el ple de la corporació municipal de la

localitat, han demanat al Govern que busqui espècies alternatives al rèmol i nous caladors per tal de mantenir obertes les 38 empreses i els gairebé 8.000 llocs de treball que depenen del sector i, d'aquesta manera, evitar el col·lapse de la flota pesquera espanyola.

Les reaccions dels diferents partits polítics no es feren esperar gaire. El Govern va rebre durs atacs de l'oposició per la ratificació del pacte entre la Unió Europea i el Canadà atès que significa, evidentment, una derrota per a Espanya. «Tenim un país sense cap pes internacional», va manifestar Julio Anguita, coordinador d'Izquierda Unida. Una trista realitat que s'ha fet palesa darrerament. Espanya és, ara per ara, un estat de segona categoria a Europa.

Mirador

Un policia nord-irlandès mostra satisfet el carretó ple d'armes i municions confiscades en un domicili particular de Hollywood, una localitat prop de Belfast

La Guinea Equatorial

Des que aquest minúscul país va arribar a la independència, no ha fet més que passar d'una dictadura a l'altra, sense possibilitat de dir quina era millor o pitjor. Són dictadures i res més. I quan algú es veu amb ànims i potser possibilitats d'abastar el poder i es manifesta obertament, és detingut immediatament sota l'acusació d'atemptar contra la seguretat de l'Estat. El mateix que passa a Cuba i allí on imperi qualsevol mena de

dictadura. L'opositor, en aquest cas Severo Moto, després de ser detingut ha estat jutjat per un tribunal (?) compost de militars i amics del dictador que naturalment, demanen per l'inculpat la pena màxima de presó, i la inhabilitació per tota la seva vida d'actuar en política... Però sembla que a causa de les pressions estrangeres —Espanya i també els EUA— serà indultat... després de condemnat. I no cal dir que si les coses són així, a Severo Moto no li haurà sortit gaire cara la seva actitud antidictatorial...

Els últims dies del president Mitterrand

Les eleccions presidencials franceses arriben al seu punt àlgid, i Mitterrand viu els seus últims dies com a president de França. Haurà batut el rècord d'estada a l'Elisi, dos mandats seguits, catorze anys, xifra no assolida ni per De Gaulle. I podrà afrontar els seus últims temps de vida amb la tranquil·litat d'haver complert el seu deure vers França a la qual ha estimat i servit sense reserves. Se li trobaran molts defectes però ningú no podrà negar-li aquest esperit de servei mantingut fins l'últim moment. Els escàndols que s'han produït en el seu partit no l'han esquitxat, i ha sabut mantenir-se en el seu lloc fins i tot amb un govern de dreta al poder. I penso que mereix el respecte de tots els francesos, i diria que també dels que no ho són.

Aquesta primavera hi enviarà 25 tones de medicaments

El CIEMEN promou una campanya d'ajut humanitari a Txetxènia

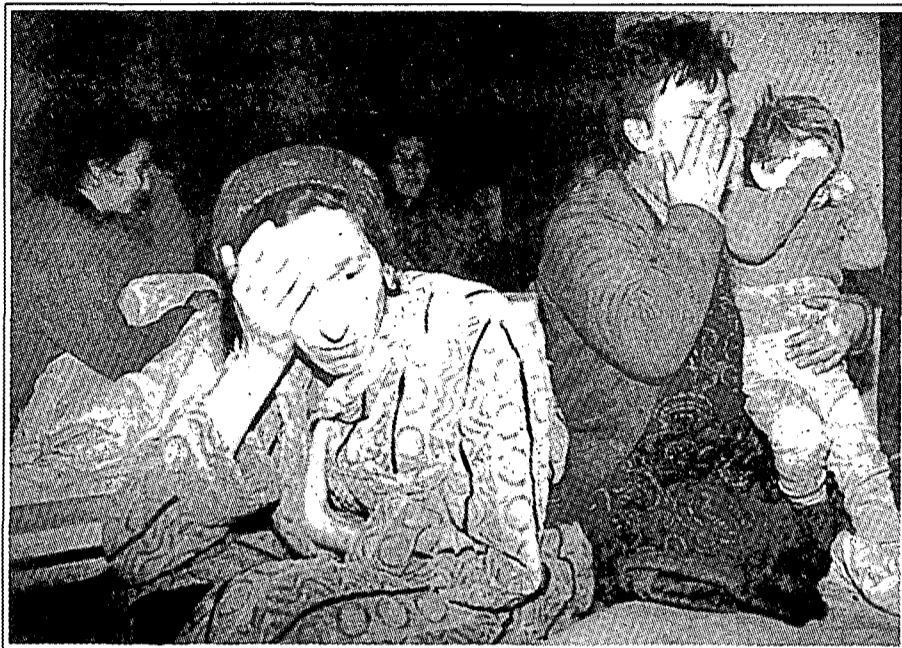
C.C.

Des d'Acció Solidària pels Pobles—CIEMEN—

s'està fent una campanya per enviar medicaments a diferents centres sanitaris i camps de refugiats de Txetxènia, una població que des de l'esclat de la guerra el desembre del 94 no ha pogut tornar a gaudir d'una vida digna. Actualment el CIEMEN compta amb 15 tones de tot tipus de medicaments de primera urgència (entre les quals hi ha medicaments per valor de 3 milions de pessetes aportats pel departament de Sanitat de la Generalitat de Catalunya) que seran enviats aquesta primavera.

El comboi està previst que marxi de Barcelona aquesta primavera; en principi, es preveu que surti un camió de 25 tones de medicaments amb un cotxe de guia. Per preparar el dispositiu sobre el terreny, membres de l'organització, s'ha desplaçat a la República d'Inguxètia, frontera amb Txetxènia, per fer tots els tràmits necessaris i preparar les vies de distribució dels medicaments.

Com en totes les campanyes realitzades fins ara, aquesta entitat s'ha basat en el suport tant material com econòmic dels ciutadans de Catalunya. En aquest cas, el fet de ser un comboi exclusivament de medicaments fa que per qüestions legals no es puguin recollir directament els medicaments i s'hagin de comprar. Per això ara més que mai, cal el su-

El poble txetxè pateix les conseqüències devastadores de la guerra

port de tothom per enviar el màxim de medicaments possibles a un poble que pateix les conseqüències devastadores d'una guerra.

Si voleu participar econòmicament per ajudar a concretar el projecte de Txetxènia podeu fer-ho amb aportacions al compte corrent 2100-0679-16-0200472502 de «la Caixa». Per més informació truqueu al 302 01 44.

Amb el vostre gest de solidaritat, serà possible que la població maltractada pels conflictes bèl·lics cregui encara en la solidaritat i en la possibilitat del restabliment de la pau al seu país.

Projectes arreu del món

Acció Solidària pels Pobles—CIEMEN— és una organització no governamental sense ànim de lucre que fa dos anys i mig que treballa en l'àmbit de l'ajut humanitari. Els projectes realitzats fins ara han estat:

1.— Campanya *Ajudem el poble de Bòsnia*. Iniciada el setembre de 1992, les principals activitats que ha dut a terme són: —trasllat i acolliment de 103 refugiats bosnians (majoritàriament dones, gent gran i nens)

—enviament a Bòsnia de 39 camions de 25 tones cadascun d'ajut humanitari (menjar, roba i medicaments). Cada comboi ha estat acompanyat per un equip de la campanya, traslladat a la zona per supervisar la correcta distribució del material.

2.— Campanya *Ajudem el poble de Rwanda*. Iniciada l'agost de 1994, l'activitat s'ha centrat en la creació d'un Centre d'Acolliment per nens perduts i abandonats. Mitjançant, un programa coordinat entre els camps de refugiats i els centres d'acolliment es pretén el reencontre familiar en els casos en què sigui possible i pels que no, es crearan orfenats autofinançats mitjançant granges creades a tal efecte.

3.— Campanya *Salvem els boscos*. Estan treballant en la reforestació de diferents comarques de la província de Tarragona especialment castigades pels incendis i les inundacions. S'està treballant en:

—sensibilització a les escoles de l'àrea. Dins d'aquesta tasca s'ha participat en el *Parc Infantil de Nadal de Reus 1994*.

—creació d'un joc de rol per finançar la replantació d'arbres.

Homenatge a Carrasco i Formiguera en el 57è aniversari de la seva execució

El president del comitè de Govern d'Unió Democràtica, Josep A. Duran i Lleida, va afirmar que Carrasco i Formiguera, com tantes altres persones innocents, va ser víctima de la intolerància

C.C.

El president del Comitè de Govern, Josep A. Duran i Lleida va participar en l'acte d'homenatge a Manuel Carrasco i Formiguera que la Unió de Joves va organitzar, en el cementiri de Sant Genís dels Agudells de Barcelona, amb motiu del 57è aniversari de la seva execució.

En el seu parlament, Duran i Lleida va qualificar Carrasco com a «home demòcrata, catalanista i cristià que fins a l'últim sospir de la seva vida no renuncià a cap d'aquestes condicions». Va situar a Carrasco com a «víctima de la intolerància» i va dir que Unió Democràtica volia «retre homenatge, no només a en Carrasco i Formiguera, sinó a tantes persones innocents que a una banda i a un altra han deixat la vida com a conseqüència d'aquesta intolerància».

Institut de Teologia Espiritual de Barcelona

Curs sobre **EL DIABLE I ELS SEUS ÀNGELS**

reflexió teològica i espiritual sobre la comprensió del maligne en la economia de la salvació.

Professor Llic. Joan Antoni Mateo, pvre.

Tindrà lloc els dijous 4, 11, 18, 25 de maig de les 19.15 a les 20.45.

Informació i inscripcions: C/. Diputació, 231.
Tel. 451 49 42 (19.15 h.)

«...el Mal no és només una deficiència... és un ésser viu, espiritual, pervers i dolent. Realitat terrible i misteriosa. Qui no ho reconeix s'aparta de l'ensenyament bíblic i eclesial». (Pau VI. 15-11-1972).

Estàncies temporals i definitives

Residència Tercera Edat
El Bon Viure

C/. Balmes, 127, 1er. 1a.
(entre Rosselló i Provença)
08008 Barcelona
Tel. 451 68 54 / 200 80 53

40 monitors explicaran la història, l'art i els seus símbols religiosos

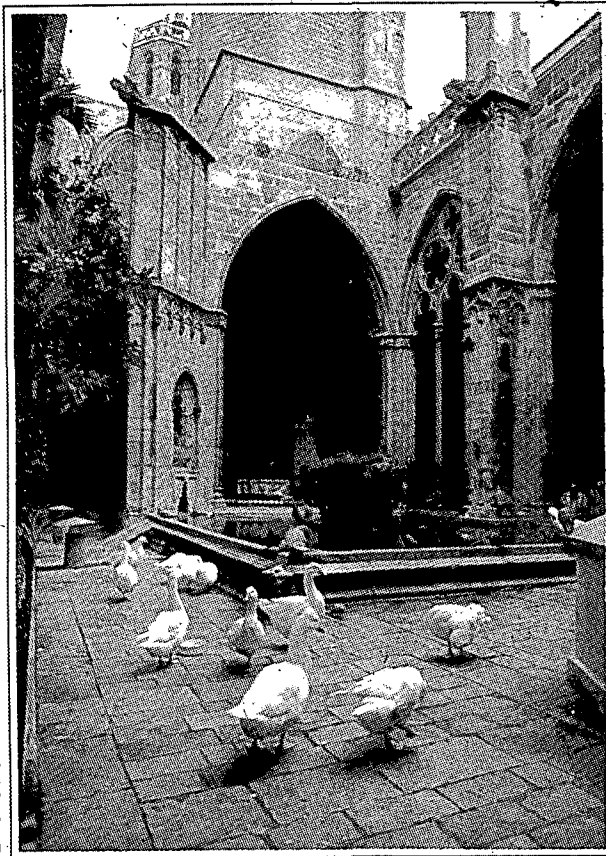
Visites amb guies a la Catedral de Barcelona

Glòria Carrizosa

Uns quaranta voluntaris mostraran la Catedral de Barcelona, de forma gratuïta, a tots els visitants que ho desitgin. Els monitors culturals no sols oferiran una visió històrico-artística del monument, sinó que des d'una perspectiva de fe, també explicaran la seva important simbologia religiosa. Així ho va anunciar, Josep M. Martí Bonet, canonge i delegat diocesà del Patrimoni Cultural de l'Arquebisbat de Barcelona que el va presentar l'Escola de Monitors Culturals de la Catedral de Barcelona.

La creació de l'Escola s'inclou dins el projecte *catedral*, impulsat per l'Arquebisbat de Barcelona, la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament i la Caixa d'Estalvis i Pensions. Té com a objectius prioritaris la conservació del monument i la difusió religiosa-cultural de tot el tresor artístic que s'hi custodia. Des de fa gairebé dos anys s'estan fent diversos estudis sobre l'estat de la Catedral per veure quines obres cal fer-hi. Entre altres projectes, s'estudia la possible ubicació d'un sistema de fibra òptica per a la il·luminació interna que podria ser de gran utilitat en el cor, on hi ha un conjunt de peces petites que es podrien il·luminar des de dins. També s'han instal·lat 30 sensors a tota la catedral que controlen el microclima per intentar trobar una solució científica a la manca d'oxigen que es produeix dins del temple pel gran nombre de visitants. Darrera la voluntat de conservar físicament el monument, es pretén obrir la Catedral a tothom. «Amb aquesta iniciativa cultural pionera volem formar monitors voluntaris ben informats i competents que acullin els qui sol·licitin una visita comentada», va explicar Lluís Monreal, director de la Fundació «la Caixa» i un dels impulsors del projecte.

En aquest sentit, el canonge Josep M. Aragonès va dir que aquesta és una bona ocasió per descobrir la Catedral. «Un llibre obert que hem de començar a llegir des d'una expressió de fe. La Catedral no és només una obra d'arquitectes i pintors —va afegir Aragonès— sinó, que és obra de tot el poble de Déu. És un dels monuments més visitats de la ciutat no sols pels turistes, sinó per aquelles persones que volen manifestar la seva religiositat».

Claustre de la Catedral, un dels monuments més visitats de Barcelona

Requisits per ser voluntari

Tots aquells que desitgin ser voluntaris de la Catedral i accedir a l'Escola de Monitors Culturals cal que assisteixin a tres conferències que organitza la delegació diocesana del Patrimoni Cultural de l'Arquebisbat de Barcelona i la Fundació «la Caixa». Les conferències que tindran lloc els divendres 28 d'abril, 5 i 12 de maig a la Sala de la Mare de Déu de la Mercè de la Catedral, tractaran els següents temes: *Història de la Catedral de Barcelona* pel Dr. Joan Bassegoda i Nonell, *Simbologia i Hagiografia a la Catedral de Barcelona* pel Dr. Joan Bellavista i el Dr. Àngel Fàbrega i per últim, *El voluntariat a la Catedral de Barcelona* pel P. Miquel Estradé i per Josep Lluís Cleries, director de l'In-cavol. Les persones interessades

només cal que s'apunten a la mateixa catedral a partir de l'onze d'abril.

Com que el nombre de places per a l'Escola de Monitors és limitada —només s'acceptarà un màxim de 40 persones—, els joves que hagin assistit a les tres conferències hauran de passar una prova de selecció que consisteix a elaborar un petit treball sobre una possible visita a la Catedral, després hi haurà una entrevista personal i es valorarà el currículum de cada aspirant.

Els voluntaris hauran d'haver cursat o (estar cursant almenys el segon curs) d'estudis d'història, teologia, història de l'art, arqueologia, turisme, relacions públiques o altre similars.

Voluntaris culturals cristians

L'Escola de Monitors és per a persones que sense rebre cap grati-

ficació econòmica volen fer un servei d'informació i d'acolliment als visitants a la Catedral i al Museu Diocesà de Barcelona. Les classes sempre seran en dissabte, des del 3 de juny fins el 16 de desembre, excepte el mes d'agost.

La formació que rebran a l'Escola inclourà els elements fonamentals d'història de la ciutat, de la Catedral, del Museu Diocesà de Barcelona, d'arqueologia, pintura, música, etc. Un cop finalitzat el curs es lliurarà un diploma d'assistència.

Una de les ambicions del projecte és la creació d'un nou tipus de voluntari cultural que s'ha format cristianament i que pot donar un testimoni viu de fe. «Si aquesta experiència va bé, s'utilitzarà aquesta metodologia de formació del voluntariat per altres monuments, no sols de la nostra diòcesi, sinó de tot Catalunya», va avançar el Dr. Bonet.

Expectació per visitar els terrats

Després d'aquests 6 mesos d'aprenentatge, els voluntaris ja podran

acompanyar els visitants durant el recorregut per les sales del Museu i les dependències de la Catedral.

Un dels llocs que els ciutadans tenen més ganes de visitar —200.000 persones en mig any, segons unes enquestes realitzades— són els terrats de la Catedral. El canonge Martí Bonet va anunciar que l'ascensor, amb una cabuda per 15 persones, s'inaugurarà el 29 d'abril. «Serà una gran celebració. Des del cimbori cantarem un *Regina Caeli* a la Mare de Déu, mentre albirem una de les millors vistes de la ciutat».

Els monitors culturals explicaran els continguts artístics de la Catedral gòtica de Barcelona que es comença a construir l'any 1298. Anterior a aquesta foren la catedral paleocristiana del segle IV i la romànica, que va ser consagrada l'any 1058. Els voluntaris es detindran en l'espai interior: el cor, el rerecor i les capelles i també mostraran els distints sepulcres que s'hi veneren dedicats a santa Eulàlia, sant Oleguer i sant Ramon de Penyafort.

Però, els guies no tan sols explicaran la història i l'art de la Catedral, sinó que també parlaran sobre els diversos símbols religiosos que hi són presents com la càtedra episcopal: la càtedra des d'on l'arquebisbe Ricard Maria Carles predica la paraula de Déu al poble barceloní, els llocs on se celebren els sacraments, com també les capelles de la Catedral dedicades a diversos sants que són els patrons d'alguns gremis de la ciutat.

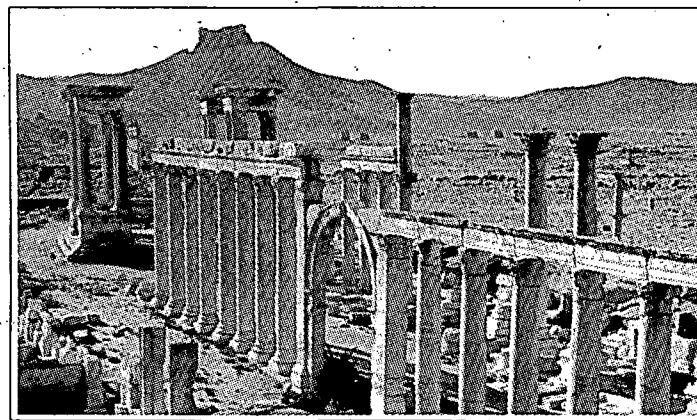
VIATGES
BERGA

Viatge a Egipte, Sinaí i Terra Santa

promogut per:

Associació Bíblica de Catalunya
del 17 al 30 d'agost 1995

(El Caire - Sinaí - Eilat - Jerusalem - Betlem - Tiberíades - Natzaret - Haifa - Tel Aviv)

Per a Programes més detallats i més informació:
Associació Bíblica de Catalunya
Pla de Palau, 2. Apartat 458 - 43003 TARRAGONA
Tel. 977 / 23 34 12, de 10 a 13 h.
Organització tècnica: Viatges BERGA: GC 270
Avda. Ramon y Cajal, 25 - 43001 TARRAGONA
Tel. 977 / 24 43 36

**CASA
GAY**

SERVINT AL CONCILI
HA INSTAL·LAT GRADERIES, TAULES,
BUTAQUES I PARAMENTS

ROGER DE LLÚRIA, 12 i 14
Tels. 318 14 95 - 301 67 31 - Fax: 412 44 55

Cinema

La Muerte y la Doncella

(*Death and the Maiden*)

Director: Roman Polanski. Intèrprets: Sigourney Weaver, Ben Kingsley, Stuart Gordon.

J.M. Aresté

(Aceptansa)

Roman Polanski ha realitzat amb *La Muerte y la Doncella*, probablement, la seva millor pel·lícula. Es tracta de la poderosa adaptació d'una obra teatral del xilè Ariel Dorfman, on Polanski sorteja el perill d'evidenciar l'origen escènic de l'argument. I ho fa sense renunciar a la unitat d'acció, d'espai i de temps, que aquesta vegada dóna a la història un particular sentit claustrofòbic.

Una casa de pagès en una costa perduda d'un innumerable país llatinoamericà. Nit de tempesta. Paulina (Sigourney Weaver) espera la tornada de Gerardo (Stuart Gordon), el seu marit. El retard, els espetecs de la tempesta i un obscur esdeveniment del passat la posen molt nerviosa. Per fi arriba Gerardo, el cotxe del qual ha patit una rebentada. Durant el contratemps li ha ajudat un tal doctor Miranda (Ben Kingsley). Paulina creu reconèixer-lo com l'home que la va torturar i violar durant l'època dictatorial del país. De manera que el reté a la força amb el propòsit d'arrancar-li una confessió, davant la mirada atònita del marit.

El director sap jugar molt bé la carta del *suspens*. És Paulina una desequilibrada? O el doctor Miranda un cínic que negarà, tant sí como no el seu crim? A cada moment, sembla que la situació pot donar la volta. Al mateix temps que Polanski planteja aquestes situacions concretes, fa que n'hi hagi d'altres, en l'ambient, més inquietants, sobre la moralitat del comportament dels personatges.

La pel·lícula és d'una duresa i una violència verbal insòlites, al servei d'un fascinant quadre de fins on pot arribar la degradació humana. Els personatges són individus corrents, però tenen aquesta misteriosa grandesa de l'home capaç del millor i del pitjor. Polanski —a partir del guió de Dorfman i Rafael Yglesias— suggereix molts temes: no sols el de la conculcació dels drets humans per part dels règims polítics. Parla de tortura, perdó i venjança, de confiança i matrimoni, de lluita per la supervivència... Una història així necessitava tres grans actors. La pel·lícula els té: Gordon i, sobretot, Weaver i Kingsley, donen un recital de saber posar-se en la pell dels seus personatges.

Crònica televisiva

La capsa de bombons cinematogràfics

Miquel Àngel Codina

«La vida és com una capsa de bombons i mai no saps el que et pot correspondre», li diu Sally Field —l'abnegada mare de la pel·lícula *Forrest Gump*— al seu fill en la ficció i protagonista de la trama argumental de la història, l'actor Tom Hanks. Així mateix, els estudis cinematogràfics esdevenen sovint com una gran capsa on, en comptes de bombons, hi ha un bon assortiment de guions. S'hi poden trobar des de comèdies fins a drames, passant per pel·lícules històriques, de ciència-ficció, policiaques o de terror. De vegades, els executius del món del cel·luloide encerten amb l'elecció; d'altres, no. Els productors de l'esmentat film pertanyen al primer grup ja que han encertat plenament amb la tria del guió. Un bombó que només apareix de tant en tant.

A la 67 edició del lliurament dels Oscar de l'Acadèmia de les Ciències i les Arts Cinematogràfiques de Hollywood —els guardons cinematogràfics més populars i cotitzats arreu dels cinc continents— *Forrest Gump* va obtenir 6 estatuetses d'orades (millor pel·lícula, director, actor, guió adaptat, muntatge i efectes visuals). Va ser la gran triomfadora en una vetllada, presentada pel *showman* de la televisió nord-americana David Letterman, amb poquíssimes sorpreses i emocions.

La història d'un jove amb un coeficient intel·lectual de 70 que es converteix en estrella de futbol americà, heroi de la guerra del Vietnam, as del tennis de taula i magnat dels negocis ha enlluernat a nombrosos espectadors, sobretot als Estats Units, on *Forrest Gump* ja constitueix tot un fenomen de masses.

Per tercer any consecutiu, Canal Plus va oferir en directe i en emissió codificada —tan sols per als seus abonats— des del Shrine Auditorium de Los Angeles la cerimònia de lliurament dels mítics Oscar. Una festa que va aplegar més de mil milions de persones de 107 països davant el televisor. Sens dubte, la capsa dels bombons cinematogràfics per excel·lència continua captivant al públic.

Veus d'Església

TELEVISIÓ

TV1

Dimarts 03.30 *Testimonio*: meditació sobre un tema religiós (catòlic).

TV2

Dissabte 10.30 *Últimas preguntas*.

Diumenge 11.00 *La Missa*: amb la participació de la Coral La Industrial de Sabadell (Vallès Occidental, arquebisbat de Barcelona), sota la direcció de Maria Calzada i Olivella; (director i celebrant habitual: Mn. Manuel Valls i Serra; coordinador: Jaume Planas i Pahissa).

12.00 *Pueblo de Dios*.

CANAL 33

Divendres 16.30 *Signes dels temps*: Aquesta setmana entrevista a Lluís Josep Comerón i Martín guionista i director de cinema. Nascut a Mataró. Ha escrit el guió de 22 pel·lícules i n'ha dirigit 9, entre les quals destaquen *Una familia decente* i *La rebelión de los pájaros*. Actualment és cap de producció de Televisió de Catalunya; (director: Josep-Maria Pont). El programa té diverses seccions com a elements de referència

per a l'entrevista. *7 dies d'Església*: recull setmanal d'algunes notícies de l'Església i de les diòcesis catalanes; *Signes d'identitat*: presenta la persona entrevistada; *Signes de vida*: explora allò que ajuda a donar sentit a la vida, en forma d'aficions; *Signes d'actualitat*: demana l'opinió sobre un fet important esdevingut darrerament; *Signes d'Església*: proposa una notícia eclesial de la darrera setmana; *Signes de fe*: reporta el testimoni creient de la persona; *Signes d'acció*: presenta la vida i el treball del convidat; *Signes de veritat*: permet conèixer com interpreta l'entrevistat l'Evangeli del diumenge.

Dissabte 12.50 *Signes dels temps*: (repetició).

Diumenge 12.20 *Néixer de nou*: programa religiós protestant mensual.

TELEVISIÓ DE MATARÓ (Canal 64)

Dv 28/04 22.45 *Creure avui*: Tema d'avui: Les escoles cristianes. Espai cultural: Les ermites de la Mare de Déu; (director: Ramon Safont-Tria).

DI 01/05 15.00 *Creure avui*: (repetició).

Dv 05/05 22.45 *Creure avui*: Espai cultural: La música religiosa; (director: Ramon Safont-Tria).

RÀDIO

FUNDACIÓ MISSATGE HUMA I CRISTIA

RÀDIO ESTEL (Barcelona: FM 106.6)

Cada dia:

de 07.00 a 22.00h.: Cada quart d'hora, butlletins d'informació general, serveis, d'Església i cultura. Comentaris, cada mitja hora, després de la informació general i d'Església. Comentaris de l'Evangeli a les 7.30 i 21.30.

00.30 *Dietari de música i músics.*

00.35 *Ràdio Vaticana.*

00.55 *Espurna d'alba.*

Dilluns

22.05 *Diàleg d'Església.*

22.30 *Vida sana.*

23.00 *Panorama de cinema.*

00.00 *Sons i ressons.*

Dimarts

22.05 *Versió original.*

22.30 *Perfil.*

23.00 *Temps d'acció.*

00.00 *Novetats a cau d'orella.*

Dimecres

22.05 *Els veïns de l'escala.*

22.30 *Converses amb la ciència.*

23.00 *Panorama cultural.*

00.00 *Nit d'estels.*

Dijous

22.05 *De persona a persona.*

22.30 *Temps de Paraula.*

23.00 *La família per dins i per fora.*

00.00 *Deliciosament instrumental.*

Divendres

22.05 *Set dies a l'Església.*

22.30 *Calaix de sastre:* propostes de Hobby's per viure creativament el temps lliure: maquetisme, col·leccionisme, etc.

23.00 *Mots encreuats.*

Dissabte

23.00 *Paraules d'amor.*

00.00 *Estels de colors.*

Diumenge

19.00 *Eucaristia.*

20.05 *Contemporània.*

20.30 *Cant Gregorià.*

21.05 *Música del Nou Món.*

21.55 *Raons per viure.*

22.05 *Mosaic.*

23.00 *Amb molt de gust.*

00.00 *Estel de Colors.*

CADENA NOVA (Barcelona: FM 100)

Diumenge

09.05 *Informatiu religió* (director: José Lazaro).

CATALUNYA MÚSICA (Barcelona: FM 101.5)

Diumenge

10.00 *La música religiosa: Missa Scala Aretina*, de Valls; *Salve regina misericordiae*, motet, de Dunstable.

11.00 Retransmissió de la missa conventual des de Montserrat.

CATALUNYA RÀDIO (Barcelona: FM 102.8)

Diumenge

15.05 *Paraules de vida:* conversa sobre un tema d'actualitat des de l'òptica de la fe (director: Francesc Romero).

COPE/RÀDIO MIRAMAR (OM 702)

De dilluns a divendres

20.30 *El Brocal.*

21.00 *El Espejo.*

Diumenge

08.30 *Letra y música:* de temes religiosos.

09.00 Retransmissió de la missa, des de les Carmelites Descalces de Terrassa.

09.45 *Testimoni:* recull d'informacions i notícies de caire religiós.

10.00 *Iglesia es noticia:* informació diversa de les diòcesis, de la Conferència Episcopal Espanyola i de l'activitat del Sant Pare i de la Santa Seu.

22.00 *La linterna de la Iglesia.*

RÀDIO 1 (RNE, OM 738; Barcelona: FM 88.3)

Diumenge

08.15 *La Misa de España* (des de Madrid).

RÀDIO 5 (RNE/Catalunya, OM 1.503)

Dissabte

08.05 *Fets i criteris:* paraules de l'arquebisbe Torrella, de Tarragona.

Diumenge

08.15 *La Misa de España* (des de Madrid).

14.00 *Avui és el teu dia:* informacions, comentaris i entrevistes.

RÀDIO ANDORRA (FM 91.1-94.2)

De dilluns a divendres

07.05 *Déu vos guard!* Santoral, reflexió i agenda.

Diumenges i festius

09.00 Santa Missa.

RÀDIO BALSARENY (FM 105.7)

Diumenge

10.30 *La veu de la parròquia:* amb la «conversa setmanal» del bisbe Deig, de Solsona.

RÀDIO BARCELONA (OM 666)

Diumenge

22.05 *Objectiu, l'home:* el cas de la setmana; un espai per a la

solidaritat; entrevista: amb persones amb valors humans; suggeriments per viure millor la vida i la «Carta dominical» de l'arquebisbe Ricard M. Carles, de Barcelona (director: Josep-Maria Alimbau).

RÀDIO CERVERA (FM 99.2)

Diumenge

08.00 *Cristians:* amb la «conversa setmanal» del bisbe Deig, de Solsona.

RÀDIO MARICEL (Sitges FM 107.7)

Divendres

De 20.00 a 20.30h. *La punta:* (director: Jordi d'Arquer i Terrasa).

RÀDIO MOLINS DE REI (FM 91.2)

Dissabte

09.00 *Obrim camins:* programa de valors humans i cristians (director: Octavi Sánchez).

RÀDIO POPULAR DE LLEIDA (OM 1.224)

Dissabte

13.40 *Iglesia es noticia:* entrevista de caràcter humanístic-religiós i paraules del bisbe Malla, de Lleida.

RÀDIO POPULAR DE TARRAGONA (OM 1.143)

De dilluns a divendres

19.30 *Església viva* (producció de l'arquebisbat).

Dissabte

13.50 *Fets i criteris:* paraules de l'arquebisbe Torrella.

Diumenge

09.45 *Església viva* (producció de l'arquebisbat).

RÀDIO PUIG-REIG (FM 107.3)

Diumenge

09.30 *Reflexió:* amb la «conversa setmanal» del bisbe Deig, de Solsona.

PROGRAMES PER A MÉS D'UN MITJÀ

PRODUCCIÓ DE L'ARQUEBISBAT DE TARRAGONA

ESGLÉSIA VIVA: informacions, comentaris i entrevistes.

L'emeten: Ràdio Popular de Tarragona, Ràdio Valls, Tarragona Radio, i també:

Alforja Ràdio (FM 104.3) diumenge 09.00h.

Calafell Ràdio (FM 107.7) diumenge 09.20h.

Cadena Cope-Reus (OM 1143) diumenge 10.30h.

FETS I CRITERIS: missatge setmanal de l'arquebisbe Torrella (es publica a «Catalunya Cristiana»).

L'emeten: Ràdio 5, Ràdio Popular de Tarragona, Ràdio Valls, Tarragona Ràdio, i també:

Calafell Ràdio (FM 107.7) dissabte 12h.

Ràdio La Canonja (FM 102.3) divendres 20h.

L'Espuga FM Ràdio (FM 107.4) dissabte.

Ràdio Falset (FM 107.0) dissabte, a partir de les 14h.

Ràdio El Morell (FM 105.7) dilluns, a partir de les 21h.

Ràdio Montblanc (107.0) diumenge, a partir de les 11 h.

Ràdio Santa Coloma de Queralt (FM 107.5) dissabte 13h.

Ràdio Sant Pere i Sant Pau (FM 101.0) dissabte, a partir de les 20 h.

Ràdio La Vilella Alta (FM 102.3) dissabte 12 h. i diumenge a les 13h.

EL MIRALL: Cadena Cope-Reus (OM 1143) dilluns 21h.

PRODUCCIÓ DEL BISBAT DE GIRONA

Departament de Ràdio: c/Albañeda 15 pral 1a 17004 Girona; Tel'(972) 22.27.75; Fax: 20.18.55.

ESGLÉSIA VIVA: programa setmanal de 30 minuts de durada amb reportatges i entrevistes d'actualitat cristiana, social i humana. Té les seccions: *La Paraula del Bisbe* (comentari setmanal del Bisbe de Girona), *A la ribera del Jordà* (reflexions escrites per Miquel Àngel Ferrés), *La Veu dels Joves* (comentaris de Jaume Reixach), *Notícies i El significat de l'Evangeli* (amb Pere Carreras). Algunes d'aquestes seccions canvien segons l'època de l'any. Presenta: Àngel Rodríguez. L'emeten:

Cope Figueres-la Jonquera (AM 1269-FM 88.0) diumenge 9.35h.

Ona Jove Riudellots (FM 104.0) dissabte 17.30h.

Ràdio Arenys de Mar (FM 91.2) diumenge 9.45h.

Ràdio Arenys de Munt (FM 107.0) diumenge 10.30h.

Ràdio Banyoles (FM 107.3) dissabte 9.00h.

Ràdio Begur (FM 97.7) diumenge 9.00h.

Ràdio Besalú (FM 107.8) diumenge 11.00h.

Ràdio Canet de Mar (FM 107.6) dissabte 10.30h.

Ràdio Grup Girona (FM 89.9) diumenge 8.00h.

Ràdio l'Escala (FM 107.6) divendres 16.05h.

Ràdio la Vall (FM 107.6) diumenge 9.00h.

Ràdio la Vall d'en Bas (FM 107.9) diumenge 9.00h.

Ràdio les Planes (FM 107.9) diumenge 9.30h.

Ràdio Palafrugell (FM 107.8) diumenge 8.15h.

Ràdio Salt (FM 97.7) diumenge 9.00h.

Ràdio Sant Joan (FM 107.0) diumenge 9.00h.

Ràdio Santa Coloma (FM 103.6) diumenge 9.00h.

Ràdio Shalom Palau (FM 106.6) diumenge 10.30h.

Ràdio Sarrià de Ter (FM 87.6) diumenge 9.30h.

Ràdio Gironès-Antena Cassà (FM 92.8) dissabte 19.30h

MÚSIQUES I CANTS: programa setmanal de 30 minuts de durada que fa un repàs a la música «gospel» des dels seus inicis fins a l'actualitat, amb gravacions inèdites i d'importació. Presenta: Josep Maria Pont. L'emeten:

Ona Jove Riudellots (dissabte 17.05h). Ràdio Arenys de Mar (diuenges 9.15h). Ràdio Banyoles (dissabte 9.30h). Ràdio Begur (diuenge 9.30h). Ràdio Besalú (diuenge 11.30h).

Ràdio la Vall (dimecres 21.00h). Ràdio les Planes (dissabte 17.00h). Ràdio Palafrugell (dimarts 14.30h). Ràdio Sant Joan (dimecres 20.00h).

EL CAFÈ INTERNACIONAL: programa setmanal de 30 minuts de durada que recull els grans artistes de la música lleugera, grups inoblidables i les grans cançons romàntiques. La música es combina amb frases, missatges humans i paraules de reflexió. Presenta: Àngel Rodríguez. L'emeten:

RÀDIO SABADELL (OM 882)

Diumenge

09.45 *Testimoni:* recull d'informacions i notícies de caire religiós a Sabadell i comarca (director: Juanjo Yunquera).

RÀDIO SALUD (FM 89.1)

Dissabte

De 07 a 09h. *Rosari:* meditat per joves, entrevistes a catòlics en el món, concurs de Cultura religiosa, meditació mariana, heroics del segle XX, etc.

Diumenge

De 07.30 a 09.00h. Pregària parcial de Laudes, presentació de l'Evangeli del dia i meditació, tema marí, etc.

RÀDIO VALLS (FM 103.2)

Dissabte

09.05 *Fets i criteris:* paraules de l'arquebisbe Torrella, de Tarragona.

Diumenge

09.00 *Església viva* (producció de l'arquebisbat de Tarragona)

RÀDIO VATICANA (OM 1.530, entre d'altres)

Cada dia

20.40 *Rosari:* en llatí des del Vaticà.

22.10 *Noticiari.*

RÀDIO LA VEU DE NAVARS (FM 107.9)

Diumenge

10.15 *Església viva:* amb la «conversa setmanal» del bisbe Deig, de Solsona.

TARRAGONA RÀDIO (FM 102.6)

De dilluns a divendres

15.30 *Cafè i pastes:* informacions, comentaris i entrevistes.

Dissabte

08.15 *Església viva* (producció de l'arquebisbat).

Ona Jove Riudellots (dissabte 15.00h). Ràdio Arenys de Mar (dissabte 19.00h). Ràdio Arenys de Munt (divendres 9.00h). Ràdio Banyoles (dissabte 10.00h). Ràdio Begur (per determinar). Ràdio Besalú (diuenge 12.00h). Ràdio la Vall (diuenge 14.30h). Ràdio les Planes (dissabte 17.00h). Ràdio Palafrugell (dijous 21.00h). Ràdio Sant Joan (dilluns 21.30h). Ràdio Santa Coloma (per determinar). Ràdio Sarrià de Ter (divendres 22.00h).

LA PAROLA DEL BISBE: Micro-espai presentat pel Bisbe de Girona Mn. Jaume Camprodon i Rovira. Periodicitat setmanal amb 5 minuts de durada. L'emeten:

Ràdio Calella (FM 107.9) diumenge 11.00h.

Ràdio Malgrat de Mar (FM 107.4) diumenge 11.10h.

Ràdio Olot (FM 98.1) diumenge 9.00h.

Ràdio Tordera (FM 107.1) dissabte 9.05h.

Ràdio Vilafant (FM 107.3) diumenge 9.15h.

PUNT DE TROBADA: Programa magazine setmanal de 55 minuts de durada, que compta amb temes d'actualitat cristiana, social i humana amb diverses seccions. Presenten: Carles Sánchez i Àngel Rodríguez. L'emeten:

Cadena Cope Figueres-la Jonquera (dilluns 21.05h.)

PRODUCCIÓ DEL BISBAT DE SOLSONA

CONVERSA SETMANAL: missatge del bisbe Deig (es publica al «Full diocesà»).

L'emeten: Ràdio Balsareny, Ràdio Berga, Ràdio Cervera, Ràdio Puig-reig, La Veu de Navars, i també:

Ràdio Súria (FM 107.8) diumenge 11.00h.

PRODUCCIÓ DEL BISBAT DE TORTOSA

FE I VIDA: missatge setmanal del bisbe Martínez Sistach (es publica al full «Vida diocesana»).

L'emeten:

Ràdio Antena Caro (Roquetes, FM 96.0) diumenge 09.00h.

Ràdio La Cala (l'Ametlla de Mar, FM 99) diumenge 12.00h.

Ràdio Deltebre (FM 107.6) dissabte de 9.00h.

Ràdio Flix (FM 102) dissabte de 9.30h.

Ràdio Gandesa (FM 107.9) dissabte de 13.00h.

Ràdio Infant (l'Hospitalet (FM 107.9) dissabte 10.00h.

Ràdio Joventut de Masdenverge (FM 100.7) diumenge 10.00h.

Ràdio Mora d'Ebre (FM 87.6) divendres 10.00h.

Ràdio Nueva Vinaròs (FM 98.2) dissabte 22.30h.

Ràdio Onda Cero (Tortosa, FM 98.0) dissabte 13.05h.

Ràdio els Ports (Morella, FM 89.0) dissabte 12.15h.

Ràdio Ràpita (FM 107.9) diumenge 12.00h.

Ràdio Uldecona (FM 95) diumenge 09.05h.

PRODUCCIÓ DEL BISBAT D'URGELL

Rialles i ploralles

—Eixerit, reconeix que l'altre dia en vas fer un gra massa.
 —Sí, mira...
 —No hi ha res a mirar. El mal geni, te l'has de posar a la sola de la sabata. Tu coneixes més que bé la teva germana; saps que t'estima i que allò era una broma.
 —Sí, però, hi ha bromes pesades. No em volia donar el ninot. El ninot era meu. Jo el volia.
 —A ella li feia gràcia quan, tenint el braç enlaire, veia com movia els braços i les cames, penjat a la punta dels dits de la mà. Tu l'empaitaves, i jo veia i sentia que et feies un panxó de riure. Ella ensopegà i va caure. Això és tot.
 —Sí, i el ninot quedà ben espallofat. Jo me l'estimava. L'havia fet a l'escola, al taller de treballs manuals, i li deia «Janot». Pobre Janot!
 —Sí, és veritat, era graciós. Però el pots adobar o fer-ne un altre.
 —Sí, però, no és igual.
 —Mira, a vegades ja us ho dic: No us esvereu tant, que de les rialles en vénen ploralles.

—És clar, com que ella és més gran, sempre em guanya.
 —Quan es fa broma i gatzara, no hi ha guanyadors ni perdedors. Es riu, i les persones s'alegren i es diverteixen.
 —Sí, però, el ninot quedà ben espallofat.
 —Tornem-hi! Ella no el volia espallofar; i tu ho saps. Ben bé que reies empaitant-la.
 —Sí, però, el ninot quedà ben espallofat.
 —Altra vegada? Mira, l'àvia deia que jugant, jugant, els ases es mosseguen. Però em pensava que vosaltres éreu més entenimentats. Ella plorava perquè havia caigut. Tu ploraves perquè el ninot s'havia espallofat. I jo pensava que, tot plegat, feia més riure que plorar.
 —Faré un altre ninot, mare.
 —I quan vingui la teva germana li fas un petó i en paus! Oi?
 —Sí, mare.
 —Les persones, saps?, hem d'aprendre a acceptar les bromes i les adversitats. I creu-me, sempre val més una rialla que una ploralla.
 —...(Ben mirat el que em diu la mare és veritat. A més, l'he fet bona. Ara tots els «eixerits» sabran la meua rebequeria)...

L'Eixerit

No furtaràs (rondalla popular)

A n'en Pere Mas li agradava massa el que no era seu i no s'hi mirava a rampinyar-ho quan li venia de gust. Per aquest defecte havia perdut el bon nom que els seus pares li varen deixar. Moltes vegades el senyor batlle l'havia fet agafar pels mossos d'esquadra i l'havia tancat a la presó de la vila. Però ell no se sabia corregir del seu defecte i cada dia tenia les ungles més llargues. I la gent del poble deia que, com que era amic del diable, per això les ungles li anaven creixent i creixent, que més que ungles d'home semblaven urpes de llop.

Prou que des de petit se sabia els deu manaments de memòria. Però a la pràctica s'oblidava del setè cada cop que veia quelcom que li feia goig. Prou que sabia, en Pere, que era el mateix Déu qui li deia «no furtaràs». Però es feia el sord. I per això Nostre Senyor, no podent-li fer sentir d'altra manera, li feu dir per un altre. Perquè «qui no vol creure pare i mare ha de creure la pell de cabra». Vet aquí que una vegada, anava per un camí amb la seva dona, que no tenia res de lladre, sinó que era una bona dona i una bona cristiana. Caminant, caminant, se'ls feu fosc, justament quan passaven pel Gorc Negre. Tot plegat, sentiren uns bells llastimosos. I a la claror de la lluna varen veure un cabrit que rodava a la perduda, vora del camí. A n'en Pere Mas li feu goig d'allò més; cregué que s'havia esgarriat d'alguna ramada dels masos veïns, i veure'l i anar-hi darrera per agafar-lo tot fou u.

—Deixa'l estar, que no és nostre —li deia la seva dona— recorda't de l'adagi que diu: «si de mal just ve l'anyell, mal profit farà la pell».

—No ho veu pas ningú —responia ell, tot posant-se'l a coll-i-be a l'espatlla.

—Ja ho veu Nostre Senyor —afegia ella. Més ell, agafant la presa més fort no li tornava resposta.

Ella al cap d'una estona, veient que no mereixia contèsta, tornava a la mateixa.

—Pere, aquest cabrit no m'agrada; és negre com un pecat i té unes banyes de crestó que em recorden les del diable que hi ha a l'església als peus de Sant Miquel.

—No em vinguis amb escrúpols de consciència —responia ell—. Bons palpissos que en farem!

—Els hauràs de fer tu, perquè jo no vull viure més amb un lladre. Avui dormiré, si a Déu plau, a casa dels meus pares.

Però, ja es pot xiular si l'ase no vol beure. Ell tenia el cabrit ben agafat per les potes de davant i per les de darrera i ja no l'hauria deixat per res del món.

Caminant, caminant, ell, sense voler escoltar la seva dona, pensava com en arribar a casa el mataria, com l'endemà al matí el fregiria i com per dinar i per sopar se'l cruspiria.

Tot plegat, mentre estava ja assaborint els talls de l'endemà, trencà i interrompé les seves reflexions una veu seca i esquerpada que, sortida d'una torrentera, cridà:

—Satanàs, on vas?

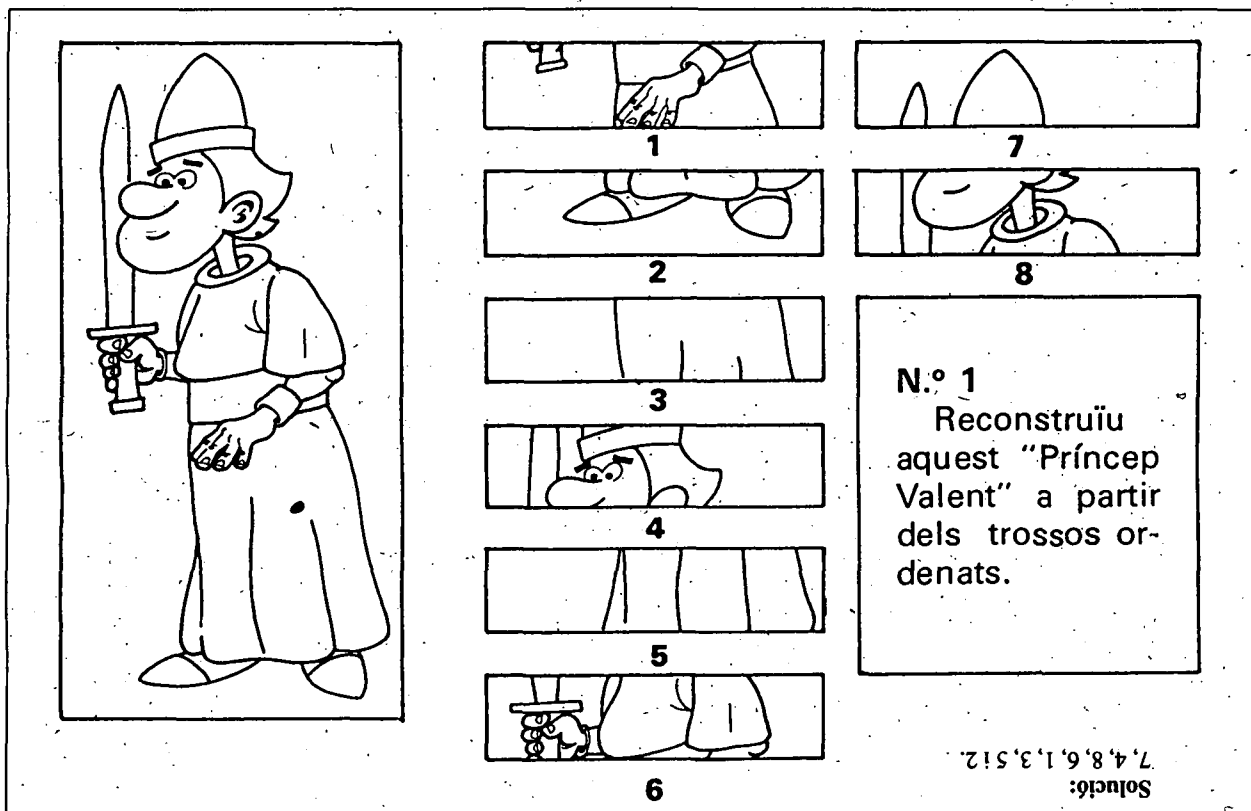
I vet aquí que el cabrit respongué, amb veu més aspra i esgarrifosa encara:

—A cavall d'en Pere Mas.

—Jesús, Maria, Josep! —digué la pobra dona, mentre el seu marit es desempallegava i es treia del damunt aquell animalot negre i banyut, que fugí com un ca bastonejat en veure que l'un i l'altre feien el senyal de la creu.

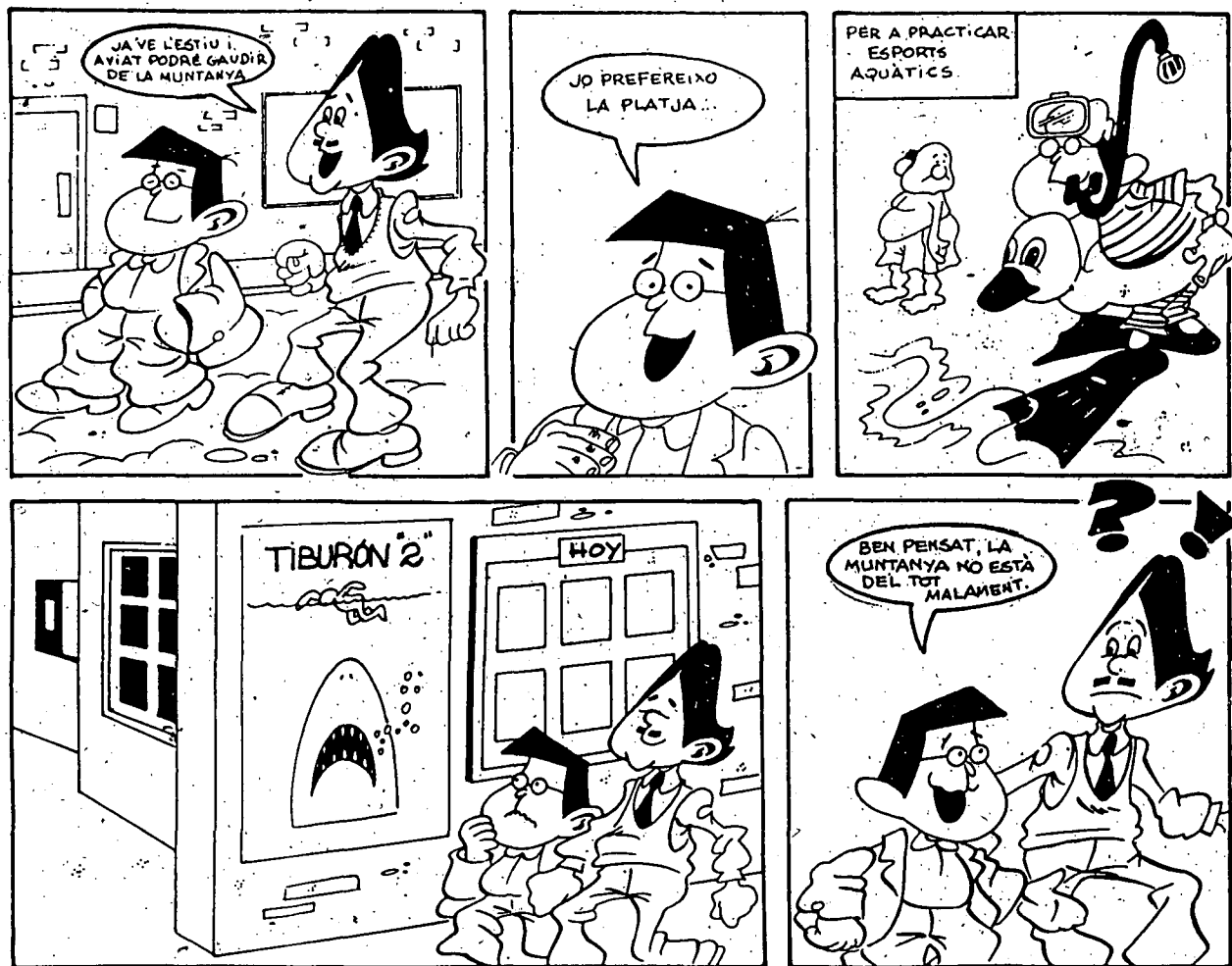
Des d'aquella nit en Pere Mas s'esmenà del gran vici que tenia d'apropiar-se de les coses dels altres. No volia fer cas de la paraula de Déu que li deia en el setè manament «no furtaràs», i n'hagué de fer de la paraula del diable.

Que Déu ens el tingui lluny.

Solució:
7, 4, 8, 6, 1, 3, 5, 1, 2

En Joan i en Quim

Escola Universitària d'Infermeria i Fisioteràpia Blanquerna

Diplomatura d'Infermeria
Diplomatura de Fisioteràpia

c/ Santaló, 37 · 08021 Barcelona · Tel. 414 00 35

Conferències Informatives:

4 de maig de 1995 a les 19 h. / 6 de maig de 1995 a les 11 h.
Lloc: EUIF, c/ Santaló, 37

Escola Universitària de Mestres Blanquerna

Diplomatura de Mestre/a
Diplomatura de Logopèdia

L'E.U. de Mestres Blanquerna és el primer centre universitari de Catalunya que imparteix la nova diplomatura de Logopèdia.

c/ Císter, 34 · 08022 Barcelona · Tel. 418 91 58

Conferències Informatives:

4 de maig de 1995 a les 19 h. / 6 de maig de 1995 a les 10.3 h.
Lloc: Auditori Blanquerna, c/ Císter, 34

Facultat de Psicologia i Pedagogia Blanquerna

Diplomatura d'Educació Social
Llicenciatura de Psicologia
Llicenciatura de Pedagogia
Llicenciatura de Psicopedagogia

c/ Císter, 34 · 08022 Barcelona · Tel. 418 91 58

Conferències Informatives:

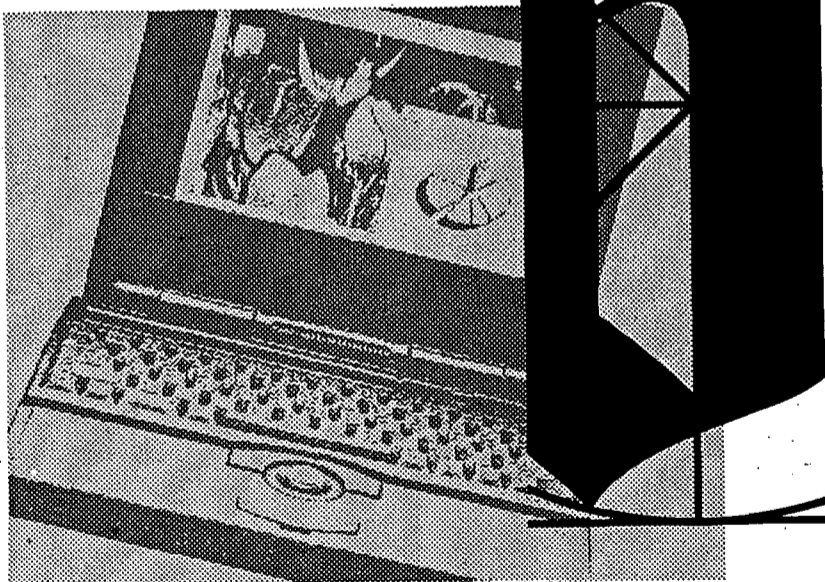
4 de maig de 1995 a les 19 h. / 6 de maig de 1995 a les 10.30 h.
Lloc: Auditori Blanquerna, c/ Císter, 34

Facultat de Ciències de la Comunicació Blanquerna

Llicenciatura de Periodisme
Llicenciatura de Comunicació Àudio-visual
Llicenciatura de Publicitat i Relacions Públiques
c/ Valldonzella, 21 · 08001 Barcelona · Tel. 302 79 22

Conferències Informatives:

3 de maig de 1995 a les 19 h. / 6 de maig de 1995 a les 12 h.
Lloc: Auditori Blanquerna, c/ Císter, 34

Preinscripció Oberta

Fins el 12 de juliol.

Fundació Blanquerna

Universitat Ramon Llull

afinant

Llindar

A la recerca del rostre de Crist. Sínode de Milà (1)

Manuel Valls i Serra
 director

El llibre de les constitucions sinodals que el cardenal Carlo Maria Martini acaba de promulgar per a la diòcesi de Milà, una vegada clausurada la celebració del seu 47 Sínode, ha esdevingut durant els dies de Setmana Santa la meua lectura preferida. El fet que unes normes sinodals, unes disposicions jurídiques i unes concretes aplicacions pastorals, com són pròpiament les d'un Sínode, puguin constituir per al lector una bona matèria de pregària i contemplació diu molt sobre la qualitat i l'interès d'un text sobre el qual penso escriure alguns articles. Aquestes constitucions recullen les aportacions dels prop de 600 membres —entre bisbes, preveres, religiosos i laïcat— que hi han participat directament en representació de tots els estaments de l'Església Ambrosiana.

Les constitucions sinodals van precedides d'una preciosa *Carta de presentació a la diòcesi* escrita pel cardenal Martini, el qual parteix d'unes paraules de sant Ambrós sobre el salm 118 que aquest antic bisbe de Milà, inspirant-se en el Càntic dels càntics, posa en llavis del Senyor: «Diu l'Espòs a l'Església: "Tu ets el meu segell, creada a la meua imatge i semblança. En tu resplendeix la imatge de la justícia, la imatge de la saviesa i de les virtuts. En el teu cor està impresa la imatge de Déu; brilli també en les teves obres; que les teves accions revelin el rostre de l'Evangelí perquè en la teua conducta tu custodiïs els meus preceptes. L'empremta de l'Evangelí brillarà en tu si poses l'altra galta a qui et pega, si estimes el teu enemic, si prens la teua creu i em segueixis. Jo vaig portar per vosaltres la creu precisament perquè tu no dubtessis a portar-la per causa meua"».

Martini no podia triar un text més apropiat com a punt de partença de la seva

reflexió. Només una Església que respongui amb amor i obediència a aquest clam de l'Espòs té dret a anunciar Jesucrist i pot encaminar-se correctament a aplicar unes constitucions sinodals. I glossant el text de sant Ambrós, el cardenal de Milà posa en llavis del Senyor aquesta petició: «Voldria que tu, com Maria Magdalena al sepulcre (cf. Jn. 20,11-18), finalment et donessis compte que sóc jo, viu i resuscitat, qui et sóc proper, t'acull i et comprèn fins en la teua delerosa i no sempre il·luminada recerca meua. Quantes vegades em busques com si jo estigués encara al sepulcre en algun lloc

llunyà, lligat amb les benes d'algun costum del passat. Sóc jo que visc, aquí ben a prop teu i et crido pel teu nom i t'envio als teus germans».

En un segon pas, el cardenal Martini fa en veu alta una lectura del camí realitzat pel Sínode: «Els sinodals han tingut l'ocasió de mostrar la seva profunda passió pel Regne, el seu sincer amor a l'Església i la voluntat ferma d'una revisió de vida per a orientar el camí futur. M'ha colpit molt el gran esperit de responsabilitat, la forta consciència de pertinença a l'Església ambrosiana en la comunió de l'Església catòlica i en el vincle amb el suc-

cessor de Pere». Martini cerca també d'explicitar millor el sentit d'aquest camí en l'aprofundiment del rostre de Crist que féu l'Església apostòlica: «Ésser Església dels apòstols vol dir ser el Cos de Crist crucificat en la història, la representació del seu rostre en el temps».

Quina és la representació concreta d'aquest rostre? Un rostre d'una Església humil. L'Església, en efecte, no ha de cercar tant d'organitzar-se per *pesar* en el món com cercar de comprendre que la seva *força* l'ha d'extreure del rostre de Crist humil i abandonat. I això «no per racionalitzar els nostres fracassos o consolar-nos del nostre disminuït influx sobre les masses —escriu Martini—, sinó per reconèixer-nos de veritat aquí i ara, en aquesta situació concreta i difícil, partícips del pla de salvació del Fill crucificat. Per aprendre una vegada més a estimar i servir com Ell estimà i serví i retrobar aquella simplicitat i soltesa amb la qual l'Església dels apòstols, petit grup insignificant, afrontà el colòs de la cultura del seu temps, sense complexos, confiant-se a la força i a la joia de l'Evangelí».

Un rostre *missioner*, el qual no es pot expressar sense que els cristians redescobren la seva obediència al Pare i la seva docilitat a l'Esperit Sant: «L'Església dels apòstols, abans de ser una Església que *fa* alguna cosa (predica, bateja, organitza la caritat, etc.) és una Església que *lloa* Déu, en reconeix la primàcia absoluta, es posa davant d'Ell en silenciosa adoració». Martini adverteix una i altra vegada que el cristià no es pot llançar a la missió descuidant les exigències de la vida interior.

De quina manera, en aquesta carta de presentació de les constitucions sinodals, el cardenal Martini afronta el tema de l'evangelització i descriu els contextos o els àmbits de comunicació de l'Evangelí viscut; en parlaré en un proper article.

L'Església no ha de cercar tant d'organitzar-se per pesar en el món com cercar de comprendre que la seva força l'ha d'extreure del rostre de Crist humil i abandonat. I això «no per racionalitzar els nostres fracassos o consolar-nos del nostre disminuït influx sobre les masses —escriu Martini—, sinó per reconèixer-nos de veritat aquí i ara, en aquesta situació concreta i difícil, partícips del pla de salvació del Fill crucificat. Per aprendre una vegada més a estimar i servir com Ell estimà i serví i retrobar aquella simplicitat i soltesa amb la qual l'Església dels apòstols, petit grup insignificant, afrontà el colòs de la cultura del seu temps, sense complexos, confiant-se a la força i a la joia de l'Evangelí».

Ara mateix

J. Carrera Planas
Bisbe auxiliar de Barcelona

Evangelitzar des dels «media»

No té la popularitat del Domund ni la capacitat de penetració del dia contra la fam... A molts catòlics els passa, encara, mig desapercebuda... Diria, fins i tot, que en alguns ambients no se li acaba de veure la punta... Però jo la tinc per francament important. Em refereixo a la Jornada Mundial de les Comunicacions Socials que té lloc aquest últim diumenge d'abril. Per a entendre'n el sentit, ens cal situar-la en el context de l'evangelització el de la manera com ens comuniquem la gent d'avui.

Quan parlem d'evangelització, pensem en qui la durà a terme. I en el seu contingut: què anunciem? També en els seus destinataris: a qui ens adresem? Però convé que ens fem encara una altra pregunta: des d'on evangelitzar?

Hi ha un anunci de la Paraula que té lloc des de la comunitat mateixa. En sabem la importància, però també les limitacions: a la majoria dels de fora de l'àmbit eclesial no els arriba.

Hi ha, també, l'evangelització que el cristià conscient fa des de la seva vida. L'espiritualitat del laic que impulsa l'acció catòlica té com a punt fonamental situar el testimoniatge de l'Evangelí al cor de totes les realitats humanes. Això és bàsic i insubstituïble. Però no és suficient. Cal tenir en compte la densitat de l'ambient advers o insensible a la fe. La cultura que es respira arriba a impermeabilitzar molts espe-

En aquesta Jornada de les Comunicacions, preguntem-nos: què fem —els cristians, les parròquies, les diòcesis— per posar l'Evangelí en els circuits per on discorren les idees, els valors, els models de vida... de la nostra societat? I decidim-nos a incrementar els recursos —atenció, hores, qualitat, diners— que dediquem a aquest apostolat.

rits respecte d'alguns valors. També cal tenir en compte les dificultats creixents per a la comunicació personal en una societat fortament individualitzada i tecnificada, amb poques esclatxes. Allò que en altres temps arribava a la persona a través de contacte directe —la plaça pública, el veïnatge, el treball— ara passa, en una bona part, i és condicionat sempre pels mitjans de comunicació. Per això s'ha pogut arribar a dir que només existeix allò que surt a la tele... Ha augmentat la solitud quant al contacte de persona a persona, però hi ha més comunicació individu-mèdia.

Jesús parlava des dels camins i a la taula dels publicans; a més de fer-ho a les sinagogues i al Temple: «Jo he parlat al món obertament» (Jo. 18, 20). Els mitjans de comunicació són camins per on passa de l'home d'avui, són imatge i paraula que penetra en la intimitat de les llars.

En aquesta Jornada de les Comunicacions, preguntem-nos: què fem —els cristians, les parròquies, les diòcesis— per posar l'Evangelí en els circuits per on discorren les idees, els valors, els models de vida... de la nostra societat? I decidim-nos a incrementar els recursos —atenció, hores, qualitat, diners— que dediquem a aquest apostolat.

Saber escoltar

Joan Guiteras i Vilanova

Crist, Bon Pastor

La imatge més primitiva de Crist, la que van deixar com a relíquia els cristians primerencs, és la del bon pastor. Iconografia suggeridora. Prou sabien que el Senyor era el seu pastor. Prou coneixien el to de la seva veu musical. Crist era el seu únic guia. El qui els conduïa per tots els camins, fins i tot, pels difícils. Se sentien acompanyats de Jesús i així es llevaven la por que, tan sovint, els humans duem a les entranyes.

La imatge del bon pastor esdevé supergràfica quan hom mira el Crist a la creu. Allà, al costat del rètol que pregona —a través d'una burla volguda— la reialesa de Jesús, un s'adona de la misericòrdia divina. Descobreix el realisme dels mots evangèlics: «Ningú no té un amor més gran, que el qui dóna la vida pels seus amics». Així ho ha fet el nostre bon pastor. Així els seus seguidors —les seves ovelles— hem de lliurar la nostra vida al Pare per al bé dels germans.

Les actituds del Senyor han d'esdevenir les dels deixebles. Hem de lliurar la vida. Per això ens ha estat donada. Les diverses vocacions cristianes tenen el comú denominador del lliurament. Laics, religiosos, diaques i preveres tots han de tenir un amor més gran. Com el del seu Mestre a la creu.

Impromptu

Oriol Camps

Els depredadors de la catedral

A la catedral de Barcelona —i segurament a altres catedrals famoses—, la perjudiquen, segons informes tècnics, dues coses: les llànties o ciris, i la gent (!).

Perquè —segons els tècnics—, els ciris o llànties i la molta afluència de visitants produeixen gran quantitat d'anhidrid de carboni que embruta llastimosament l'obra i les obres d'art allí acumulades. Cal trobar solució al problema. Apagar els ciris? Tancar la Seu? Fer un racionament diari de visitants?... Els tècnics en aquest aspecte de l'afluència de visitants, fidels o turistes, han plantejat un gravíssim problema del qual no se'n veu la solució.

Pel que fa a les llànties o ciris, en la fredor del seu diagnòstic, ¿han calculat les greus conseqüències que l'apagament total produirà? Ja m'imagino els cerers i els venedors de ciris acudint a les oficines de l'atur a causa de la fallida forçada del negoci...

Ironies a part, si per aquesta banda volen instaurar el regnat de les llumenetes elèctriques substituint les actuals llànties, em sembla que no s'han sabut situar en la veritable qüestió. Creuen que el gest de posar una moneda en un receptacle i prémer un botonet encenent una bombeta elèctrica, pot substituir l'encendre un llantió on s'ha posat tot el cor, tot l'amor, tot el sentit d'ofrena d'acció de gràcies o de petició humil?

Ja sé que la cosa és de difícil solució. Però penso en la frustració que representa pels fidels haver de canviar la seva ofrena de flama viva i bategant, per la fredor llum d'una llum elèctrica sense cap aire ni sentit de sacrifici.

Filtrant la notícia

Francesc Gamissans

Un bisbe proscrit i rehabilitat

En aquests darrers mesos, els mitjans informatius s'han fet ressó de la figura de Mons. Samuel Ruiz Garcia, bisbe de la diòcesi de Chiapas (Mèxic), com intermediari entre la guerrilla, Èjèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional (EZLN) i el govern.

Mons. Samuel Ruiz ha optat sempre per practicar la lluita pacífica en oposició al violent llenguatge de les armes. El compromís a favor dels indígenes ha obtingut el reconeixement internacional al ser un dels candidats més votats per al premi Nobel de la Pau 94. Ara, el bisbe de Chiapas seguirà jugant un paper fonamental com a president de la Comissió Nacional d'Intermediació (CONAI), que dialogarà amb el govern mexicà en aquestes properes setmanes.

Per entendre més bé la seva política i capteniment copièm aquí un paràgraf d'unes declaracions seves:

«Nosaltres no fem una teologia europea, on es comença amb una lògica deductiva, començant per l'universal i passant al particular. Nosaltres a Chiapas ens trobem amb moltes necessitats pastorals: els pobres, els refugiats i els indígenes que a vegades es veuen injustament desprovistos de les seves terres pels latifundistes, per les mateixes autoritats civils i la seguretat pública. Per tant, fem una teologia inductiva, començant amb aquestes necessitats particulars. Solament d'aquí passem a l'universal. Si els teòlegs fan

una especulació sobre el que fem i en diuen alguna cosa, això és cosa d'ells. Nosaltres responem al manament que el Senyor ens ha donat. En el judici final, el Senyor no ens preguntarà sobre la teologia que hem pensat i elaborat, sinó sobre el que férem concretament amb aquells que Ell ens va confiar per la seva felicitat i salvació».

Don Samuel predica l'encarnació del Senyor entre els indígens. Valora la recerca autòctona d'aquest poble tan oprimat a través dels seus propis costums i tradicions que el document del Concili Vaticà II, *Gaudium et spes*, ha proclamat.

Amb tot, aquest camí pastoral, al principi còl·locà a Mons. Samuel Ruiz en una oposició incòmode. Algunes autoritats governamentals mexicanes intencaren que el Vaticà en l'octubre del 1993 el destituís. Però les crítiques i calúmnies de la premsa de Chiapas i portaveus oficials de Mèxic i de Roma contra Don Samuel de ser *bisbe roig* tingueren poc èxit. L'opció per i per a els pobres, l'han definit com un altre fra Bartolomé de las Casas, proscrit el seu temps i en vies del procés de beatificació i canonització avui. A nivell internacional, Mons. Samuel Ruiz Garcia és molt conegut, respectat i estimat per la seva defensa dels drets dels indígenes. Al final, sempre la veritat triomfa i prospera.

Josep Capmany, un bisbe missioner

Jordi Jorba

delegat diocesà de Missions de Barcelona.

L'Obra Missionera del país està de dol. El bisbe Josep Capmany ha acabat el seu treball com a director nacional de les Obres Missionals Pontificies. El seu cor, sensible a les angoixes i esperances dels germans pobres de pa i d'Evangeli d'arreu del Tercer Món, s'ha anat debilitant fins a parar-se el dijous de la Pasqua de Resurrecció.

Ja se li han acabat els seus llargs i esgotadors viatges per anar a compartir fraternalment el treball de milers de missioners i missioneres als països més llunyans del món.

Ha dedicat els seus darrers setze anys a la tasca d'animador de la vessant universal i missionera de la fe a les nostres comunitats diocesanes: reunions, articles, llibres, cartes i converses amb els delegats diocesans de missions, amb els missioners i amb molts d'altres.

Fins al final ha treballat de valent recordant sempre la feina ben feta de les fàbriques tèxtils de la seva estimada ciutat de Sabadell.

A la darrera reunió del Consell de les OMP de finals de febrer d'enguany, ens va deixar el seu testament en les homilies de les misses que va

presidir. De qualsevol text evangèlic en sabia treure un missatge missioner. Ell vivia profundament aquelles paraules de Joan Pau II a la seva Encíclica Missionera: «Els pobres tenen fam de Déu, i no sols de pa i de llibertat; l'activitat missionera per damunt de tot ha de testimoniar i anunciar la salvació en el Crist, fundant les Esglésies locals que després són instruments d'alliberament en tots els sentits» (Rmi. 83).

Escric aquestes ratlles poques hores després de la notícia de la seva mort. Es podran dir moltes coses bones del Dr. Josep Capmany. Des de l'amistat que ens unia fa tant de temps, vull destacar el seu íntim convenciment que els bisbes són sobretot successors dels apòstols enviats a anunciar la Bona Nova del Crist a tots els pobles de la terra. A aquest objectiu ha dedicat els darrers anys de la seva vida i ha engrescat molts cristians a viure la missió en tota la seva complexitat i grandesa. Ell estava convençut que l'Església ha de viure en «estat de Missió» per poder ser fidel al Crist que va venir al món a aplegar tots els homes i dones en un sol ramat sota el seu guiatge d'únic Pastor Universal.

Manifest del primer de maig de 1995

Tornem a celebrar el 1r de maig, data molt significativa en la lluita obrera.

Fidels a l'Esperit de Jesucrist que «ha vingut a establir el dret i la justícia en aquest món», els cristians i cristianes de Catalunya i les Illes en Món Obrer, *constatem* que la internacionalització de l'economia, les noves tecnologies i la flexibilització del mercat laboral, han provocat en el món obrer profundes transformacions: Fragmentació, heterogeneïtat i pèrdua de la consciència obrera; L'atur que és part del sistema i no sols la seva conseqüència. Progressiu empobriment, que porta a una important part de la població fins a «l'exclusió social»; Increment, a tot el món, de les diferències entre posseïdors i desposseïts; Augment de l'individualisme i de la competitivitat salvatge; Sindicalisme decreixent i manca de formació tant professional com social i personal.

El Senyor li digué: «He vist l'opressió del meu poble a Egipte i he sentit com clama per culpa dels seus explotadors. Conec els seus sofriments» (Èxode 3,7).

Veiem que manca concretar: La força necessària, la creativitat i la imaginació per superar el context en el qual estem immersos; I renovar estratègies, mètodes i nous objectius a nivell tant sindical com polític.

Malgrat això, dins el Món Obrer *apareixen* signes d'esperança, esforços solidaris i estils de vida globalment diferents que són manifestació d'una formació renovada de la persona amb nous valors i criteris. *Sorgeixen* noves reivindicacions que ens duren no tant sols a noves formes de repartiment del treball, sinó també al repartiment de les rendes i de la producció a nivell mundial.

«Us donaré un cor nou i posaré un esperit nou dins vostre; treuré de vosaltres aquest cor de pedra i us donaré un de carn» (Ezequiel 36,26).

La nostra contribució com a cristians i cristianes del món obrer i de tota l'Església l'hem de concretar: Participant activament i críticament al sí de les organitzacions pròpies a la nostra condició obrera; Afavorint i potenciant la formació social i política del moviment obrer i de l'Església.

Denunciant les situacions de: Injustícia i explotació; Burocratització de la vida política; Corrupció política, social i econòmica; Models i estils de vida insolidaris; Insolidaritat d'un món ple de desequilibris i desigualtats.

Llavors Jesús els digué aquesta paràbola: «Un home tenia una figuera plantada a la seva vinya. Va anar a buscar-hi fruit i no n'hi trobà. Llavors digué al qui li menava la vinya: —Mira, fa tres anys que vinc a buscar fruit en aquesta figuera i no n'hi trobo. Talla-la. Per què ha d'ocupar la terra inútilment? Ell li digué: —Senyor, deixa-la encara aquest any. La cavaré tot al voltant i hi tiraré fems, a veure si dona fruit d'ara en endavant. Si no, fes-la tallar (Luc 13,6-9).

Moviments Obrers de Catalunya: ACO, GOAC, JOC/ JOC-JOBAC
Delegacions de Pastoral Obrera de les diòcesis catalanes

Respir

Miquel Estradé

Compte amb les dèries!

C.S. Lewis explica la història d'un home que s'havia passat la vida treballant per convèncer els altres de l'existència de Déu: articles, llibres, conferències, viatges, tot el que vulgueu. No parava; en el seu escarrament tenia, com és natural, èxits, alguns clamorosos, i fracassos, alguns sorollosos. Això era cosa que no l'interessava. La seva fal·lera era la propaganda per la propaganda, el treball pel treball. Els seus amics el veien enderiat, i temien que tot plegat no acabés en una obsessió. Els més íntims li comentaven si no en feia un gra de massa. La seva resposta era sempre: «Déu s'ho val, oi?». Finalment morí i tan ple de mèrits, on volíeu que anés? Just d'arribar al cel, per una inèrcia ben explicable, es posà a l'única feina que sabia fer. De seguida, però, es va adonar que allí tothom n'estava ja convençut que Déu existia; l'única reacció als seus abrandats discursos era un educat: «Sí, és clar!». Aleshores li entrà un migrament tal que estingué a punt de demanar que l'enviessin altre cop a la terra. Lewis no diu com va acabar. Però, oi que no cal?

Acudit

ELS PRIORS DELS PRIORATS DEL PAÍS DESMENTEIXEN QUE EL VAIXELL «CABO PRIOR» TINGUI RES A VEURE AMB EL VAIXELL DEL MATEIX NOM QUE TRANSPORTA AIGUA DES DE TARRAGONA A PALMA...

Dos mitjans de comunicació d'Església agermanats en un objectiu comú

«Catalunya Cristiana» i «Ràdio Estel»

Miquel Àngel Codina

Amb motiu de la celebració de la XXIX Jornada Mundial de les Comunicacions Socials, hem cregut adient dedicar les planes centrals al nostre setmanari, *Catalunya Cristiana*, i a *Ràdio Estel*. Dos mitjans de comunicació d'Església que tenen

com a objectiu comú el fomentar la cultura religiosa entre el poble i fer arribar l'Evangeli de Jesucrist al màxim nombre de persones. *Catalunya Cristiana* va complir, el setembre de 1994, setze anys de vida mentre que *Ràdio Estel* va ser inaugurada oficialment l'octubre passat. Ens trobem davant d'un mitjà —de premsa

escrita, al servei de les vuit diòcesis catalanes— ja consolidat que recentment ha endegat una nova etapa i d'un mitjà —radiofònic, al servei de la diòcesi barcelonina— que comença tot just a caminar. La confirmació i el naixement de dues llavors d'evangelització a casa nostra. *Catalunya Cristiana*, iniciativa dels sacerdots barcelonins,

CATALUNYA + CRISTIANA

Jaume Viñals i Rovira, delegat executiu de «Catalunya Cristiana»

«"Catalunya Cristiana" ajuda a viure plenament el missatge de Crist»

Jaume Viñals i Rovira, nascut a la localitat barcelonina de Santa Perpètua de Mogoda, posseeix una llarga experiència en el sector empresarial. Va ampliar els seus coneixements professionals, dins de l'àmbit agropecuari, als Estats Units, Regne Unit i França. Es va especialitzar en Administració i Direcció d'Empreses a ESADE. A més a més, és un gran coneixedor del món juvenil, avalat pel títol de director de Centres d'Esplai. Avui dia, és delegat executiu del setmanari *Catalunya Cristiana*, i responsable, per tant, de la part empresarial i financera de la Fundació.

—Sr. Viñals, fa sis mesos que vostè va ser elegit delegat executiu de *Catalunya Cristiana*. Faci'ns un breu balanç de la seva tasca durant aquest període de temps.

—Pel que fa a l'organització interna, la feina que s'ha dut a terme ha estat la de racionalitzar al màxim els recursos, humans i tècnics, que tenim a la casa. S'han fet tota una sèrie de canvis d'ordre intern que han esdevingut claus per poder aprofitar millor el potencial humà de l'estructura que tenim avui. Quant a la vessant tècnica, hem incorporat nous ordinadors i hem realitzat algunes millores en els processos d'edició. Tot això ens ha portat a una situació òptima per oferir el nostre setmanari amb una qualitat digna i pròpia d'una nova etapa que, probablement, a mig termini, pugui introduir canvis més significatius com, per exem-

ple, la incorporació de color, així com alguna altra tècnica per millorar l'estructura de la compaginació de la publicació.

—Quin és el repte cabdal de *Catalunya Cristiana* actualment?

—El repte essencial que tenim és incrementar la divulgació, arreu de Catalunya, del nostre setmanari. Avui dia tenim una xifra de tiratge d'11.000 exemplars —segons el control d'OJD (Oficina de Justificació de la Difusió)—, dels quals 7.500 són en llengua catalana i la resta en castellà. Volem augmentar aquest tiratge, obtenir més subscriptors, arribar a més parròquies i aconseguir padrinatge per als missioners. Necessitem expandir-nos i en aquest moment estem treballant de valent per assolir aquest objectiu.

El nombre de subscriptors que tenim, actualment, és molt baix si el comparem amb el possible potencial que hi ha a tot el Principat i a la resta de l'Estat. També cal solucionar el fet que algunes parròquies no rebin encara el setmanari. Tot i així, el nucli central de la xarxa de distribució de *Catalunya Cristiana* continua sent bàsicament la parròquia.

—Quines seran les diferents iniciatives per aconseguir una més gran difusió del setmanari?

—La campanya endegada perquè *Catalunya Cristiana* tingui cada cop més presència al nostre voltant consta de quatre apartats. Primer: hem iniciat la tramesa per correu directe a tots els subscriptors amb la petició expressa que cada subscriptor ens en faci un. Segon: hem començat tot un seguit de contactes amb els arxiprestats de les comarques barcelonines —després, aquesta acció d'arxiprestats s'anirà desenvolupant a la resta de diòcesis catalanes— per tal que aquelles parròquies que encara no reben el nostre setmanari puguin d'ara endavant tenir-lo a disposició dels fidels.

—Expliqui'ns els altres dos punts de la campanya.

—Com a tercer apartat, a començaments de maig enviarem a les parròquies uns cartells publicitaris, acompanyats d'uns tríptics, per potenciar la campanya de promoció. *Una realitat que no trobaràs als diaris. La vida i el pols de la comunitat cristiana a Catalunya* serà el lema d'aquests cartells. Cada tres mesos, aproximadament, es canviarà el

cartell exhibit per renovar la imatge de la campanya però sempre sota el mateix eslògan. Finalment, a la segona quinzena del mes de maig, tindrem enllestits uns expositors especials molt ben dissenyats que enviarem a totes aquelles parròquies que no tinguin un lloc adient per exposar *Catalunya Cristiana* —l'expositor en qüestió també permetrà col·locar-hi, entre d'altres impresos, el *Full dominical*. Nosaltres enviarem aquests

expositors, sense cap càrrec, a les parròquies que els demanin. Aquesta campanya de promoció de *Catalunya Cristiana* tindrà com a suport afegit unes falques radiofòniques des de *Ràdio Estel* durant dos mesos.

—Quina és la funció de l'Associació d'Amics de Catalunya Cristiana?

—És una associació vital per donar suport als objectius de la Fundació Catalunya Cristiana. Per una banda, aplega els lectors i els subscriptors més sensibilitzats en relació amb el setmanari. Promou, per altra banda, accions diverses de germanor —com la trobada anual a Montserrat, propostes de pelegrinatges o nombrosos actes— i de captació de fons per a l'equilibri econòmic de *Catalunya Cristiana* —quotes i aportacions dels amics, campanya d'aportacions populars, etc.

—Parlem ara de les fonts de finançament del setmanari. Quines són?

—La part més important dels ingressos és la que comprèn els subscriptors, la distribució a les parròquies i el padrinatge de missioners. També són rellevants la publicitat, els treballs que realitzem per a tercers (fonamentalment, de fotocomposició), les donacions i la ja esmentada Associació d'Amics de Catalunya Cristiana. A més, cal fer esment de les subvencions que rebem del departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya pel fet de ser una publicació periòdica en llengua catalana.

—Per concloure, què diria a les persones que encara no coneixen *Catalunya Cristiana*?

—Els diria que *Catalunya Cristiana* és una eina de treball i reflexió per viure plenament el missatge de Crist. Un bon mitjà que tenim tots els fidels per seguir formant-nos en qüestions d'Església: Sacerdots, comunitats religioses, pares i mares de família, professors de religió i catequistes, responsables de moviments i associacions, membres de consells pastorals... trobaran en el nostre setmanari una resposta acurada a la realitat de la vida cristiana.

llavors d'evangelització a casa nostra

Mn. Joan E. Jarque i Mn. Francesc Malgosa, va començar el seu servei com a *setmanari d'informació i cultura religioses* el setembre de l'any 1979. Cada setmana, d'ençà d'aleshores i fins el dia d'avui, s'ha dut a terme una edició en català i una altra en castellà. Mn. Manuel Valls n'és el director des de l'1 d'octubre de 1992. Des

d'aleshores el setmanari ha anat experimentant una sèrie de millores i una reestructuració interna que es feia necessària.

Ràdio Estel és una emissora creada per la Fundació Missatge Humà i Cristià de l'arquebisbat de Barcelona, amb llicència de la Generalitat de Catalunya. Emet en el 106.6 de la

frequència modulada des de la torre de comunicacions de Collserola, amb una potència de 10 Kw, la qual cosa li permet arribar no sols al territori diocesà barceloní sinó també a moltes localitats d'altres diòcesis catalanes. Segons dades de Retevisión, posseeix una cobertura d'uns 4.000.000 d'oients.

Ramon Fraxedas i Calduch, nascut a Tarragona, és locutor i periodista. També té estudis d'art dramàtic. Va iniciar la seva trajectòria professional com a locutor a Radio Tarragona-La Voz del Mediterráneo de Radiocadena Española. A partir de l'any 1980 va desenvolupar un important treball al departament de ràdio de l'arquebisbat de Tarragona, on es va especialitzar en periodisme religiós. Actualment és el director de programació de *Ràdio Estel*, l'emissora de l'Església local de Barcelona, «una de les diòcesis catòliques més poblades arreu del món».

Ramon Fraxedas i Calduch, director de programació de «Ràdio Estel»

«El gran repte de "Ràdio Estel" és anar a l'encontre dels allunyats»

—Sr. Fraxedas, l'octubre passat es va inaugurar oficialment *Ràdio Estel*. Amb quin objectiu primordial va néixer l'emissora?

—*Ràdio Estel* va néixer amb l'objectiu de participar en aquella tasca que el mateix Senyor ha encomanat a l'Església: l'evangelització. *Ràdio Estel* hi participa i té l'encàrrec de fer participar la gent en aquesta tasca tan singular i necessària.

—S'ha aconseguit aquest fi? Quin balanç faria d'aquests mesos en antena?

—Per valorar la bondat del projecte concret de *Ràdio Estel*, jo acostumo dir que nosaltres únicament disposem de paràmetres humans, però dubto que siguin suficients per fer un judici prou afinat. A *Ràdio Estel* ens trobem en una situació molt curiosa. Els homes i dones que hi treballen participem en una part de la tasca de *Ràdio Estel*; l'altra, és la que fa el Senyor directament. Aquesta és la peculiaritat de *Ràdio Estel* pel que fa a la resta d'emissores. Les altres emissores quan també proposen missatges positius, ofereixen *llavors de Regne*, i implícitament participen en aquesta labor evangelitzadora, encara que no sigui de manera conscient. Nosaltres intentem que qualsevol contingut conscientment contribueixi envers aquesta tasca evangelitzadora. Però, difícilment podrem saber al cent per cent en quina mesura *Ràdio Estel* duu a terme la tasca que li ha estat encomanada. Tenim alguns indicadors però penso que més que preocupar-nos sobre quin impacte té o ha tingut *Ràdio Estel*, el més important és treballar per impactar.

—Quins són els reptes de *Ràdio Estel* de cara al futur?

—Treballar cada dia amb il·lusió creixent i, sobretot, com diu sant Joan de la Salle, «amb esperit de fe i amb zel

apostòlic».

—Per voluntat del Dr. Ricard M. Carles, la col·lecta de la Jornada Mundial de les Comunicacions Socials serà destinada, dins l'àmbit de la diòcesi barcelonina, a *Ràdio Estel*. Ja s'hi va dedicar l'any passat quan l'emissora encara no era en antena. Quines són les fonts per al seu finançament?

—Quant a la decisió del cardenal Carles, jo diria que és una mostra més del seu entusiasme i de la seva fe en el projecte de *Ràdio Estel*. És una forma concreta de responsabilitzar-se personalment, com a responsable de la pastoral de la diòcesi de Barcelona, en què el projecte de *Ràdio Estel* sigui possible també en l'aspecte econòmic.

Quant a les fonts de finançament, són diverses. Hi ha l'aportació d'uns socis fundadors, de la publicitat i la futura aportació dels membres de l'Associació d'Amics de *Ràdio Estel*.

—Parli'ns de l'Associació d'Amics de *Ràdio Estel*.

—En aquests moments, s'està acabant de perfil·lar la seva posada en marxa. L'objectiu principal de l'entitat serà donar la possibilitat de cooperar en accions diverses a aquelles persones que sintonitzen amb *Ràdio Estel* per la seva arrel fonamental; és a dir, que no sols s'identifiquen amb *Ràdio Estel* com a projecte radiofònic sinó essencialment com a projecte d'Església, com a projecte evangelitzador. L'Associació oferirà la possibilitat d'impli·car-s'hi d'una manera particular, també en la dimensió de corresponsabilitat econòmica, però no pas de manera exclusiva.

—Quins serien els diferents nivells d'adhesió vers l'esmentada Associació?

—Per exemple, aquella persona —tal vegada no cre-

ient— que ens escolta senzillament perquè li agrada la música que radiem; aquella persona —creient o no creient— que ens escolta per la música i perquè diem coses, com diuen alguns «que no fan mal, que són bones» i, sobretot, aquells individus creients que estan convençuts de la bondat i la necessitat de l'existència d'un projecte que cal considerar que és iniciativa del Senyor, com tota obra d'amor i d'evangelització. I que ells, com a catòlics, com a membres d'aquesta Església diocesana, volen participar-hi. La Fundació Missatge Humà i Cristià —titular de *Ràdio Estel*— els ofereix aquest canal de participació. Tant de bo, la participació sigui no sols numèricament important sinó qualitativament entusiasta.

—Per finalitzar, quin missatge donaria a aquelles persones que encara no coneixen *Ràdio Estel*?

—Jo convidaria aquestes persones a sintonitzar l'emissora, com un primer nivell de connexió que, tant de bo, pogués esdevenir habitual. Així mateix, ens agradaria que en aquest primer moment —tot i que fos tan sols escoltant música— poguessin intuir que darrere de *Ràdio Estel* hi ha un plantejament que depassa el d'altres propostes radiofòniques existents. Una de les meves il·lusions dins d'aquesta línia d'evangelització, i compartida per tots els que formem part de l'equip humà de *Ràdio Estel*, és que verbalitzant o no el nom de Déu, la gent pugui sentir una manera de fer «a l'estil de Jesús». Aquesta invitació la faria a creients i, especialment, als allunyats. El gran repte de *Ràdio Estel* com a eina evangelitzadora és anar a l'encontre dels allunyats, compartir la joia de creure en una gran notícia: l'anunci joios i valent de la Bona Nova.

Cartes

◆ Comentari sobre arxius

Sr. Director:

Els documents dipositats a l'Arxiu Històric de Salamanca no foren espoliats a Catalunya, com algú ha dit o escrit. Catalunya no va perdre la guerra. Catalunya no va fer la guerra contra ningú. Els catalans, el 1936, estaven dividits; la major part dels joves que anaren a la guerra, amb la República, eren forçats, i més de 40.000 joves desertaren; uns s'amagaren a les muntanyes per no anar al front i altres passaren a l'Espanya Nacional. Els documents, doncs, no són de Catalunya, sinó de l'Exèrcit Republicà, i dels partits polítics que recolzaren la guerra i la perderen. També figuren a l'arxiu, certificats dels diners, or i valors que la República diposità a banques europees del 1936 al 1939. La vídua Tarradellas ha demanat amb insistència que no es toqui l'arxiu.

I a propòsit d'arxius, recordem que el

1936, els Comitès i Patrulles de Control cremaren juntament amb els altars i els sants, els arxius de la major part de les parròquies de Catalunya. Fins intentaren cremar arxius d'alguns jutjats. A Figueres, l'advocat Lagresa va fer aquesta reflexió als escamots incendiàries: «Si cremeu els arxius del Jutjat, els figuerencs quedarem convertits en fills de puta... Mai més no sabrem qui són els nostres pares».

FRANCESC A. PICAS
Figueres

◆ Dia del llibre

Sr. Director:

Actualment, és un problema trobar un llibre catòlic.

A Barcelona només hi ha 4 o 5 llibreries que els tinguin i encara barrejats amb d'altres de molt dubtosa ortodòxia i moralitat, i a més a més, gairebé tots estan situats en el cas antic de la Ciutat.

Abans el venedor t'orientava, ara sols vol fer negoci, i si no vigiles, et serveix el

pitjor que té.

Per què C.C. i el *Full Dominical*, amb motiu del Dia del Llibre, no ha editat un Full Extra amb els llibres més aconsellables que hi ha al mercat?

Seria una bona manera d'evangelitzar el món tal com demana el Papa.

JOSÉ LÓPEZ PICH
Barcelona

◆ Gràcies «C.C.»

Sr. Director:

Em plau escriure-li aquestes línies per agrair-li sincerament a vostè, a l'equip de C.C. i a les persones que ajuden a la subscripció de favor, la tramesa periòdica d'aquest nostre Setmanari en edició castellana.

No és la primera vegada que els escric amb aquest agradable motiu. Fa poc temps vaig rebre el número 808 del 16 de març, el qual el vaig llegir amb especial interès i fruïció. El qui subscriu és un prevere jesuïta bolivià d'aquesta ciutat de Potosí, l'antiga Vila Imperial del famós Cerro Rico, a quatre mil

metres sobre el nivell del mar. Juntament amb dos companys jesuïtes, el català Jaume Bartolí i un altre de bolivià atenem aquesta extensa suburbana parròquia de San Clemente.

Considero extraordinària la tasca i publicació de C.C. per la gran varietat d'articles d'orientació eclesial, notícies de l'Església d'Espanya i del món, les aportacions del Card. R. Carles, del teòleg Jordi Basses, de Mn. Pere Tena en Litúrgia, la informació sobre el Concili Tarraconense que revela alguns problemes similars als nostres, la puntuació en *Afinant* «A propòsit de la declaració d'intencions del Concili», la informació a fons sobre «Algèria entre l'alliberament i la por», la secció àmplia sobre cultura, etc.

Felicito i agraeixo sincerament per aquest extraordinari apostolat periodístic que va fer C.C. i demano a Déu Nostre Senyor els beneeixi sobretot per la seva tasca; i m'acomio amb els millors desigs en Jesucrist l'únic Senyor.

JULIO OCAMPO B. S.I.
Potosí (Bolivia)

Retalls

La Vanguardia (31-III-95)

Coses de capellans

La crítica de llibres acostuma a ser procliva a la benevolència però aquest no és el nostre cas. Els dos llibres que va a tractar són molt diferents de factura: sòlid, dens i culte el primer (*Clérigos*, de Eugen Drewermann), obra d'un teòleg alemany i amb explícita voluntat d'escàndol per viarany molt dubtosos el segon (*La vida sexual del clero*, de Pepe Rodríguez). La coincidència en la temàtica s'alia en la divergència radical pel que fa al tractament.

Drewermann, que mostra un allunyament molt considerable de la teologia i la moral catòliques, presenta el sacerdot com una mena de buròcrata de Déu que sublima en una suposada vocació compensatòria la seva pròpia inseguretat davant el món. Els consells evan-

gèlics de pobresa, castedat i obediència es converteixen en mans d'aquesta secta neuròtica i neurotizant en l'antítesi del missatge de Jesús que l'autor pretén desvetllar per si sol o per a tothom.

Les crítiques que, tanmateix, des de la pròpia coherència intel·lectual i sense introduir cap al·lusió a l'ortodòxia religiosa es poden fer a aquest llibre són considerables. La primera es refereix al fet que l'autor sembla pretendre descobrir un Mediterrani quan és una cosa evident i que tot just necessita ser presentat amb estridències que la peculiaritat de la vida del clergat pot induir a determinats tómbos en el caràcter dels qui hi pertanyen.

És, per altra banda, injustificable pensar que aquesta situació és recent i menys encara dels últims temps. Ara bé, hom es pregunta i aquesta situació no es pot superar i no és superada de fet per aquells membres del clergat que coneix. La resposta evident és que, sens dubte, és així. Tractant-se, per tant,

d'un problema real i considerable sembla obvi que no com una barreira impossible de superar. És més, la mateixa observació empírica permet constatar tot el contrari a allò que en el llibre es diu: un bon sacerdot, potser perquè hagi superat aquests problemes en el punt de partida, és una persona que poca cosa té a veure amb aquests desequilibris.

Però la crítica principal que es pot fer d'aquest llibre no radica en aquest punt sinó en la pròpia coherència interna de l'autor. Els exemples presos de la literatura francesa contemporània no es poden considerar com a descriptius de la realitat del sacerdot sinó que el que els converteix en matèria novel·lable és precisament l'excepcionalitat. Per tant, no té cap sentit partir del fet que l'estat actual del sacerdoti es conté en aquestes actituds i interpretar-les a partir del psicoanàlisi. Però, a més, l'autor no sembla tenir present que el psicoanàlisi no és més que una teràpia mèdica, no

una metafísica i encara menys l'únic instrument per interpretar la realitat. Tot l'enlairement que mostra Drewermann per alguns dogmes desapareix davant el psicoanàlisi que algun malintencionat bé podria suggerir que es podria aplicar a si mateix. Aquest judici pot semblar molt dur però la pròpia entitat del llibre mereix tractar-lo amb exigència.

El segon text del qual tractarem està molt lluny de la densitat de l'anterior i ve a ser una prova que en ocasions les qüestions importants són susceptibles a Espanya d'un tractament que voreja l'absurditat.

Prologuistes

El senyor Rodríguez es presenta ni més ni menys que com a «investigador de la realitat social» i sembla precedit per una llarga sèrie de prologuistes, alguns dels quals (Miret Magdalena, Victòria Camps) són molt coneguts. Tan-

mateix, el lector comença a llegir el text i es troba amb unes pretensions científiques més que dubtoses i sobretot un afany d'escàndol del pitjor estil. És ridícul pretendre fer una estadística amb percentatges en els quals es pretén atribuir als membres del clergat determinades pràctiques sexuals. L'autor dedica unes pàgines a justificar la il·legitimitat del celibat obligatori però dedica la major part a narrar casos morboses o repugnants com l'agreujant de culpar de les monstruositats més extremes tot just als bisbes que, segons ell, tolerarien el grau més abominable d'hipocresia per justificar la vigència d'aquest celibat. En realitat aquest llibre no serveix per altra cosa que per provar que en algun sector de la societat espanyola perdura un gènere d'anticlericalisme que no té res a envejar al dels anys trenta. L'únic que crida l'atenció és que hagi pogut ser perllongat per persones que mereixen un respecte (i no el llibre).

Javier Tusell

NOVETAT PER A SETMANA SANTA

OFICIO DE TINIEBLAS DEL TRIDUO PASCUAL

Preparat per Pere Farnés - Domènec Cols

Textos litúrgics amb música i breus monicions per a enriquir i revifar el tradicional *Ofici de Tenebres*, especialment orientats envers esglésies catedrals, monestirs i parròquies que acullin una participació nombrosa de fidels.

Format 16 x 21,5 cm. • 144 pàgs. Enquadernació rústica, coberta «Kirline»

—Properament de venda a les llibreries—

EDITORIAL REGINA, S. A. Mallorca, 87-89 - 08029 Barcelona

«CATALUNYA CRISTIANA» ALS QUIOSCOS DE BARCELONA

Podeu trobar-la, setmanalment, a:

Editorial Claret S.A.	Roger de Llúria, 5	08010
Euro-Paper Llibreria	Major de Gràcia, 129	08012
Jordi Serrano Poy	Pl. Lesseps (enfront n. 31)	08023
Kiosko Ferrer	República Argentina, 233	08023
La Formiga d'Or, S.L.	Av. Portal de l'Àngel, 3	08002
Llibreria Balmes	Duran i Bas, 11	08002
Llibreria «Ona»	G. Via Corts Catalanes, 654	08010
Salvadora Camps Borja	Diputació, 354	08013

Reserva el teu exemplar, ara!

El Missal Romà després del Vaticà II: 25 anys (1)

Pere Tena
bisbe auxiliar de Barcelona

Entre els aniversaris que ens agrada celebrar, ha arribat el torn al dels 25 anys de l'edició del *Missal Romà* publicat amb l'autoritat de Pau VI segons els decrets del Concili Vaticà II. Efectivament, la primera edició en llatí d'aquest Missal correspon a l'any 1970; tanmateix, la Constitució Apostòlica «*Missale Romanum*» que el promulgà, i l'Ordenació general, en la qual es descriuen el sentit de la celebració de la missa i les peculiaritats de la nova edició, foren ja publicats un any abans, a l'abril del 1969. Estem, doncs, en plena celebració de noces d'argent!

Aquest llibre —o aquests llibres— ens resulta actualment ben familiar. I aclarim primer la qüestió del nombre. És cert: el Missal Romà, pròpiament dit, no és només el llibre que tenim sobre l'altar quan celebrem l'Eucaristia; els Leccionaris que tenim a l'ambó, i, si és el cas, el Graduale per als cants, són també Missal Romà. Si continuem anomenant així només el llibre de les pregàries és simplement perquè seguim el costum anterior, en el qual tot era reunit en un sol llibre: lectures i oracions. Algunes edicions particulars —l'anglesa, per exemple— ha optat per utilitzar l'antic nom de «Sacramentari» per al llibre de les pregàries, mantenint el de «Lec-

cionari» per al de les lectures.

Vint-i-cinc anys després de la publicació dels llibres del Missal, tenim una perspectiva prou rica del que hagin pogut significar per a la celebració de l'Eucaristia, i, sobretot, actualitzem el nostre compromís amb aquests textos cabdals per a la professió de la fe de l'Església —*lex orandi, lex credendi*—. «La llei de la pregària és la llei de la fe, l'Església creu tal com prega. La litúrgia és un element constitutiu de la Tradició santa i vivent» (*Catecisme de l'Església Catòlica*, n. 1124).

Tres llibres, una assemblea

Comencem per subratllar aquesta primera aportació de la reforma litúrgica, realitzada en l'edició del Missal Romà després del Vaticà II. La diversitat de llibres implica una diversitat de moments, de llocs, de ministèris. Implica una dinàmica interna a la mateixa celebració. Actualment ens és familiar trobar en qualsevol celebració el moviment que abans es trobava només en les misses solemnes. Ens hem familiaritzat amb l'ambó; amb la presència del sacerdot que seu en el seu lloc de presidència; i escolta les lectures amb tota l'assemblea, amb els cantors que tenen la responsabilitat d'uns cants adients a cada moment de la celebració. Trobem absolutament normal que el sacerdot estigui a l'altar

només per l'Eucaristia pròpiament dita.

La celebració eucarística que ens dissenya l'edició del Missal de l'any 1970 és una celebració on cadascú fa tot i només allò que li pertoca, segons el gran principi de l'assemblea, descrit en el n. 28 de la Constitució *Sacrosanctum Concilium*. És ben clar que les desviacions que pugui haver-hi en algunes celebracions deriven de la manca de fidelitat a aquest principi.

Una taula esplèndida

Dels tres llibres que formen el Missal actual, el Leccionari és, de bon tros, el més nou i esplèndid. Si el Concili volia —com ho diu la Constitució— que la taula de l'Escriptura fos més abundant, això s'ha aconseguit plenament.

Això, d'altra banda, s'ha convertit en un gran desafiament, en el qual no és pas encara segura la victòria: l'espiritualitat dels cristians, està de veritat més impregnada del sentit de l'Escriptura? I encara: estem aprenent a llegir i a escoltar l'Escriptura com un esdeveniment sempre nou? Jo penso que avancem, però no estic tant segur que ho fem amb la intensitat que correspondria a les possibilitats que ens ofereixen els leccionaris.

Un Missal nou que ve del més antic

Tothom sap la polèmica enorme que el

Missal publicat pel papa Pau VI ha hagut de sofrir per part d'una colla de cercles integristes —no sols, encara que molt principalment, lefevbrians—. El refús del Missal de Pau VI s'ha convertit en una mena de bandera per refusar una colla de decisions conciliars.

Curiosament, un dels eslògans d'aquests grups era el de fer creure que s'havia «abandonat» la celebració de la missa tal com Jesús l'havia volguda!... Amb aquest eslògan, es considerava que el Missal publicat després del Concili de Trento era exactament el que Jesús havia volgut... Tothom s'adona de la inconsistència d'aquests plantejaments. Però, hi ha més: el Missal del Vaticà II és, en els seus textos i en el plantejament de la celebració, més «antic» que el Missal de Trento.

Pensem, per exemple, en els textos de les oracions col·lectives.

Certament, ha augmentat el nombre de textos, però aquests textos «nous» són presos de documents força més antics. Les magnífiques oracions del temps d'Advent, una de les aportacions més considerables, provenen d'un text probablement del segle V...

També aquí, però, apart de les polèmiques, hi ha una tasca que espera ser feta: arribar a una formulació en llengua vernacle d'aquests textos llatins que permeti copsar-ne plenament la riquesa. I, alhora, una assumpció espiritual d'aquests textos, cosa més important encara.

Lectures Bíbliques

Diumenge III de Pasqua

Lectura primera Ac 5:27b-32.40b-41

*Nosaltres en som testimonis,
i n'és també testimoni l'Esperit Sant*

Lectura dels Fets dels Apòstols

En aquells dies els apòstols comparegueren davant el sanedrí, i el gran sacerdot començà així el seu interrogatori: Us vam prohibir severament d'ensenyar res més que el nom de Jesús, però vosaltres heu omplert Jerusalem de les vostres doctrines i voleu fer-nos culpables de la sang d'aquest home». Pere i els apòstols contestaren: «Obeir Déu és primer que obeir els homes. El Déu dels nostres pares ressuscità Jesús, que vosaltres havíeu mort penjant-lo en un patíbul. La dreta de Déu l'ha enaltit com a Capdavanter i Salvador, per concedir al poble d'Israel la conversió i el perdó dels pecats. Nosaltres en som testimonis, i n'és també testimoni l'Esperit Sant que Déu ha donat a tots els qui l'obeeixen». Ells prohibiren als apòstols de parlar més en nom de Jesús, i els deixaren anar. Els apòstols es retiraren del tribunal del sanedrí, contents que Déu els considerés dignes de ser maltractats pel nom de Jesús.

Salm responsorial 29:2 i 4,5-6, 11 i 12a i 13b (R.: 2a)

Amb quin goig us exalço, Senyor!

m'heu tret a flor d'aigua quan m'ofegava,
i no heu permès que se n'alegrin els enemics.
Senyor, m'heu arrencat de la terra dels morts,
quan ja m'hi enfonsava, m'heu tornat la vida.

R.: Amb quin goig us exalço, Senyor!

O bé:

Al-leluia.

Canteu al Senyor, els qui l'estimeu,
enaltiu la seva santedat.

El seu rigor dura un instant;

el seu favor, tota la vida.
Cap al tard tot eren plors,
l'endemà són crits de joia. R.

Escolteu, Senyor, compadiu-vos de mi;
ajudeu-me, Senyor.
Heu mudat en joia les meves penes,
Senyor, Déu meu, us lloaré per sempre. R.

Lectura segona Ap 5:11-14

*L'Anyell que ha estat degollat
és digne de rebre tot poder*

Lectura de l'Apocalipsi de sant Joan

Jo, Joan, tot mirant la visió vaig sentir les veus d'una multitud d'àngels que rodejava el tron de Déu, junt amb els vivents i els ancians. Eren milers i miriades de miriades que cridaven: «L'Anyell que ha estat degollat és digne de rebre tot poder, riquesa, saviesa, força, honor, glòria i lloança». Després vaig sentir totes les criatures que hi ha al cel, a la terra, sota la terra i al mar, totes les que hi ha en aquests llocs, que deien: «Al qui seu al tron i a l'Anyell sigui donada la lloança, l'honor, la glòria i el poder pels segles dels segles». Els quatre vivents responien: «Amén». I els ancians es prosternaren adorant.

Al-leluia

Crist, el creador de totes les coses, ha ressuscitat
i s'ha compadit del llinatge humà.

Evangelí Jo 21:1-19

*Jesús s'acostà, prengué el pa i els el donava.
Igual va fer amb el peix*

Lectura de l'evangelí segons sant Joan

En aquell temps, Jesús encara s'aparegué als deixebles vora

el llac de Tiberíades. L'aparició fou així. Es trobaven plegats Simó Pere, Tomàs el Bessó, Natanael, de Canà de Galilea, els fills de Zebedeu i dos deixebles més. Simó Pere els digué: «Me'n vaig a pescar». Els altres li respongueren: «Nosaltres també hi venim». Sortiren tots i pujaren a la barca, però aquella nit no pescaren res. Quan ja clarejava, Jesús s'aturà vora l'aigua, però els deixebles no el reconegueren. Ell els digué: «Nois, ¿no teniu res per a menjar?». Li contestaren: «No». Els digué: «Tireu la xarxa a la dreta de la barca i pescareu». Ho feren així i ja no la podien treure de tant de peix com hi havia. Llavors aquell deixeble que Jesús estimava diu a Pere: «És el Senyor». Així que Simó Pere sentí aquestes paraules, es posà la roba que s'havia tret i es llançà a l'aigua. Els altres deixebles, que eren només a uns noranta metres de terra, vingueren amb la barca, estirant la xarxa plena de peix.

Quan baixaren a terra veieren un foc, amb peix i pa coent-se sobre les brases. Jesús els diu: «Porteu peixos dels que acabeu de pescar». Simó Pere pujà a la barca i estirà cap a terra la xarxa: hi havia cent cinquanta-tres peixos grossos. Tot i haver-hi tant de peix, la xarxa no s'esquinçà. Jesús els digué: «Veniu a esmorzar». Cap dels deixebles no gosava preguntar-li qui era; ja ho sabien que era el Senyor. Jesús s'acostà, prengué el pa i els el donava. Igual va fer amb el peix. Era la tercera vegada que Jesús s'apareixia als deixebles després de ressuscitar d'entre els morts.

[Després d'esmorzar, Jesús diu a Simó Pere: «Simó, fill de Joan, ¿m'estimes més que aquests?». Ell li contestà: «Sí, Senyor; ja ho sabeu que us estimo». Jesús li diu: «Pastura els meus anyells». Per segona vegada li diu Jesús: «Simó, fill de Joan, ¿m'estimes?». Ell li contesta: «Sí, Senyor, ja ho sabreu que us estimo». Jesús li diu: «Pastura les meves ovelles». Per tercera vegada li diu Jesús: «Simó, fill de Joan, ¿m'estimes?». Pere s'entristí que Jesús li preguntés per tercera vegada si l'estimava, i li contestà: «Senyor, vós ho sabeu tot, ja ho sabeu que us estimo». Li diu Jesús: «Pastura les meves ovelles. T'ho dic amb tota veritat: Quan eres jove, et cenyies tu mateix i anaves on volies, però a les teves velleses, obriràs les mans i un altre et cenyirà per portar-te allà on no vols». Jesús li deia això per indicar com seria la mort amb què Pere havia de donar glòria a Déu. Després d'aquestes paraules, Jesús afegí: «Vine amb mi».]

Calendari de la setmana

Lectures de la missa, santoral i altres celebracions
(Cicle litúrgic C; feriat: I)

TEMPS PASQUAL

(salteri: setmana 3)

ABRIL

30. Diumenge III de Pasqua. Lectures: Fets 5:27b-32.40b-41 / Salm 29 / Apocalipsi 5:11-14 / Joan 21:1-19.
ALTRES CELEBRACIONS: Sts. Pius V, p.; Pere, mj. i Lluís, mrs. Pomponi, b.; Afrodisi, pvre. mr.; Josep Benet Cottolengó, pvre. fdr.; Sta. Sofia, vg. i mr.
FESTA MAJOR: a Tortellà i Vinaixa.

MAIG

1. Dilluns. Fèria. Lectures: Fets 6:8-15 / Salm 119 / Joan 6:22-29. Si es vol: *St. Josep obrer (MLL)*.
ALTRES CELEBRACIONS: Sts. Jeremies, prof.; Segimón, rei i mr.; Oronci, mr.; Andéol, sots-diacon i mr.; Stes. Paciència, vg.; Grata, vda. *Festa del treball*.
FESTA MAJOR: a Balaguer, Celrà, Masrampinyo, Premià de Dalt i Rocafort.

2. Dimarts. Sant Atanasi (MO). Lectures: Fets 7:51-8:1a / Salm 30 / Joan 6:30-35.
ALTRES CELEBRACIONS: La Mare de Déu d'Araceli. Sts. Fèlix diacon mr.; Vindemià, b. mr.; Exuperi, mr.; Stes. Zoé, casada, mr.; Mafalda, inf. de Portugal.

3. Dimecres. St. Felip i St. Jaume (F). Lectures: 1 Corintis 15:1-8 / Salm 18 / Joan 14:6-14.
ALTRES CELEBRACIONS: *La Invenció de la Sta. Creu*. Sts. Alexandre I, p.; Evenci i Teòdul, mrs.; Juvenal, b.; Stes. Antonina vg. mr.; Maura, casada, mr.
FESTA MAJOR: a Anglesola, Cabra del Camp, Cabriels, Castellfollit del Boix, Figueres, Isona, Sañardú i Salomó.

4. Dijous. Fèria. Lectures: Fets 8:26-40 / Salm 65 / Joan 6:44-51.
ALTRES CELEBRACIONS: Sts. Silvà, b. mr.; Veneri, b.; Paulí i Florià, mrs.; Sta. Pelàgia, vg. mr.

5. Divendres. Fèria. Lectures: Fets 9:1-20 / Salm 116 / Joan 6:52-59 - *Primer divendres del mes*.
ALTRES CELEBRACIONS: Sts. Teodor, b; Jovinià, lec. mr.; Nicet, b.; Stes. Irene mr.; Crescenciana, mr.

6. Dissabte. Fèria. Lectures: Fets 9:31-42 / Salm 115 / Joan 6:60-69.
ALTRES CELEBRACIONS: St. Joan. ap. i ev. *ante Portam Latinam*; Domènec Savi, cfr.; Evodi, b. mr.; Protògenes, b.; Eadbert, b.; Stes. Beneta, vg.; Judit, mr.

Retrats bíblics intencionats

No apte per a menors

P-J Ynaraja

Capellà de La Llobeta

Tinc al meu davant una reproducció del famós quadre d'Edouard Manet: *El dinar campestre*, i crec que és una bona imatge que cal tenir present per al relat bíblic que vaig a resumir.

Es tracta d'una dona fermosa, que serenament gaudeix en el seu cos, però que obra amb total rectitud en la seva vida familiar i social. Es respecta a ella mateixa i protegeix la seva intimitat de mirades indiscretes. Té el seu jardí envoltat d'una tanca i les portes que hi donen accés estan ben tancades. Es despulla per banyar-se. (Imagineu-vos el quadre del qual

El testimoniatge pasqual

(Ac 5:27b-32.40b-41)

Josep M. Aragonès

Rector de Torrelavit i canonge de la seu de Barcelona

La perícopa

Diumenge passat contemplàvem una visió un xic idíl·lica de la primitiva església de Jerusalem i vèiem com la comunitat dels deixebles de Jesús—l'Església—creixia i la seva acció s'estenia cap enfora. Del pòrtic de Salomó, on els apòstols i els deixebles es reunien *unànimement*—la comunitat—, passa a la plaça pública i arriba a atènyer la gent de les poblacions veïnes que hi acudien portant malalts i persones molestades per esperits malignes buscant el seu alliberament. Aquests fets engelosen el gran sacerdot i els seus—els saduceus—que fiquen els apòstols a la presó pública. D'allí un àngel del Senyor els allibera, urgint-los: «Aneu i, drets al temple, parleu al poble i prediqueu tot allò que es refereix a la Vida» (v. 20). Havent acomplert el manament de l'àngel, els apòstols tornen a ser detinguts i presentats davant el sanedri. La nostra perícopa ens ofereix la recriminació que els fa el gran sacerdot i la rèplica de Pere i els apòstols (vv. 28-32). El leccionari litúrgic omet la mala acollida de la defensa dels apòstols, l'assenyada intervenció de Gamaliel (vv. 33-40a) i passa als vv. 40b-41: sentència de prohibició de parlar més en nom de Jesús i reacció dels apòstols.

«Us vam prohibir severament d'ensenyar res més en el nom de Jesús, però vosaltres heu omplert Jerusalem de les vostres doctrines i voleu fer-nos culpables de la sang d'aquest home» (v. 28). El gran sacerdot els retreu la seva desobediència: No sols els apòstols no han fet cas de la prohibició de les autoritats religioses, sinó que les han escampades per tota la ciutat santa: l'han omplert de les seves doctrines blasfemes. A més, el gran sacerdot, és conscient que el cas de Jesús es torna contra ells. «Voleu fer-nos culpables de la sang d'aquest home» (v. 28c), es queixa entre indignat i despectiu, evitant repetir el nom de Jesús.

Resposta testimonial

«Obeir Déu és primer que obeir els homes» (v. 29). Pere proclama ara obertament la seva convicció sobre la prioritat de l'obediència, que en l'anterior discurs al sanedri, llavors de la primera detenció de Pere i Joan, ofería com un repte al tribunal perquè fossin ells els qui s'hi pronunciessin (4:19). Així d'entrada, situa la seva causa en la línia de l'obediència a Déu, mentre deixa entendre que els qui hi estan enfrontats són justament els membres del

sanedri. A continuació confessa la seva fe: «El Déu dels nostres pares ressuscitò Jesús» (v. 30a). És el *kerigma*, l'anunci de la fe de l'Església. Enfront del to despectiu del gran sacerdot—«la sang d'aquest home»—, que tracta Jesús com un vulgar ajusticiat, Pere el situa en la línia històrica més genuïna dels patriarques—«els nostres pares»—, cridats i menats per Jahveh, l'únic Déu. És aquest Déu qui ha ressuscitat justament aquell a qui les autoritats religioses havien menyspreat i crucificat «que vosaltres havíeu mort penjant-lo en un patíbul» (v. 30). L'acusació contra els autors de la mort de Jesús és clara i valenta, dita no sols a la cara dels incriminats, sinó en el mateix sanedri on s'havia pronunciat la sentència de mort contra el Just. El fet central de la resurrecció de Jesús el mostra com a Capdavanter i Salvador d'Israel. És la gran obra de Déu, que ha renovat, superant-les, les grans gestes obrades a favor del seu poble: «La drete de Déu l'ha enlletit», com un Moisès o un nou David, «per concedir al poble d'Israel la conversió i el perdó dels pecats» (v. 31). Amb unes altres paraules: els representants de Déu davant el poble han crucificat justament el Messies. Però Déu ha canviat el fracàs històric de Jesús en el gran principi de la salvació universal. Vet aquí la fe pasqual, testimoniada amb tota valentia pels apòstols i l'Esperit Sant, que Déu ha atorgat als seguidors de Jesús, quan les autoritats religioses del poble es vantaven de posseir-lo ells en exclusiva (v. 32).

Reaccions

Enfrontats amb obcecació a Jesús fins a la mort, els seus enemics ara no encerten a fer altrament amb els seus deixebles. Afortunadament, s'alça la veu del seny en l'interior del sanedri, Gamaliel, un fariseu, mestre de la Llei i honorat de tot el poble (v. 34), que recomana als seus companys que deixin estar en pau els apòstols, no fos cas que acabessin lluitant contra Déu (v. 39). El sanedri va fer cas de Gamaliel. «Cridaren els apòstols i els van fer assotar» (v. 40a, que el leccionari litúrgic inexplicablement omet). «Els prohibiren als apòstols de parlar més en nom de Jesús, i els deixaren anar» (v. 40b). Contràriament a la reacció del sanedri, la dels apòstols és de testimoniar amb les obres la fe que prediquen: «Els apòstols es retiraren del tribunal del sanedri, contents que Déu els considerés dignes de ser maltractats pel nom de Jesús» (v. 41). És l'alegria de saber-se seguint fidelment les petjades del Mestre. I amb la força de l'Esperit, «cada dia, al temple i per les cases, no paraven d'ensenyar i d'anunciar la bona nova que Jesús és el Messies» (v. 42).

dona, d'acord amb tot el rigor de la llei i l'acusació de dos testimonis qualificats, haurà de morir lapidada immediatament.

La gent no se'n sap avenir. Ha d'acceptar el que sembla evident, però ho lamenta. Ara bé, l'Esperit de Déu també té els seus plans. Suscita en un noi la vocació i el deure de convertir-se en detectiu i policia. Es posa a cridar i a exigir ser escoltat. Proposa exercir una acció investigadora sobre els testimonis acusadors i ho aconsegueix. Incomunicuen els dos subjectes i els sotmet a cada un a interrogatori.

El noi sembla que hagi estudiat en una escola de policia moderna. Addueix raons nacionalistes. Acorvardeix i amenaça. Tot molt ben calculat per a la pregunta clau: ¿En quin lloc eren quan els van trobar? La pregunta sembla que no és capciosa i obté una resposta precipitada i totalment inventada. El que s'esdevé és que les respostes no coincideixen i es descobreix l'engany.

La satisfacció torna al poble, a la família i a Susanna.

La història completa es troba en el llibre de Daniel, cap. 13.

Al marge del relat, l'actitud heroica d'aquesta casta dona ha de interpel·lar-nos i cadascú ha de preguntar-se: ¿seria jo capaç d'obrar com ella?

parlava al principi o una escultura de marbre de Clarà). Es pensa que està sola, però s'equivoca, dos *vells verds* l'aguaiten entre els arbres, fa temps que ho fan, però avui no en tenen prou amb les mirades lascives. Indiferents a la bellesa humana, pretenen complaure els seus baixos instints. Compten amb la soledat, creuen poder persuadir-la i la seva categoria social, els dona encara més prepotència.

No s'entretenen en preàmbuls. La seva proposició és senzilla; ha de fer l'amor amb els dos. Els dos la desitgen i, estúpids d'ells, creuen que la dona serà dèbil i tindrà les mateixes apetències. El que no saben és que té lucidesa mental i coratge d'esperit. Ràpidament s'ho planteja: si accedeix salva la vida i perd l'honor i la fidelitat a Déu. Si refusa, amb tota seguretat morirà, però mantindrà la virtut. Ja que li ho han dit: o jeu amb ells o ells mateixos donaran testimoni que l'han vist fer-ho amb un noi que no era precisament el seu marit. La dona sense vacil·lar escull la segona opció.

Els dos vells obren la porta del jardí, criden i l'acusen. La

CARTA ENCÍCLICA
EVANGELIUM VITAE

DEL SUMME PONTÍFEX

JOAN PAU II

ALS BISBES

ALS PREVERES I DIAQUES

ALS RELIGIOSOS I RELIGIOSES

ALS FIDELS LAICS

I A TOTES LES PERSONES DE BONA VOLUNTAT
SOBRE EL VALOR I EL CARÀCTER INVIOLABLE
DE LA VIDA HUMANA

INTRODUCCIÓ

1 L'Evangelí de la vida es troba al centre del missatge de Jesús. Acollit amb amor cada dia per l'Església, és anunciat amb intrèpida fidelitat com a bona notícia als homes de totes les èpoques i cultures.

A l'aurora de la salvació, el naixement d'un infant és proclamat com a joiosa notícia: «Us anuncio una bona nova que portarà a tot el poble una gran alegria: avui, a la ciutat de David, us ha nascut el Salvador, que és el Messies, el Senyor» (Lc 2,10-11). El naixement del Salvador produeix certament aquesta «gran alegria»; però el Nadal palesa també el sentit profund de tot naixement humà, i l'alegria messiànica constitueix així el fonament i la realització de l'alegria per cada infant que neix (cf. Jn 16,21).

Presentant el nucli central de la seva missió redemptora, Jesús diu: «Jo he vingut perquè tinguin vida, i en tinguin a desdir» (Jn 10,10). Es refereix a aquella vida «nova» i «eterna» que consisteix en la comunió amb el Pare, a la qual tothom és cridat gratuïtament en el Fill per obra de l'Esperit Santificador. Però és precisament en aquesta «vida» on troben ple significat tots els aspectes i moments de la vida de l'home.

Valor incomparable de la persona humana

2 L'home és cridat a una plenitud de vida que va més enllà de les dimensions de la seva existència terrena, ja que consisteix en la participació de la vida mateixa de Déu. La sublimitat d'aquesta vocació sobrenatural manifesta la *grandesa* i el *valor* de la vida humana fins i tot en la seva fase temporal. En efecte, la vida en el temps és condició bàsica, moment inicial i part integrant de tot el procés unitari de la vida humana. Un procés, que inesperadament i sense cap mèrit, és il·luminat per la promesa i renovat pel do de la vida divina, que assolirà la plena realització en l'eternitat (cf. 1 Jn 3,1-2). Al mateix temps, aquesta crida sobrenatural subratlla precisament el *caràcter relatiu* de la vida terrena de l'home i de la dona. De fet, aquesta no és una realitat «última», sinó «penúltima»; és *realitat sagrada*, que ens és confiada perquè la custodiem amb sentit de responsabilitat i la duguem a la perfecció en l'amor i en el do de nosaltres mateixos a Déu i als germans.

L'Església sap que aquest *Evangelí de la vida*, rebut del seu Senyor,¹ té un ressò profund i persuasiu, en el cor de cada persona, creient i àdhuc no creient, perquè, superant-ne infinitament les expectatives, s'hi ajusta d'una manera sorprenent. Cada home obert sincerament a la veritat i al bé, fins i tot entre dificultats i incerteses, amb la llum de la raó i no sense l'influx secret de la gràcia, pot arribar a reconèixer en la llei natural inscrita en el seu cor (cf. Rm 2,14-15) el valor sagrat de la vida humana des del seu començament fins al seu terme, i afirmar el dret de cada ésser humà a veure respectat totalment aquest seu bé primordial. En el reconeixement d'aquest dret es fonamenta la convivència humana i la mateixa comunitat política.

Els creients en Crist han de defensar, i de promoure, d'una manera particular, aquest dret, conscients de la meravellosa veritat recordada pel Concili Vaticà II: «El Fill de Déu, per la seva Encarnació, s'ha unit d'alguna manera amb cada home».² En efecte, en aquest esdeveniment salvífic es revela a la humanitat no sols l'amor infinit de Déu «que ha estimat tant el món, que ha donat el seu Fill únic» (Jn 3,16), sinó també el *valor incomparable de cada persona humana*.

L'Església, escrutant assíduament el misteri de la Redempció, descobreix amb renovat astorament aquest valor³ i se sent cridada a anunciar als homes de tots els temps aquest «evangelí», font d'esperan-

ça introntollable i de veritable alegria per a cada època de la història. L'Evangelí de l'amor de Déu a l'home, l'Evangelí de la dignitat de la persona i l'Evangelí de la vida són un únic i indivisible Evangelí.

Per això, l'home, l'home vivent, constitueix el camí primer i fonamental de l'Església.⁴

Noves amenaces a la vida humana

3 Cada persona, precisament en virtut del misteri del Verb de Déu fet carn (cf. Jn 1,14), és confiada a la sol·licitud materna de l'Església. Per això, tota amenaça a la dignitat i a la vida de l'home repercuteix al cor mateix de l'Església, afecta el nucli de la seva fe en l'encarnació redemptora del Fill de Déu, la compromet en la seva missió d'anunciar l'Evangelí de la vida per tot el món i a cada criatura (cf. Mc 16,15).

Avui aquest anunci és particularment urgent davant la impressionant multiplicació i agudització de les amenaces a la vida de les persones i dels pobles, especialment quan aquesta és feble i indefensa. A les tradicionals i doloroses plagues de la fam, de les malalties endèmiques, de la violència i de les guerres, se n'afegeixen d'altres, amb noves facetes i dimensions inquietants.

Ja el Concili Vaticà II, en una pàgina de dramàtica actualitat, denuncià amb força els nombrosos delictes i atemptats contra la vida humana. A trenta anys de distància, fent meves les paraules de l'assemblea conciliar, una vegada més i amb idèntica fermesa els deploro en nom de tota l'Església, amb la certesa d'interpretar el sentit autèntic de cada consciència recta: «Tot allò que és contrari a la vida mateixa, com els homicidis de qualsevol mena, els genocidis, els avortaments, l'eutanàsia i el mateix suïcidi voluntari; tot allò que viola la integritat de la persona humana, com les mutilacions, les tortures corporals o mentals, els intents de forçar el mateix esperit; tot allò que ofèn la dignitat humana, com les condicions infrahumanes d'habitatge, els empresonaments arbitraris, les deportacions, l'esclavitud, la prostitució, el tràfic de blanques i de joves; també les condicions laborals ignominioses, que rebaixen els treballadors a purs instruments de negoci, no tractant-los com a persones lliures i responsables; tot això i d'altres coses semblants són certament mals que alhora enlletgeixen la civilització humana, embruten més els qui així es porten que els qui sofreixen la injustícia, i són summament contràries a l'honor del Creador».⁵

4 Per desgràcia, aquest panorama alarmant, en comptes de disminuir, més aviat es va engrandint. Amb les noves perspectives obertes pel progrés científic i tecnològic sorgeixen noves formes d'agressió contra la dignitat de l'ésser humà, al mateix temps que es va dibuixant i consolidant una nova situació cultural, que confereix als atemptats contra la vida un *aspecte insòlit* i —podríem dir— *encara més inic* que ocasiona ulteriors i greus preocupacions: amplis sectors de l'opinió pública justifiquen alguns atemptats contra la vida en nom dels drets de la llibertat individual, i, damunt aquest pressupòsit, pretenen no sols la impunitat sinó fins i tot l'autorització per part de l'Estat, amb el fi de practicar-los amb absoluta llibertat i a més amb la intervenció gratuïta de les estructures sanitàries.

Actualment, tot això provoca un canvi profund en la manera d'entendre la vida i les relacions entre els homes. El fet que les legislacions de molts països, allunyant-se potser dels mateixos principis fonamentals de llurs Constitucions, hagin permès no penalitzar o fins i tot reconèixer la plena legitimitat d'aquestes pràctiques contra la vida és, al mateix temps, un símptoma preocupant i una causa no marginal d'un greu deteriorament moral. Opcions abans

considerades unànimement delictives i rebutjades pel sentit comú moral, de mica en mica esdevenen socialment respectables. La medicina mateixa, que per vocació és cridada a defensar i a tenir cura de la vida humana, es presta cada vegada més en alguns dels seus sectors a realitzar aquests actes contra la persona, tot deformant-ne així el rostre, contradient-se a si mateixa i degradant la dignitat dels qui l'exerceixen. En aquest context cultural i legal, àdhuc els greus problemes demogràfics, socials i familiars, que pesen sobre nombrosos pobles del món i exigeixen una atenció responsable i activa per part de les comunitats nacionals i de les internacionals, es troben exposats a solucions falses i il·lusòries, en contrast amb la veritat i el bé de les persones i de les nacions.

El resultat al qual hom arriba és dramàtic: si és molt greu i preocupant el fenomen de l'eliminació de tantes vides humanes incipients o pròximes a l'ocàs, no menys greu i inquietant és el fet que a la consciència mateixa, gairebé enfosquida per condicionaments tan grans, li costi cada vegada més percebre la distinció entre el bé i el mal pel que fa al valor fonamental mateix de la vida humana.

En comunió amb tots els bisbes del món

5 El Consistori extraordinari de cardenals, celebrat a Roma del 4 al 7 d'abril de 1991, es dedicà al problema de les amenaces a la vida humana en el nostre temps. Després d'un ampli i profund debat sobre el tema i sobre els reptes presentats a tota la família humana i, en particular, a la comunitat cristiana, els cardenals, amb vot unànim, em demanaren ratificar, amb l'autoritat del Successor de Pere, el valor de la vida humana i el seu caràcter inviolable, en relació amb les circumstàncies actuals i els atemptats que avui l'amencen.

Acol·lint aquesta petició, vaig escriure per la Pentecosta de 1991 una *carta personal* a cada germà en l'Episcopat perquè, en l'esperit de col·legialitat, m'oferís la seva col·laboració per tal de redactar un document sobre el tema.⁶ Estic profundament agraït a tots els bisbes que contestaren, enviant-me valuoses informacions, suggeriments i propostes. Testimoniaren així llur unànime i convinguda participació en la missió doctrinal i pastoral de l'Església sobre l'Evangelí de la vida.

En la mateixa carta, a pocs dies de la celebració del centenari de l'Encíclica *Rerum novarum*, cridava l'atenció de tothom sobre aquesta singular analogia: «Així com fa un segle la classe obrera estava oprimida en els seus drets fonamentals, i l'Església en va prendre la defensa amb gran valentia, proclamant els drets sagrats de la persona del treballador, així ara, quan una

altra categoria de persones està oprimida en el seu dret fonamental a la vida, l'Església sent el deure de donar veu, amb la mateixa valentia, al qui no té veu. El seu és el clam evangèlic en defensa dels pobres del món i dels qui són amenaçats, menyspreats i oprimits en els seus drets fonamentals».⁷

Avui una gran multitud d'éssers humans febles i indefensos, com ho són, concretament, els infants encara no nascuts, continua estant aixafada en el dret fonamental a la vida. Si l'Església, al final del segle passat, no podia callar davant els abusos aleshores existents, menys encara pot callar avui, quan a les injustícies socials del passat, tristament encara no superades, s'hi afegeixen en tantes parts del món injustícies i opressions àdhuc més greus, considerades potser elements de progrés de cara a l'organització d'un nou ordre mundial.

La present Encíclica, fruit de la col·laboració de l'Episcopat de tots els països del món, vol ser, doncs, una *confirmació precisa i ferma del valor de la vida humana i del seu caràcter inviolable*, i, al mateix temps, una crida urgent a tothom i a cadascú, en nom de Déu: *respecta, defensa, estima i serveix la vida, tota vida humana!* Només seguint aquest camí trobaràs justícia, desenvolupament, veritable llibertat, pau i felicitat!

Que aquestes paraules arribin a tots els fills i les filles de l'Església! Que arribin a totes les persones de bona voluntat, interessades pel bé de cada home i dona i pel destí de tota la societat!

6 En comunió profunda amb cadascun dels germans i de les germanes en la fe, i animat per una amistat sincera envers tothom, vull *meditar de nou i anunciar l'Evangelí de la vida*, esplendor de la veritat que il·lumina les consciències, llum diàfana que guareix la mirada ofuscada, font inesgotable de constància i valor per a afrontar els reptes sempre nous que trobem en el nostre camí.

En recordar la rica experiència viscuda durant l'Any de la família, com completant idealment la *Carta* adreçada per mi «a cada família de qualsevol regió de la terra»,⁸ miro amb confiança renovada totes les comunitats domèstiques, i desitjo que resorgeixi o es reforci a cada nivell el compromís de tothom per sostenir la família, perquè també avui —fins i tot enmig de nombroses dificultats i de greus amenaces— es mantingui sempre, segons el disseny de Déu, com a «santuari de la vida».⁹

A tots els membres de l'Església, *poble de la vida i per a la vida*, adreço la meua invitació més urgent perquè, junts, puguem oferir a aquest món nostre nous signes d'esperança, treballant perquè augmentin la justícia i la solidaritat i s'afirmi una nova cultura de la vida humana, per a l'edificació d'una autèntica civilització de la veritat i de l'amor.

CAPÍTOL I

LA SANG DEL TEU GERMÀ CLAMA A MI DES DE LA TERRA

ACTUALS AMENACES A LA VIDA HUMANA

«Caïn es va llançar sobre el seu germà Abel i el va matar» (Gn 4, 8): *arrel de la violència contra la vida*

7 «Déu no ha fet la mort, ni troba cap gust a destruir els qui viuen. Déu ho ha creat tot perquè existeixi... Déu ha creat l'home perquè sigui incorruptible, l'ha fet imatge d'allò que és ell mateix. Però la mort ha entrat al món per la malícia del diable, i els seus partidaris l'han de sofrir»

(Sv 1, 13-14; 2, 23-24).

L'Evangelí de la vida, proclamat al començament amb la creació de l'home a imatge de Déu per a un destí de vida plena i perfecta (cf. Gn 2,7; Sv 9,2-3), està com en contradicció amb l'experiència lacerant de la mort que entra al món i enfosqueix el sentit de tota l'existència humana. La mort entra per la malícia del diable (cf. Gn 3, 1.4-5) i pel pecat dels primers pares (cf. Gn 2,17;3,17-19). I entra d'una manera violenta, a través de la mort d'Abel causada pel seu germà Caïn: «Un cop van ser al camp, Caïn es va llançar sobre el seu germà Abel i el va matar» (Gn 4,8).

Aquesta primera mort és presentada amb una singular eloqüència en una pàgina emblemàtica del llibre del Gènesi. Una pàgina que cada dia es torna a escriure, sense treva i amb degradant repetició, en el llibre de la història dels pobles.

Rellegim junts aquesta pàgina bíblica, que, malgrat el seu caràcter arcaic i la seva extrema simplicitat, es presenta molt rica d'ensenyaments.

«Abel era pastor d'ovelles i Caïn treballava la terra. Acabades les collites, Caïn va presentar al Senyor una ofrena dels fruits de la terra. Abel va oferir també les primeres cries del ramat amb el greix de les víctimes. El Senyor va acollir favorablement Abel i la seva ofrena, però no acollí Caïn i la seva. Caïn es va irritar molt i anava amb el cap baix. El Senyor li digué: «Per què estàs irritat i no aixeques el cap? Si obres bé, seràs acceptat; però, si no obres bé, el pecat aguaita a la porta: ell et desitja, però tu l'has de dominar».

Caïn va dir al seu germà Abel: «Sortim al camp». Un cop van ser al camp, Caïn es va llançar sobre el seu germà Abel i el va matar.

Lavors el Senyor va preguntar a Caïn: «On és el teu germà Abel?» Ell va respondre: «No ho sé. Que potser sóc el guardià del meu germà?» El Senyor li replicà: «Què has fet? La sang del teu germà clama a mi des de la terra! Des d'ara, doncs, seràs maleït de la terra, que ha obert la boca per recollir de les teves mans la sang del teu germà. Quan treballis la terra, ja no et donarà els seus fruits. Aniràs pel món errant i fugitiu».

Caïn respongué al Senyor: «El meu crim és massa gran per a poder-lo suportar. Des d'avui em bandeges de la terra fèrtil, i m'hauré d'amagar de la teva presència. Aniré pel món errant i fugitiu, i el primer que em trobi em matarà».

El Senyor li va replicar: «Això, no! Si algú mata Caïn, Caïn serà venjat set vegades». Llavors el Senyor el va marcar amb un senyal, perquè no el matessin els qui el trobarien. Caïn es retirà de la presència del Senyor i se n'anà a viure al país de Nod, a l'orient de l'Edèn» (Gn 4,2-16).

8 Caïn «es va irritar molt» i «s'abaté» perquè el Senyor «va acollir favorablement Abel i la seva ofrena» (Gn 4, 4). El text bíblic no diu el motiu pel qual Déu preferí el sacrifici d'Abel al de Caïn; amb tot, indica amb claredat que, tot i preferint l'oblatió d'Abel, no va interrompre el diàleg amb Caïn. El reprèn recordant-li la seva llibertat enfront del mal: l'home no està predestinat al mal. Cert, com Adàm, és temptat pel poder malèfic del pecat que, com una bèstia ferotge, està a l'aguait a la porta del cor, esperant llançar-se sobre la presa. Però Caïn és lliure enfront del pecat. El pot dominar, i ha de fer-ho: «Ell et desitja, però tu l'has de dominar» (Gn 4,7).

La gelosia i la ira prevalen sobre l'advertència del Senyor, i així Caïn es llança contra el seu germà i el mata. Com llegim en el *Catecisme de l'Església catòlica*, «l'Esclat, en la narració de l'assassinat d'Abel pel seu germà Caïn revela —des del començament de la història humana— la presència en l'home de la ira i l'enveja, conseqüències del pecat original. L'home s'ha tornat enemic del seu germà».¹⁰

El germà mata el seu germà. Com en el primer fratricidi, en cada homicidi es viola el parentiu «espiritual» que agrupa els homes en una gran família¹¹ on tots participen del mateix bé fonamental: la idèntica dignitat personal. A més, no poques vegades es viola també el parentiu «de carn i sang», per exemple, quan les amenaces a la vida es produeixen en la relació entre pares i fills, com s'esdevé amb l'avortament o quan, en un context familiar o de parentiu més ampli, hom afavoreix o procura l'eutanàsia.

A l'arrel de cada violència contra el promisme se cedeix a la lògica del Maligne, és a dir, d'aquell que «era homicida des del

principi» (Jn 8,44), com ens recorda l'apòstol Joan: «El missatge que heu sentit des del principi és aquest: que ens estimem els uns als altres. No feu com Caïn, que era del Maligne i va matar el seu germà» (1 Jn 3,11-12). Així, aquesta mort del germà al començament de la història és el trist testimoni de com el mal avança amb rapidesa impressionant: a la rebel·lió de l'home contra Déu en el paradís terrenal s'afegeix la lluita mortal de l'home contra l'home.

Després del delictes, Déu intervé per venjar l'assassinat: Caïn, davant Déu, que li pregunta sobre on és Abel, en comptes de sentir-se avergonyit i excusar-se, eludeix la pregunta amb arrogància: «No ho sé. Que potser sóc el guardià del meu germà?» (Gn 4,9). «No ho sé». Amb la mentida Caïn intenta ocultar el seu delictes. Així ha passat sovint i continua passant quan les ideologies més diverses serveixen per justificar i encobrir els atemptats més atroços contra la persona. «Que potser sóc el guardià del meu germà?»: Caïn no vol pensar en el seu germà i rebutja assumir aquella responsabilitat que cada home té en relació amb els altres. Això fa pensar espontàniament en les tendències actuals d'absència de responsabilitat de l'home envers els seus semblants, els símptomes de la qual són, entre altres, la manca de solidaritat amb els membres més dèbils de la societat —és a dir, ancians, malalts, immigrants i infants— i la indiferència que sovint s'observa en la relació entre els pobles, àdhuc quan hi ha en joc valors fonamentals com la supervivència, la llibertat i la pau.

9 Déu no pot deixar impune el delictes: des de la terra damunt la qual fou vessada, la sang de l'assassinat clama justícia a Déu (cf. Gn 37,26; Is 26,21; Ez 24,7-8). D'aquest text l'Església ha tret la denominació de «pecats que clamen venjança davant de Déu» i entré ells ha inclòs, en primer lloc, l'homicidi voluntari.¹² Per als jueus, com per a molts altres pobles de l'antigor, en la sang es troba la vida, o millor, «la sang és la vida» (Dt 12,23) i la vida, especialment la humana, pertany només a Déu: per això, el qui atempta contra la vida de l'home, d'alguna manera atempta contra Déu mateix.

Caïn és maleït per Déu i també per la terra, que li negarà els fruits (cf. Gn 4,11-12). I és castigat: haurà d'habitar a l'estepa i al desert. La violència homicida canvia profundament l'ambient de vida de l'home. La terra de «jardí de l'Edèn» (Gn 2,15), lloc d'abundància, de serenes relacions interpersonals i d'amistat amb Déu, esdevé «país de Nod» (Gn 4,16), lloc de «misèria», de soledat i de llunyania de Déu. Caïn serà «fugitiu, errant pel món» (Gn 4,14): la inseguretat i la falta d'estabilitat l'acompanyaran sempre.

Però Déu, sempre misericordiós àdhuc quan castiga, «va marcar amb un senyal Caïn, perquè no el matessin els qui el trobarien» (Gn 4,15). Li dona, doncs, un senyal de reconeixement, que té per objectiu no condemnar-lo a l'execució dels altres homes, sinó protegir-lo i defensar-lo enfront dels qui voldran matar-lo per venjar així la mort d'Abel. Ni tan sols l'homicida perd la seva dignitat personal i Déu mateix es fa garant seu. És justament aquí on es manifesta el misteri paradoxal de la justícia misericordiosa de Déu, com escrigué sant Ambrós: «Perquè s'havia comès un fratricidi, és a dir, el més gran dels crims, en el moment mateix en què s'introduí el pecat, calgué desplegar la llei de la misericòrdia divina; ja que, si el càstig hagués colpit immediatament el culpable, no passaria que els homes, en castigar, usin certa tolerància o suavitat, sinó que lliurarien immediatament el càstig als culpables. (...) Déu expulsà Caïn de la seva presència i, renegat pels seus pares, el desterrà com a l'exili d'una habitació separada, pel fet que havia passat de la huma-

na benignitat a la ferotgia bestial. Amb tot, Déu no volgué castigar l'homicida amb l'homicidi, ja que vol el penediment del pecador, i no la seva mort».¹³

«Què has fet?» (Gn 4, 10): eclipsi del valor de la vida

10 El Senyor diu a Caïn: «Què has fet? La sang del teu germà clama a mi des de la terra» (Gn 4, 10). La veu de la sang vessada pels homes no para de clamar, de generació en generació, i adquireix tons i accents diversos i sempre nous.

La pregunta del Senyor «Què has fet?», que Caïn no pot esquivar, s'adreça també a l'home d'avui perquè prengui consciència de l'amplària i de la gravetat dels atemptats contra la vida, que continuen marcant la història de la humanitat; perquè busqui les múltiples causes que els generen i els alimenten; reflexioni amb extrema serietat sobre les conseqüències que deriven d'aquests mateixos atemptats per a la vida de les persones i dels pobles.

Hi ha amenaces que procedeixen de la natura mateixa, i que s'agreugen per la desídia culpable i la negligència dels homes que, no poques vegades, podrien remeiar-les. D'altres, tanmateix, són fruit de situacions de violència, d'odi, d'interessos contraposats, que indueixen els homes a agredir-se entre ells amb homicidis, guerres, matances i genocidis.

¿No pensem també en la violència contra la vida de milions d'éssers humans, especialment infants, forçats a la misèria, a la desnutrició, i a la fam, a causa d'una iniqua distribució de les riqueses entre els pobles i les classes socials? ¿o en la violència derivada, fins i tot abans que de les guerres, d'un comerç escandalós d'armes, que afavoreix l'espiral de tants conflictes armats que ensagnen el món? ¿o en la sembra de mort que es fa amb el temerari desajustament dels equilibris ecològics, amb la criminal difusió de la droga, o amb el foment de models de pràctica de la sexualitat que, a més de ser moralment inacceptables, són també portadors de greus riscos per a la vida? És impossible enumerar completament la vasta gamma d'amenaces contra la vida humana, n'hi ha tantes formes, manifestes o encobertes, al nostre temps!

11 Però la nostra atenció vol concentrar-se, en particular, en un altre gènere d'atemptats, relatius a la vida naixent i terminal, que presenten caràcters nous respecte al passat i susciten problemes de gravetat singular, pel fet que tendeixen a perdre, en la consciència col·lectiva, el caràcter de «delictes» i a assumir paradoxalment el de «dret», fins al punt de pretendre amb això un veritable i propi reconeixement legal per part de l'Estat i la successiva execució mitjançant la intervenció gratuïta dels mateixos agents sanitaris. Aquests atemptats colpeixen la vida humana en situacions de màxima precarietat, quan es veu privada de tota capacitat de defensa. Més greu encara és el fet que, en gran mesura, es produeixen precisament dintre la família i per obra d'ella, que constitutivament és cridada a ser tanmateix «santuari de la vida».

Com s'ha pogut arribar una situació semblant? Cal prendre en consideració múltiples factors. En el fons, hi ha una profunda crisi de la cultura, que engendra escepticisme en els fonaments mateixos del saber i de l'ètica, fent cada vegada més difícil veure amb claredat el sentit de l'home, dels seus drets i deures. S'hi afegeixen les més diverses dificultats existencials i relacionals, agreujades per la realitat d'una societat complexa, en la qual les persones, els matrimonis i les famílies es queden sovint soles amb llurs problemes. No falten, a més, situacions de particular pobresa, angoixa o exasperació, en les quals la prova de la supervivència, el dolor

fins al límit del que és suportable, i les violències sofertes, especialment aquelles contra la dona, fan que les opcions per la defensa i la promoció de la vida siguin exigents, a vegades fins a l'heroisme.

Tot això explica, almenys en part, com el valor de la vida pot avui sofrir una mena d'«eclipsi», àdhuc quan la consciència no deixà de senyalar-lo com un valor sagrat i intangible, tal com ho demostra el fet mateix que es tendeix a dissimular alguns delictes contra la vida naixent o terminal amb expressions de tipus sanitari, que distreuen l'atenció del fet d'estar en joc el dret a l'existència d'una persona humana concreta.

12 En efecte, si molts i greus aspectes de l'actual problemàtica social poden explicar en certa manera el clima d'estesa incertesa moral i atenuar a voltes en les persones la responsabilitat objectiva, no és menys cert que estem davant una realitat més àmplia, que pot ser considerada una veritable i autèntica estructura de pecat, caracteritzada per la difusió d'una cultura contrària a la solidaritat, que en molts casos es configura com una veritable «cultura de mort». Aquesta estructura és activament promoguda per forts corrents culturals, econòmics i polítics, portadors d'una concepció de la societat basada en l'eficiència. Mirant les coses des d'aquest punt de vista, hom pot parlar, en un cert sentit, d'una guerra dels poderosos contra els febles. La vida que exigiria més acolliment, amor i cura és tinguda per inútil, o considerada com un pes insuportable i, per tant, menyspreada de moltes maneres. El qui, amb la seva malaltia, amb la seva deficiència o, més simplement, amb la seva mateixa presència posa en discussió el benestar i l'estil de vida dels més avantatjats, tendeix a ser vist com un enemic del qual cal defensar-se o que cal eliminar. Es desencadena així una mena de «conjuració contra la vida», que afecta no sols les persones concretes en llurs relacions individuals, familiars o de grup, sinó que va més enllà i arriba a perjudicar i a alterar, a nivell mundial, les relacions entre els pobles i els Estats.

13 Per facilitar la difusió de l'avortament, s'han invertit i continuen invertint-se ingents sumes destinades a l'obtenció de productes farmacèutics, que fan possible la mort del fetus en el si matern, sense necessitat de recórrer a l'ajut del metge. La mateixa recerca científica sobre aquest punt sembla preocupada gairebé exclusivament per obtenir productes cada vegada més simples i eficaços contra la vida i, al mateix temps, capaços de sostreure l'avortament a tota forma de control i de responsabilitat social.

S'afirma sovint que l'anticoncepció, segura i assequible a tothom, és el remei més eficaç contra l'avortament. S'acusa, a més, l'Església catòlica d'afavorir l'avortament en continuar obstinadament ensenyant la il·licitud moral de l'anticoncepció. L'objecció, mirant-ho bé, es revela en realitat fal·laç. En efecte, pot ser que molts recorrin als anticonceptius fins i tot per evitar després la temptació de l'avortament. Però els contravalors inherents a la «mentalitat anticonceptiva» —ben diversa de l'exercici responsable de la paternitat i de la maternitat, respectant el significat ple de l'acte conjugal— són tals que fan precisament més forta aquesta temptació, davant l'eventual concepció d'una vida no desitjada. De fet, la cultura avortista és particularment desenvolupada just en els ambients que rebutgen l'ensenyament de l'Església sobre l'anticoncepció. És cert que anticoncepció i avortament, des del punt de vista moral, són mals específicament distints: la primera contraduï la veritat plena de l'acte sexual com a expressió pròpia de l'amor conjugal, el segon destrueix la vida d'un ésser humà; l'anticoncepció s'oposa a la virtut de la

castedat matrimonial, l'avortament s'oposa a la virtut de la justícia i viola directament el precepte diví «No matis».

Malgrat llur diversa naturalesa i pes moral, molt sovint estan íntimament relacionats, com a fruits d'una mateixa planta. És cert que no falten casos en els quals s'arriba a l'anticoncepció i al mateix avortament sota la pressió de múltiples dificultats existencials, que tanmateix mai no poden eximir de l'esforç per observar plenament la Llei de Déu. Però en moltíssims altres casos aquestes pràctiques tenen les arrels en una mentalitat hedonista i irresponsable respecte a la sexualitat i pressuposen un concepte egoista de llibertat que veu en la procreació un obstacle al desenvolupament de la pròpia personalitat. Així, la vida que podria brotar del trobament sexual esdevé un enemic que cal absolutament evitar, i l'avortament l'única resposta possible davant una anticoncepció frustrada.

Lamentablement l'estreta connexió que, com a mentalitat, hi ha entre la pràctica de l'anticoncepció i la de l'avortament es manifesta cada vegada més i ho demostra d'una manera alarmant també la preparació de productes químics, dispositius intrauterins i «vacunes» que, distribuïts amb la mateixa facilitat que els anticonceptius, actuen en realitat com a abortius en les primeríssimes fases del desenvolupament de la vida del nou ésser humà.

14 També les distintes *tècniques de reproducció artificial*, que semblarien posades al servei de la vida i que són practicades no poques vegades amb aquesta intenció, en realitat donen peu a nous atemptats contra la vida. Més enllà del fet que són moralment inacceptables des del moment en què separen la procreació del context integralment humà de l'acte conjugal,¹⁴ aquestes tècniques registren alts percentatges de fracàs. Aquest afecta no tant la fecundació com el desenvolupament posterior de l'embrió, exposat al risc de mort en general en poquíssim temps. A més, es produeixen sovint embrions en nombre superior al necessari per a llur implantació al si de la dona, i els anomenats «embrions supernumeraris» són posteriorment suprimits o emprats per a recerques que, sota el pretext del progrés científic o mèdic, redueixen en realitat la vida humana a simple «material biològic» del qual hom pot disposar lliurement.

Els *diagnòstics prenats*, que no presenten dificultats morals si es fan per determinar eventuals cures necessàries per a l'infant encara no nascut, molt sovint són ocasió per a proposar o practicar l'avortament. És l'avortament eugenèsic, la legitimitat del qual en l'opinió pública procedeix d'una mentalitat —equivocadament considerada d'acord amb les exigències de la «teràpèutica»— que acull la vida només en determinades condicions; rebutjant la limitació, la minusvàlua, la malaltia.

Seguint aquesta mateixa lògica, s'ha arribat a negar les cures ordinàries més elementals, i àdhuc l'alimentació, a nadons nascuts amb greus deficiències o malalties. A més, el panorama actual resulta encara més desconcertant per raó de les propostes, fetes en diversos llocs, de legitimar, en la mateixa línia del dret a l'avortament, àdhuc l'*infanticidi*, i així hom retorna a una època de barbàrie que es creia superada per sempre.

15 Amenaces no menys greus afecten també els *malalts incurables* i els *terminals*, en un context social i cultural que, fent més difícil afrontar i suportar el sofriment, aguditza la temptació de *resoldre el problema del sofriment eliminant-lo de soca-rel*, anticipant la mort al moment considerat més oportú.

En una decisió així conflueixen sovint elements diversos, lamentablement convergents en aquest terrible final. Pot ser decisiu, en el malalt, el sentiment d'angoi-

xa, d'exasperació i àdhuc de desesperació, provocat per una experiència de dolor intens i prolongat. Això suposa una dura prova per a l'equilibri a voltes ja inestable de la vida familiar i personal, de manera que, per una part, el malalt —malgrat l'ajut cada vegada més eficaç de l'assistència mèdica i social— corre el risc de sentir-se abatut per la pròpia fragilitat; per l'altra part, en les persones vinculades afectivament al malalt, pot sorgir un sentiment de comprensible encara que equivocada pietat. Tot això es veu agreujat per un ambient cultural que no veu en el sofriment cap significat o valor, més encara, el considera el mal per excel·lència, que cal eliminar sigui com sigui. Això passa especialment quan no es té una visió religiosa que ajudi a comprendre positivament el misteri del dolor.

A més, en el conjunt de l'horitzó cultural no deixa d'influir també una espècie d'actitud prometeica de l'home que, d'aquesta manera, es creu amo de la vida i de la mort perquè decideix sobre elles, quan en realitat és derrotat i aixafat per una mort tanca da irremeiablement a tota perspectiva de sentit i d'esperança. En trobem una tràgica expressió en la difusió de l'*eutanàsia*, encoberta i subreptícia, practicada obertament o àdhuc legalitzada. Aquesta, més que una presumpta pietat davant el dolor del pacient, és justificada a vegades per raons utilitàries, de cara a evitar despeses innecessàries massa costoses per a la societat. Es proposa així l'eliminació dels nadons malformats, dels minusvàlids greus, dels impedits, dels ancians, sobretot si no es valen per si mateixos, i dels malalts terminals. No ens lícit callar davant altres formes més enganyoses, però no menys greus i reals, d'*eutanàsia*. Aquestes podrien produir-se quan, per exemple, per augmentar la disponibilitat d'òrgans per a trasplantament, hom procedeix a l'extracció dels òrgans sense respectar els criteris objectius i adequats que certifiquen la mort del donant.

16 Un altre fenomen actual, en el qual conflueixen sovint amenaces i atemptats contra la vida, és el *demogràfic*. Aquest presenta modalitats diverses en les diferents parts del món: en els països rics i desenvolupats es registra una preocupant reducció o caiguda dels naixements; els països pobres, al contrari, presenten en general una elevada taxa d'augment de la població, difícilment suportable en un context d'un desenvolupament econòmic i social inferior, o fins i tot de greu subdesenvolupament. Davant la superpoblació dels països pobres falten, a nivell internacional, mesures globals —serioses polítiques familiars i socials, programes de desenvolupament cultural i de justa producció i distribució dels recursos— mentre es continuen duent a terme polítiques antinatalistes.

L'anticoncepció, l'esterilització i l'avortament es troben certament entre les causes que contribueixen a crear situacions de forta davallada de la natalitat. Pot ser fàcil la temptació de recórrer també als mateixos mètodes i atemptats contra la vida en les situacions d'*explosió demogràfica*.

L'antic Faraó, veient com un malson la presència i l'augment dels fills d'Israel, els sotmeté a tota forma d'opressió i ordenà que fossin assassinats tots els nens de les dones hebrees (cf. Ex 1, 7-22). De la mateixa manera es comporten avui no pocs poderosos de la terra. Aquests consideren també com un malson el creixement demogràfic actual i temen que els pobles més prolífics i més pobres representin una amenaça per al benestar i la tranquil·litat de llurs països. Per tant, abans de voler afrontar i resoldre aquests greus problemes respectant la dignitat de les persones i de les famílies, i el dret inviolable de l'home a la vida, prefereixen promoure i imposar per qualsevol mitjà una massiva planificació dels naixements. Les mateixes ajudes econòmiques, que estarien disposats a donar,

són condicionades injustament per l'acceptació d'una política antinatalista.

17 La humanitat d'avui ens ofereix un espectacle veritablement alarmant, si considerem no sols els diversos àmbits en els quals es produeixen els atemptats contra la vida, sinó també llur singular proporció numèrica, junt amb el múltiple i poderós suport que reben d'una vasta opinió pública, d'un freqüent reconeixement legal i de la implicació d'una part del personal sanitari.

Com vaig afirmar amb força a Denver, en ocasió de la VIII Diada mundial de la joventut: «Amb el temps, les amenaces contra la vida no han desaparegut, sinó que, al contrari, prenen unes proporcions enormes. No es tracta d'amenaces procedents de l'exterior, de forces de la naturalesa o dels «Caïn» que assassinen els «Abel»; no, es tracta d'*amenaces programades de forma científica i sistemàtica*. El segle XX serà considerat una època de grans atacs contra la vida, una sèrie interminable de guerres i una massacre permanent de vides humanes innocents. Els falsos profetes i els falsos mestres han conegut el més gran èxit possible».¹⁵ Més enllà de les intencions, que poden ser diverses i presentar potser aspectes convinents fins i tot en nom de la solidaritat, estem en realitat davant una objectiva «*conjuració contra la vida*», que veu implicades fins i tot Institucions internacionals, dedicades a estimular i a programar autèntiques campanyes de difusió de l'anticoncepció, l'esterilització i l'avortament. Finalment, no es pot negar que els mitjans de comunicació social són sovint còmplices d'aquesta conjuració, perquè creen en l'opinió pública una cultura que presenta el recurs a l'anticoncepció, l'esterilització, l'avortament i l'eutanàsia mateixa com un signe de progrés i de conquesta de llibertat, mentre mostren com a enemigues de la llibertat i del progrés les posicions incondicionals a favor de la vida.

«Que potser sóc el guardià del meu germà?» (Gn 4, 9): una idea perversa de llibertat

18 El panorama descrit ha de ser considerat atenent no sols els fenòmens de mort que el caracteritzen, sinó també les múltiples causes que el determinen. La pregunta del Senyor «Què has fet?» (Gn 4, 10) sembla com una invitació a Caïn a anar més enllà de la materialitat del seu gest homicida, i a comprendre'n tota la gravetat en les motivacions que hi havia en el seu origen i en les conseqüències que en deriven.

Les opcions contra la vida procedeixen, a voltes, de situacions difícils o fins i tot dramàtiques de profund sofriment, solat, falta total de perspectives econòmiques, depressió i angoixa pel futur. Aquestes circumstàncies poden atenuar fins i tot notablement la responsabilitat subjectiva i la consegüent culpabilitat dels qui fan aquestes opcions en si mateixes moralment dolentes. Amb tot, avui el problema va bastant més enllà del obligat reconeixement d'aquestes situacions personals. Es troba també en el pla cultural, social i polític, on presenta el seu aspecte més subversiu i inquietant en la tendència, cada vegada més freqüent, a interpretar aquests delictes contra la vida com *legítimes expressions de la llibertat individual, que cal reconèixer i protegir com veritables i propis drets*.

D'aquesta manera es produeix un canvi de tràgiques conseqüències en el llarg procés històric, que després de descobrir la idea dels «drets humans» —com a drets inherents a cada persona i previs a tota Constitució i legislació dels Estats— incorre avui en una *sorprenent contradicció*: precisament en una època en la qual es proclamen solemnement els drets inviolables de la persona i s'afirma públicament el valor de la vida, el dret mateix a la vida

queda pràcticament negat i conculcat, en particular en els moments més emblemàtics de l'existència, com ara el naixement i la mort.

Per una part, les diverses declaracions universals dels drets de l'home i les múltiples iniciatives que s'hi inspiren afirmen a nivell mundial una sensibilitat moral més atenta a reconèixer el valor i la dignitat de tot ésser humà com a tal, sense distinció de raça, nacionalitat, religió, opinió política o classe social.

Per altra part, a aquestes nobles declaracions, hom hi contraposa lamentablement en els fets la tràgica negació. Aquesta és encara més desconcertant i àdhuc escandalosa, precisament perquè es produeix en una societat que fa de l'afirmació dels drets humans el seu objectiu principal i al mateix temps el seu motiu d'orgull. ¿Com es poden posar d'acord aquestes repetides afirmacions de principis amb la multiplicació contínua i la difosa legitimació dels atemptats contra la vida humana? ¿Com conciliar aquestes declaracions amb el refús del més feble, del més necessitat, de l'ancià i de l'acabat de concebre? Aquests atemptats van en una direcció exactament contrària a la del respecte a la vida, i representen una *amenaça frontal a tota la cultura dels drets de l'home*. És una amenaça capaç, a fi de comptes, de posar en perill el significat mateix de la convivència democràtica: *les nostres ciutats corren el risc de passar de ser societats dels qui conviuen a societats d'exclusos, de marginats, de rebutjats i d'eliminats*. Si, a més, adrecem la mirada a l'horitzó mundial, ¿no pensarem que l'afirmació mateixa dels drets de les persones i dels pobles es redueix a un exercici retòric estèril, com passa en les altes reunions internacionals, si no es desemmascara l'egoisme dels països rics que tanquen l'accés al desenvolupament dels països pobres, o el condicionen a absurdes prohibicions de procreació, oposant el desenvolupament a l'home? ¿No convindria potser revisar els mateixos models econòmics, adoptats sovint pels Estats fins i tot per influències i condicionaments de caràcter internacional, que produeixen i afavoreixen situacions d'injustícia i de violència en les quals es degrada i es vulnera la vida humana de poblacions senceres?

19 On són les arrels d'una contradicció tan sorprenent?

Podem trobar-les en valoracions generals d'ordre cultural o moral, començant per aquella mentalitat que, *tergiversant i àdhuc deformant el concepte de subjectivitat*, sols reconeix com a titular de drets el qui es presenta amb plena o almenys incipient autonomia i surt de situacions de total dependència dels altres. Però, ¿com conciliar aquesta postura amb l'*exaltació de l'home com a ésser «indisponible»*? La teoria dels drets humans es fonamenta precisament en la consideració del fet que l'home, a diferència dels animals i de les coses, no pot ser sotmès al domini de ningú. També cal assenyalar aquella lògica que tendeix a *identificar la dignitat personal amb la capacitat de comunicació verbal i explícita* i, en tot cas, experimentable. És clar que, amb aquests pressupòsits, no hi ha espai en el món per aquell que, com el qui ha de néixer o el moribund, és un subjecte constitutivament feble, que sembla sotmès en tot a la cura d'altres persones i en depèn radicalment, i que solament sap comunicar-se mitjançant el llenguatge mut d'una profunda simbiosi d'afectes. És, doncs, la força que esdevé criteri d'opció i d'acció en les relacions interpersonals i en la convivència social. Però això és exactament al contrari del que ha volgut afirmar històricament l'Estat de dret, com a comunitat en la qual a les «raons de la força» substitueix la «força de la raó».

En un altre nivell, l'origen de la contradicció entre la solemne afirmació dels drets de l'home i la seva tràgica negació a la pràctica, rau en un *concepte de llibertat* que exalta d'una manera absoluta l'individu, i

no el disposa a la solidaritat, a la plena acollida i al servei de l'altre. Si és cert que, a vegades, l'eliminació de la vida naixent o terminal és emmascarada també sota una forma malentesa d'altruisme i de pietat humana, no es pot negar que una tal cultura de mort, en el seu conjunt, manifesta una visió de la llibertat molt individualista, que acaba essent la llibertat dels «més forts» contra els febles destinats a sucumbir.

Precisament en aquest sentit es pot interpretar la resposta de Caïn a la pregunta del Senyor «On és el teu germà Abel?»: «No ho sé. *Que potser sóc el guardià del meu germà?*» (Gn 4,9). Sí, cada home és «guardià del seu germà», perquè Déu confia l'home a l'home. I és també amb vista a aquest encàrrec que Déu dona a cada home la llibertat, que posseeix una *essencial dimensió relacional*. És un gran do del Creador, posat al servei de la persona i de la seva realització mitjançant el do de si mateix i l'acolliment de l'altre. Amb tot, quan la llibertat és absolutitzada en clau individualista, es buida del seu contingut original i es contradiu en la seva mateixa vocació i dignitat.

Hi ha un aspecte encara més profund a accentuar: la llibertat renega de si mateixa, s'autodestruïx i es disposa a l'eliminació de l'altre quan no en reconeix ni en respecta el *vincle constitutiu amb la veritat*. Cada vegada que la llibertat, volent emancipar-se de qualsevol tradició i autoritat, es tanca a les evidències primàries d'una veritat objectiva i comuna, fonament de la vida personal i social, la persona acaba assumint com a única i indiscutible referència per a les seves pròpies decisions no ja la veritat sobre el bé i el mal, sinó només la seva opinió subjectiva i mutable o, fins i tot, el seu interès egoista i el seu caprici.

20 Amb aquesta concepció de la llibertat, la *convivència social es deteriora profundament*. Si la promoció del propi jo s'entén en termes d'autonomia absoluta, s'arriba inevitablement a la negació de l'altre, considerat com un enemic del qual cal defensar-se. D'aquesta manera la societat esdevé un conjunt d'individus col·locats els uns al costat dels altres, però sense vincles recíprocs: cadascú vol afirmar-se independentment dels altres, àdhuc fent prevaler els seus interessos. Amb tot, enfront dels interessos anàlegs dels altres, es veu obligat a buscar qualsevol forma de compromís, si es vol garantir a cadascú el màxim possible de llibertat en la societat. Així desapareix tota referència a valors comuns i a una veritat absoluta per a tots; la vida social s'enfonsa en la sorra bellugadissa d'un relativisme absolut: *Aleshores tot és pactable, tot és negociable*: àdhuc el primer dels drets fonamentals, el de la vida.

És el que de fet passa també en l'àmbit més pròpiament polític o estatal: el dret originari i inalienable a la vida es posa en discussió o es nega damunt la base d'un vot parlamentari o de la voluntat d'una part —encara que sigui majoritària— de la població. És el resultat nefast d'un relativisme que predomina incontrovertible: el «dret» deixa de ser-ho perquè ja no està fonamentat sòlidament en la inviolable dignitat de la persona, sinó que queda sotmès a la voluntat del més fort. D'aquesta manera, la democràcia, malgrat les seves regles, va per un camí de totalitarisme fonamental. L'Estat deixa de ser la «casa comuna» on tothom pot viure segons els principis d'igualtat fonamental, i es transforma en *Estat tirà*, que presumeix de poder disposar de la vida dels més febles i indefensos, des de l'infant encara no nascut fins a l'ancià, en nom d'una utilitat pública que no és altra cosa, en realitat, que l'interès d'alguns. Sembla que tot passa en el més ferm respecte de la legalitat, almenys quan les lleis que permeten l'avortament o l'eutanàsia són votades segons les autoanomenades regles democràtiques. Però, de fet, estem sola-

ment davant una aparença de legalitat, on l'ideal democràtic, que ho és veritablement quan reconeix i tutela la dignitat de tota persona humana, és *traït a les seves mateixes bases*: «¿Com és possible parlar encara de dignitat de tota persona humana, quan es permet que es mati la més dèbil i la més innocent? ¿En nom de quina justícia s'opera entre les persones la més injusta de les discriminacions, tot declarant-ne algunes dignes de ser defensades, mentre que a d'altres aquesta dignitat és negada?»¹⁶ Quan es verifiquen aquestes condicions, s'han introduït ja els dinàmismes que duen a la dissolució d'una autèntica convivència humana i a la disgregació de la mateixa realitat establerta.

Reivindicar el dret a l'avortament, a l'infanticidi, a l'eutanàsia, i reconèixer-lo legalment, significa atribuir a la llibertat humana un *significat pervers i inic*: el d'un *poder absolut sobre els altres i contra els altres*. Però aquesta és la mort de la veritable llibertat: «Us ben asseguro que tot-hom qui pecca és esclau» (Jn 8,34).

«M'hauré d'amagar de la teva presència» (Gn 4, 14): eclipsi del sentit de Déu i l'home

21 En la recerca de les arrels més profundes de la lluita entre la «cultura de la vida» i la «cultura de la mort», no basta aturar-se en la idea perversa de llibertat senyalada abans. Cal arribar al centre del dràma viscut per l'home contemporani: *l'eclipsi del sentit de Déu i de l'home*, característic del context social i cultural dominat pel secularisme, que amb els seus tentacles penetrants no deixa de posar a prova, a vegades, les mateixes comunitats cristianes. El qui es deixa contagià per aquesta atmosfera entra fàcilment en el torbellí d'un terrible cercle viciós: *perdent el sentit de Déu, es tendeix a perdre també el sentit de l'home*, de la seva dignitat i de la seva vida. Al seu torn, la violació sistemàtica de la llei moral, especialment en el greu camp del respecte de la vida humana i la seva dignitat, produeix una espècie de progressiva ofuscació de la capacitat de percebre la presència vivificant i salvadora de Déu.

Un cop més podem inspirar-nos en el relat de l'assassinat d'Abel per part del seu germà. Després de la maledicció imposada per Déu, Caïn s'adreça així al Senyor: «El meu crim és massa gran per a poder-lo suportar. Des d'avui em bandeges de la terra fèrtil, i *m'hauré d'amagar de la teva presència*. Aniré pel món errant i fugitiu, i el primer que em trobi em matarà» (Gn 4,13-14). Caïn considerarà que el seu pecat no podrà ser perdonat pel Senyor i que el seu destí inevitable serà haver d'*«amagar-se de la seva presència»*. Si Caïn confessa que la seva culpa és «massa gran», és perquè sap que es troba davant Déu i el seu just judici. En realitat, sols davant del Senyor l'home pot reconèixer el seu pecat i percebre'n tota la gravetat. Aquesta és l'experiència de David, que després d'*«haver pecat contra el Senyor»*, reprès pel profeta Natan (cf. 2 Sa 11-12), exclama: «Ara reconec les meves faltes, tinc sempre present el meu pecat. Contra tu, contra tu sol he pecat, he fet el que és dolent als teus ulls» (Sl 51/50,5-6).

22 Per això, quan es perd el sentit de Déu, també el sentit de l'home queda amenaçat i contaminat, com afirma lapidàriament el Concili Vaticà II: «La criatura sense el Creador desapareix... Més encara, per l'oblit de Déu la criatura mateixa queda enfosquida»¹⁷. L'home no pot ja ser entès com a «misteriosament altre» respecte a les altres criatures terrenes; es considera com un de tants éssers vius, com un organisme que, a tot estirar, ha assolit un estadi de perfecció molt elevat. Tanca en el restringit horitzó de la seva materialitat, es redueix d'aquesta manera a «una cosa», i ja no percep el caràcter transcendent del seu

«existir com a home». Ja no considera la vida com un do esplèndid de Déu, una realitat «sagrada» confiada a la seva responsabilitat i, per tant, a la seva custòdia amorosa, a la seva «veneració». La vida esdevé simplement «una cosa», que l'home reivindica com a propietat exclusiva seva, totalment dominable i manipulable.

Així, davant la vida que neix i la vida que mor, l'home ja no és capaç de deixar-se interrogar sobre el sentit més autèntic de la seva existència, assumint amb veritable llibertat aquests moments crucials del seu propi «existir». Es preocupa sols del «fer» i, recorrent a qualsevol forma de tecnologia, s'afanya per programar, controlar i dominar el naixement i la mort. Aquestes, d'experiències originàries que requereixen ser «viscudes», passen a ser coses que simplement hom pretén «posseir» o «rebutjar».

Per altra part, un cop exclosa la referència a Déu, no sorprèn que el sentit de totes les coses resulti profundament deformat, i la mateixa natura, que ja no és «mater», quedi reduïda a «material» disponible a totes les manipulacions. Sembla conduir-hi una certa racionalitat tècnico-científica, dominant en la cultura contemporània, que nega la idea mateixa d'una veritat de la creació que cal reconèixer o d'un disseny de Déu sobre la vida que cal respectar. Això no és menys veritat quan l'angoixa pels resultats d'aquesta «llibertat sense llei» duu alguns a la postura opòsada d'una «lleï sense llibertat», com s'esdevé, per exemple, en ideologies que impugnen la legitimitat de qualsevol intervenció sobre la natura, com en nom d'una «divinització» seva, que un cop més en desconeix la dependència del disseny del Creador. En realitat, vivint «com si Déu no existís», l'home perd no sols el misteri de Déu, sinó també el del món i el del seu propi ésser.

23 L'eclipsi del sentit de Déu i de l'home duu inevitablement al *materalisme pràctic*, en el qual proliferen l'individualisme, l'utilitarisme i l'hedonisme. Es manifesta també aquí la perenne validesa d'allò que escrigué l'Apòstol: «Com que han refusat de reconèixer Déu, Déu els ha deixat a mercè d'uns criteris rebutjables, que els porten a fer allò que no és correcte» (Rm 1,28). Així, els valors del *ser* són substituïts pels del *tenir*. L'únic fi que compta és l'assoliment del propi benestar material. L'anomenada «qualitat de vida» és interpretada principalment o exclusivament com eficiència econòmica, consumisme desordenat, bellesa i fruïció de la vida física, tot oblidant les dimensions més profundes —relacionals, espirituals i religioses— de l'existència.

En un context semblant el *sofriment*, element inevitable de l'existència humana, encara que també factor de possible creixement personal, és «censurat», rebutjat per inútil, més encara, combatut com un mal a evitar sempre i a qualsevol preu. Quan no és possible evitar-lo i la perspectiva d'un benestar almeny futur s'esvaeix, aleshores sembla que la vida ja ha perdut tot sentit i augmenta en l'home la temptació de reivindicar el dret a la seva supressió.

Sempre en el mateix horitzó cultural, el cos ja no és considerat una realitat típicament personal, signe i lloc de les relacions amb els altres, amb Déu i amb el món. Queda reduït a pura materialitat: és simplement compost d'òrgans, funcions i energies que cal usar segons criteris de mera fruïció i eficiència. En conseqüència, també la *sexualitat* es despersonalitza i s'instrumentalitza: de signe, lloc i llenguatge de l'amor, és a dir, del do de si mateix i de l'acolliment de l'altre segons tota la riquesa de la persona, passa a ser cada vegada més ocasió i instrument d'affirmació del propi jo i de satisfacció egoista dels propis desigs i instints. Així es deforma i es falsifica el contingut originari de la sexualitat humana, i els dos significats, unitiu i procreatiu, innats a la naturalesa mateixa de l'acte conjugal, són separats

artificialment. D'aquesta manera, hom traïx la unió; i la fecunditat és sotmesa a l'albir de l'home i de la dona. La *procreació* esdevé aleshores l'«enemic» a evitar en la pràctica de la sexualitat. Quan s'accepta, és sols perquè manifesta el propi desig, o fins i tot la pròpia voluntat, de tenir un fill «a tot preu», i no, en canvi, per expressar el total acolliment de l'altre i, per tant, l'obertura a la riquesa de vida de la qual el fill és portador.

En la perspectiva materialista exposada fins aquí, *les relacions interpersonals experimenten un greu empobriment*. Els primers que en sofreixen les conseqüències negatives són la dona, l'infant, el malalt o el qui sofreix i l'ancià. El criteri propi de la dignitat personal —el del respecte, de la gratuïtat i del servei— és substituït pel criteri de l'eficiència, de la funcionalitat i de la utilitat: l'altre és apreciat no per allò que «és», sinó per allò que «té, fa o produeix». És la supremacia del més fort sobre el més feble.

24 En la intimitat de la consciència moral es produeix l'eclipsi del sentit de Déu i de l'home, amb totes les seves múltiples i funestes conseqüències per a la vida. Es posa en dubte, sobretot, la consciència *de cada persona*, que en la seva unitat i irrepetibilitat es troba sola davant Déu.¹⁸ Però també es qüestiona, en un cert sentit, la «consciència moral» de la societat. Aquesta n'és d'alguna manera responsable, no sols perquè tolera o afavoreix comportaments contraris a la vida, sinó també perquè alimenta la «cultura de la mort», bo i arribant a crear i a consolidar veritables i autèntiques «estructures de pecat» contra la vida. La consciència moral, tant individual com social, es troba avui sotmesa, a causa també del fort influx de molts mitjans de comunicació social, a un *perill gravíssim i mortal*, el de la *confusió entre el bé i el mal* en relació amb el mateix dret fonamental a la vida. Lamentablement, una gran part de la societat actual s'assembla a aquella que Pau descriu en la Carta als Romans. Està formada «d'homes que ofeguen la veritat amb les seves males accions» (1, 18): havent renegat de Déu i creient poder construir la ciutat terrena sense necessitat d'Ell, «s'han refiat de raonaments inútils» de manera que «el seu cor insensat s'ha omplert de foscor» (1, 21); «presumint de savis, s'han tornat necis» (1, 22), s'han fet autors d'obres dignes de mort i «no solament es comporten d'aquesta manera, sinó que encara aplaudeixen els qui fan com ells» (1, 32). Quan la consciència, aquest lluminós ull de l'ànima (cf. Mt 6,22-23), anomena «el mal bé i el bé mal» (Is 5,20), camina ja vers la seva degradació més inquietant i vers la més tenebrosa ceguesa moral.

Amb tot, tots els condicionaments i esforços per a imposar el silenci no arriben a sufocar la veu del Senyor que ressona en la consciència de cada home. D'aquest íntim santuari de la consciència pot començar un nou camí d'amor, d'acolliment i de servei a la vida humana.

«Us heu acostat a la sang purificadora» (cf. He 12,22-24): signes d'esperança i crida al compromís

25 «La sang del teu germà clama a mi des de la terra» (Gn 4,10). No és sols la sang d'Abel, el primer innocent assassinat, que clama a Déu, font i defensor de la vida. També la sang de tot home assassinat després d'Abel és un clam que s'eleva al Senyor. D'una forma absolutament única, clama a Déu la *sang de Crist*, de qui Abel en la seva innocència és figura profètica, com ens recorda l'autor de la Carta als Hebreus: «Però vosaltres us heu acostat a la muntanya de Sió, a la ciutat del Déu viu... al mitjancer d'una aliança nova, i a la seva sang purificadora, que parla més favorablement que la d'Abel» (12, 22.24).

És *la sang de l'aspersió*. N'havia estat símbol i signe anticipador la sang dels sacrificis de l'Antiga Aliança, amb els quals Déu manifestava la voluntat de comunicar la vida als homes, purificant-los i consagrant-los (cf. Ex 24,8; Lv 17,11). Ara tot això es compleix i es verifica en Crist: la seva és la sang de l'aspersió que redimeix, purifica i sálva; és la sang del mitjàncer de la Nova Aliança «vessada per tothom en remissió dels pecats» (Mt 26,28). Aquesta sang, que brolla del costat obert de Crist en la creu (cf. Jn 19,34), «parla més favorablement que la d'Abel»; en efecte, expressa i exigeix una «justícia» més profunda, però sobretot implora misericòrdia,¹⁹ esdevé davant el Pare intercessora pels germans (cf. He 7,25), és font de redempció perfecta i do de vida nova.

La sang de Crist, mentre *revela la grandesa de l'amor del Pare, manifesta com n'és de valuós l'home als ulls de Déu i d'inestimable el valor de la seva vida*. Ens ho recorda l'apòstol Pere: «Sabeu que heu estat alliberats de la manera absurda de viure que havíeu heretat dels vostres pares, no amb res de corruptible, com la plata o l'or, sinó amb la sang preciosa de Crist, anyell sense tara ni defecte» (1 Pe 1,18-19). Precisament contemplant la sang preciosa de Crist, signe del seu lliurament d'amor (cf. Jn 13,1), el creient aprèn a reconèixer i a apreciar la dignitat gairebé divina de tothom i pot exclamar amb nou i gran estupor: «Quin valor no deu tenir l'home als ulls del Creador, si «ha merescut de tenir un Redemptor tan gran» (*Exultet* de la Vetlla pasqual), si «Déu ha lliurat el seu propi Fill», a fi que l'home «no mori sinó que tingui la vida eterna» (cf. Jn 3,16)!»²⁰

A més, la sang de Crist manifesta a l'home que la seva grandesa, i per tant la seva vocació, consisteix en el *do sincer de si mateix*. Precisament perquè és vessada com a do de vida, la sang de Crist ja no és signe de mort, de separació definitiva dels germans, sinó instrument d'una comunió que és riquesa de vida per a tots. El qui béu aquesta sang en el sagrament de l'Eucaristia i roman en Jesús (cf. Jn 6,56) queda compromès en el seu mateix dinamisme d'amor i de lliurament de la vida, per dur a plenitud la vocació originària a l'amor, pròpia de cada home (cf. Jn 1,27; 2,18-24).

És en la sang de Crist on tots els homes troben *la força per a comprometre's a favor de la vida*. Aquesta sang és justament *el motiu més gran d'esperança, més encara, és el fonament de l'absoluta certesa que segons el disseny diví la vida vencerà*. «No existirà més la mort», exclama la veu potent que surt del tron de Déu en la Jerusalem celestial (Ap 21,4). I sant Pau ens assegura que la victòria actual sobre el pecat és signe i anticipació de la victòria definitiva sobre la mort, quan «es complirà la paraula que està escrita: «La victòria ha engolit la mort. Oh mort, on és la teva victòria? On és ara, oh mort, el teu fibló?»» (1 Co 15,54-54).

26 En realitat, no falten signes que anticipen aquesta victòria en les nostres societats i cultures, malgrat que estiguin fortament marcades per la «cultura de la mort». Es donaria, per tant, una imatge unilateral, que podria induir a un estèril desànim, si junt amb la denúncia de les amenaces contra la vida no es presenten els *signes positius* que es donen en la situació actual de la humanitat.

Desgraciadament, a aquests signes positius, els costa sovint manifestar-se i ser reconeguts, potser també perquè no troben una adequada atenció en els mitjans de comunicació social. Però, quantes iniciatives d'ajut i de suport a les persones més febles i indefenses han sorgit i continuen sorgint en la comunitat cristiana i en la societat civil, a nivell local, nacional i internacional, promogudes per individus, grups, moviments i organitzacions diverses!

Són encara molts els *esposos* que, amb generosa responsabilitat, saben acollir els fills com «el do més excel·lent del matrimoni».²¹ No manquen *famílies* que, a més

del servei quotidià a la vida, acullen infants abandonats, nois i joves en dificultat, persones minusvàlides, ancians sols. No pocs *centres d'ajut a la vida*, o institucions anàlogues, són promoguts per persones i grups que, amb admirable dedicació i sacrifici, ofereixen un suport moral i material a mares en dificultat, temptades de recórrer a l'avortament. També sorgeixen i es difonen *grups de voluntaris* dedicats a donar hospitalitat a qui, sense família, es troba en condicions de particular penúria o té necessitat de retrobar un ambient educatiu que l'ajudi a superar comportaments destructius i a recuperar el sentit de la vida.

La *medicina*, impulsada amb gran dedicació per investigadors i professionals, persisteix en el seu esforç per a trobar remeis cada cop més eficaços: resultats que fa un temps eren del tot impensables i capaçs d'obrir prometedores perspectives s'obtenen avui per a la vida naixent, per a les persones que sofreixen i els malalts en fase aguda o terminal. Diversos ens i organitzacions es mobilitzen per dur, àdhuc als països més afectats per la misèria i les malalties endèmiques, els beneficis de la medicina més avançada. Així, associacions nacionals i internacionals de metges es mouen oportunament per socórrer les poblacions provades per calamitats naturals, epidèmies o guerres. Encara que una veritable justícia internacional en la distribució dels recursos mèdics es troba encara lluny de la seva plena realització, i no cal reconèixer en els passos donats fins ara el signe d'una creixent solidaritat entre els pobles, d'una apreciable sensibilitat humana i moral i d'un major respecte per la vida?

27 Enfront de legislacions que han permès l'avortament i d'intents, sorgits ací i allà, de legalitzar l'eutanàsia, han aparegut en tot el món *moviments i iniciatives de sensibilització social a favor de la vida*. Quan, d'acord amb llur autèntica inspiració, actuen amb determinada fermesa però sense recórrer a la violència, aquests moviments afavoreixen una presa de consciència més difosa i profunda del valor de la vida, sol·licitant i realitzant un compromís més decisiu per la seva defensa.

¿No recordarem, a més, *tots aquells gestos diaris d'acolliment, de sacrifici i d'atenció desinteressada* que un nombre incalculable de persones fa amb amor en les famílies, els hospitals, els orfenats, les residències d'ancians i en altres centres o comunitats, en defensa de la vida? L'Església, deixant-se guiar per l'exemple de Jesús «bon samarità» (cf. Lc 10,29-37) i sostinguda per la seva força, sempre ha estat en la primera línia de la caritat: tants dels seus fills i filles, especialment religioses i religiosos, amb formes antigues i sempre noves, han consagrat i continuen consagrant la vida a Déu oferint-la per amor al proïsme més feble i necessitat. Aquests gestos construeixen en profunditat la «civilització de l'amor i de la vida», sense la qual l'existència de les persones i de la societat perd el seu significat més autènticament humà. Encara que ningú no se n'adoni i romanguin amagats a la majoria, la fe assegura que el Pare, «que veu en el secret» (Mt 6,4), no sols sabrà recompensar-los, sinó que ja des d'ara els fa fecunds amb fruits que durin per a tothom.

Entre els signes d'esperança es dona també l'increment, en molts estrats de l'opinió pública, d'*una nova sensibilitat cada vegada més contrària a la guerra* com a instrument de solució dels conflictes entre els pobles, i orientada cada vegada més a la recerca de mitjans eficaços, però «no violents», per a frenar l'agressió armada. A més, en aquest mateix horitzó es dona l'*aversió cada vegada més difosa en l'opinió pública a la pena de mort*, àdhuc com a instrument de «legítima defensa» social, en considerar les possibilitats amb les quals compta una societat moderna per a reprimir eficaçment el crim de manera que, neutralitzant el qui l'ha comès, no se'l privi

definitivament de la possibilitat de redimir-se.

També cal considerar positivament una major atenció a la *qualitat de vida* i a l'*ecologia*, que hom registra sobretot en les societats més desenvolupades, en les quals les expectatives de les persones no se centren tant en els problemes de la supervivència com més aviat en la recerca d'una millora global de les condicions de vida. Particularment significatiu és el desvetllament d'una reflexió ètica sobre la vida: Amb el naixement i el desenvolupament cada vegada més estès de la *bioètica* hom afavoreix la reflexió i el diàleg —entre creients i no creients, com també entre creients de diverses religions— sobre problemes ètics, fins i tot fonamentals, que afecten la vida de l'home.

28 Aquest horitzó de llums i ombres ha de fer-nos a tots plenament conscients que estem davant un enorme i dramàtic xoc entre el bé i el mal, la mort i la vida, la «cultura de la mort» i la «cultura de la vida». Estem no sols «davant», sinó necessàriament «enmig» d'aquest conflicte: tots ens veiem implicats i obligats a participar, amb la responsabilitat ineludible d'*elegir incondicionalment a favor de la vida*.

També per a nosaltres ressona clara i forta la invitació a Moisès: «Avui et proposo d'escollir entre la vida i la mort, entre la felicitat i la desgràcia... Et proposo d'escollir entre la vida i la mort, entre la benedicció i la maledicció. Tu, escull la vida i viuràs, tu

i la teva descendència» (Dt 30, 15.19). És una invitació vàlida també per a nosaltres, cridats cada dia a haver de decidir entre la «cultura de la vida» i la «cultura de la mort». Però la crida del Deuteronomi és encara més profunda, perquè ens empeny a una opció pròpiament religiosa i moral. Es tracta de donar a la pròpia existència una orientació fonamental i viure en fidelitat i coherència amb la Llei del Senyor: «Avui et mano que *estimis el Senyor, el teu Déu, que segueixis els seus camins i compleixis els seus manaments*, els seus decrets i les seves prescripcions... Tu, escull la vida i viuràs, tu i la teva descendència. Estima el Senyor, el teu Déu, obeeix-lo i sigues-li fidel: *en ell trobaràs la vida*, i el Senyor et concedirà molts anys» (30, 16.19-20).

L'opció incondicional a favor de la vida assoleix plenament el seu significat religiós i moral quan neix, ve plasmada i és alimentada per la *fe en Crist*. Res no ajuda tant a afrontar positivament el conflicte entre la mort i la vida, en el qual estem immersos, com la fe en el Fill de Déu que s'ha fet home i ha vingut entré els homes «perquè tinguin vida, i en tinguin a desdir» (Jn 10,10): és la *fe en el Ressuscitat, que ha vençut la mort*; és la fe en la sang de Crist «que parla més favorablement que la d'Abel» (He 12,24).

Per tant, a la llum i amb la força d'aquesta fe, i davant els reptes de la situació actual, l'Església pren més viva consciència de la gràcia i de la responsabilitat que rep del seu Senyor per anunciar, celebrar i servir l'*Evangelí de la vida*.

CAPÍTOL II

HE VINGUT PERQUÈ TINGUIN VIDA

MISSATGE CRISTIÀ SOBRE LA VIDA

«La vida s'ha manifestat: nosaltres l'hem vist» (1Jn 1, 2): la mirada dirigida a Crist, «Paraula de vida»

29 Davant les innumbrables i greus amenaces contra la vida en el món d'avui, podríem sentir-nos apesrats per una sensació d'impotència insuperable: el bé mai no podrà tenir prou força per a vèncer el mal!

Aquest és el moment en què el Poble de Déu, i en ell cada creient; és cridat a professar, amb humilitat i coratge, la pròpia fe en Jesucrist, «Paraula de vida» (1 Jn 1,1). En realitat, l'*Evangelí de la vida* no és una mera reflexió, bé que original i profunda, sobre la vida humana; ni tan sols un manament destinat a sensibilitzar la consciència i a causar canvis significatius en la societat; menys encara una promesa il·lusòria d'un futur millor. L'*Evangelí de la vida* és una realitat concreta i personal, perquè consisteix en l'anunci de la *persona mateixa de Jesús*, el qual es presenta a l'apòstol Tomàs, i en ell a tothom, amb aquestes paraules: «Jo sóc el camí, la veritat i la vida» (Jn 14,6). És la mateixa identitat manifestada a Marta, la germana de Llätzer: «Jo sóc la resurrecció i la vida. Qui creu en mi, encara que mori, viurà; i tot aquell qui viu i creu en mi, no morirà mai més» (Jn 11,25-26). Jesús és el Fill que des de l'eternitat rep la vida del Pare (cf. Jn 5,25) i que ha vingut als homes per fer-los participants d'aquest do: «Jo he vingut perquè tinguin vida, i en tinguin a desdir» (Jn 10,10).

Així, per la paraula, l'acció i la persona mateixa de Jesús es dona a l'home la possibilitat de «conèixer» *tota la veritat* sobre el valor de la vida humana. D'aquesta «font» rep, en particular, la capacitat d'*«obrar»* perfectament aquesta veritat (cf.

Jn 3,21), és a dir, d'assumir i de realitzar en plenitud la responsabilitat d'estimar la vida humana i de servir-la, de defensar-la i de promoure-la.

En efecte, en Crist és anunciat definitivament i és donat plenament aquell *Evangelí de la vida* que, ja anticipat en la Revelació de l'Antic Testament i, més encara, escrit d'alguna manera al cor mateix de cada home i dona, ressona en cada consciència «des del començament», o sigui, des de la mateixa creació, de manera que, a desgrat dels esdeveniments negatius del pecat, *també pot ser conegut per la raó humana en els seus aspectes essencials*. Com diu el Concili Vaticà II, Crist «amb tota la seva presència i amb la manifestació de si mateix, amb les paraules i les obres, els senyals i els miracles, i sobretot amb la seva mort i amb la gloriosa resurrecció d'entre els morts, i, finalment, amb la tramesa de l'Esperit de veritat, perfecciona completant-la i confirma amb testimoniatge diví la revelació que Déu és amb nosaltres per alliberar-nos de les tenebres del pecat i de la mort i per ressuscitar-nos a la vida eterna».²²

30 Per tant, amb els ulls fits en el Senyor Jesús volem tornar a escoltar d'Ell «les paraules de Déu» (Jn 3,34) i meditar de nou l'*Evangelí de la vida*. El sentit més profund i original d'aquesta meditació del missatge revelat sobre la vida humana ha estat exposat per l'apòstol Joan, al començament de la seva Primera Carta: «Us anunciem allò que existia des del principi, allò que hem sentit, que hem vist amb els nostres ulls, que hem contemplat, que hem tocat amb les nostres mans. Us parlem del qui és la Paraula de la vida, ja que la vida s'ha manifestat: nosaltres l'hem vist i en donem testimoni, i us anunciem el qui és la vida eterna, que estava amb el Pare i se'ns ha manifestat. A vosaltres, doncs, us anunciem allò que hem vist i sentit, perquè també vosaltres tingueu comunió amb nosaltres» (1, 1-3).

En Jesús, «Paraula de vida», és anunciada i comunicada la vida divina i eterna. Gràcies a aquest anunci i a aquest do, la vida física i espiritual de l'home, inclosa la seva etapa terrena, troba plenitud de valor i significat: en efecte, la vida divina i eterna és el fi al qual està orientat i cridat l'home que viu en aquest món. L'Evangelí de la vida conté així tot allò que la mateixa experiència i la raó humana diuen sobre el valor de la vida, ho acull, ho eleva i ho duu a terme.

«Del Senyor em ve la força i el triomf, és ell qui m'ha salvat» (Ex 15, 2): la vida és sempre un bé

31 En realitat, la plenitud evangèlica del missatge sobre la vida ja fou preparada a l'Antic Testament. És sobretot en les vicissituds de l'Èxode, fonament de l'experiència de fe de l'Antic Testament, on Israel descobreix el valor de la vida als ulls de Déu. Quan sembla ja abocat a l'extermini, perquè l'amenaça de mort s'estén a tots els seus nadons (cf. Ex 1, 15-22), el Senyor es revela com a salvador, capaç d'assegurar un futur al qui està sense esperança. Neix així a Israel una clara consciència; la seva vida no es troba a mercè d'un faraó que pot usar-la amb albir despòtic; al contrari, és objecte d'un tendre i fort amor per part de Déu.

L'alliberament de l'esclavatge és el do d'una identitat, el reconeixement d'una dignitat inesborrable i l'inici d'una història nova, en la qual van units el descobriment de Déu i el descobriment de si mateix. L'experiència de l'Èxode és original i exemplar. Israel n'aprèn que, cada vegada que és amenaçat en la seva existència, sols ha de recórrer a Déu amb confiança renovada per trobar-hi assistència eficaç: «Israel, ets el meu servent. Jo et vaig formar perquè em servissis i no t'oblidaré mai; Israel!». (Is 44,21).

D'aquesta manera, mentre Israel reconeix el valor de la pròpia existència com a poble, avança també en la percepció del sentit i del valor de la vida com a tal. És una reflexió que es desenvolupa d'una manera particular en els llibres sapiencials, partint de l'experiència diària de la precarietat de la vida i de la consciència de les amenaces que l'assetgen. Davant les contradiccions de l'existència, la fe és cridada a oferir una resposta.

El problema del dolor acorrala sobretot la fe i la posa a prova. ¿No escoltarem el gemec universal de l'home en la meditació del llibre de Job? L'innocent aixafat pel sofriment es pregunta comprensiblement: «Per què donar la llum al qui sofreix, i la vida a l'amargat? Espèren en va que la mort arribi, la busquen amb ànsia més que un tresor» (3, 20-21). Però també en la més densa foscor la fe orienta vers el reconeixement confiat i adorador del «misteri»: «Reconec que tu ho pots tot, que no t'és impossible cap projecte» (Jb 42,2).

Progressivament la Revelació duu a descobrir amb major claredat el germen de vida immortal posat pel Creador al cor dels homes: «Ell ha fet les coses apropiades al seu temps, i també ha donat a l'home el sentit del passat i del futur» (Coh 3, 11). Aquest germen de totalitat i de plenitud espera manifestar-se en l'amor, i realitzar-se, per do gratuït de Déu, en la participació en la seva vida eterna.

«Gràcies a la fe en el seu nom, Jesús ha restablert l'home que ara veieu» (cf. Ac 3, 16): en la precarietat de l'existència humana Jesús duu a terme el sentit de la vida

32 L'experiència del poble de l'Aliança es repeteix en la de tots els «pobres», que troben Jesús de Natzaret. Així com el Déu «que estima la

vida» (cf. Sv 11,26) havia confortat Israel enmig dels perills, així ara el Fill de Déu anuncia, als qui se senten amenaçats i impeditos en l'existència, que llurs vides també són un bé al qual l'amor del Pare dona sentit i valor.

«Els cecs hi veuen, els coixos caminen, els leprosos queden purs, els sords hi senten, els morts ressusciten, els pobres reben l'anunci de la bona nova» (Lc 7,22). Amb aquestes paraules del profeta Isaïes (35, 5-6; 61, 1), Jesús presenta el significat de la seva pròpia missió. Així, els qui sofreixen a causa d'una existència d'alguna manera «disminuïda», n'escolten la bona nova que Déu s'interessa per ells, i tenen la certesa que també llur vida és un do gelosament custodiat a les mans del Pare (cf. Mt 6,25-34).

Els «pobres» són interpel·lats particularment per la predicació i les obres de Jesús. La multitud de malalts i de marginats que el segueixen i el busquen (cf. Mt 4,23-25), troben en la seva paraula i en els seus gestos la revelació del gran valor que té la vida i del fonament de llurs esperances de salvació.

El mateix s'esdevé en la missió de l'Església des dels seus començaments. Ella, que anuncia Jesús com aquell que «va passar fent el bé i guarint tots els oprimits pel diable, perquè Déu era amb ell» (Ac 10,38), és portadora d'un missatge de salvació que ressona amb tota la seva novetat precisament en les situacions de misèria i de pobresa de la vida de l'home. Així ho fa Pere en la guarició de l'invàlid que posaven cada dia junt a la porta «Bonica» del temple de Jerusalem perquè demanés caritat: «De plata i d'or, no en tinc, però el que tinc, t'ho dono: en el nom de Jesucrist, el Natzarè, camina!» (Ac 3,6). Per la fe en Jesús, «autor de la vida» (cf. Ac 3,15), la vida que jeu abandonada i suplicant torna a ser conscient de si mateixa i de la seva plena dignitat.

La paraula i les accions de Jesús i de la seva Església no s'adrecen solament als qui sofreixen malaltia, sofriment o diverses formes de marginació social, sinó que concerneixen més profundament el sentit mateix de la vida de cada home en les seves dimensions morals i espirituals. Només el qui reconeix que la seva pròpia vida està marcada per la malaltia del pecat pot redescobrir, en el trobament amb Jesús Salvador, la veritat i l'autenticitat de la seva existència, segons les seves mateixes paraules: «El metge, no el necessiten els qui estan sans, sinó els qui estan malalts. No he vingut a cridar els justos a convertir-se, sinó els pecadors» (Lc 5,31-32).

En canvi, el qui creu que pot assegurar la vida mitjançant l'acumulació de béns materials, com el ric pagès de la paràbola evangèlica, en realitat s'enganya. La vida se li està escapant, i molt aviat se'n veurà privat sense haver aconseguit de percebre'n el veritable significat: «Insensat! Aquesta mateixa nit et reclamaran la vida, i tot això que has acumulat, de qui serà?» (Lc 12,20).

33 En la vida mateixa de Jesús, des del principi fins al final, es dona aquesta singular «dialèctica» entre l'experiència de la precarietat de la vida humana i l'afirmació del seu valor. En efecte, la precarietat marca la vida de Jesús des del seu naixement. Cert, troba acolliment en els justos, que s'uniren al «sí» decidit i joiós de Maria (cf. Lc 1,38). Però també sent, tot seguit, el refús d'un món que esdevé hostil i busca l'infant «per matarlo» (Mt 2,13), o que roman indiferent i distret davant el compliment del misteri d'aquesta vida que entra en el món: «no havien trobat cap lloc on hostatjar-se» (Lc 2,7). Del contrast entre les amenaces i les inseguretats, per una part, i la força del do de Déu, per l'altra, brilla amb major intensitat la glòria que irradia des de la casa de Natzaret i de la menjadora de Betlem: aquesta vida que neix és salvació per a tota la humanitat (cf. Lc 2,11).

Jesús assumeix plenament les contradiccions i els riscos de la vida: «essent ric, es

va fer pobre per vosaltres, perquè us enriqueís amb la seva pobresa» (2 Co 8,9). La pobresa de la qual parla sant Pau no és solament despullar-se de privilegis divins, sinó també compartir les condicions més humanes i precàries de la vida humana (cf. Fl 2,6-7). Jesús viu aquesta pobresa durant tota la seva vida, fins al moment culminant de la creu: «s'abaixà i es féu obedient fins a la mort, i una mort de creu. Per això Déu l'ha exaltat i li ha concedit aquell nom que està per damunt de tot altre nom» (Fl 2,8-9). Precisament en la seva mort Jesús revelà tota la grandesa i el valor de la vida, ja que el seu lliurament a la creu és font de vida nova per a tots els homes (cf. Jn 12,32). En aquest pelegrinar enmig de les contradiccions i en la mateixa pèrdua de la vida, Jesús és guiat per la certesa que està en mans del Pare. Per això pot dir-li en la creu: «Pare, confio el meu alè a les teves mans» (Lc 23,46), és a dir, la meua vida. Que gran que és el valor de la vida humana si el Fill de Déu l'ha assumida i n'ha fet el lloc on es realitza la salvació per a tota la humanitat!

«Destinats... a ser imatge del seu Fill» (Rm 8, 28-29): la glòria de Déu resplendeix en el rostre de l'home

34 La vida és sempre un bé. Aquesta és una intuïció, o, més aviat, una dada d'experiència, la raó profunda de la qual l'home és cridat a entendre.

Per què la vida és un bé? La pregunta recorre tota la Bíblia, i ja des de les seves primeres pàgines troba una resposta eficaç i admirable. La vida que Déu dona a l'home és original i diversa de la de les altres criatures vives, ja que l'home, encara que prové de la pols de la terra (cf. Gn 2,7; 3,19; Jb 34,15; Sl 103/102,14; 104/103,29), és manifestació de Déu en el món, signe de la seva presència, resplendor de la seva glòria (cf. Gn 1,26-27; Sl 8,6). És el que volgué accentuar també sant Ireneu de Lió amb la seva cèlebre definició: «l'home que viu és la glòria de Déu». ²³ A l'home li ha estat donada una altíssima dignitat, que té lès arrels en el vincle íntim que l'uneix al seu Creador: en l'home es reflecteix la realitat mateixa de Déu.

Ho afirma el llibre del Gènesi en el primer relat de la creació, en posar l'home al vèrtex de l'activitat creadora de Déu, com el seu cim, al terme d'un procés que va des del caos informe fins a la criatura més perfecta. Tota la creació està ordenada a l'home i tot és sotmès a ell. «Ompliu la terra i domineu-la; sotmeteu... totes les bestioles que s'arrosseguen per terra» (1, 28), ordena Déu a l'home i a la dona. Un missatge semblant apareix també en l'altre relat de la creació: «El Senyor-Déu va prendre l'home i el va posar al jardí de l'Edèn, perquè el conreés i el guardés» (Gn 2,15). Així es reafirma la primacia de l'home sobre les còses, les quals estan destinades a ell i confiades a la seva responsabilitat, mentre que per cap motiu l'home no pot ser sotmès als seus semblants i reduït al rang de cosa.

En el relat bíblic, la distinció entre l'home i les altres criatures es manifesta sobretot en el fet que sols la seva creació es presenta com el fruit d'una especial decisió per part de Déu, d'una deliberació que estableix un vincle particular i específic amb el Creador: «Fem l'home a imatge nostra, semblant a nosaltres» (Gn 1,26). La vida que Déu ofereix a l'home és un do amb el qual Déu comparteix quelcom de si mateix amb la criatura.

Israel es preguntarà durant molt temps sobre el sentit d'aquest vincle particular i específic de l'home amb Déu. També el llibre del Siràcida reconeix que Déu en crear els homes «els va crear a la seva imatge i per això els ha revestit d'un poder com el seu» (17,3). Amb això l'autor sagrat manifesta no sols el seu domini sobre el món, sinó també les facultats espirituals

més característiques de l'home, com la raó, el discerniment del bé i del mal, la voluntat lliure: «Els omplí de saber i d'intel·ligència, i els va fer conèixer el bé i el mal» (Sir 17,6). La capacitat de conèixer la veritat i la llibertat són prerrogatives de l'home com a creat a imatge del seu Creador, el Déu veritable i just (cf. Dt 32,4). Només l'home, entre totes les criatures visibles, té «capacitat per a conèixer i estimar al seu Creador». ²⁴ La vida que Déu dona a l'home és molt més que un existir en el temps. És tensió vers una plenitud de vida, és germen d'una existència que supera els mateixos límits del temps: «Déu ha creat l'home perquè sigui incorruptible, l'ha fet imatge d'allò que és ell mateix» (Sv 2,23).

35 El relat jahvista de la creació expressa també la mateixa convicció: En efecte, aquesta antiga narració parla d'un alè diví que és infós en l'home perquè tingui vida: «El Senyor-Déu va modelar l'home amb pols de la terra. Li va infondre l'alè de vida, i l'home es convertí en un ésser viu» (Gn 2,7).

L'origen diví d'aquest esperit de vida explica la perenne insatisfacció que acompanya l'home durant la seva existència. Creat per Déu, portant en si mateix una petjada inesborrable de Déu, l'home tendeix naturalment a Ell: En experimentar l'aspiració profunda del seu cor, tothom fa seva la veritat expressada per sant Agustí: «Ens has fet, Senyor, per a tu, i el nostre cor està inquiet fins que descansi en tu». ²⁵

Que eloqüent que és la insatisfacció de la qual és víctima la vida de l'home a l'Edèn, quan la seva única referència és el món vegetal i animal (cf. Gn 2,20). Sols l'aparició de la dona, és a dir, d'un ésser que és os dels seus ossos i carn de la seva carn (cf. Gn 2,23), i en el qual viu igualment l'esperit de Déu creador, pot satisfer l'exigència del diàleg interpersonal que és vital per a l'existència humana. En l'altre, home o dona, es reflecteix Déu mateix, meta definitiva i satisfactòria de tota persona.

«Què és l'home, perquè te'n recordis? Què és un mortal, perquè el tinguis present?», es pregunta el Salmista. (Sl 8,5). Davant la immensitat de l'univers és molt poca cosa, però precisament aquest contrast descobreix la seva grandesa: «Gairebé l'has fet una mica inferior als àngels (també es podria traduir: «n'has fet un déu»), l'has coronat de glòria i dignitat» (Sl 8,6). La glòria de Déu resplendeix en el rostre de l'home. En ell troba el Creador el seu descans, tal com comenta astorat i commogut sant Ambrós: «S'acabà el sisè dia i es concludgué la creació del món amb la formació d'aquella obra mestra que és l'home, el qual exerceix el seu domini sobre tots els éssers vius i és com el cim de l'univers i la bellesa suprema de tot ésser creat. Realment hauríem de mantenir un silenci reverend, perquè el Senyor descansà de tota obra en el món. Descansà al final en l'íntim de l'home, descansà en la seva ment i en el seu pensament; en efecte, havia creat l'home dotat de raó, capaç d'imitar-lo, èmul de les seves virtuts, freturós de les gràcies celestials. En aquestes dots seves descansa el Déu que digué: «En qui trobaré repòs, sinó en el desvalgut i afligit, que s'afanya a complir la meua paraula?» (cf. Is 66,1-2). Dono gràcies al Senyor Déu nostre per haver creat una obra tan meravellosa on trobar el seu descans». ²⁶

36 Lamentablement, el magnífic projecte de Déu s'enfosqueix per la irrupció del pecat en la història. Amb el pecat l'home es rebel·la contra el Creador, i acaba per idolatrar les criatures: «Han bescanviat la veritat de Déu per la mentida, venerant i adorant les criatures en lloc del Creador» (Rm 1,25). D'aquesta manera, l'ésser humà no sols desfigura en si mateix la imatge de Déu, sinó que està temptat d'ofendre-la també en els altres, substituint les relacions de comunió per actituds de desconfiança, d'indiferència, d'enemistat, fins a arribar a l'odi homicida.

Quan hom no reconeix *Déu com a Déu*, traeix el sentit profund de l'home i perjudica la comunió entre els homes.

En la vida de l'home la imatge de Déu torna a resplendir i es manifesta en tota la seva plenitud amb la vinguda del Fill de Déu en carn humana: «Ell és imatge de Déu invisible» (Col 1,15), «esplendor de la seva glòria i empremta del seu mateix ésser» (He 1,3). Ell és la imatge perfecta del Pare.

El projecte de vida confiat al primer Adam troba finalment el seu acompliment en Crist. Mentre la desobediència d'Adam deteriora i desfigura el disseny de Déu sobre la vida de l'home i introdueix la mort en el món, l'obediència redemptora de Crist és font de gràcia que es vessa sobre els homes i els obra a tots de bat a bat les portes del regne de la vida (cf. Rm 5,12-21). Afirma l'apòstol Pau: «El primer home, Adam, va ser un ésser terrenal; però el darrer Adam és Esperit que dona vida» (1 Co 15,45).

La plenitud de la vida es dona als qui accepten seguir Crist. La imatge divina hi és restarada, renovada i duta a perfecció. Aquest és el disseny de Déu sobre els éssers humans: que «reproduïxin la imatge del seu Fill» (Rm 8,29). Només així, amb l'esplendor d'aquesta imatge, l'home pot ser alliberat de l'esclavatge de la idolatria, pot reconstruir la fraternitat trencada i retrobar la pròpia identitat.

**«Tot aquell qui viu i creu en mi, no morirà mai més»
(Jn 11, 26): el do de la vida eterna**

37 La vida que el Fill de Déu ha vingut a donar als homes no es redueix a la mera existència en el temps. La vida, que des de sempre és «en ell» i és «la llum dels homes» (Jn 1,4), *consisteix a ser engendrats per Déu i a participar de la plenitud del seu amor*. «A tots els qui l'han rebut, als qui creuen en el seu nom, els ha concedit de ser fills de Déu. No han nascut per descendència de sang, ni d'un desig carnal, ni d'un voler humà, sinó de Déu mateix» (Jn 1,12-13).

Avegades Jesús anomena aquesta vida, que ha vingut a donar, simplement així: «la vida»; i presenta la generació per part de Déu com una condició necessària per a poder assolir el fi pel qual Déu ha creat l'home: «Ningú no pot veure el Regne de Déu si no neix de dalt» (Jn 3,3). El do d'aquesta vida és l'objectiu específic de la missió de Jesús: Ell «és el que baixa del cel i dona vida al món» (Jn 6,33), de manera que pot afirmar amb tota veritat: «El qui em segueix... tindrà la llum de la vida» (Jn 8,12).

Altres vegades Jesús parla de «vida eterna», on l'adjectiu no es refereix sols a una perspectiva supratemporal. «Eterna» és la vida que Jesús promet i dona, perquè és participació plena de la vida de l'«Etern». Tot el qui creu en Jesús i entra en comunió amb Ell té la vida eterna (cf. Jn 3,15;6,40), ja que n'escolta les úniques paraules que revelen i infonen plenitud de vida en la seva existència; són les «paraules de vida eterna» que Pere reconeix en la seva confessió de fe: «Senyor, a qui aniríem? Tu tens paraules de vida eterna, i nosaltres creiem i sabem que tu ets el Sant de Déu» (Jn 6,68-69). Jesús mateix explica després en què consisteix la vida eterna, adreçant-se al Pare en la gran pregària sacerdotal: «La vida eterna és que et conegut a tu, l'únic Déu veritable, i aquell que tu has enviat, Jesucrist» (Jn 17,3). Conèixer Déu i el seu Fill és acollir el misteri de la comunió d'amor del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant en la pròpia vida, que ja des d'ara s'obre a la vida eterna per la participació en la vida divina.

38 Per tant, la vida eterna és la vida mateixa de Déu i alhora *la vida dels fills de Déu*. Un nou estupor i una gratitud sense límits s'apoderen ne-

cessàriament del creient davant aquesta inesperada i inefable veritat que ens ve de Déu en Crist. El creient fa seves les paraules de l'apòstol Joan: «Mireu quina prova d'amor ens ha donat el Pare: Déu ens anomena fills seus, i ho som!... Estimats, ara som fills de Déu, però encara no s'ha manifestat allò que serem. Sabem que quan es manifestarà serem semblants a ell, perquè el veurem tal com és» (1 Jn 3,1-2).

Així *assoleix el seu cim la veritat cristiana sobre la vida*. La seva dignitat no sols està lligada als seus orígens, a la seva procedència divina, sinó també al seu fi, al seu destí de comunió amb Déu en el seu coneixement i el seu amor. A la llum d'aquesta veritat sant Ireneu precisa i completa la seva exaltació de l'home: sí, «l'home que viu» és «glòria de Déu», però «la vida de l'home consisteix en la visió de Déu».²⁷

D'aquí deriven unes conseqüències immediates per a la vida humana en la seva mateixa *condició terrena*, en la qual ja ha germinat i està creixent la vida eterna. Si l'home estima instintivament la vida perquè és un bé, aquest amor troba ulterior motivació i força, nova extensió i profunditat en les dimensions divines d'aquest bé. En aquesta perspectiva, l'amor que tot ésser humà té per la vida no es redueix a la simple recerca d'un espai on pugui realitzar-se a si mateix i entrar en relació amb els altres, sinó que es desplega en la joiosa consciència de poder fer de la pròpia existència el «lloc» de la manifestació de Déu, del trobament j de la comunió amb Ell. La vida que Jesús ens dona no disminueix la nostra existència en el temps, sinó que l'assumeix i la condueix al seu destí últim: «Jo sóc la resurrecció i la vida...; i tot aquell qui viu i creu en mi, no morirà mai més» (Jn 11,25-26).

**«Demaneu comptes... a cadascú del seu germà»
(Gn 9, 5): veneració i amor per la vida de tothom**

39 La vida de l'home prové de Déu, és el seu do, la seva imatge i la seva empremta, participació del seu alè vital. Per tant, *Déu és l'únic senyor d'aquesta vida*: l'home no pot disposar-ne. Déu mateix ho afirma a Noè després del diluvi: «Demaneu comptes de la vostra sang, de les vostres vides, a tots els animals. També als homes demaneu comptes de la vida» (Gn 9,5). El text bíblic es preocupa de subratllar com la sacralitat de la vida té el seu fonament en Déu i en la seva acció creadora: «Perquè l'home ha estat fet a imatge de Déu» (Gn 9,6).

La vida i la mort de l'home estan, doncs, en mans de Déu, en poder seu: «Ell té a la mà tots els vivents i l'alè de tots els homes», exclama Job (12, 10). «És el Senyor qui dona mort o vida, qui fa baixar al país dels morts o en treu fora» (1 Sa 2,6). Només Ell pot dir: «Jo dono la mort i dono la vida» (Dt 32,39).

Amb tot, Déu no exerceix aquest poder com una voluntat amenaçadora, sinó com *una cura i una sol·licitud amorosa envers les seves criatures*. Si és cert que la vida de l'home està en mans de Déu, no ho és menys que les seves mans són afectuoses com les d'una mare que acull, alimenta i té cura del seu nadó: «Jo em mantinc en pau, tinc l'ànima serena. Com un nen a la falda de la mare, així se sent la meua ànima» (Sl 131/130,2; cf. Is 49,15;66,12-13; Os 11,4). Així Israel veu en les vicissituds dels pobles i en la sort dels individus no el fruit d'una mera casualitat o d'un destí cec, sinó el resultat d'un disseny d'amor amb el qual Déu concentra totes les potencialitats de vida i s'oposa a les forces de mort que neixen del pecat: «Déu no ha fet la mort, ni troba cap gust a destruir els qui viuen. Déu ho ha creat tot perquè existeixi» (Sa 1,13-14).

40 De la sacralitat de la vida deriva el seu *caràcter inviolable, inscrit des del començament en el cor de l'home*, en la seva consciència. La pregunta «Què has fet?» (Gn 4,10), amb la qual Déu s'adreça a Cain després que aquest hagués matat el seu germà Abel, tradueix l'experiència de cada home: en la profunditat de la seva consciència sempre és cridat a respectar el caràcter inviolable de la vida —la seva i la dels altres—, com una realitat que no li pertany, perquè és propietat i do de Déu Creador i Pare.

El manament relatiu al caràcter inviolable de la vida humana ocupa el *centre de les «deu paraules» de l'aliança del Sinai* (cf. Ex 20,13). Prohibeix, abans que tot, l'homicidi: «No matis» (Ex 20,13); «No condemnis a mort l'innocent o el just» (Ex 23,7); però també condemna —com s'explicita en la legislació posterior d'Israel— qualsevol dany causat a un altre (cf. Ex 21,12-27). Certament, cal reconèixer que a l'Antic Testament aquesta sensibilitat pel valor de la vida, bé que ja molt marcada, no assoleix encara la delicadesa del Sermó de la Muntanya, com es pot veure en alguns aspectes de la legislació aleshores vigent, que establia penes corporals no lleus i fins i tot la pena de mort. Però el missatge global, que correspon al Nou Testament dur a la perfecció, és una forta crida a respectar el caràcter inviolable de la vida física i la integritat personal, i té el seu cim en el manament positiu que obliga a fer-se càrrec del pròxim com d'un mateix: «Estima els altres com a tu mateix» (Lv 19,18).

41 El manament «No matis», inclòs i aprofundit en el precepte positiu de l'amor al pròxim, és *confirmat pel Senyor Jesús en tota la seva vàlida*. Al jove ric que li pregunta: «Mestre, quina cosa bona haig de fer per a obtenir la vida eterna?», li respon: «Si vols entrar a la vida, guarda els manaments» (Mt 19,16.17). I el primer que cita és «No matis» (v. 18). En el Sermó de la Muntanya, Jesús exigeix als deixebles una *justícia superior* a la dels escribes i fariseus també en el camp del respecte a la vida: «Ja sabeu que es va dir als antics: No matis, i el qui mati serà condemnat pel tribunal. Doncs jo us dic: El qui s'irriti amb el seu germà serà condemnat pel tribunal» (Mt 5,21-22).

Jesús explicita posteriorment amb la seva paraula i les seves obres les exigències positives del manament sobre el caràcter inviolable de la vida. Aquestes ja eren presents a l'Antic Testament, la legislació del qual es preocupava de garantir i de salvaguardar les persones en situacions de vida feble i amenaçada: l'estranger, la vídua, l'orfe, el malalt, el pobre en general, la vida mateixa abans del naixement (cf. Ex 21,22;22,20-26). Amb Jesús aquestes exigències positives adquireixen un vigor i un impuls nous i es manifesten en tota la seva amplitud i profunditat: van des de tenir cura de la vida del *germà* (el familiar, el pertanyent al mateix poble, l'estranger que viu a la terra d'Israel), a fer-se càrrec del *foraster*, fins a estimar l'*enemic*.

No hi ha foraster per al qui ha de *fer-se pròxim* del necessitat, fins a assumir la responsabilitat de la seva vida, com ensenya d'una manera eloqüent i incisiva la paràbola del bon samarità (cf. Lc 10,25-37). També l'enemic deixa de ser-ho per al qui està obligat a estimar-lo (cf. Mt 5,38-48; Lc 6,27-35) i a «fer-li el bé» (cf. Lc 6,27.33.35), socorrent les necessitats de la seva vida amb promptitud i amb sentit de gratuïtat (cf. Lc 6,34-35). El cim d'aquest amor és la pregària per l'enemic, mitjançant la qual ens posem en sintonia amb l'amor provident de Déu: «Doncs jo us dic: Estimeu els vostres enemics, pregueu pels qui us persegueixen. Així sereu fills del vostre Pare del cel, que fa sortir el sol sobre bons i dolents i fa ploure sobre justos i injustos» (Mt 5,44-45; cf. Lc 6,28.35).

D'aquesta manera, el manament de Déu per a salvaguardar la vida de l'home té el seu aspecte més profund en l'*exigència de veneració i d'amor* envers cada persona i la

seva vida. Aquest és l'ensenyament que l'apòstol Pau, fent-se ressò de la paraula de Jesús (cf. Mt 19,17-18), adreça als cristians de Roma: «No cometreu adulteri, no matar, no robar, no desitjar allò que és d'un altre, i qualsevol altre manament, tots es resumeixen en això: *Estima els altres com a tu mateix*. Qui estima no fa cap mal als altres. Estimar és la plenitud de la Llei» (Rm 13,9-10).

«Sigueu fecunds i multipliqueu-vos, ompliu la terra i domineu-la» (Gn 1, 28): responsabilitats de l'home envers la vida

42 Defensar la vida i promoure-la, respectar-la i estimar-la és una tasca que Déu confia a cada home, tot cridant-lo, com a imatge palpitant seva, a participar de la sobirania que té sobre el món: «Déu els beneï dient-los: «Sigueu fecunds i multipliqueu-vos, ompliu la terra i domineu-la; sotmeteu els peixos del mar, els ocells del cel i totes les bestioles que s'arrosseguen per terra»» (Gn 1,28).

El text bíblic evidencia l'amplitud i la profunditat de la sobirania que Déu dona a l'home. Es tracta, sobretot, del *domini sobre la terra i sobre cada ésser viu*, com recorda el llibre de la Saviesa: «Déu dels pares i Senyor misericordiós... Amb la teva saviesa has format l'home perquè sotmeti les criatures que han vingut a l'existència, perquè governi el món de manera santa i justa» (9, 1.2-3). També el Salmista exalta el domini de l'home com a signe de la glòria i de l'honor rebuts del Creador: «L'has fet rei de les coses creades, tot ho has posat sota els seus peus: ramades de vedells i d'ovelles, fins i tot els animals feréstecs, l'ocell que va pel cel i els peixos del mar, i tot el que segueix els camins dels oceans» (Sl 8,7-9).

L'home, cridat a cultivar i a custodiar el jardí del món (cf. Gn 2,15), té una responsabilitat específica sobre l'*ambient de vida*, o sigui, sobre la creació que Déu posà al servei de la seva dignitat personal, de la seva vida: en relació no sols al present, sinó també a les generacions futures. És la *qüestió ecològica* —des de la preservació de l'«habitat» natural de les diverses espècies animals i formes de vida, fins a l'«ecologia humana» pròpiament dita²⁸— que troba en la Bíblia una lluminosa i forta indicació ètica per a una solució respectuosa del gran bé de la vida, de tota vida. En realitat, «el domini confiat a l'home pel Creador no és un poder absolut, ni es pot parlar de llibertat d'«usar i d'abusar», o de disposar de les coses com sembli millor. La limitació imposada pel mateix Creador des del principi, i expressada simbòlicament amb la prohibició de «menjar del fruit de l'arbre» (cf. Gn 2,16-17), mostrà clarament que davant la natura visible, estem sotmesos a lleis no solament biològiques, sinó també morals, la transgressió de les quals no resta impune».²⁹

43 Una certa participació de l'home en la sobirania de Déu es manifesta també en la *responsabilitat específica* que li és confiada *en relació amb la vida pròpiament humana*. És una responsabilitat que assoleix el seu vèrtex en el do de la vida *mitjançant la procreació* per part de l'home i de la dona en el matrimoni, com ens recorda el Concili Vaticà II: «El mateix Déu, que digué «no és bo que l'home estigui sol» (Gn 2,18) i que «des del principi els va fer home i dona» (Mt 19,4), volent comunicar-los una certa participació especial en la seva pròpia obra creadora, beneï l'home i la dona dient: «Creixeu i multipliqueu-vos» (Gn 1,28)».³⁰

Parlant d'una «certa participació especial» de l'home i de la dona en l'«obra creadora» de Déu, el Concili vol destacar com la generació d'un fill és un esdeveniment profundament humà i altament religiós, en tant que implica els cònjuges que formen «una sola carn» (Gn 2,24) i també Déu

mateix que es fa present. Com he escrit en la *Carta a les famílies*, «quan de la unió conjugal dels dos neix un nou ésser humà, aquest porta amb ell al món una particular imatge i semblança de Déu mateix: en la biologia de la generació hi ha inscrita la genealogia de la persona. En afirmar que els esposos, com a pares, són col·laboradors de Déu Creador en la concepció i la generació d'un nou ésser humà, no ens referim solament a l'aspecte biològic; volem subratllar més aviat que en la paternitat i la maternitat humans Déu mateix és present d'una manera diversa de com ho està en qualsevol altra generació «sobre la terra». En efecte, sols de Déu pot provenir aquella «imatge i semblança», pròpia de l'ésser humà, com passà en la creació. La generació és, doncs, la continuació de la creació».³¹

Això ho ensenya, amb llenguatge immediat i eloqüent, el text sagrat referint l'exclamació joiosa de la primera dona, «la mare de tots els qui viuen» (Gn 3,20). Conscient de la intervenció de Déu, Eva diu: «He procreat un noi, gràcies al Senyor» (Gn 4,1). Per tant, en la procreació, en comunicar els pares la vida al fill, es transmet la imatge i la semblança de Déu mateix, per la creació de l'ànima immortal.³² En aquest sentit s'expressa el començament de la «llista genealògica dels descendents d'Adam»: «Quan el Senyor va crear l'home, el va fer a imatge seva. Creà l'home i la dona, els beneí i, quan foren creats, els va posar el nom d'ésser humà». Quan Adam tenia cent trenta anys, va tenir un fill semblant a ell i li va posar el nom de Set» (Gn 5,1-3). Precísament en aquesta funció seva com a col·laboradors de Déu que transmeten la seva imatge a la nova criatura, rau la grandesa dels esposos disposats «a cooperar amb l'amor del Creador i Salvador, que per mitjà d'ells augmenta i enriqueix la seva família cada dia més».³³ En aquest sentit el bisbe Amfiloqui exalçava el «matrimoni sant, elegit i elevat per damunt de tots els dones terrenals» com a «generador de la humanitat, artífex d'imatges de Déu».³⁴

Així, l'home i la dona units en matrimoni són associats a una obra divina: mitjançant l'acte de procreació, el do de Déu és acollit i una nova vida s'obre al futur.

Amb tot, més enllà de la missió específica dels pares, el deure d'acollir i de servir la vida pertoca a tothom i ha de manifestar-se principalment envers la vida que es troba en condicions de major feblesa. És el mateix Crist qui ens ho recorda, demanant ser estimat i servit en els germans provats per qualsevol tipus de sofriment: famolencs, sedejants, forasters, despullats, malalts, empresonats... Tot el que es fa a un d'ells es fa a Crist mateix (cf. Mt 25,31-46).

«Tu has creat el meu interior» (SI 139/138, 13): la dignitat de l'infant encara no nascut

44 La vida humana es troba en una situació molt precària quan ve al món, i quan surt del temps per arribar a l'eternitat. Es troben molt presents en la Paraula de Déu —sobretot en relació amb l'existència marcada per la malaltia i la vellesa— les exhortacions a l'atenció i al respecte. Si falten invitacions directes i explícites a salvaguardar la vida humana en els seus orígens, especialment la vida encara no nascuda, com també la que és propera a la fi, això s'explica fàcilment pel fet que també la sola possibilitat d'ofendre, d'agredir o, fins i tot, de negar la vida en aquestes condicions queda fora de l'horitzó religiós i cultural del poble de Déu.

A l'Antic Testament l'esterilitat és temuda com una maledicció, mentre que la fillada nombrosa és considerada una benedicció: «L'herència del Senyor són els

fills, els descendents són la millor recompensa» (SI 127/126,3; cf. 128/127,3-4). Influeix també en aquesta convicció la consciència que Israel té de ser el poble de l'Aliança, cridat a multiplicar-se segons la promesa feta a Abraham: «Mira el cel i compta les estrelles, si és que les pots comptar. Doncs així serà la teva descendència» (Gn 15,5). Però és sobretot palpable la certesa que la vida transmesa pels pares té l'origen en Déu, com ho testimonien tantes pàgines bíbliques que amb respecte i amb amor parlen de la concepció, de la formació de la vida en el si matern, del naixement i de l'estret vincle que hi ha entre el moment inicial de l'existència i l'acció del Déu Creador.

«Abans de formar-te en les entranyes de la mare, jo et coneixia; abans que sortissis del seu ventre, et vaig consagrar profeta» (Jr 1,5): *l'existència de cada individu, des del seu origen, rau en el disseny diví*. Job, des de la profunditat del seu dolor, s'atura a contemplar l'obra de Déu en la formació miraculosa del seu cos al si matern, bo i trobant-hi un motiu de confiança i manifestant la certesa de l'existència d'un projecte diví sobre la seva vida: «Les teves mans m'han format, m'han afaïxonat amb tot detall: ¿i ara em tornes a la pols? M'has fet rajar com la llet i quallar com el formatge. M'has vestit de pell i carn, m'has teixit d'ossos i nervis. M'has infós vida i amor, vetlles pel meu alè» (10, 8-12). Accents de reverent estupor davant la intervenció de Déu sobre la vida en formació ressonen també en els Salmes.³⁵

¿Com es pot pensar que un sol dels moments d'aquest meravellós procés de formació de la vida pugui ser sostret de la sàvia i amorosa acció del Creador i deixat a mercè de l'albir de l'home? Certament no ho pensà pas així la mare dels set germans, que professà la seva fe en Déu, principi i garantia de la vida des de la seva concepció, i al mateix temps fonament de l'esperança en la nova vida més enllà de la mort: «Jo no sé com heu vingut a l'existència en les meves entranyes; no sóc jo qui us ha donat l'esperit i la vida, ni he organitzat tampoc els elements del vostre cos. Sapiguen que és el Creador del món, ell que modela l'home des de la seva concepció i totes les coses des del seu origen, el qui us retornarà misericordiosament l'esperit i la vida, ja que ara us panyeu vosaltres mateixos per amor a les seves lleis» (2 Ma 7, 22-23).

45 La revelació del Nou Testament confirma el reconeixement indiscutible del valor de la vida des dels seus inicis. L'exaltació de la fecunditat i l'espera diligent de la vida ressonen en les paraules amb les quals Elisabet s'alegra pel seu embaràs: «El Senyor... ha volgut treure'm la vergonya de no tenir fills» (Lc 1,25). El valor de la persona des de la seva concepció és celebrat més vivament encara en el trobament entre la Verge Maria i Elisabet, i entre els dos infants que duen al si. Són precisament ells, els infants, els qui revelen l'arribada de l'era messiànica: en llur trobament comença a actuar la força redemptora de la presència del Fill de Déu entre els homes. «De seguida —escriu sant Ambrós— es manifesta el benefici de la vinguda de Maria i de la presència del Senyor... Elisabet va sentir primer la veu, però Joan va sentir primer la gràcia. Aquella va sentir segons les lleis de la naturalesa, aquesta va exultar per raó del misteri. Aquella va notar la vinguda de Maria, aquest la del Senyor. Elles parlen de la gràcia, ells la realitzen des de dintre —misteri de misericòrdia que és anunciat pels béns procurats a les seves mares. Un doble miracle fa que les mares profetitzin segons la inspiració dels seus menuts. L'infant va salvar, la mare va quedar plena. La mare no va quedar plena de l'Esperit Sant abans que el fill, sinó que, un cop el fill ple de l'Esperit Sant, n'omplí la mare».³⁶

«Em sento ple de fe, tot i que deia: "Que en sóc de dissortat!"» (SI 116/115, 10): la vida en la vellesa i en el sofriment

46 També pel que fa als últims moments de l'existència seria anacrònic esperar de la revelació bíblica una referència expressa a la problemàtica actual del respecte de les persones ancianes i malaltes, i una condemna explícita dels intents d'anticipar violentament la seva fi. En efecte, estem en un context cultural i religiós que no està afectat per aquestes temptacions, sinó que, pel que fa a l'ancià, reconeix en la seva saviesa i la seva experiència una riquesa insubstituïble per a la família i la societat.

La vellesa està marcada pel prestigi i envoltada de veneració (cf. 2 Ma 6,23). El just no demana ser privat de l'ancianitat i del seu pes; al contrari, prega així: «Tu ets la meua esperança, Senyor, he confiat en tu des de petit... I ara que sóc vell, amb cabells blancs, no m'abandonis, Déu meu, fins que proclamí el teu poder a aquesta generació, la teua força a tots els qui vindran» (SI 71/70,5.18). El temps messiànic ideal és presentat com aquell en el qual «ja no hi haurà... adults que no arribin a una llarga vellesa» (Is 65,20).

Amb tot, ¿com afrontar en la vellesa la davallada inevitable de la vida? ¿Quina actitud prendre davant la mort? El creient sap que la vida està en mans de Déu: «Senyor, la meua vida està a les teves mans» (cf. SI 16/15,5), i que d'Ell accepta també el morir: «És la sentència que el Senyor dona a tothom, per què negar-se a la voluntat de l'Altíssim?» (SI 41,4). L'home, que no és amo de la vida, tampoc no ho és de la mort; en la seva vida, com en la seva mort, ha de confiar-se totalment a la «voluntat de l'Altíssim», al seu disseny d'amor.

Ahuc en el moment de la malaltia, l'home és cridat a viure amb la mateixa seguretat en el Senyor i a renovar la seva confiança en Ell, que «et guareix de tota malaltia» (cf. SI 103/102,3). Quan sembla que tota expectativa de guarició es tanca davant l'home —fins a moure'l a cridar: «La vida se m'apaga com l'ombra del capvespre, i em vaig assecant com l'herba» (SI 102/101,12)—, també aleshores el creient està animat per la fe introntollable en el poder vivificant de Déu. La malaltia no l'empeny a la desesperació i a la recerca de la mort, sinó a la invocació plena d'esperança: «Em sento ple de fe, tot i que deia: «Que en sóc de dissortat!»» (SI 116/115,10); «Senyor, Déu meu, vaig cridar auxili i em vas guarir. Senyor, m'has arrencat de la terra dels morts, quan ja m'hi enfonsava, m'has tornat a la vida» (SI 30/29,3-4).

47 La missió de Jesús, amb les nombroses guaricions realitzades, manifesta com Déu es preocupà també de la vida corporal de l'home. «Metge de la carn i de l'esperit»,³⁷ Jesús fou enviat pel Pare a anunciar la bona nova als pobres i a guarir els cors desfets (cf. Lc 4,18; Is 61,1). En enviar després els seus deixebles pel món, els confia una missió en la qual la guarició dels malalts acompanya l'anunci de l'Evangeli: «Pel camí prediqueu dient: El Regne del cel és a prop. Cureu malalts, ressusciteu morts, purifiqueu leprosos, traieu dimonis» (Mt 10,7-8; cf. Mc 6,13; 16, 18).

Certament, la vida del cos en la seva condició terrena no és un valor absolut per al creient, sinó que se li pot demanar que l'ofereixi per un bé superior; com diu Jesús, «qui vulgui salvar la seva vida, la perdrà, però el qui la perdi per mi i per l'Evangeli, la salvarà» (Mc 8,35). A propòsit d'això, els testimonis del Nou Testament són diversos. Jesús no vacil·la a sacrificar-se a si mateix i, lliurement, fa de la seva vida una ofrena al Pare (cf. Jn

10,17) i als seus (cf. Jn 10,15). També la mort de Joan Baptista, precursor del Salvador, manifesta que l'existència terrena no és un bé absolut; és més important la fidelitat a la paraula del Senyor, encara que pugui posar en perill la vida (cf. Mc 6,17-29). I Esteve, mentre era privat de la vida temporal pot testimoniar fidelment la resurrecció del Senyor, segueix les petjades del Mestre i respon als qui l'apedreguen amb paraules de perdó (cf. Ac 7,59-60), obrint el camí a innombrables màrtirs, venerats per l'Església des del seu començament.

Amb tot, cap home pot decidir arbitràriament entre viure o morir. En efecte, sols és amo absolut d'aquesta decisió el Creador, en qui «vivim, ens movem i som» (Ac 17,28).

«Tots els qui la guarden s'encaminen a la vida» (Ba 4, 1): de la Llei del Sinaí al do de l'Esperit

48 La vida duu ineluctablement escrita en si mateixa d'un moment la seva veritat. L'home, acollint el do de Déu, ha de comprometre's a mantenir la vida en aquesta veritat, que li és essencial. Distanciar-se'n equival a condemnar-se a si mateix a la falta de sentit i a la felicitat, amb la conseqüència de poder ser també una amenaça per a l'existència dels altres, un cop trencades les barreres que garanteixen el respecte i la defensa de la vida en cada situació.

La veritat la vida és revelada pel manament de Déu. La paraula del Senyor indica concretament quina direcció ha de seguir la vida per poder respectar la seva pròpia veritat i salvaguardar la seva pròpia dignitat. No sols l'específic manament «No matis» (Ex 20,13; Dt 5,17) assegura la protecció de la vida, sinó que tota la llei del Senyor està al servei d'aquesta protecció, perquè revela aquella veritat en la qual la vida troba el seu ple significat.

Per tant, no sorprèn que l'Aliança de Déu amb el seu poble estigui tan fortament lligada a la perspectiva de la vida, àdhuc en la seva dimensió corpòria. El manament s'hi presenta com a camí de vida: «Avui et proposo d'escollir entre la vida i la mort, entre la felicitat i la desgràcia. Avui et mando que estimis el Senyor, el teu Déu, que segueixis els seus camins i compleixis el seus manaments, els seus decrets i les seves prescripcions» (Dt 30,15-16). Hi ha en joc no sols la terra de Canaan i l'existència del poble d'Israel, sinó el món d'avui i del futur, com també l'existència de tota la humanitat. En efecte, és absolutament impossible que la vida es conservi autèntica i plena allunyant-se del bé; i, alhora, el bé està essencialment vinculat als manaments del Senyor, és a dir, a la «lleï de vida» (SI 17,9). El bé que cal complir no se superposa a la vida com un pes que grava damunt d'ella, ja que la raó mateixa de la vida és precisament el bé, i la vida es realitza sols mitjançant el compliment del bé.

El conjunt de la Llei és, doncs, el que salvaguarda plenament la vida de l'home. Això explica la dificultat de mantenir-se fidel al «No matis» quan no s'observen les altres «paraules de vida» (He 7,38), relacionades amb aquest manament. Fora d'aquest horitzó, el manament acaba per convertir-se en una simple obligació extrínseca, de la qual molt aviat es voldran veure límits i es buscaran atenuacions o excepcions. Només si ens obrim a la plenitud de la veritat sobre Déu, l'home i la història, la paraula «No matis» tornarà a brillar com un bé per a l'home en totes les seves dimensions i les seves relacions. En aquest sentit podem comprendre la plenitud de la veritat continguda en el passatge del llibre del Deuteronomi, citat per Jesús en la seva resposta a la primera temptació: «L'home no viu només de pa, viu de tota paraula que surt de la boca del

Senyor» (8, 3; cf. Mt 4,4).

Només escoltant la paraula del Senyor l'home pot viure amb dignitat i justícia; observant la Llei de Déu l'home pot donar fruits de vida i de felicitat: «Tots els qui la guarden s'encaminen a la vida, però els qui l'abandonen, moriran» (Ba 4,1).

49 La història d'Israel mostra com n'és de difícil mantenir la fidelitat a la llei de la vida, que Déu ha inscrit al cor dels homes i ha lliurat en el Sinaí al poble de l'Aliança. Davant la recerca de projectes de vida alternatius al pla de Déu, els Profetes reivindicaven amb força que només el Senyor és la font autèntica de la vida. Així escriu Jeremies: «El meu poble ha comès un doble mal: m'ha abandonat a mi, font d'aigua viva, i s'ha excavat cisternes, cisternes esquerdades, que no retenen l'aigua» (2, 13). Els Profetes senyalen amb el dit acusador els qui menyspreen la vida i violen els drets de les persones: «Trepitgen el cap dels desvalguts i destrossen la vida dels humils» (Am 2,7); «Han omplert aquest lloc de sang d'innocents» (Jr 19,4). Entre ells el profeta Ezequiel censura diverses vegades la ciutat de Jerusalem, anomenant-la «la ciutat sanguinària» (22, 2; 24, 6.9), «ciutat que vesses sang enmig teu» (22, 3).

Però els Profetes, mentre denuncien les ofenses contra la vida, es preocupen sobretot de suscitar l'espera d'un nou principi de vida, capaç de fundar una nova relació amb Déu i amb els germans que obri possibilitats inèdites i extraordinàries per a comprendre i realitzar totes les exigències pròpies de l'Evangeli de la vida. Això serà possible únicament gràcies al do de Déu, que purifica i renova: «Abocaré sobre vosaltres aigua pura i quedareu purificats de totes les vostres immundícies i de tots els vostres ídols repugnants. Us donaré un cor nou i posaré un esperit nou dins vostre» (Ez 36,25-26; cf. Jr 31,31-34). Gràcies a aquest «cor nou» es pot comprendre i dur a terme el sentit més veritable i profund de la vida: ser un do que es realitza en donar-se. Aquest és el missatge il·luminador que sobre el valor de la vida ens ve de la figura del Servent del Senyor: «Quan haurà ofert la vida en sacrifici per expiar les culpes, veurà una descendència, viurà llargament... Després del que ha sofert la seva ànima, veurà la llum» (Is 53,10.11).

En Jesús de Natzaret es compleix la Llei i és donat un cor nou mitjançant el seu Esperit. En efecte, Jesús no renega de la Llei, sinó que la duu a terme (cf. Mt 5,17): la Llei i els Profetes es resumeixen en la regla d'or de l'amor recíproc (cf. Mt 7,12). En Ell la Llei esdevé definitivament «evangeli», bona notícia de la sobirania de Déu sobre el món, que reconduïx tota l'existència a les seves arrels i a les seves perspectives originals. És la Llei Nova, «la llei de l'esperit que dona la vida en Crist Jesús» (Rm 8,2), l'expressió fonamental de la qual, a semblança del Senyor que dona la vida pels amics (cf. Jn 15, 13), és el do de si mateix en l'amor als germans: «Nosaltres sabem que hem passat de la mort a la vida perquè estimem els germans» (1 Jo 3,14). És llei de llibertat, d'alegria i de benaurança.

«Miraran aquell que han traspassat» (Jn 19, 37): a l'arbre de la Creu s'acompleix l'Evangeli de la vida

50 Al final d'aquest capítol, en el qual hem meditat el missatge cristià sobre la vida, voldria deturar-me amb cadascun de nosaltres a contemplar aquell que han traspassat i que atreu tothom vers ell (cf. Jn 19,37;12,32). Mirant l'espectacle de la Creu (cf. Lc 23,48) podem descobrir en aquest arbre gloriós el compliment i la plena revelació de tot l'Evangeli de la vida.

A les primeres hores de la tarda del divendres sant, «es va estendre per tota la terra una foscor... La cortina del santuari

s'esquinçà pel mig» (Lc 23,44.45). És símbol d'una gran alteració còsmica i d'una immensa lluita entre les forces del bé i les forces del mal, entre la vida i la mort. Avui nosaltres en trobem també enmig d'una lluita dramàtica entre la «cultura de la mort» i la «cultura de la vida». Amb tot, aquesta foscor no eclipsa la resplendor de la Creu; al contrari, encara ressalta més nítida i lluminosa i es manifesta com a centre, sentit i fi de tota la història i de cada vida humana.

Jesús és clavat a la Creu i elevat sobre la terra. Viu el moment de la seva màxima «impotència», i la seva vida sembla abandonada totalment a l'escarni dels seus adversaris i en mans dels seus assassins: és ridiculitzat, insultat, ultratjat (cf. Mc 15,24-36). Tanmateix, davant tot això el centurió romà, veient «la manera com havia expirat», exclama: «És veritat: aquest home era Fill de Déu» (Mc 15,39). Així, en el moment de la seva feblesa extrema es revela la identitat del Fill de Déu: a la Creu es manifesta la seva glòria!

Amb la seva mort, Jesús il·lumina el sentit de la vida i de la mort de tot ésser humà. Abans de morir, Jesús prega el Pare implorant el perdó pels seus perseguidors (cf. Lc 23, 34) i diu al malfactor que li demana que es recordi d'ell en el seu regne: «T'ho asseguro: avui seràs amb mi al paradís» (Lc 23,43). Després de la seva mort «els sepulcres s'obriren, i molts cossos dels sants que hi reposaven van ressuscitar» (Mt 27,52). La salvació acomplerta per Jesús és do de vida i de resurrecció. Al llarg de la seva existència, Jesús havia donat també la salvació guarint i fent el bé a tothom (cf. Ac 10,38). Però els miracles, les guaricions i les mateixes resurreccions eren signe d'una altra salvació, que consisteix en el perdó dels pecats, és a dir, en l'alliberament de l'home de la seva malaltia més profunda, tot elevant-lo a la vida mateixa de Déu.

A la Creu es renova i es realitza en la seva plena i definitiva perfecció el prodigi de la serp enlairada per Moisès al desert (cf. Jn 3,14-15; Nm 21,8-9). També avui, dirigint la mirada a Aquell que han traspassat, cada home amenaçat en la seva existència troba l'esperança segura d'alliberament i de redempció.

51 Hi ha encara un altre fet concret que crida la meua atenció i em fa meditar amb emoció: «Quan Jesús hagué pres el vinagre, va dir: «Tot s'ha complert». Llavors inclinà el cap i va lliurar l'esperit» (Jn 19, 30). I el soldat romà «li traspassà el costat amb un cop de llança, i a l'instant en va sortir sang i aigua» (Jn 19,34).

Tot ja ha assolit el seu ple compliment. El «lliurament de l'esperit» presenta la mort de Jesús semblant a la de qualsevol altre ésser humà, però sembla al·ludir també al «do de l'Esperit», amb el qual ens rescata de la mort i ens obre a una vida nova.

L'home participa de la vida mateixa de Déu. És la vida que, mitjançant els sagraments de l'Església —dels quals són símbol la sang i l'aigua eixints del costat de Crist—, es comunica contínuament als fills de Déu, constituïts així com a poble de la nova aliança. De la Creu, font de vida, en neix i es propaga el «poble de la vida».

La contemplació de la Creu ens duu, d'aquesta manera, a les arrels més profundes del que ha passat. Jesús, que entrant al món havia dit: «A tu em presento; vull fer la teva voluntat» (cf. He 10,9), es féu en tot obedient al Pare i, «havent estimat els seus que eren al món, els estimà fins a l'extrem» (Jn 13,1), es lliurà ell mateix per ells.

Ell, que no havia «vingut a ser servit, sinó a servir i a donar la seva vida com a rescate per tothom» (Mc 10,45), assolí a la Creu la plenitud de l'amor. «Ningú no té un amor més gran que el qui dona la vida pels amics (cf. Jn 15,13). I Ell morí per nosaltres quan encara érem pecadors (cf. Rm 5,8).

D'aquesta manera proclama que la vida troba el seu centre, el seu sentit i la seva plenitud quan es dona.

En aquest punt la meditació esdevé lloança i agraïment i, al mateix temps, ens invita a imitar Jesús i a seguir les seves petjades (cf. 1 Pe 2,21).

També nosaltres som cridats a donar la vida pels germans, i a realitzar d'aquesta manera en plenitud de veritat el sentit i el destí de la nostra existència.

Ho podem fer perquè tu, Senyor, ens

has donat l'exemple i ens has comunicat la força del teu Esperit. Ho podem fer si cada dia, amb tu i com tu, som obedients al Pare i complim la seva voluntat.

Per això, concedeix-nos d'escoltar amb cor dòcil i generós tota paraula que surt de la boca de Déu. Així aprendrem no sols a «no matar» la vida de l'home, sinó a venerar-la, a estimar-la i a promoure-la.

CAPÍTOL III

NO MATIS

LA SANTA LLEI DE DÉU

«Si vols entrar a la vida, guarda els manaments» (Mt 19, 17): Evangeli i manament

52 «Un jove anà a trobar Jesús i li digué: «Mestre, què haig de fer per a obtenir la vida eterna?»» (Mt 19,16). Jesús respon: «Si vols entrar a la vida, guarda els manaments» (Mt 19,17). El Mestre parla de la vida eterna, és a dir, de la participació en la vida mateixa de Déu. A aquesta vida s'hi arriba per l'observança dels manaments del Senyor, inclòs també el manament «No matis». Precisament aquest és el primer precepte del Decàleg que Jesús recorda al jove que pregunta quins manaments ha d'observar: «Jesús digué: «No matis, no cometis adulteri, no robis...»» (Mt 19,18).

El manament de Déu mai no està separat del seu amor; és sempre un do per al creixement i l'alegria de l'home. Com a tal, constitueix un aspecte essencial i un element irrenunciable de l'Evangeli, més encara, és presentat com a «evangeli», és a dir, bona i joiosa notícia. També l'Evangeli de la vida és un gran do de Déu i, al mateix temps, una tasca que compromet l'home. Suscita astorament i gratitud en la persona lliure, i requereix ser acceptat, observat i estimat amb gran responsabilitat: en donar-li la vida, Déu exigeix a l'home que l'estimi, la respecti i la promogui. D'aquesta manera, el do esdevé manament, i el manament mateix és un do.

L'home, imatge viva de Déu, és volgut pel seu Creador com a rei i senyor. «Déu creà l'home —escriu sant Gregori de Nissa— de tal manera que pogués exercir la seva funció de rei de la terra... L'home fou creat a imatge d'Aquell que governa l'univers. Tot demostra que, des del principi, la seva naturalesa està marcada per la reialesa... També l'home és rei. Creat per a dominar el món, rebé la semblança amb el rei universal, és la imatge viva que participà amb la seva dignitat en la perfecció del model diví.»³⁸ Cridat a ser fecund i a multiplicar-se, a sotmetre la terra i a dominar sobre tots els éssers inferiors a ell (cf. Gn 1,28), l'home és rei i senyor no sols de les coses, sinó també i sobretot de si mateix³⁹ i, en un cert sentit, de la vida que li ha estat donada i que pot transmetre per mitjà de la generació, realitzada en l'amor i el respecte del disseny diví. Amb tot, no es tracta d'una senyoria absoluta, sinó ministerial, reflex real de la senyoria única i infinit de Déu. Per això, l'home ha de viure l'amb saviesa i amor, participant de la saviesa i de l'amor incommensurables de Déu. Això es duu a terme mitjançant l'obediència a la seva santa Llei: una obediència lliure i joiosa (cf. Sl 119/118), que neix i creix per la consciència que els preceptes del Senyor són un do gratuït confiat a l'home sempre i només per al seu bé, per a la tutela de la seva dignitat personal i per a l'assoliment de la seva felicitat.

Com passa amb les coses, i més encara amb la vida, l'home no és amo absolut i àrbitre incensurable, sinó que —i ací rau la seva grandesa incomparable— és «admi-

nistrador del pla establert pel Creador».⁴⁰

La vida és confiada a l'home com un tresor que cal no malgastar, com un talent a fer rendir. L'home n'ha de donar comptes al seu Senyor (cf. Mt 25,14-30; Lc 19,12-27).

«Demaneu comptes de la vida de l'home a l'home» (cf. Gn 9, 5): la vida humana és sagrada i inviolable

53 «La vida humana és sagrada, perquè, des del seu origen, suposa l'acció creadora de Déu i sempre es manté en una relació especial amb el Creador, el seu únic fi. Només Déu és l'amo de la vida des del seu començament fins al seu terme: ningú en cap circumstància no pot reivindicar per a ell el dret de destruir directament un ésser humà innocent».⁴¹ Amb aquestes paraules la Instrucció *Donum vitae* exposa el contingut central de la revelació de Déu sobre el caràcter sagrat i inviolable de la vida humana.

En efecte, la *Sagrada Escripura* imposa a l'home el precepte «No matis» com un manament diví (Ex 20,13; Dt 5,17). Aquest precepte —com ja he indicat— es troba en el Decàleg, en el nucli de l'aliança que el Senyor estableix amb el poble elegit; però ja estava inclòs en l'aliança originària de Déu amb la humanitat després del càstig purificador del diluvi, provocat per la propagació del pecat i de la violència (cf. Gn 9,5-6).

Déu es proclama Senyor absolut de la vida de l'home, creat a la seva imatge i semblança (cf. Gn 1,26-28). Per tant, la vida humana té un caràcter sagrat i inviolable, en el qual es reflecteix la inviolabilitat mateixa del Creador. Precisament per això, Déu es fa jutge sever de tota violació del manament «No matis», que es troba a la base de la convivència social. Déu és el defensor de l'innocent (cf. Gn 4,9-15; Is 41,14; Jr 50,34; Sl 19/18,15). També d'aquesta manera, Déu demostra que «no es complau en la destrucció dels vius» (Sv 1,13). Només Satanàs pot fruit-ne: per la seva enveja la mort entrà en el món (cf. Sv 2,24). Satanàs, que és «homicida des del començament», i també «mentider i pare de la mentida» (Jn 8,44), enganyant l'home, el conduïx als límits del pecat i de la mort, presentats com a èxits o fruits de vida.

54 Explícitament, el precepte «No matis» té un fort contingut negatiu: indica el límit que mai no pot ser transgredit. Implícitament, tanmateix, duu a una actitud positiva de respecte absolut per la vida, ajudant a promoure-la i a progressar pel camí de l'amor que dona, acull i serveix. El poble de l'Aliança, bé que amb lentitud i contradiccions, anà madurant progressivament en aquesta direcció i es preparà així per al gran anunci de Jesús: l'amor al proïsme és un manament semblant al de l'amor a Déu; «d'aquests dos manaments depenen tota la Llei i els Profetes» (cf. Mt 22,36-40). «Allò de... no matis... i tots els altres preceptes —assenyala

la sant Pau— es resumeixen en aquesta fórmula: «Estima els altres com a tu mateix» (Rm 13,9; cf. Ga 5,14). El precepte «No matis», assumit i portat a plenitud en la Nova Llei, és condició irrenunciable per a poder «entrar en la vida» (cf. Mt 19,16-19). En aquesta mateixa perspectiva, són urgents també les paraules de l'apòstol Joan: «Tothom qui odia el seu germà és un assassí, i ja sabeu que cap assassí no té vida eterna dintre seu» (1 Jo 3, 15).

Des dels seus inicis, la Tradició viva de l'Església —com testimonia la *Didakhé*, l'escrit cristià no bíblic més antic— repeteix de forma categòrica el manament «No matis»: «Hi ha dos camins, un de la vida i un altre de la mort; però és gran la diferència que hi ha entre aquests camins... Segon manament de la doctrina: No matis... no matis el fill al si de la mare, ni llevis la vida al nadó... Però el camí de la mort és aquest:... que no es compadeixen del pobre, no sofreixen per l'atribolat, no coneixen el Creador, assassins dels fills, corruptors de la imatge de Déu; els qui rebutgen el necessitat, oprimeixen l'atribolat, advocats dels rics, jutges injustos dels pobres, pecadors en tot. Tant de bo que us vegeu lliures; fills, de totes aquests pecats!».⁴²

Al llarg del temps, la Tradició de l'Església sempre ha ensenyat unànimement el valor absolut i permanent del manament «No matis». És sabut que als primers segles l'homicidi era considerat entre els tres pecats més greus —junt amb l'apostasia i l'adulteri— i s'exigia una penitència pública particularment dura i llarga abans que a l'homicida penedit li fos concedit el perdó i la readmissió en la comunió eclesial.

55 No ha de sorprendre'ns: matar un ésser humà, en el qual és present la imatge de Déu, és un pecat particularment greu. *Només Déu és amo de la vida!* Des de sempre, tanmateix, davant les múltiples i sovint dramàtiques situacions que la vida individual i social presenta, la reflexió dels creients ha mirat de conèixer d'una forma més completa i profunda què prohibeix i què prescriu el manament de Déu.⁴³ En efecte, hi ha situacions en les quals apareixen com una veritable paradoxa els valors proposats per la Llei de Déu. És el cas, per exemple, de la *legítima defensa*, en què el dret a protegir la pròpia vida i el deure de no perjudicar la d'altri resulten, en concret, difícilment conciliables. Sense cap mena de dubte, el valor intrínsec de la vida i el deure d'estimar-se un mateix no menys que els altres són a la base d'un veritable dret a la *defensa pròpia*. El mateix precepte exigent de l'amor al proïsme, formulat a l'Antic Testament i confirmat per Jesús, suposa l'amor per un mateix com un dels termes de la comparació: «Estimaràs el proïsme com a tu mateix» (Mc 12,31). Per tant, ningú no podria renunciar al dret a defensar-se per estimar poc la vida o a si mateix, sinó solament mogut per un amor heroic, que aprofundeix i transforma l'amor envers un mateix, segons l'esperit de les benaurances evangèliques (cf. Mt 5,38-48) en la *caritat* oblativa l'exemple sublim del mateix Senyor Jesús.

Per altra part, «la legítima defensa pot ser no solament un dret, sinó també un deure greu, quan un és responsable de la vida d'un altre, del bé comú de la família o de la societat».⁴⁴ Per desgràcia passa que la necessitat d'evitar que l'agressor causi dany comporta a vegades eliminar-lo. En aquesta hipòtesi el resultat mortal cal atribuir-lo al mateix agressor que s'ha exposat amb la seva acció, àdhuc en el cas que no fos moralment responsable per manca de l'ús de raó.⁴⁵

56 En aquest horitzó se situa també el problema de la *pena de mort*, respecte a la qual hi ha, tant en l'Església com en la societat civil, una tendència progressiva a demanar-ne una aplicació molt limitada i, fins i tot, la seva total abolició. El problema s'emmarca en l'òptica d'una justícia penal que sigui cada

vegada més conforme amb la dignitat de l'home i per tant, en darrer terme, amb el signat de Déu sobre l'home i la societat. En efecte, la pena que la societat imposa «té com a primer efecte el de compensar el desordre introduït amb la falta».⁴⁶ L'autoritat pública ha de reparar la violació dels drets personals i socials mitjançant la imposició al reu d'una adequada expiació del crim, com a condició per a ser readmès a l'exercici de la pròpia llibertat. D'aquesta manera l'autoritat assoleix també l'objectiu de preservar l'ordre públic i la seguretat de les persones, no sense oferir al mateix reu un estimul i un ajut per a corregir-se i esmenar-se.⁴⁷

És evident que, precisament per aconseguir totes aquestes finalitats, la *mesura i la qualitat de la pena* han de ser valorades i decidides atentament, sense que calgui arribar a la mesura extrema de l'eliminació del reu, excepte en casos d'absoluta necessitat, és a dir, quan la defensa de la societat no sigui possible de cap altra manera. Avui, tanmateix, gràcies a l'organització cada vegada més adequada de la institució penal, aquests casos són ja molt rars, per no dir pràcticament inexistents.

De tota manera, roman vàlid el principi indicat pel nou *Catecisme de l'Església catòlica*, segons el qual «si els mitjans que no comporten el vessament de sang són suficients per a defensar les vides humanes contra l'agressor i protegir l'ordre públic i la seguretat de les persones, l'autoritat ha d'atenir-se a aquests mitjans, ja que són els que corresponen millor a les condicions concretes del bé comú i són més conformes a la dignitat de la persona humana».⁴⁸

57 Si hom posa una atenció tan gran al respecte de tota vida, inclosa la del reu i la de l'agressor injust, el manament «No matis» té un valor absolut quan es refereix a la *persona innocent*. Amb més motiu si es tracta d'un ésser humà feble i indefens, que solament en la força absoluta del manament de Déu troba la seva defensa radical enfront de l'arbitrarietat i la prepotència d'altri.

En efecte, l'absolut caràcter inviolable de la vida humana innocent és una veritat moral explícitament ensenyada en la Sagrada Escripura, mantinguda constantment en la Tradició de l'Església i proposada de forma unànime pel seu Magisteri. Aquesta unanimitat és fruit evident d'aquell «sentit sobrenatural de la fe» que, suscitat i sostingut per l'Esperit Sant, preserva d'error el poble de Déu, quan «mostra que està totalment d'acord en qüestions de fe i de moral».⁴⁹

Davant la progressiva pèrdua de consciència en els individus i en la societat sobre l'absoluta i greu il·licitud moral de l'eliminació directa de tota vida humana innocent, especialment en el seu inici i en el seu terme, el *Magisteri de l'Església* ha intensificat les seves intervencions en defensa del caràcter sagrat i inviolable de la vida humana. Al Magisteri pontifici, especialment insistent, s'ha unit sempre l'episcopal, per mitjà de nombrosos i amplis documents doctrinals i pastorals, tant de Conferències Episcopals com de bisbes en particular. Tampoc no ha mancat, forta i incisiva en la seva brevetat, la intervenció del Concili Vaticà II.⁵⁰

Per tant, amb l'autoritat conferida per Crist a Pere i als seus successors, en comunió amb els bisbes de l'Església catòlica, *confirmo que l'eliminació directa i voluntària d'un ésser humà innocent és sempre greument immoral*. Aquesta doctrina, fonamentada en aquella llei no escrita que cada home, a la llum de la raó, troba al propi cor (cf. Rm 2,14-15), és corroborada per la Sagrada Escripura, transmesa per la Tradició de l'Església i ensenyada pel Magisteri ordinari i universal.⁵¹

La decisió deliberada de privar un ésser humà innocent de la seva vida és sempre dolenta des del punt de vista moral i mai no pot ser lícita ni com a fi, ni com a mitjà per a un fi bo. En efecte, és una desobediència

greu a la llei moral, més encara, a Déu mateix, el seu autor i garant, i contradiu les virtuts fonamentals de la justícia i de la caritat. «Res ni ningú no pot autoritzar la mort d'un ésser humà innocent, ni que sigui fetus o embrió, infant o adult, vell, malalt inguarible o agonitzant. Ningú, a més, no pot demanar aquest gest homicida per a si mateix o per a un altre confiat a la seva responsabilitat, ni hi pot consentir explícitament o implícitament. Cap autoritat no pot legitimament imposar-lo ni per metre'l».⁵²

Cada ésser humà innocent és absolutament igual a tots els altres en el dret a la vida. Aquesta igualtat és la base de tota autèntica relació social que, perquè sigui veritable, ha d'estar fonamentada en la veritat i la justícia, tot reconeixent i tutelant cada home i cada dona com a persona i no com una cosa de la qual es pot disposar. Davant la norma moral que prohibeix l'eliminació directa d'un ésser humà innocent «no hi ha privilegis ni excepcions per a ningú». No hi ha cap diferència entre ser l'amo del món o l'últim dels miserables de la terra: davant les exigències morals som tots absolutament iguals».⁵³

«Els teus ulls em veien abans d'estar format» (SI 139/138,16): el delictes abominable de l'avortament

58 Entre tots els delictes que l'home pot cometre contra la vida, l'avortament procurat presenta característiques que el fan particularment greu i ignominios. El Concili Vaticà II el defineix, junt amb l'infanticidi, com «crims nefands».⁵⁴

Avui, tanmateix, la percepció de la seva gravetat s'ha anat afeblint progressivament en la consciència de molts. L'acceptació de l'avortament en la mentalitat, en els costums i en la mateixa llei és senyal evident d'una perillosíssima crisi del sentit moral, que és cada vegada més incapaç de distingir entre el bé i el mal, àdhuc quan hi ha en joc el dret fonamental a la vida. Davant una situació tan greu, cal més que mai el valor de mirar de cara la veritat i d'*anomenar les coses pel seu nom*, sense cedir a compromisos de conveniència o a la temptació d'autoengany. A propòsit d'això ressona categòric el retret del Profeta: «Ai dels qui tenen el mal per bé i el bé per mal! Canvien la tenebra en llum, i la llum en tenebra» (Is-5,20). Precissament en el cas de l'avortament es percep la difusió d'una terminologia ambigua, com la d'«interrupció de l'embaràs», que tendeix a ocular-ne la veritable natura i a atenuar-ne la gravetat en l'opinió pública. Potser aquest mateix fenomen lingüístic és símptoma d'un mal-estar de les consciències. Però cap paraula no pot canviar la realitat de les coses: l'avortament procurat és *l'eliminació deliberada i directa, faci's com es faci, d'un ésser humà en la fase inicial de la seva existència, que va de la concepció al naixement*.

La gravetat moral de l'avortament procurat es manifesta en tota la seva veritat si es reconeix que es tracta d'un homicidi i, en particular, si es consideren les circumstàncies específiques que el qualifiquen. El qui s'elimina és un ésser humà que comença a viure, és a dir, allò més *innocent* en absolut que hom pugui imaginar: mai no podrà ser considerat un agressor, i menys encara un agressor injust! És *dèbil*, inerm, fins al punt d'estar privat àdhuc d'aquella mínima forma de defensa que constitueix la força implorant dels gemecs i del plor del nadó. Es troba *totalment confiat* a la protecció i a la cura de la dona que el porta al si. Amb tot, a voltes, és precisament ella, la mare, la qui decideix i en demana l'eliminació, i àdhuc la procura.

És cert que en moltes ocasions l'opció de l'avortament té per a la mare un caràcter dramàtic i dolorós, en tant que la decisió de desfer-se del fruit de la concepció no la

pren per raons purament egoistes o de conveniència, sinó perquè es voldrien preservar alguns béns importants, com ara la pròpia salut o un nivell de vida digne per als altres membres de la família. A vegades hom tem per al qui ha de néixer unes tals condicions d'existència que fan pensar que li fóra millor no néixer. Tanmateix, aquestes raons i altres de semblants, tot i ser greus i dramàtiques, *mai no poden justificar l'eliminació deliberada d'un ésser humà innocent*.

59 En la decisió sobre la mort de l'infant encara no nascut, a més de la mare, hi intervenen sovint altres persones. Primer, pot ser-ne culpable el pare de l'infant, no sols quan indueix expressament la dona a l'avortament, sinó també quan afavoreix d'una manera indirecta aquesta decisió seva perquè la deixa sola davant els problemes de l'embaràs.⁵⁵ d'aquesta manera és ferida mortalment la família i profanada la seva naturalesa de comunitat d'amor i la seva vocació de ser «santuari de la vida». No es poden oblidar les pressions que a vegades provenen d'un context més ampli de familiars i d'amics. No rarament la dona es veu sotmesa a pressions tan fortes que se sent psicològicament obligada a cedir a l'avortament: no hi ha dubte que en aquest cas la responsabilitat moral afecta particularment als qui directament o indirectament l'han forçat a avortar. També en són responsables els metges i el personal sanitari quan posen al servei de la mort la competència adquirida per a promoure la vida.

Però la responsabilitat implica també els legisladors que han promogut i aprovat lleis que emparen l'avortament i, en la mesura que n'hagin depès, els administradors de les estructures sanitàries emprades per a practicar avortaments. Una responsabilitat general no menys greu afecta tant els qui han afavorit la difusió d'una mentalitat de permissivisme sexual i de menyspreu de la maternitat, com els qui haurien d'haver assegurat —i no ho han fet— polítiques familiars i socials vàlides de suport a les famílies, especialment de les nombroses o amb particulars dificultats econòmiques i educatives. Finalment, no es pot minimitzar la xarxa de complicitats que s'allarga fins a encloure institucions internacionals, fundacions i associacions que es batien sistemàticament per la legalització i la difusió de l'avortament en el món. En aquest sentit, l'avortament va més enllà de la responsabilitat de les persones concretes i del dany que hom els provoca i assumeix una dimensió fortament social: és una *ferida gravíssima* causada a la societat i a la seva cultura pels qui haurien d'haver-ne estat els constructors i els defensors. Com he escrit en la meua *Carta a les famílies*, «ens trobem davant una amenaça molt greu contra la vida: no sols de cada individu, sinó també de tota la civilització».⁵⁶ Ens trobem davant allò que pot ser definit com una «*estructura de pecat*» contra la vida humana encara no nascuda.

60 Alguns intenten justificar l'avortament sostenint que el fruit de la concepció, almenys fins a un cert nombre de dies, no pot ser encara considerat una vida humana personal. En realitat, «des que l'òvul ha estat fecundat, ja ha començat una vida que no és ni la del pare ni la de la mare sinó la d'un nou ésser humà que es desenvolupa per si mateix. No arribaria mai a esdevenir humà si no ho fos ja en aquest moment. La ciència genètica moderna aporta precioses confirmacions a aquesta evidència de sempre... Ha demostrat que des del primer instant ja es troba fixada l'estructura o el programa genètic d'aquest ésser; un home, aquest home individual amb les seves notes característiques ja ben determinades. Des de la fecundació comença la meravellosa aventura d'una vida humana, de la qual cadascuna de les grans capacitats demana temps per a posar-se a punt i estar en condicions

d'actuar». ⁵⁷ Encara que la presència d'una ànima espiritual no pot deduir-se de l'observació de cap dada experimental, les mateixes conclusions de la ciència sobre l'embrió humà ofereixen «una indicació preciosa per a discernir racionalment una presència personal des de la primera aparició de la vida humana: ¿com un individu humà podria no ser una persona humana?». ⁵⁸

D'altra banda, hi ha en joc quelcom tan important que, des del punt de vista de l'obligació moral, bastaria la sola probabilitat de trobar-se davant una persona per justificar la més rotunda prohibició de qualsevol intervenció destinada a eliminar un embrió humà. Precisament per això, més enllà dels debats científics i de les mateixes afirmacions filosòfiques en les quals el Magisteri no s'ha compromès expressament, l'Església sempre ha ensenyat, i continua ensenyant, que al fruit de la generació humana, des del primer moment de la seva existència, cal garantir el respecte incondicional que moralment hom deu a l'ésser humà en la seva totalitat i unitat corporal i espiritual: «L'ésser humà de ser respectat i tractat com a persona des de l'instant de la seva concepció, i per això, des d'aquest mateix moment, hom li ha de reconèixer els drets de la persona, principalment el dret inviolable de tot ésser humà innocent a la vida». ⁵⁹

61 Els textos de la *Sagrada Escripura*, que mai no parlen de l'avortament voluntari i, per tant, no contenen condemnes directes i específiques sobre aquest punt, presenten de tal manera l'ésser humà al si matern que exigeixen lògicament que s'estengui també a aquest cas el manament diví «No matis».

La vida humana és sagrada i inviolable a cada moment de la seva existència, també en l'inicial que precedeix al naixement. L'home, des del si matern, pertany a Déu que ho escruta i ho coneix tot, que el forma i el modela amb les seves mans, que el veu mentre és encara un petit embrió informe i que hi entreveu l'adult de demà, els dies del qual estan comptats i la vocació del qual ja és escrita en el «llibre de la vida» (cf. Sl 139/138, 1.13-16). Àdhuc quan es troba encara al si matern —com testimonien nombrosos textos bíblics⁶⁰— l'home és terme personalíssim de l'amorosa i paterna província divina.

La *Tradició cristiana* —com assenyala bé la *Declaració* emesa sobre aquest punt per la Congregació per a la doctrina de la fe⁶¹— és clara i unànime, des dels orígens fins als nostres dies, a considerar l'avortament com un desordre moral particularment greu. Des que entrà en contacte amb el món grecoromà, en el qual eren amplament practicats l'avortament i l'infanticidi, la primera comunitat cristiana s'oposà radicalment, amb la doctrina i la praxi, als costums difosos en aquella societat, com ho demostra bé la ja citada *Didakhé*.⁶² Entre els escriptors eclesiàstics de l'àrea grega, Atenàgore recorda que els cristians consideren homicides les dones que recorren a medecines abortives, perquè els infants, tot i estar al si de la mare, ja són «objecte de les atencions de la Providència de Déu». ⁶³ Entre els llatins, Tertul·lià afirma: «És un homicidi anticipat impedir el naixement; poc importa que se suprimeixi l'ànima ja nascuda o que hom la faci desaparèixer en el naixement. És ja un home aquell que ho serà». ⁶⁴

Al llarg de la seva història bimil·lenària, aquesta mateixa doctrina ha estat ensenyada constantment pels Pares de l'Església, pels seus pastors i doctors. Àdhuc les discussions de caràcter científic i filosòfic sobre el moment precís de la infusió de l'ànima espiritual mai no han provocat el dubte més petit sobre la condemna moral de l'avortament.

62 El *Magisteri pontifici* més recent ha reafirmat amb gran vigor aquesta doctrina comuna. En particular, Pius XI en l'Encíclica *Casti connubii* refutà les preteses justificacions de l'avorta-

ment; ⁶⁵ Pius XII excloué tot avortament directe, o sigui, tot acte que tendeixi directament a destruir la vida humana encara no nascuda, «tant si aquesta destrucció s'entén com un fi o sols com un mitjà per al fi»; ⁶⁶ Joan XXIII reafirmà que la vida humana és sagrada, perquè «des que aflora, implica directament l'acció creadora de Déu». ⁶⁷ El Concili Vaticà II, com ja he recordat, condemnà amb gran severitat l'avortament: «La vida ha de ser protegida amb la més gran sol·licitud d'ençà de la concepció; l'avortament i l'infanticidi són crims abominables». ⁶⁸

La *disciplina canònica de l'Església*, des dels primers segles, ha castigat amb sancions penals els qui es maculaven per la culpa de l'avortament i aquesta praxi, amb penes més o menys greus; ha estat ratificada en els diversos períodes històrics. El *Codi de Dret Canònic* de 1917 establí per a l'avortament la pena d'excomunió. ⁶⁹ També la nova legislació canònica se situa en aquesta direcció quan sanciona que «el qui procura un avortament, si aquest es produeix, incorre en excomunió *latae sententiae*», ⁷⁰ és a dir, automàtica. L'excomunió afecta tots els qui cometen aquest delictes coneixent la pena, inclòsos també aquells còmplices sense la col·laboració dels quals el delictes no s'hauria produït. ⁷¹ amb aquesta reiterada sanció, l'Església assenyala aquest delictes com un dels més greus i perillosos, animant així el qui el comet a buscar sol·lícitament el camí de la conversió. En efecte, en l'Església la pena d'excomunió té per finalitat fer plenament conscients de la gravetat d'un cert pecat i afavorir, per tant, una adequada conversió i penitència.

Davant una semblant unanimitat en la tradició doctrinal i disciplinària de l'Església, Pau VI pogué declarar que aquest ensenyament no havia canviat i que era immutable. ⁷² Per tant, amb l'autoritat que Crist confià a Pere i als seus successors, en comunió amb tots els bisbes —que en diverses ocasions han condemnat l'avortament i que en la consulta citada abans, bé que dispersos pel món, han concordat unànimament sobre aquesta doctrina—, *declaro que l'avortament directe, és a dir, volgut com un fi o com un mitjà, és sempre un desordre moral greu*, en tant que eliminació deliberada d'un ésser humà innocent. Aquesta doctrina es fonamenta en la llei natural i en la Paraula de Déu escrita; és transmesa per la Tradició de l'Església i ensenyada pel Magisteri ordinari i universal. ⁷³

Cap circumstància, cap finalitat, cap llei del món no podrà mai fer lícit un acte que és intrínsecament il·lícit, perquè és contrari a la Llei de Déu, escrita al cor de cada home, reconoscible per la mateixa raó, i proclamada per l'Església.

63 La valoració moral de l'avortament cal aplicar-la també a les recents formes d'intervenció sobre els embrions humans que, encara que busquin fins en si mateixos legítims, en comporten inevitablement la destrucció. És el cas dels *experiments amb embrions*, en creixent expansió en el camp de la investigació biomèdica i legalment admesa per alguns Estats. Si «són lícites les intervencions sobre l'embrió humà sempre que respectin la vida i la integritat de l'embrió, que no l'exposin a riscos desproporcionats, sinó que tinguin per finalitat la seva guarició, la millora de les seves condicions de salut o de supervivència individual», ⁷⁴ cal afirmar, tanmateix, que l'ús d'embrions o de fetus humans com a objecte d'experimentació constitueix un delictes en consideració a llur dignitat d'éssers humans, que tenen dret al mateix respecte degut a l'infant ja nascut i a tota persona. ⁷⁵

La mateixa condemna moral concerneix també el procediment que emprà els embrions i els fetus humans encara vius —a vegades «produïts» expressament per a aquest fi mitjançant la fecundació *in vitro*— ja sigui com a «material biològic» a emprar, ja sigui com a *proveïdors d'òrgans* o de *teixits per a trasplantar* en el tractament

d'algunes malalties. En realitat, l'eliminació de criatures humanes innocents, encara que en benefici d'altres, constitueix un acte absolutament inacceptable.

Una atenció especial mereix la valoració moral de les *tècniques de diagnòstic prenatal*, que permeten identificar precoçment eventuais anomalies de l'infant que ha de néixer. En efecte, per la complexitat d'aquestes tècniques, aquesta valoració ha de ser feta molt acuradament i articuladament. Aquestes tècniques són moralment lícites quan estan exemptes de riscos desproporcionats per a l'infant i per a la mare, i estan orientades a possibilitar una teràpia precoç o també a afavorir una serena i conscient acceptació de l'infant que ha de néixer. Però, donat que les possibilitats de guarició abans del naixement són avui encara escasses, passa no poques vegades que aquestes tècniques es posen al servei d'una mentalitat eugenèsica, que accepta l'avortament selectiu per a impedir el naixement d'infants afectats per diversos tipus d'anomalies. Una mentalitat així és ignominiosa i totalment reprobable, perquè pretén mesurar el valor d'una vida humana seguint solament paràmetres de «normalitat» i de benestar físic i obre el camí a la legitimació fins i tot de l'infanticidi i de l'eutanàsia.

En realitat, precisament el valor i la serenitat amb què tants germans nostres, afectats per greus formes de minusvàlua, viuen llur existència quan són acceptats i estimats per nosaltres, constitueixen un testimoni particularment eficaç dels autèntics valors que caracteritzen la vida i que la fan, àdhuc en condicions difícils, valuosa per a ells i per als altres. L'Església està al costat d'aquells esposos que, amb gran ànsia i sofriment, acullen els fills greument afectats d'incapacitats, com també agraeix a totes les famílies que, per mitjà de l'adopció, emparen els qui han estat abandonats pels pares, a causa de formes de minusvàlua o de malaltia.

«Jo dono la mort i dono la vida (Dt 32, 39): el drama de l'eutanàsia»

64 A l'altre extrem de l'existència, l'home es troba davant el misteri de la mort. Avui, per raó dels progressos de la medicina i en un context cultural sovint tancat a la transcendència, l'experiència de la mort es presenta amb algunes característiques noves. En efecte, quan preval la tendència a apreciar la vida només en la mesura que dona plaer i benestar, el sofriment apareix com una amenaça insuportable, de la qual cal alliberar-se a qualsevol preu. La mort, considerada «absurda» quan interromp per sorpresa una vida encara oberta a un futur ric de possibles experiències interessants, esdevé, al contrari, un «alliberament reivindicat» quan hom considera que l'existència ja no té sentit perquè està submergida en el dolor i inexorablement condemnada a un sofriment posterior més agut.

A més, l'home, refusant o oblidant la seva relació fonamental amb Déu, creu ser criteri i norma de si mateix i pensa tenir el dret de demanar fins i tot a la societat que li garanteixi possibilitats i maneres de decidir sobre la pròpia vida en plena i total autonomia. És, particularment, l'home que viu en països desenvolupats el qui es comporta així: s'hi sent també mogut pels continus progressos de la medicina i per les seves tècniques cada vegada més avançades. Mitjançant sistemes i aparells extremadament sofisticats, la ciència i la pràctica mèdica són avui capaces no sols de resoldre casos que abans no tenien solució i de mitigar o d'eliminar el dolor, sinó també de sostenir i de prolongar la vida àdhuc en situacions d'extrema feblesa, de reanimar artificialment persones que perden d'una manera sobtada les funcions biològiques elementals, d'intervenir per a disposar d'òrgans per a trasplantar.

En un context així és cada vegada més

fora la temptació de l'eutanàsia, és a dir, d'apoderar-se de la mort, procurant-la d'una manera anticipada i posant així fi «dolçament» a la pròpia vida o a la d'altri. En realitat, allò que podria semblar lògic i humà, vist en profunditat es presenta absurd i inhumà. Ens trobem aquí davant d'un dels símptomes més alarmants de la «cultura de la mort», que avança sobretot en les societats del benestar, caracteritzades per una mentalitat eficientista que presenta el creixent nombre de persones ancianes i debilitades com quelcom massa oneroses i insuportable. Molt sovint, aquestes es veuen aïllades per la família i la societat, organitzades gairebé exclusivament sobre la base de criteris d'eficiència productiva, segons els quals una vida irremediablement inhàbil ja no té cap valor.

65 Per a un correcte judici moral sobre l'eutanàsia, cal primer de tot definir-la amb claredat. Per *eutanàsia* en sentit vertader i propi cal entendre una acció o una omisió que per la seva naturalesa i en la intenció causa la mort, amb la finalitat d'eliminar qualsevol dolor. «L'eutanàsia se situa, doncs, al nivell de les intencions i dels mètodes utilitzats». ⁷⁶

Cal distingir-se'n la decisió de renunciar a l'anomenat «*acarnissament terapèutic*», o sigui, certes intervencions mèdiques ja no adequades a la situació real del malalt, perquè són desproporcionades als resultats que hom en podria esperar, o bé perquè són massa oneroses per a ell o per a la família. En aquestes situacions, quan la mort és preveu imminent i inevitable, en consciència es pot «renunciar a tractaments que procurarien només una prolongació precària i penosa de la vida, sense interrompre tanmateix les cures normals degudes al malalt en casos semblants». ⁷⁷ Certament, hi ha l'obligació moral de curar-se i de fer-se curar, però aquesta obligació ha de ser valorada segons les situacions concretes; és a dir, cal examinar si els mitjans terapèutics a disposició són objectivament proporcionats a les perspectives de millora. La renúncia a mitjans extraordinaris o desproporcionats no equival al suïcidi o a l'eutanàsia; expressa més aviat l'acceptació de la condició humana davant la mort. ⁷⁸

En la medicina moderna van adquirint relleu les anomenades «*cures paliatives*», destinades a fer més suportable el sofriment en la fase final de la malaltia i, al mateix temps, assegurar al pacient un acompanyament humà adequat. En aquest context apareix, entre altres, el problema de la licitud del recurs als diversos tipus d'analgèsics i de sedants per a alleujar el dolor del malalt, quan això comporta el risc d'escurar-li la vida. En efecte, si pot ser digne d'elogi el qui accepta voluntàriament de sofrir renunciant a tractaments contra el dolor per tal de conservar la plena lucidesa i participar, si és creient, d'una manera conscient en la passió del Senyor, aquest comportament «heroic» no ha de ser considerat obligatori per a tothom. És, en canvi, afirmà que és lícit suprimir el dolor amb mitjà de narcòtics, malgrat tingui la seqüència limitar la consciència i abreviar la vida, «si no hi ha altres mitjans i si, en aquestes circumstàncies, això no impedeix el compliment d'altres deures religiosos i morals». ⁷⁹ En efecte, en aquest cas no es vol ni es busca la mort, encara que per motius raonables es corri aquest risc. Simplement hom pretén mitigar el dolor d'una manera eficaç, recurrent als analgèsics posats a disposició per la medicina. Amb tot, «no és lícit privar el moribund de la consciència pròpia sense greu motiu». ⁸⁰ acostant-se a la mort, els homes han d'estar en condicions de poder complir les seves obligacions morals i familiars i, sobretot, han de poder-se preparar amb plena consciència per al trobament definitiu amb Déu.

Fetes aquestes distincions, d'acord amb el Magisteri dels meus predecessors⁸¹ i en comunió amb els bisbes de l'Església catòlica, confirmo que l'eutanàsia és una greu

violació de la Llei de Déu, en tant que eliminació deliberada i moralment inacceptable d'una persona humana. Aquesta doctrina es fonamenta en la llei natural i en la Paraula de Déu escrita; és transmesa per la Tradició de l'Església i ensenyada pel Magisteri ordinari i universal.⁶²

Aquesta pràctica comporta, segons les circumstàncies, la malícia pròpia del suïcidí o de l'homicidi.

66 Ara bé, el suïcidí és sempre moralment inacceptable, com l'homicidi. La tradició de l'Església sempre l'ha rebutjat com una decisió greument dolenta.⁶³ Encara que determinats condicionaments psicològics, culturals i socials poden induir a fer un gest que contradiu tan radicalment la inclinació innata de cadascú a la vida, atenuant-ne o anul·lant-ne la responsabilitat subjectiva, el suïcidí, des del punt de vista objectiu, és un acte greument immoral, perquè comporta el refús de l'amor a si mateix i la renúncia als deures de justícia i de caritat envers el proïsme, envers les diverses comunitats de les quals hom forma part i per a la societat en general.⁶⁴ En la seva realitat més profunda, constitueix un refús de la sobirania absoluta de Déu sobre la vida i sobre la mort, proclamada així en la pregària de l'antic savi d'Israel: «Tu tens poder sobre la vida i sobre la mort, fas baixar a les portes de la mort i en fas pujar» (Sv 16,13; cf. Tb 13,2).

Compartir la intenció suïcida d'un altre i ajudar-lo a realitzar-la mitjançant l'anomenat «suïcidí assistit» significa fer-se col·laborador, i algunes vegades autor en primera persona, d'una injustícia que mai no té justificació, ni tan sols quan és sol·licitada. «No és lícit —escriu amb sorprenent actualitat sant Agustí— matar un altre, encara que aquest ho demani i ho vulgui i ja no pugui viure... per alliberar, amb un cop, l'ànima d'aquells dolers, que lluitava contra els lligams del cor i volia desfer-se'n».⁶⁵ L'eutanàsia, encara que no estigui motivada pel refús egoista de fer-se càrrec de l'existència del que sofreix, ha de ser considerada com una *falsa pietat*, més encara, com una seva preocupant «perversió». En efecte, la veritable «compassió» fa solidaris amb el dolor dels altres, i no elimina la persona el sofriment del qual no es pot suportar. El gest de l'eutanàsia apareix encara més pervers si és realitzat pels qui —com els familiars— haurien d'assistir amb paciència i amor el seu parent, o per aquells que —com els metges— haurien de tenir cura del malalt fins i tot en les condicions terminals més penoses.

L'opció de l'eutanàsia és més greu quan es configura com un *homicidi* que altres practiquen en una persona que no l'ha demanat de cap manera i que mai no hi ha donat el consentiment. S'arriba, a més, al summum de l'arbitrarietat i de la injustícia quan alguns, metges o legisladors, s'arroguen el poder de decidir sobre qui ha de viure o morir. Així es presenta de nou la temptació de l'Edèn: ser com Déu «coneixedors del bé i del mal» (Gn 3,5). Amb tot, només Déu té el poder sobre el morir i el viure: «Jo dono la mort i dono la vida» (Dt 32,39; cf. 2 Re 5,7; 1 Sa 2,6). Ell exerceix el seu poder sempre i solament segons el seu disseny de saviesa i d'amor. Quan l'home usurpa aquest poder, dominat per una lògica de niciesia i d'egoisme, l'usa fatalment per a la injustícia i la mort. D'aquesta manera, la vida del més feble quedà en mans del més fort; es perd el sentit de la justícia en la societat i es mina en la seva mateixa arrel la confiança recíproca, fonament de tota relació autèntica entre les persones.

67 Ben divers és, en canvi, el *camí de l'amor i de la veritable pietat*, al qual ens obliga la nostra comuna condició humana i que la fe en Crist Redemptor, mort i ressuscitat, il·lumina amb nou sentit. El desig que brolla del cor de l'home davant el suprem trobament amb

el sofriment i la mort, —especialment quan sent la temptació de caure en la desesperació i gairebé d'abatre-s'hi, és sobretot aspiració de companyia, de solidaritat i de suport en la prova. És petició d'ajut per a continuar esperant, quan totes les esperances humanes s'esvaeixen. Com recorda el Concili Vaticà II, «davant la mort, l'enigma de la condició humana arriba al màxim» per a l'home; i, tanmateix, «portat per l'instint del seu cor, pensa de manera encertada quan s'esgarrija i refusa la desfeta total i l'acabament definitiu de la seva persona. Com que la llavor d'eternitat que porta en si és irreductible a la matèria tota sola, s'alça contra la mort».⁶⁶

Aquesta repugnància natural a la mort és il·luminada per la fe cristiana i aquest fermament d'esperança en la immortalitat assoleix la seva realització per la mateixa fe, que promet i ofereix la participació en la victòria de Crist Ressuscitat: és la victòria d'Aquell que, mitjançant la seva mort redemptora, ha alliberat l'home de la mort, «salari del pecat» (Rm 6,23), i li ha donat l'Esperit, penyora de resurrecció i de vida (cf. Rm 8,11). La certesa de la immortalitat futura i l'esperança en la resurrecció promesa projecten una nova llum sobre el misteri del sofriment i de la mort, i infonen en el creient una força extraordinària per a lliurar-se al pla de Déu.

L'apòstol Pau expressà aquesta novetat com una pertinença total al Senyor que enclou qualsevol condició humana: «Ningú de nosaltres no viu ni mor per a ell mateix: si vivim, vivim per al Senyor, i si morim, morim per al Senyor. Per això, tant si vivim com si morim, som del Senyor» (Rm 14,7-8). *Morir per al Senyor* significa viure la pròpia mort com un acte suprem d'obediència al Pare (cf. Fl 2,8), acceptant trobar-la en l'«hora» volguda i escollida per Ell (cf. Jn 13,1), que és l'únic que pot dir quan el camí terrenal s'ha acabat. *Viure per al Senyor* significa també reconèixer que el sofriment, encara que sigui en si mateix un mal i una prova, pot sempre esdevenir font de bé. Ho esdevé si és viscut amb amor i per amor, participant, per do gratuït de Déu i per lliure decisió personal, en el sofriment mateix de Crist crucificat. D'aquesta manera, el qui viu el sofriment en el Senyor es configura més plenament a Ell (cf. Fl 3,10; 1 Pe 2,21) i s'associa més íntimament a la seva obra redemptora a favor de l'Església i de la humanitat.⁶⁷ Aquesta és l'experiència de l'Apòstol, que tota persona que sofreix és també cridada a reviuir: «Ara estic content de patir per vosaltres, i de completar així en la meua carn allò que manca als sofriments de Crist en bé del seu cos, que és l'Església» (Col 1,24).

«Cal obeir Déu abans que els homes» (Ac 5, 29): llei civil i llei moral

68 Una de les característiques pròpies dels atemptats actuals contra la vida humana —com ja ha estat dit— consisteix en la tendència a exigir-ne la *legitimació jurídica*, com si fossin drets que l'Estat, almenys en certes condicions, ha de reconèixer als ciutadans i, doncs, la tendència a pretendre'n la realització amb l'assistència segura i gratuïta dels metges i dels agents sanitaris.

No poques vegades hom considera que la vida del qui encara no ha nascut o està greument afeblit és un bé sols relatiu: segons una lògica proporcionalista o de pur càlcul, ha de ser comparada i sospesada amb altres béns. I hom pensa també que solament el qui es troba en aquesta situació concreta i està personalment afectat pot fer una ponderació justa dels béns en joc; en conseqüència, només ell podria jutjar la moralitat de la seva decisió. L'Estat, per tant, en interès de la convivència civil i de l'harmonia social, hauria de respectar aquesta decisió, fins i tot arribant a admetre l'avortament i l'eutanàsia.

Altres vegades hom creu que la llei civil no pot exigir que tots els ciutadans visquin

d'acord amb un nivell de moralitat més elevat que el que ells mateixos accepten i comparteixen. Per això, la llei hauria sempre de manifestar l'opinió i la voluntat de la majoria dels ciutadans i reconèixer-los també, almenys en certs casos extrems, el dret a l'avortament i a l'eutanàsia. Per altra part, la prohibició i el càstig de l'avortament i de l'eutanàsia en aquests casos duria inevitablement —així es diu— a un augment de pràctiques il·legals; aquestes, d'altra banda, no estarien subjectes al necessari control social i es farien sense la deguda seguretat mèdica. Es planteja, a més, si sostenir una llei no aplicable concretament no significaria, al final, minar també l'autoritat de les altres lleis.

Finalment, les opinions més radicals arriben a sostenir que, en una societat moderna i pluralista, caldria reconèixer a cada persona una plena autonomia per a disposar de la pròpia vida i de la vida del qui encara no ha nascut. En efecte, no correspondria a la llei elegir entre les diverses opcions morals i, menys encara, pretendre imposar una opció particular en detriment de les altres.

69 De tota manera, en la cultura democràtica del nostre temps s'ha difós àmpliament l'opinió que l'ordenament jurídic d'una societat hauria de limitar-se a percebre i a assumir les conviccions de la majoria i, per tant, basar-se només en allò que la majoria mateixa reconeix i viu com a moral. Si a més es considera fins i tot que una veritat comuna i objectiva és inaccessible de fet, el respecte de la llibertat dels ciutadans —que en un règim democràtic són considerats els veritables sobirans— exigiria que, a nivell legislatiu, es reconegui l'autonomia de cada consciència individual i que, per tant, en establir les normes que en cada cas són necessàries per a la convivència social, aquestes s'adeqüin exclusivament a la voluntat de la majoria, sigui quina sigui. D'aquesta manera, tot polític, en la seva activitat, hauria de distingir netament entre l'àmbit de la consciència privada i el del comportament públic.

Per consegüent, es perceben dues tendències diametralment oposades en aparença. Per un costat, els individus reivindiquen per a ells l'autonomia moral més completa d'elecció i demanen que l'Estat no assumeixi ni imposi cap concepció ètica, sinó que miri de garantir l'espai més ampli possible per a la llibertat de cadascú, amb l'únic límit extern de no restringir l'espai d'autonomia al qual els altres ciutadans també tenen dret. Per l'altre costat, es considera que, en l'exercici de les funcions públiques i professionals, el respecte de la llibertat d'elecció dels altres obliga cadascú a prescindir de les pròpies conviccions per posar-se al servei de qualsevol petició dels ciutadans, que les lleis reconeixen i tutel·len, acceptant com a únic criteri moral per a l'exercici de les pròpies funcions allò que les mateixes lleis estableixen. D'aquesta manera, la responsabilitat de la persona és delegada a la llei civil, bo i abdicant de la pròpia consciència moral almenys en l'àmbit de l'acció pública.

70 L'arrel comuna de totes aquestes tendències és el *relativisme ètic* que caracteritza molts aspectes de la cultura contemporània. No falta qui considera aquest relativisme com una condició de la democràcia, ja que només ell garantiria la tolerància, el respecte recíproc entre les persones i l'adhesió a les decisions de la majoria, mentre que les normes morals, considerades objectives i vinculants, portarien a l'autoritarisme i a la intolerància.

Amb tot, és precisament la problemàtica del respecte de la vida la que mostra els equívocs i les contradiccions, amb els terribles resultats pràctics encoberts en aquesta postura.

És cert que en la història hi ha hagut casos en els quals s'han comès crims en nom de la «veritat». Però crims no menys

greus i radicals negacions de la llibertat s'han comès i continuen cometent-se també en nom del «relativisme ètic». Quan una majoria parlamentària o social decreta la legitimitat de l'eliminació de la vida humana encara no nascuda, bé que amb certes condicions, ¿potser no adopta una decisió «tirànica» respecte a l'ésser humà més feble i indefens? La consciència universal reacciona amb raó davant els crims contra la humanitat, dels quals el nostre segle ha tingut tristes experiències. ¿Potser aquests crims deixarien de ser-ho si, en comptes d'haver estat comesos per tirans sense escrúpols, haguessin estat legitimats pel consens popular?

En realitat, la democràcia no pot mitificar-se convertint-la en un substitutiu de la moralitat o en una panacea de la immoralitat. Fonamentalment, és un «ordenament» i, com a tal, un instrument i no un fi. El seu caràcter «moral» no és automàtic, sinó que depèn de la seva conformitat amb la llei moral a la qual, com qualsevol altre comportament humà, ha de sotmetre's; és a dir, depèn de la moralitat dels fins que persegueix i dels mitjans dels quals se serveix. Si avui hom percep un consens quasi universal sobre el valor de la democràcia, això és considerat un positiu «signe dels temps», com també el Magisteri de l'Església ha posat en relleu diverses vegades.⁶⁸ Però el valor de la democràcia es manté o cau amb els valors que encarna i promou: fonamentals i imprescindibles són certament la dignitat de cada persona humana, el respecte dels seus drets inviolables i inalienables, com també considerar el «bé comú» com a fi i criteri regulador de la vida política.

A la base d'aquests valors no poden haver-hi provisionals i volubles «majories» d'opinió, sinó sols el reconeixement d'una llei moral objectiva que, en tant que «llei natural» inscrita al cor de l'home, és punt de referència normativa de la mateixa llei civil. Si, per una tràgica ofuscació de la consciència col·lectiva, l'escepticisme arribava a posar en dubte àdhuc els principis fonamentals de la llei moral, el mateix ordenament democràtic trontollaria en els seus fonaments, i quedaria reduït a un pur mecanisme de regulació empírica d'interessos diversos i contraposats.⁶⁹

Algú podria pensar que una funció així, si no n'hi ha de millor, és també vàlida per als fins de la pau social. Àdhuc reconeixent un cert aspecte de veritat en aquesta valoració, és difícil no veure com, sense una base moral objectiva, ni tan sols la democràcia pot assegurar una pau estable, sobretot perquè la pau no fonamentada en els valors de la dignitat humana i de la solidaritat entre tothom és sovint il·lusòria. En efecte, en els mateixos règims participatius la regulació dels interessos es produeix sovint en benefici dels més forts, que tenen major capacitat per a maniobrar no sols els ressorts del poder sinó fins i tot la formació del consens. En una situació així, la democràcia esdevé fàcilment paraula buida.

71 Per al futur de la societat i el desenvolupament d'una sana democràcia, és urgent, doncs, redescobrir l'existència de valors humans i morals essencials i originaris, que deriven de la veritat mateixa de l'ésser humà i expressen i tutel·len la dignitat de la persona. Són valors, per tant, que cap individu, cap majoria i cap Estat mai no poden crear, modificar o destruir, sinó que solament han de reconèixer, respectar i promoure.

En aquest sentit, cal tenir en compte els *elements fonamentals del conjunt de les relacions entre llei civil i llei moral*, tal com són proposats per l'Església, però que formen part també del patrimoni de les grans tradicions jurídiques de la humanitat.

Cert, la funció de la llei civil és diversa i d'àmbit més limitat que la de la llei moral. Amb tot, «en cap àmbit de la vida la llei civil no pot substituir la consciència ni dictar normes que excedeixin la pròpia competència»,⁷⁰ que és la d'assegurar el bé comú de les persones, mitjançant el reconeixement

ment i la defensa de llurs drets fonamentals, la promoció de la pau i de la moralitat pública.⁹¹ En efecte, la funció de la llei civil consisteix a garantir una ordenada convivència social en la veritable justícia, per tal que tots «puguem portar una vida tranquil·la i serena, tota donada a la pietat i a l'honestat» (1 Tm 2,2). Precisament per això, la llei civil ha d'assegurar a tots els membres de la societat el respecte d'alguns drets fonamentals, que pertanyen originàriament a la persona i que tota llei positiva ha de reconèixer i garantir. Entre aquests, el primer i fonamental és el dret inviolable de cada ésser humà innocent a la vida. Si l'autoritat pública pot, a voltes, renunciar a reprimir allò que, si estigués prohibit, provocaria un perjudici més greu,⁹² tanmateix mai no pot acceptar de legitimar com a dret dels individus —encara que aquests fossin la majoria dels membres de la societat— l'ofensa infligida a altres persones mitjançant la negació d'un dret seu tan fonamental com el de la vida. La tolerància legal de l'avortament o de l'eutanàsia no pot de cap manera invocar el respecte de la consciència dels altres, precisament perquè la societat té el dret i el deure de protegir-se dels abusos que es poden donar en nom de la consciència i sota pretext de llibertat.⁹³

A propòsit d'això, Joan XXIII recordà en l'Encíclica *Pacem in terris*: «En l'època moderna el bé comú es considera realitzat quan són salvats els drets i els deures de la persona humana. D'aquí que les principals missions dels poders públics consisteixin sobretot a reconèixer, respectar, harmonitzar, tutelar i promoure aquells drets, i a contribuir, per consegüent, a fer més fàcil el compliment dels deures respectius. «Tutelar el camp intangible dels drets de la persona humana i fer-li fàcil el compliment de les seves obligacions, és el deure essencial de tot poder públic». Per aquesta raó, tot acte dels poders públics que sigui o que impliqui un no reconeixement o una violació d'aquells drets és un acte que contrasta amb la seva mateixa raó de ser i resta per això mateix destituït de tot valor jurídic».⁹⁴

72 En continuïtat amb tota la tradició de l'Església es troba també la doctrina sobre la necessària conformitat de la llei civil amb la llei moral, tal i com la recull, una vegada més, la citada encíclica de Joan XXIII: «L'autoritat és postulada per l'ordre moral i deriva de Déu. Per tant, sempre que les seves lleis o els seus preceptes estiguin en contrast amb aquell ordre i, per tant, en contrast amb la voluntat de Déu; aquests no tenen força per a obligar la consciència...; més aviat, en aquest cas l'autoritat cessa de ser tal i degenera en abús».⁹⁵ Aquest és un clar ensenyament de sant Tomàs d'Aquino, que entre altres coses escriu: «La llei humana ho és en tant que està conforme amb la recta raó i, per tant, deriva de la llei eterna. En canvi, quan una llei està en contrast amb la raó, és denominada llei iniqua; amb tot, en aquest cas deixa de ser llei i esdevé més aviat en un acte de violència».⁹⁶ I afegeix: «Tota llei posada pels homes té raó de llei en tant que deriva de la llei natural. En canvi, si contradiu en qualsevol cosa la llei natural, llavors no serà llei sinó corrupció de la llei».⁹⁷

La primera i més immediata aplicació d'aquesta doctrina fa referència a la llei humana que nega el dret fonamental i originari a la vida, dret propi de tothom. Així, les lleis que, com l'avortament i l'eutanàsia, legitimen l'eliminació directa d'éssers humans innocents estan en total i insuperable contradicció amb el dret inviolable a la vida inherent a tots els homes, i neguen, per tant, la igualtat de tots davant la llei. Hom podria objectar que aquest no és el cas de l'eutanàsia, quan és demanada pel subjecte interessat amb plena consciència. Però un Estat que legitimi una petició d'aquesta mena i autoritzés a dur-la a terme, estaria legalitzant un cas de suïcida-homicidi, contra els principis fonamentals segons els quals no es pot disposar de

la vida i de la tutela de tota vida innocent. D'aquesta manera s'afavoreix una disminució del respecte a la vida i s'obre el camí a comportaments destructius de la confiança en les relacions socials.

Per tant, les lleis que autoritzen i afavoreixen l'avortament i l'eutanàsia s'oposen radicalment no sols al bé de l'individu, sinó també al bé comú i, doncs, estan privades totalment d'autèntica validesa jurídica. En efecte, la negació del dret a la vida, precisament perquè duu a eliminar la persona per al servei de la qual la societat té la seva raó d'existir, és la cosa que es contraposa més directament i irreparablement a la possibilitat de realitzar el bé comú. Se'n segueix que, quan una llei civil legitima l'avortament o l'eutanàsia deixa de ser, per aquest fet mateix, una veritable llei civil moralment vinculant.

73 Així doncs, l'avortament i l'eutanàsia són crims que cap llei humana no pot pretendre legitimar. Llei d'aquest tipus no sols no creen cap obligació de consciència, sinó que, al contrari, estableixen una greu i precisa obligació d'oposar-s'hi mitjançant l'objecció de consciència. Des dels orígens de l'Església, la predicació apostòlica inculcà als cristians el deure d'obeir les autoritats públiques legítimament constituïdes (cf. Rm 13,1-7; 1 Pe 2,13-14), però al mateix temps ensenyà fermament que «cal obeir Déu abans que els homes» (Ac 5,29). Ja a l'Antic Testament, precisament en relació amb les amenaces contra la vida, trobem un exemple significatiu de resistència a l'ordre injusta de l'autoritat. Les llevadores dels jueus s'oposaren al faraó, que havia ordenat matar tot nadó mascle. Elles «no complien les ordres del rei d'Egipte, sinó que deixaven viure els nens» (Ex 1,17). Però cal senyalar el motiu profund de llur comportament: «Les llevadores temien Déu» (ib.). Precisament de l'obediència a Déu —l'únic a qui és degut aquell temor que és reconeixement de la seva absoluta sobirania— neixen la força i el coratge per a fer resistència a les lleis injustes dels homes. És la força i el coratge del qui està disposat fins i tot a anar a la presó o a morir a espasa, en la certesa que «aquí cal la paciència i la fe dels sants» (Ap 13,10).

En el cas, doncs, d'una llei intrínsecament injusta, com és la que admet l'avortament o l'eutanàsia, mai no és lícit sotmetre-s'hi, «ni participar en cap campanya d'opinió pública que afavoreixi una llei així, ni sostenir-la amb el vot ni col·laborar en la seva aplicació».⁹⁸

Un problema concret de consciència podria donar-se en els casos en què un vot parlamentari resultés determinant per a afavorir una llei més restrictiva, és a dir, encaminada a restringir el nombre d'avortaments autoritzats, com a alternativa a una altra llei més permissiva ja en vigor o en fase de votació. Casos així no són rars. En efecte, es constata la dada que, mentre en algunes parts del món continuen les campanyes per a la introducció de lleis a favor de l'avortament, amb el suport no poques vegades de poderosos organismes internacionals, en altres nacions —particularment aquelles que ja han tingut l'experiència amarga d'aquestes lleis permissives— van apareixent senyals de revisió. En el cas exposat, quan no sigui possible evitar o abrogar completament una llei avortista, un parlamentari, l'oposició personal absoluta del qual a l'avortament sigui clara i notòria a tothom, pot lícitament oferir suport a propostes encaminades a limitar els danys d'aquesta llei i disminuir així els efectes negatius en l'àmbit de la cultura i de la moralitat pública. En efecte, obrant d'aquesta manera no es presta una col·laboració il·lícita a una llei injusta; més aviat es fa un intent legítim i obligat de limitar-ne els aspectes inicis.

74 La introducció de legislacions injustes posa sovint els homes moralment rectes davant difícils problemes de consciència en matèria de col·

laboració, a causa de l'obligatòria afirmació del propi dret a no ser forçats a participar en accions moralment dolentes. A vegades les opcions que s'imposen són doloroses i poden exigir el sacrifici de posicions professionals consolidades o la renúncia a perspectives legítimes de fer carrera. En altres casos, pot passar que el compliment d'algunes accions indiferents en si mateixes, o fins i tot positives, previstes en l'articulat de legislacions globalment injustes, permeti la salvaguarda de vides humanes amenaçades. Per altra part, tanmateix, hom pot témer amb raó que la disponibilitat a complir aquestes accions no sols comporti escàndol i afavoreixi l'afebliment de la necessària oposició als atemptats contra la vida, sinó que dugui insensiblement a anar cedint cada vegada més a una lògica permissiva.

Per il·luminar aquesta difícil qüestió moral, cal tenir en compte els principis generals sobre la cooperació en accions moralment dolentes. Els cristians, com tots els homes de bona voluntat, són cridats, per un greu deure de consciència, a no prestar col·laboració formal a aquelles pràctiques que, bé que permeses per la legislació civil, s'oposen a la Llei de Déu. En efecte, des del punt de vista moral, mai no és lícit cooperar formalment amb el mal. Aquesta cooperació és produïda quan l'acció realitzada, o per la seva mateixa naturalesa o per la configuració que assumeix en un context concret, és qualificada com a col·laboració directa en un acte contra la vida humana innocent o com a participació en la intenció immoral de l'agent principal. Aquesta cooperació mai no pot ser justificada invocant el respecte de la llibertat dels altres, ni fonamentant-se en el fet que la llei civil la preveu i l'exigeix. En efecte, els actes que cadascú fa personalment tenen una responsabilitat moral, a la qual ningú no pot mai sostreure's i sobre la qual cadascú serà jutjat per Déu mateix (cf. Rm 2,6;14,12).

El refus a participar en l'execució d'una injustícia no sols és un deure moral, sinó també un dret humà fonamental. Si no fos així, la persona humana es veuria obligada a fer una acció incompatible amb la seva dignitat i, d'aquesta manera, la seva mateixa llibertat, el sentit i el fi autèntics de la qual rau en l'orientació a la veritat i al bé, quedaria radicalment compromesa. Es tracta, per tant, d'un dret essencial que, com a tal, hauria d'estar previst i protegit per la mateixa llei civil. En aquest sentit, la possibilitat de rebutjar la participació en la fase consultiva, preparatòria i executiva d'uns semblants actes contra la vida hauria de quedar assegurada als metges, als agents sanitaris i als responsables de les institucions hospitalàries, de les clíniques i de les cases de salut. El qui recorre a l'objecció de consciència ha d'estar salvaguardat no sols de sancions penals, sinó també de qualsevol dany en el pla legal, disciplinari, econòmic i professional.

«Estima els altres com a tu mateix» (Lc 10, 27): «promou» la vida

75 Els manaments de Déu ens ensenyen el camí de la vida. Els preceptes morals negatius, és a dir, els que declaren moralment inacceptable l'elecció d'una determinada acció, tenen un valor absolut per a la llibertat humana: obliguen sempre i en tota circumstància, sense excepció. Indiquen que l'elecció de determinats comportaments és radicalment incompatible amb l'amor a Déu i la dignitat de la persona, creada a la seva imatge. Per això, aquesta elecció no pot justificar-se per la bondat de cap intenció o conseqüència, està en contrast insalvable amb la comunió entre les persones, contradiu la decisió fonamental d'orientar la pròpia vida a Déu.⁹⁹

Ja en aquest sentit els preceptes morals negatius tenen una importantíssima funció positiva: el «no» que exigeixen incondi-

cionalment marca el límit infranquejable més enllà del qual l'home lliure no pot passar i, al mateix temps, indica el mínim que ha de respectar i del qual ha de partir per a pronunciar innombrables «sí», capaçs d'encloure progressivament l'horitzó complet del bé (cf. Mt 5,48). Els manaments, en particular els preceptes morals negatius, són l'inici i la primera etapa necessària del camí vers la llibertat: «La primera llibertat —escriu sant Agustí— consisteix a estar exempts de crims... com ara l'homicidi, l'adulteri, la fornicació, el furt, el frau, el sacrilegi i altres pecats semblants. Quan un comença a no ser culpable d'aquests crims (i cap cristià no ha de cometre'ls), comença a alçar els ulls a la llibertat, però això no és més que el començament de la llibertat, no la llibertat perfecta...».¹⁰⁰

76 El manament «No matis» estableix, per tant, el punt de partida d'un camí de veritable llibertat, que ens duu a promoure activament la vida i a desenvolupar determinades actituds i comportaments al seu servei. Obrant així, exercim la nostra responsabilitat envers les persones que ens han estat confiades i manifestem, amb les obres i segons la veritat, el nostre reconeixement a Déu pel gran do de la vida (cf. Sl 139/138,13-14).

El Creador ha confiat la vida de l'home a la seva cura responsable, no perquè en disposi d'una manera arbitrària, sinó perquè la guardi amb saviesa i l'administri amb amorosa fidelitat. El Déu de l'Aliança ha confiat la vida de cada home a un altre home germà seu, segons la llei de la reciprocitat del donar i del rebre, del do de si mateix i de l'acolliment de l'altre. En la plenitud dels temps, el Fill de Déu, encarnant-se i donant la vida per l'home, ha demostrat a quina altura i profunditat pot arribar aquesta llei de reciprocitat. Crist, amb el do del seu Esperit, dona continguts i significats nous a la llei de la reciprocitat, a la donació de l'home a l'home. L'Esperit, que és artífex de comunió en l'amor, crea entre els homes una nova fraternitat i solidaritat, reflex veritable del misteri de reciproca donació i acolliment propi de la Santíssima Trinitat. El mateix Esperit esdevé la llei nova, que dona la força als creients i apel·la a llur responsabilitat per a viure amb reciprocitat el do de si mateixos i l'acolliment de l'altre; participant de l'amor mateix de Jesucrist segons la seva mesura.

77 En aquesta llei nova s'inspira i plasma el manament «No matis». Per tant, per al cristià implica en definitiva l'imperatiu de respectar, estimar i promoure la vida de cada germà, segons les exigències i les dimensions de l'amor de Déu en Jesucrist. «Ell ha donat la vida per nosaltres. Per això, també nosaltres hem de donar la vida pels germans» (1 Jn 3,16).

El manament «No matis», àdhuc en els seus continguts més positius de respecte, amor i promoció de la vida humana, obliga tothom. En efecte, ressona en la consciència moral de cadascú com un eco permanent de l'aliança original de Déu creador amb l'home; pot ser conegut per tothom a la llum de la raó i pot ser observat gràcies a l'acció misteriosa de l'Esperit que, aleanant on vol (cf. Jn 3,8), ateny i compromet cada home que viu en aquest món.

Per tant, el que tots hem d'assegurar al nostre proïme és un servei d'amor, per tal que sempre sigui defensors i promogudà la seva vida, especialment quan és més feble o està amenaçada. És una exigència no sols personal sinó també social, que tots hem de cultivar, bo i posant el respecte incondicional de la vida humana com a fonament d'una societat renovada.

Se'ns demana estimar i respectar la vida de cada home i de cada dona i treballar amb constància i coratge, per tal que s'instauri finalment en el nostre temps, marcat per tants signes de mort, una cultura nova de la vida, fruit de la cultura de la veritat i de l'amor.

A MI M'HO FÉREU

PER UNA NOVA CULTURA DE LA VIDA HUMANA

«Vosaltres sou el poble que Déu s'ha reservat, perquè proclameu la lloança» (cf. 1 Pe 2, 9): el poble de la vida i per a la vida

78 L'Església ha rebut l'Evangelí com a anunci i font de joia i de salvació. L'ha rebut com un do de Jesús, enviat del Pare «per portar la bona nova als pobres» (Lc 4, 18). L'ha rebut a través dels Apòstols, enviats per Ell a tot el món (cf. Mc 16, 15; Mt 28, 19-20). L'Església, nascuda d'aquesta acció evangelitzadora, sent ressonar en si mateixa cada dia l'exclamació de l'Apòstol: «Ai de mi si no anunciés l'Evangelí!» (1 Co 9, 16). En efecte, *evangelitzar* —com escrivia Pau VI— *és la gràcia i la vocació pròpia de l'Església, la seva identitat més profunda*. Existeix per a evangelitzar.¹⁰¹

L'evangelització és una acció global i dinàmica, que compromet l'Església a participar en la missió profètica, sacerdotal i reial del Senyor Jesús. Per tant, comporta inseparablement *les dimensions de l'anunci, de la celebració i del servei de la caritat*. És un acte profundament eclesial, que exigeix la cooperació de tots els operaris de l'Evangelí, cadascun segons el propi carisma i ministeri.

Així s'esdevé també quan es tracta d'anunciar l'Evangelí de la vida, part integrant de l'Evangelí que és Jesucrist. Nosaltres estem al servei d'aquest Evangelí, sostinguts per la certesa d'haver-lo rebut com a do i d'haver estat enviats a proclamar-lo a tota la humanitat «fins als extrems de la terra» (Ac 1, 8). Mantinguem, per això, la consciència humil i agràida de ser el poble de la vida i per a la vida i presentem-nos d'aquesta manera davant de tothom.

79 Som el poble de la vida perquè Déu, en el seu amor gratuït, ens ha donat l'Evangelí de la vida i hem estat transformats i salvats per aquest mateix Evangelí. Hem estat redimits per «l'autor de la vida» (Ac 3, 15) al preu de la seva preciosa sang (cf. 1 Co 6, 20; 7, 23; 1 Pe 1, 19) i mitjançant el bany baptismal hem estat units a Ell (cf. Rm 6, 4-5; Col 2, 12). Renovats interiorment per la gràcia de l'Esperit, «que és Senyor i infon la vida», hem esdevingut un poble per a la vida i som cridats a comportar-nos com a tal.

Som enviats: estar al servei de la vida no és per a nosaltres una vanaglòria, sinó un deure, que neix de la consciència de ser el poble adquirit per Déu per proclamar la seva lloança (cf. 1 Pe 2, 9). En el nostre camí *ens guia i ens sosté la llei de l'amor*: l'amor que té per font i model el Fill de Déu fet home, «que ha donat la vida al món amb la seva mort».¹⁰²

Som enviats com a poble. El compromís al servei de la vida obliga tothom i cadascú. És una responsabilitat pròpiament «eclesial», que exigeix l'acció concertada i generosa de tots els membres i de totes les estructures de la comunitat cristiana. Amb tot, la missió comunitària no elimina ni disminueix la responsabilitat de cada persona, a la qual s'adreça el manament del Senyor de fer-se proïme de cada home: «Vés, i tu fes igual» (Lc 10, 37).

Tots junts sentim el deure d'anunciar l'Evangelí de la vida, de celebrar-lo en la litúrgia i en tota l'existència, de servir-lo amb les diverses iniciatives i estructures de suport i de promoció.

«Us anunciem allò que hem vist i sentit» (1 Jn 1, 3): anunciar l'Evangelí de la vida

80 «Us anunciem allò que existia des del principi, allò que hem sentit, que hem vist amb els nostres ulls, que hem contemplat, que hem tocat amb les nostres mans. Us parlem del qui és la Paraula de la vida... us ho anunciem, perquè també vosaltres tingueu comunió amb nosaltres» (1 Jn 1, 1, 3). *Jesús és l'únic Evangelí*: no tenim altra cosa a dir i a testimoniar.

Precisament l'anunci de Jesús és anunci de la vida. En efecte, Ell és «la Paraula de vida» (1 Jn 1, 1). En Ell «la vida s'ha manifestat» (1 Jn 1, 2); més encara, Ell mateix és «la vida eterna, que estava amb el Pare i se'ns ha manifestat» (ib.). Aquesta mateixa vida, gràcies al do de l'Esperit, ha estat comunicada a l'home. La vida terrena de cadascú, ordenada a la vida en plenitud, a la «vida eterna», adquireix també ple sentit.

Il·luminats per aquest Evangelí de la vida, sentim la necessitat de proclamar-lo i de testimoniar-lo per la novetat sorprenent que el caracteritza. Aquest Evangelí, en identificar-se amb el mateix Jesús, portador de tota novetat¹⁰³ i vencedor de la «vellesa» causada pel pecat i que duu a la mort,¹⁰⁴ supera tota expectativa de l'home i descobreix la sublim altura a la qual, per gràcia, és elevada la dignitat de la persona. Així la contempla sant Gregori de Nissa: «L'home que, entre els éssers, no compta res, que és pols, herba, vanitat, quan és adoptat pel Déu de l'univers com a fill, arriba a ser familiar d'aquest Ésser, l'excel·lència i la grandesa del qual ningú no pot veure, escoltar i comprendre. ¿Amb quina paraula, pensament o impuls de l'esperit es podrà exaltar la sobreabundància d'aquesta gràcia? L'home sobrepassa la seva naturalesa: de mortal esdevé immortal, de perible imperible, d'efímer etern, d'home esdevé Déu».¹⁰⁵

L'agraïment i l'alegria per la dignitat incommensurable de l'home ens mou a fer-nos tots participants d'aquest missatge: «Allò que hem vist i sentit, us ho anunciem, perquè també vosaltres tingueu comunió amb nosaltres» (1 Jn 1, 3). Cal fer arribar l'Evangelí de la vida al cor de cada home i dona i introduir-lo en els llocs més recòndits de tota la societat.

81 Abans que res es tracta d'anunciar el nucli d'aquest Evangelí. És un anunci d'un Déu viu i proper, que ens crida a una profunda comunió amb Ell i ens obre a l'esperança segura de la vida eterna; és afirmació del lligam indivisible que flueix entre la persona, la seva vida i la seva corporeïtat; és presentació de la vida humana com a vida de relació, do de Déu, fruit i signe del seu amor; és proclamació de l'extraordinària relació de Jesucrist amb cada home, que permet reconèixer en cada rostre humà el rostre de Crist; és manifestació del «do sincer de si mateix» com a tasca i lloc de realització plena de la pròpia llibertat.

Al mateix temps, es tracta d'assenyalar totes les conseqüències d'aquest mateix Evangelí, que es poden resumir així: la vida humana, do preciós de Déu, és sagrada i inviolable, i per això, en particular, són absolutament inacceptables l'avortament i l'eutanàsia; la vida de l'home no sols no ha de ser suprimida, sinó que ha de ser protegida amb tota cura amorosa; la vida troba el seu sentit en l'amor rebut i donat, a l'horitzó del qual troben la seva plena veritat la sexualitat i la procreació humana;

en aquest amor fins i tot el sofriment i la mort tenen un sentit i, tot i subsistint el misteri que els envolta, poden arribar a ser esdeveniments de salvació; el respecte de la vida exigeix que la ciència i la tècnica estiguin sempre ordenades a l'home i al seu desenvolupament integral; tota la societat ha de respectar, defensar i promoure la dignitat de cada persona humana, en cada moment i cada condició de vida.

82 Per tal de ser de debò un poble al servei de la vida hem de proposar, amb constància i amb coratge, aquests continguts des del primer anunci de l'Evangelí i, posteriorment, en la catequesi i en les diverses formes de predicació, en el diàleg personal i en cada activitat educativa. Als educadors, professors, catequistes i teòlegs correspon la tasca de posar en relleu les raons antropològiques que fonamenten i sostenen el respecte de cada vida humana. D'aquesta manera, fent resplendir la novetat original de l'Evangelí de la vida, podrem ajudar tothom a descobrir, també a la llum de la raó i de l'experiència, com el missatge cristià il·lumina plenament l'home i el significat de l'ésser i de la seva existència; trobarem valuosos punts de trobament i de diàleg fins i tot amb els no creients, compromesos tots junts a fer sorgir una nova cultura de la vida.

Enmig de les veus més disperses, quan molts refusen la sana doctrina sobre la vida de l'home, sentim com dirigida també a nosaltres l'exhortació de Pau a Timoteu: «Proclama la paraula de Déu, insisteix quan és oportú i quan no ho és, reprèn, interpel·la, exhorta, com un que té molta paciència i sap ensenyar» (2 Tm 4, 2). Aquesta exhortació ha de trobar un fort ressò al cor dels qui, en l'Església, participen, més directament, a títol divers, en la seva missió de «mestra» de la veritat. Que ressoni primer de tot per a nosaltres, els bisbes: som els primers als qui és demanat ser anunciadors incansables de l'Evangelí de la vida; a nosaltres ens és confiada també la missió de vetllar sobre la transmissió íntegra i fidel de l'ensenyament proposat en aquesta Encíclica i adoptar les mesures més oportunes per tal que els fidels siguin preservats de tota doctrina que li és contrària. Hem de posar una atenció especial perquè en les facultats teològiques, en els seminaris i en les diverses institucions catòliques es difongui, s'il·lustri i s'aprofundeixi el coneixement de la sana doctrina.¹⁰⁶ Que l'exhortació de Pau ressoni per a tots els teòlegs, per als pastors i per a tots els qui tenen tasques d'ensenyament, de catequesi i de formació de les consciències: conscients del paper que els pertoca, que no assumeixin mai la greu responsabilitat de traïr la veritat i la mateixa missió exposant idees personals contràries a l'Evangelí de la vida com el proposa i l'interpreta fidelment el Magisteri.

En anunciar aquest Evangelí, no hem de tèmer l'hostilitat i la impopularitat, refusant tot compromís i ambigüitat que ens conformaria a la mentalitat d'aquest món (cf. Rm 12, 2). Hem d'estar en el món, però no ser del món (cf. Jn 15, 19; 17, 16), amb la força que ens ve de Crist, que amb la seva mort i la seva resurrecció ha vençut el món (cf. Jn 16, 33).

«Et dono gràcies perquè m'has fet tan admirable» (Sl 139/138, 14): celebrar l'Evangelí de la vida

83 Enviats al món com a «poble per a la vida», el nostre anunci ha de ser també una celebració veritable i genuïna de l'Evangelí de la vida. Més encara, aquesta celebració, amb la força evocadora dels seus gestos, símbols i ritus, ha d'esdevenir lloc valuós i significatiu per a transmetre la bellesa i la grandesa d'aquest Evangelí.

Amb aquesta finalitat, és urgent abans que res cultivar, en nosaltres i en els altres,

una mirada contemplativa.¹⁰⁷ Aquesta neix de la fe en el Déu de la vida, que ha creat cada home fent-lo admirable (cf. Sl 139/138, 14). És la mirada del qui veu la vida en la seva profunditat, tot percebent-ne les dimensions de gratitud, de bellesa, d'invitació a la llibertat i a la responsabilitat. És la mirada del qui no pretén apoderar-se de la realitat, sinó que l'acull com un do, bo i descobrint en cada cosa el reflex del Creador i en cada persona la seva imatge viva (cf. Gn 1, 27; Sl 8, 6). Aquesta mirada no es rendeix desconfiada davant el qui està en la malaltia, el sofriment, la marginació o a les portes de la mort; sinó que es deixa interpel·lar per totes aquestes situacions per buscar un sentit i, precisament en aquestes circumstàncies, troba en el rostre de cada persona una crida a la mútua consideració, al diàleg i a la solidaritat.

És el moment d'assumir tots aquesta visió, esdevenint capaços, amb l'esperit ple de religiosa admiració, de venerar i respectar tothom, com ens invitava a fer Pau VI en un dels seus primers missatges de Nadal.¹⁰⁸ El poble nou dels redimits, animat per aquesta mirada contemplativa, irromp en himnes de joia, de lloança i d'agraïment pel do inestimable de la vida, pel misteri de la crida de tothom a participar amb Crist en la vida de gràcia, i en una existència de comunió sense fi amb Déu Creador i Pare.

84 Celebrar l'Evangelí de la vida significa celebrar el Déu de la vida: «Hem de celebrar la vida eterna, font de tota vida. Des d'ella i per ella, s'estén a tots els éssers que d'alguna manera participen de la vida, i d'una manera convenient a cadascun d'ells. La vida divina és per ella mateixa vivificadora i creadora de la vida. Tota vida i tota moció vital procedeixen de la Vida, que està sobre tota vida i sobre el principi d'ella. D'aquesta Vida els ve a les ànimes el fet de ser immortals, i gràcies a ella viu tot ésser viu, plantes i animals fins al grau ínfim de vida. A més, dona als homes, malgrat ser compostos, una vida similar, tant com sigui possible, a la dels àngels. Per l'abundància de la seva bondat, a nosaltres, que estem separats, ens atreu i ens dirigeix. I cosa encara més meravellosa: promet que ens traslladarà íntegrament, és a dir, en ànima i cos, a la vida perfecta i immortal. No basta dir que aquesta Vida és viva, que és Principi de vida, Causa i fonament únic de la vida. Convé, doncs, a tota vida contemplar-la i lloar-la: és Vida que vivifica tota vida».¹⁰⁹

Com el Salmista, també nosaltres, en la pregària diària, individual i comunitària, lloem i beneïm Déu el nostre Pare, que ens ha teixit en el si matern i ens ha vist i estimat quan encara érem informes (cf. Sl 139/138, 13, 15-16), i exclamem amb incontenible alegria: «Et dono gràcies perquè m'has fet tan admirable, les teves obres són meravelloses: ho reconec amb tota l'ànima» (Sl 139/138, 14). Sí, «aquesta vida mortal, malgrat les seves tribulacions, els seus obscurs misteris, els seus sofriments, la seva fatal caducitat, és un fet bellíssim, un prodigi sempre original i commovedor, un esdeveniment digne de ser cantat amb joia i glòria».¹¹⁰ Més encara, l'home i la seva vida no se'ns presenten només com un dels prodigis més grans de la creació: Déu ha donat a l'home una dignitat gairebé divina (cf. Sl 8, 6-7). En cada infant que neix i en cada home que viu i que mor reconeixem la imatge de la glòria de Déu, glòria que celebrem en cada home, signe del Déu viu, icona de Jesucrist.

Som cridats a expressar amb admiració i gratitud per la vida rebuda com a do, i a acollir, assaborir i comunicar l'Evangelí de la vida no sols amb la pregària personal i comunitària, sinó sobretot amb les celebracions de l'any litúrgic. Cal recordar aquí particularment els Sagraments, signes eficaços de la presència i de l'acció salvífica del Senyor Jesús en l'existència cristiana. Fan participants de la vida els homes, tot assegurant-los l'energia espiritual necessària per a realitzar veritablement el significat de

viure, sofrir i morir. Gràcies a un nou i genuí descobriment del significat dels ritus i a la seva adequada valoració, les celebracions litúrgiques, sobretot les sacramentals, seran cada vegada més capaces d'expressar la veritat plena sobre el naixement, la vida, el sofriment i la mort, i ajudaran a viure aquestes realitats com una participació en el misteri pasqual de Crist mort i ressuscitat.

85 En la celebració de l'*Evangelí de la vida* cal saber apreciar i valorar també els gestos i els símbols, dels quals són riques les diverses tradicions i consuetuds culturals i populars. Són moments i formes de trobament amb què, en els diversos països i cultures, es manifesten el gòig per una vida que neix, el respecte i la defensa de tota existència humana, la cura del qui sofreix o està necessitat, la proximitat a l'ancià o al moribund, la participació del dolor del qui està de dol, l'esperança i el desig d'immortalitat.

En aquesta perspectiva, acollint també el suggeriment dels cardenals en el consistori del 1991, proposo que se celebri cada any a les diverses nacions una *Jornada per la vida*, tal com ja té lloc per iniciativa d'algunes Conferències Episcopals. Cal que aquesta Jornada es prepari i se celebri amb la participació activa de tots els membres de l'Església local. El seu objectiu fonamental és suscitar en les consciències, en les famílies, en l'Església i en la societat civil, el reconeixement del sentit i del valor de la vida humana en tots els seus moments i condicions, bo i centrant particularment l'atenció sobre la gravetat de l'avortament i de l'eutanàsia, sense oblidar tampoc els altres moments i aspectes de la vida que mereixen ser objecte d'atenta consideració, segons ho suggereixi l'evolució de la situació històrica.

86 En la lògica del culte espiritual agradable a Déu (cf. Rm 12,1), la celebració de l'*Evangelí de la vida* ha de fer-se sobretot en l'existència quotidiana, viscuda en l'amor envers els altres i en el lliurament d'un mateix. Així, tota la nostra existència esdevindrà acolliment autèntic i responsable del do de la vida i lloança sincera i reconeguda a Déu que ens ha fet aquest do. És el que ja passa en tantíssims gestos de donació, sovint humil i amagada, fets per homes i dones, infants i adults, joves i ancians, sans i malalts.

En aquest context, ric en humanitat i amor, sorgeixen també els gestos heroics. Aquests són la celebració més solemne de l'*Evangelí de la vida*, perquè el proclamen amb el lliurament total de si mateixos; són l'eloqüent manifestació del grau més elevat de l'amor, que és donar la vida per la persona estimada (cf. Jn 15,13); són la participació en el misteri de la Creu, en la qual Jesús revela com val per a Ell la vida de cada home i com aquesta es realitza plenament en la donació sincera de si mateix. Més enllà de casos sorollosos, hi ha l'heroisme quotidià, fet de petits o grans gestos de solidaritat que alimenten una autèntica cultura de la vida. Entre aquests mereix especial reconeixement la donació d'òrgans, feta segons criteris èticament acceptables, per oferir una possibilitat de guarició i fins i tot de vida, a malalts potser sense esperances.

A aquest heroisme quotidià pertany el testimoni silenciós, però alhora fecund i eloqüent, de «totes les mares valentes, que es dediquen sense reserves a llur família, que sofreixen en donar a llum els fills, i després estan disposades a suportar qualsevol esforç, a afrontar qualsevol sacrifici, per transmetre'ls el millor d'elles mateixes». ¹¹¹ En desenvolupar llur missió «aquestes mares heroiques no sempre troben un suport en llur ambient. És més, els models de civilització, sovint promoguts i propagats pels mitjans de comunicació, no afavoreixen la maternitat. En nom del progrés i de la modernitat, es presenten com ja superats els valors de la fidelitat,

la castedat i el sacrifici, en què s'han distingit i continuen distingint-se innombrables esposes i mares cristianes... Us donem gràcies, mares heroiques, pel vostre amor invencible. Us donem gràcies per la intrèpida confiança en Déu i en el seu amor. Us donem gràcies pel sacrifici de la vostra vida... Crist, en el misteri pasqual, us retorna el do que li heu fet, car té el poder de retornar-vos la vida que li heu donat com a ofrena». ¹¹²

«Germans meus, de què servirà que algú digui que té fe si no demostra amb les obres?» (Jm 2, 14): servir l'Evangelí de la vida

87 En virtut de la participació en la missió reial de Crist, el suport i la promoció de la vida humana han de ser fets mitjançant el servei de la caritat, que es manifesta en el testimoniatge personal, en les diverses formes de voluntariat, en l'animació social i en el compromís polític. Aquesta és una exigència particularment urgent en el moment actual, en què la «cultura de la mort» es contraposa tan fortament a la «cultura de la vida» i sovint sembla que la supera. Tanmateix, és abans que res una exigència que neix de la «fe que actua per la caritat» (Ga 5,6), com ens hi exhorta la Carta de Jaume: «Germans meus, de què servirà que algú digui que té fe si no demostra amb les obres? ¿Pot salvar-lo, potser, aquesta fe? Si un germà o una germana no tenen vestits i els falta l'aliment de cada dia, i algun de vosaltres els diu «Aneu-vos-en en pau, abrigueu-vos bé i alimenteu-vos», però no els dona allò que necessiten, de què servirà? Així passa també amb la fe: si no es demostra amb les obres, la fe tota sola és morta» (2, 14-17).

En el servei de la caritat, hi ha una actitud que ha d'animar-nos i distingir-nos: hem de fer-nos càrrec de l'altre com a persona confiada per Déu a la nostra responsabilitat. Com a deixebles de Jesús, som cridats a fer-nos proïmes de cada home (cf. Lc 10,29-37), tenint una preferència especial pel qui és més pobre, està sol i necessitat. Precisament mitjançant l'ajut al famolenc, a l'asedegat, al foraster, al despullat, al malalt, al presoner —com també a l'infant encara no nascut, a l'ancià que sofreix o es troba prop de la mort— tenim la possibilitat de servir Jesús, com Ell mateix ens va dir: «Tot allò que fèieu a un d'aquests germans meus més petits, a mi m'ho fèieu» (Mt 25,40). Per això, ens sentim interpel·lats i jutjats per les paraules sempre actuals de sant Joan Crisòstom: «¿Voleu de debò honorar el cos de Crist? No permeteu que estigui despullat. No, l'honoreu aquí en el temple amb vestits de seda i fora el deixeu morir de fred i de nuesa». ¹¹³

El servei de la caritat a la vida ha de ser profundament unitari: no es poden tolerar unilateralisme i discriminacions, perquè la vida humana és sagrada i inviolable en totes les seves fases i situacions. És un bé indivisible. Per tant, es tracta de «fer-se càrrec» de tota la vida i de la vida de tothom. Més encara, es tracta d'arribar a les arrels mateixes de la vida i de l'amor.

Partint precisament d'un amor profund per cada home i dona, s'ha desenvolupat al llarg dels segles una extraordinària història de caritat, que ha introduït en la vida eclesial i civil nombroses estructures de servei a la vida, que susciten l'admiraació de tot observador sense prejudicis. És una història que cada comunitat cristiana, amb nou sentit de responsabilitat, ha de continuar escrivint a través d'una acció pastoral i social múltiple. En aquest sentit, cal posar en pràctica formes discretes i eficaces d'acompanyament de la vida naixent, amb una especial proximitat a aquelles mares que, fins i tot sense el suport del pare, no tenen por de portar al món el seu fill i d'educar-lo. Una atenció anàloga cal prestar a la vida que es troba en la marginació o en el sofriment, especialment en les seves fases finals.

88 Tot això suposa una pacient i valent obra educativa que impulsi tothom i cadascú a fer-se càrrec del pes dels altres (cf. Ga 6,2); exigeix una continua promoció de vocacions al servei, particularment entre els joves; implica la realització de projectes i iniciatives concretes, estables i inspirades en l'Evangelí.

Són múltiples els mitjans a valorar amb competència i seriositat. Respecte als inicis de la vida, els centres de mètodes naturals de regulació de la fertilitat han de ser promoguts com un valuós ajut per a la paternitat i la maternitat responsables en el qual cada persona, començant pel fill, és reconeguda i respectada per si mateixa, i cada decisió és animada i guiada pel criteri de la donació sincera de si mateix. També els consultors matrimonials i familiars, mitjançant llur acció específica de consulta i de prevenció, desenvolupada a la llum d'una antropologia coherent amb la visió cristiana de la persona, de la parella i de la sexualitat, constitueixen un servei valuós per a aprofundir en el sentit de l'amor i de la vida i per a sostenir i acompanyar cada família en la seva missió com a «santuari de la vida». Al servei de la vida naixent hi ha també els centres d'ajut a la vida i les cases o centres d'acolliment de la vida. Gràcies a llur tasca moltes mares solteres i parelles en dificultat troben raons i conviccions, i reben assistència i suport per a superar les molèsties i les pors d'acollir una vida naixent o acabada de donar a llum.

Davant les condicions de dificultat, d'esgarriament, de malaltia i de marginació en la vida, altres mitjans —com ara les comunitats de recuperació de drogaaddictes, les residències per a menors o malalts mentals, els centres d'atenció i d'acolliment per a malalts de Sida, i les cooperatives de solidaritat sobretot per a incapacitats— són expressions eloqüents que la caritat sap inventar per a donar a cadascú raons noves d'esperança i possibilitats concretes de vida.

Quan l'existència terrena arriba al seu terme, novament la caritat troba els mitjans més oportuns perquè els ancians, especialment si no són autosuficients, i els anomenats malalts terminals puguin fruit d'una assistència veritablement humana i rebre cures adequades a llurs exigències, en particular a l'angoixa i la solitud. En aquests casos és insubstituïble el paper de les famílies; però poden trobar un gran ajut en les estructures socials d'assistència i, si cal, recorrent a les cures paliatives, emprant els adequats serveis sanitaris i socials, presents tant en els centres d'hospitalització i de tractament públics com a domicili.

En particular, cal revisar la funció dels hospitals, de les clíniques i de les cases de salut: llur veritable identitat no és sols la d'estructures en les quals hom atèn els malalts i els moribunds, sinó abans que res la d'ambients en els quals el sofriment, el dolor i la mort són considerats i interpretats en llur significat humà i específicament cristià. D'una manera especial aquesta identitat ha de ser clara i eficaç en els instituts regits per religiosos o relacionats d'alguna manera amb l'Església.

89 Aquestes estructures i centres de servei a la vida, i totes les altres iniciatives de suport i de solidaritat que les circumstàncies puguin aconsellar segons els casos, tenen necessitat de ser animades per persones generosament disponibles i profundament conscients que l'Evangelí de la vida és fonamental per al bé de l'individu i de la societat.

És peculiar la responsabilitat confiada a tot el personal sanitari; metges, farmacèutics, infermers, capellans, religiosos i religioses, personal administratiu i voluntaris. Llur professió els exigeix que siguin custodis i servidors de la vida humana. En el context cultural i social actual, en què la ciència i la medicina corren el risc de perdre la dimensió ètica originària, poden estar a vegades fortament temptats d'esdevenir manipuladors de la vida o àdhuc agents de mort. Davant aquesta temptació, llur res-

ponsabilitat ha crescut avui enormement i troba la seva inspiració més profunda i el seu suport més fort precisament en la intrínseca i imprescindible dimensió ètica de la professió sanitària, com ja reconeixia l'antic i sempre actual jurament d'Hipòcrates, segons el qual és exigut a cada metge el compromís de respectar absolutament la vida humana i el seu caràcter sagrat.

El respecte absolut de tota vida humana innocent exigeix també exercir l'objecció de consciència davant l'avortament procurat i l'eutanàsia. «Fer morir» mai no pot ser considerat un tractament mèdic, ni tan sols quan la intenció fos solament de fer cas d'una petició del pacient: és més aviat la negació de la professió sanitària que es qualifica com un apassionat i tenaç «sí» a la vida. També la investigació biomèdica, camp fascinant i prometedor de nous i grans beneficis per a la humanitat, ha de refusar sempre els experiments, els descobriments o les aplicacions que, en ignorar la dignitat inviolable de l'ésser humà, deixen d'estar al servei dels homes i es transformen en realitats que, aparentant socórrer-los, els oprimeixen.

90 Un paper específic són cridades a exercir les persones compromeses en el voluntariat: ofereixen una aportació valuosa al servei de la vida, quan saben conjuguar la capacitat professional amb l'amor generós i gratuït. L'Evangelí de la vida les mou a elevar els sentiments de simple filantropia a l'alçada de la caritat de Crist; a reconquerir cada dia, entre fatigues i cansaments, la consciència de la dignitat de cada home; a sortir a l'encontre de les necessitats de les persones iniciant —si cal— nous camins allí on més urgents són les necessitats i més escasses les atencions i el suport.

El realisme tenaç de la caritat exigeix que l'Evangelí de la vida sigui servit també mitjançant formes d'animació social i de compromís polític, defensand i proposant el valor de la vida a les nostres societats cada vegada més complexes i pluralistes. Els individus, les famílies, els grups i les associacions tenen una responsabilitat, a títol i segons modes diversos, en l'animació social i en l'elaboració de projectes culturals, econòmics, polítics i legislatius que, respectant tothom i segons la lògica de la convivència democràtica, contribueixin a edificar una societat en la qual hom reconegui i tuteli la dignitat de cada persona, i defens i promogui la vida de tothom.

Aquesta tasca correspon en particular als responsables de la vida pública. Cridats a servir l'home i el bé comú, tenen el deure de prendre decisions valentes a favor de la vida, especialment en el camp de les disposicions legislatives. En un règim democràtic, on les lleis i les decisions s'adopten damunt la base del consens de molts, pot atenuar-se el sentit de la responsabilitat personal en la consciència dels individus investits d'autoritat. Però ningú no pot abdicar mai d'aquesta responsabilitat, sobretot quan hom té un mandat legislatiu o executiu, que crida a respondre davant Déu, davant la pròpia consciència i davant tota la societat de decisions eventualment contràries al veritable bé comú. Si les lleis no són l'únic instrument per a defensar la vida humana, tanmateix exerceixen un paper molt important i a vegades determinant en la promoció d'una mentalitat i d'uns costums. Repeteixo una vegada més que una norma que viola el dret natural a la vida d'un innocent és injusta i, com a tal, no pot tenir valor de llei. Per això renovo amb força la meua crida a tots els polítics perquè no promulguin lleis que, ignorant la dignitat de la persona, minin les arrels de la mateixa convivència ciutadana.

L'Església sap que, en el context de les democràcies pluralistes, és difícil realitzar una defensa legal de la vida per la presència de forts corrents culturals de diversa orientació. Amb tot, moguda per la certesa que la veritat moral troba un ressò en la intimitat de cada consciència, anima els polítics, començant pels cristians, a no

resignar-se i a adoptar aquelles decisions que, tenint en compte les possibilitats concretes, duguin a restablir un ordre just en l'afirmació i la promoció del valor de la vida. En aquesta perspectiva, cal posar en relleu que no n'hi ha prou amb eliminar les lleis iniqües. Cal eliminar les causes que afavoreixen els atemptats contra la vida, assegurant sobretot el suport degut a la família i a la maternitat: *la política familiar ha de ser eix i motor de totes les polítiques socials*. Per tant, cal promoure iniciatives socials i legislatives capaces de garantir condicions d'autèntica llibertat en la decisió de la paternitat i la maternitat; a més, cal replantejar les polítiques laborals, urbanístiques, d'habitatge i de serveis a fi que hom pugui conciliar el temps de treball i el reservat a la família, i sigui efectivament possible l'atenció als infants i als ancians.

91 La problemàtica demogràfica constitueix avui un capítol important de la política sobre la vida. Les autoritats públiques tenen certament la responsabilitat de prendre «iniciatives per a orientar la demografia de la població»,¹¹⁴ però aquestes iniciatives sempre han de presuposar i respectar la responsabilitat primària i inalienable dels esposos i de les famílies, i que no poden recórrer a mètodes no respectuosos de la persona i dels seus drets fonamentals, començant pel dret a la vida de tot ésser humà innocent. Per tant, és moralment inacceptable que, per regular la natalitat, s'afavoreixi o s'imposi l'ús de mitjans com l'anticoncepció, l'esterilització i l'avortament.

Ben diferents són els camins per a resoldre el problema demogràfic: els governs i les diverses institucions internacionals han de vetllar primer de tot per la creació de les condicions econòmiques, socials, mèdico-sanitàries i culturals que permetin als esposos prendre llurs opcions procreatives amb plena llibertat i amb veritable responsabilitat; a més, han d'esforçar-se per «augmentar els mitjans i distribuir amb més justícia la riquesa per tal que tots puguin participar equitativament dels béns de la creació. Cal buscar solucions a nivell mundial, instaurant una veritable *economia de comunió i de compartició dels béns*, tant en l'ordre internacional com en el nacional».¹¹⁵ Aquest és l'únic camí que respecta la dignitat de les persones i de les famílies, a més de ser l'autèntic patrimoni cultural dels pobles.

El servei a l'*Evangelí de la vida* és, doncs, vast i complex. Se'n presenta cada vegada més com un àmbit privilegiat i favorable per a una col·laboració activa amb els germans de les altres Esglésies i Comunitats eclesials, en la línia d'aquell *ecumenisme de les obres* que el Concili Vaticà II autoritzadament impulsà.¹¹⁶ A més, es presenta com un espai providencial per al diàleg i la col·laboració amb els fidels d'altres religions i amb tots els homes de bona voluntat: *la defensa i la promoció de la vida no són monopoli de ningú, sinó un deure i una responsabilitat de tothom*. El repte que tenim davant nostre, a les portes del tercer mil·lenni, és ardu. Sols la cooperació concorde dels qui creuen en el valor de la vida podrà evitar una derrota de la civilització de conseqüències imprevisibles.

**«L'herència del Senyor són els fills, els descendents són la millor recompensa»
(Sl 127/126, 3): la família «santuari de la vida»**

92 Dintre «del poble de la vida i per a la vida», és decisiva la responsabilitat de la família: és una responsabilitat que brolla de la seva pròpia naturalesa —la de ser comunitat de vida i d'amor, fundada sobre el matrimoni— i de la seva missió de custodiar, revelar i comunicar l'amor».¹¹⁷ Es tracta de l'amor mateix de Déu, del qual els pares són col·laboradors i com intèrprets en la transmissió de la vida i en la seva educació segons el disseny del

Pare.¹¹⁸ És, doncs, l'amor que es fa gratuït, acolliment, donació: en la família cadascú és reconegut, respectat i honorat com a persona i, si algú està més necessitat, l'atenció envers ell és més intensa i viva.

La família té un paper a jugar al llarg de la vida dels seus membres, des del naixement fins a la mort. La família és realment «el santuari de la vida... l'àmbit on la vida, do de Déu, pot ser acollida i protegida de manera adequada contra els múltiples atacs a què està exposada, el lloc on pot desenvolupar-se segons les exigències d'un autèntic creixement humà».¹¹⁹ Per això, el paper de la família en l'edificació de la cultura de la vida és *determinant i insubstituïble*.

Com a *església domèstica*, la família és cridada a anunciar, a celebrar i a servir l'*Evangelí de la vida*. És una tasca que correspon principalment als esposos, cridats a transmetre la vida, fonamentant-se en una consciència cada vegada més renovada del significat de la procreació, com un esdeveniment privilegiat en el qual es manifesta que *la vida humana és un do rebut per tal de ser reciprocament donat*. En la procreació d'una nova vida els pares descobreixen que el fill, «si és fruit de llur recíproca donació d'amor, és alhora un do per a tots dos: un do que brolla del do».¹²⁰

És principalment mitjançant l'educació dels fills com la família compleix la seva missió d'anunciar l'*Evangelí de la vida*. Amb la paraula i l'exemple, en les relacions i les decisions quotidianes, i mitjançant gestos i expressions concretes, els pares inicien els fills en l'autèntica llibertat, que es realitza en el lliurament sincer d'un mateix, i cultiven en ells el respecte a l'altre, el sentit de la justícia, l'acolliment cordial, el diàleg, el servei generós, la solidaritat i els altres valors que ajuden a viure la vida com un do. La tasca educadora dels pares cristians ha de ser un servei a la fe dels fills i un ajut per tal que ells compleixin la vocació rebuda de Déu. Pertoca a la missió educativa dels pares ensenyar i testimoniar als fills el sentit veritable del sofriment i de la mort. Ho podran fer si saben estar atents a cada sofriment que trobin al seu voltant i, sobretot, si saben desplegar actituds de proximitat, d'assistència i de participació envers els malalts i els ancians dintre de l'àmbit familiar.

93 A més, la família celebra l'*Evangelí de la vida per la pregària diària*, individual i familiar: en la pregària lloa i dona gràcies al Senyor pel do de la vida i implora llum i força per a afrontar els moments de dificultat i de sofriment, sense perdre mai l'esperança. Però la celebració que dona significat a qualsevol altra forma de pregària i de culte és la que s'expressa en la *vida diària de la família*, si és una vida fetà d'amor i de donació.

D'aquesta manera la celebració es transforma en un servei a l'*Evangelí de la vida*, que s'expressa per mitjà de la *solidaritat*, experimentada dintre de la família i al voltant d'ella com una atenció sol·licita, vigilant i cordial en les petites i humils coses de cada dia. Una expressió particularment significativa de solidaritat entre les famílies és la disponibilitat a l'*adopció* o a l'*acolliment temporal* d'infants abandonats pels pares o en situacions de greu dificultat. El veritable amor patern i matern sap anar més enllà dels vincles de carn i de sang i acollir fins i tot infants d'altres famílies, oferint-los tot el que calgui per a la vida i el ple desenvolupament. Entre les formes d'adopció, mereix ser considerada també l'*adopció a distància*, preferible en els casos en els quals l'abandonament té com a únic motiu les condicions de greu pobresa d'una família. En efecte, amb aquesta forma d'adopció s'ofereixen als pares els ajuts necessaris per a mantenir i educar els propis fills, sense haver de desarrelar-los de l'ambient natural.

La solidaritat, entesa com «la determinació ferma i perseverant d'obstinat-se pel bé comú»,¹²¹ requereix també ser duta a

terme mitjançant formes de *participació social i política*. En conseqüència, servir l'*Evangelí de la vida* suposa que les famílies, participant especialment en associacions familiars, treballin perquè les lleis i les institucions de l'Estat no violin de cap manera el dret a la vida, des de la concepció fins a la mort natural, sinó que la defensin i la promoguin.

94 Una atenció particular cal prestar als *ancians*. Mentre en algunes cultures les persones d'edat més avançada romanen dintre de la família amb un paper actiu important, en canvi en altres cultures el vell és considerat com un pes inútil i és abandonat a la seva pròpia sort. En una situació així pot sorgir amb més facilitat la temptació de recórrer a l'eutanàsia.

La marginació o fins i tot el refús dels ancians són intolerables. L'ur presència en la família o almenys la proximitat de la família a ells, quan no és possible per l'estretor de l'habitatge o altres motius, són d'una importància fonamental per a crear un clima d'intercanvi recíproc i de comunicació enriquidora entre les diverses generacions. Per això, és important que es conservi, o es restableixi on s'ha perdut, una espècie de «pacte» entre les generacions, de manera que els pares ancians, arribats al terme del camí, puguin trobar en els fills l'acolliment i la solidaritat que ells els donaren quan van néixer: ho exigeix l'obediència al manament diví d'honorar el pare i la mare (cf. Ex 20,12; Lv 19,3). Però hi ha quelcom més. L'ancià no ha de ser considerat només com un objecte d'atenció, de proximitat i de servei. També ell ha d'ofrir una valuosa aportació a l'*Evangelí de la vida*. Gràcies al ric patrimoni d'experiències adquirit al llarg dels anys, pot i ha de ser *transmissor de saviesa, testimoni d'esperança i de caritat*.

Si és cert que «el futur de la humanitat passa per la família»,¹²² cal reconèixer que les actuals condicions socials, econòmiques i culturals fan sovint més àrdua i difícil la missió de la família al servei de la vida. Per tal que pugui acompanyar la seva vocació de «santuari de la vida», com a cèl·lula d'una societat que estima i acull la vida, és necessari i urgent que *la família mateixa sigui ajudada i sostinguda*. Les societats i els Estats han d'assegurar-li tot el suport necessari, àdhuc econòmic, per tal que les famílies puguin respondre d'una manera més humana als propis problemes. Per la seva part, l'Església ha de promoure incansablement una pastoral familiar que ajudi cada família a redescobrir i a viure amb alegria i coratge la seva missió en relació amb l'*Evangelí de la vida*.

**«Viuu com a fills de la llum»
(Ef 5, 8): per realitzar un canvi cultural.**

95 «Viuu com a fills de la llum... Sapi-gueu reconèixer el que és agradable al Senyor. I no col·laboreu en les obres estèrils dels qui són tenebra» (Ef 5,8.10-11). En el context social actual, marcat per una lluita dramàtica entre la «cultura de la vida» i la «cultura de la mort», ha de *madurar un fort sentit crític*, capaç de discernir els veritables valors i les autèntiques exigències.

És urgent una *mobilització general de les consciències* i un *comú esforç ètic*, per posar en pràctica una *gran estratègia a favor de la vida*. Tots junts hem de *construir una nova cultura de la vida*: nova, per tal que sigui capaç d'afrontar i de resoldre els problemes propis d'avui sobre la vida de l'home; nova, perquè sigui assumida amb una convicció més ferma i activa per tots els cristians; nova, perquè pugui suscitar un debat cultural seriós i valent amb tothom. La urgència d'aquest canvi cultural està relacionada amb la situació històrica que travessem, però té l'arrel en la mateixa missió evangelitzadora, pròpia de l'Església. En efecte, l'*Evangelí* pretén

«transformar des de dins, renovar la mateixa humanitat»;¹²³ és com el llevat que fa fermentar tota la pasta (cf. Mt 13,33) i, com a tal, està destinat a impregnar totes les cultures i a animar-les des de dins,¹²⁴ perquè expressin la veritat plena sobre l'home i sobre la seva vida.

Cal començar per la *renovació de la cultura de la vida dintre de les mateixes comunitats cristianes*. Molt sovint els creients, àdhuc els qui participen activament en la vida eclesial, cauen en una mena de separació entre la fe cristiana i les seves exigències ètiques respecte a la vida, i arriben així al subjectivisme moral i a certs comportaments inacceptables. Davant d'això hem de preguntar-nos, amb gran lucidesa i valentia, quina cultura de la vida es difon avui entre els cristians, les famílies, els grups i les comunitats de les nostres diòcesis. Amb la mateixa claredat i decisió, hem de determinar quins passos hem de donar per servir la vida segons la plenitud de la seva veritat. Al mateix temps, hem de promoure un diàleg seriós i profund amb tothom, inclosos els no creients, sobre els problemes fonamentals de la vida humana, tant en els llocs d'elaboració del pensament com en els diversos àmbits professionals i allí on es desenvolupa dia rere dia l'existència de cadascú.

96 El primer pas fonamental per a realitzar aquest canvi cultural consisteix en la *formació de la consciència moral* sobre el valor incommensurable i inviolable de tota vida humana. És d'una suprema importància *redescobrir el nexa inseparable entre vida i llibertat*. Són béns inseparables: quan l'un és lesionat, l'altre acaba també essent-ho. No hi ha llibertat veritable on no s'acull i s'estima la vida i no hi ha vida plena sinó en la llibertat. Ambdues realitats guarden, a més, una relació innata i peculiar, que les vincula indissolublement: la vocació a l'amor. Aquest amor, com a do sincer de si mateix,¹²⁵ és el sentit més veritable de la vida i de la llibertat de la persona.

No menys decisiu en la formació de la consciència és el *descobrimnt del vincle constitutiu entre la llibertat i la veritat*. Com he repetit altres vegades, separar la llibertat de la veritat objectiva fa impossible fonamentar els drets de la persona sobre una sòlida base racional i posa les premisses perquè s'afirmi en la societat l'arbitrarietat ingovernable dels individus i el totalitarisme mortífer del poder públic.¹²⁶

És essencial, doncs, que l'home reconegui l'evidència original de la seva condició de criatura, que rep de Déu l'ésser i la vida com a do i tasca. Només admetent aquesta dependència innata en el seu ésser, l'home pot desplegar plenament la seva llibertat i la seva vida i, al mateix temps, respectar en profunditat la vida i la llibertat de les altres persones. Aquí es manifesta abans que res que «el punt central de tota cultura l'ocupa l'actitud que l'home assumeix davant el misteri més gran: el misteri de Déu».¹²⁷ Quan hom nega Déu i viu com si no existís, o no es prenen en compte els seus manaments, s'acaba fàcilment negant o comprometent també la dignitat de la persona humana i el caràcter inviolable de la seva vida.

97 A la formació de la consciència hi ha vinculada estretament la *tasca educativa*, que ajuda l'home a ser cada vegada més home, l'introdueix cada vegada més profundament en la veritat, l'orienta vers un respecte creixent envers la vida, el forma en les justes relacions entre les persones.

En particular, cal educar en el valor de la vida *començant per les seves mateixes arrels*. És una il·lusió pensar que es pot construir una veritable cultura de la vida humana, si no s'ajuda els joves a comprendre i a viure la sexualitat, l'amor i tota l'existència segons els seus veritables significats i en la seva íntima correlació. La sexualitat, riquesa de tota la persona, «manifesta el seu significat íntim en portar la

persona vers el do de si mateixa en l'amor».¹²⁸ La banalització de la sexualitat és un dels factors principals que hi ha a l'arrel del menyspreu per la vida naixent: sols un amor veritable sap preservar la vida. Per tant, no se'n pot eximir d'oferir sobretot als adolescents i als joves l'autèntica *educació de la sexualitat i de l'amor*, una educació que implica la *formació de la castedat*, virtut que afavoreix la maduresa de la persona i la capacita per a respectar el significat «esposal» del cos.

La tasca d'educació per a la vida requereix la *formació dels esposos per a la procreació responsable*. Aquesta exigeix, en el seu veritable significat, que els esposos siguin dòcils a la crida del Senyor i actuïn com a fidels intèrprets del seu disseny: això es realitza obrint generosament la família a noves vides i, en tot cas, romanent en actitud d'obertura i de servei a la vida àdhuc quan, per motius seriosos i respectant la llei moral, els esposos opten per evitar temporalment o per un temps indeterminat un nou naixement. La llei moral els obliga de tota manera a encarrilar les tendències de l'instint i de les passions i a respectar les lleis biològiques inscrites en llurs persones. Precisament aquest respecte legítim, al servei de la responsabilitat en la procreació, el *recurs als mètodes naturals de regulació de la fertilitat*: científicament, han estat precisats cada vegada més i ofereixen possibilitats concretes per a adoptar decisions en harmonia amb els valors morals. Una consideració honesta dels resultats assolits hauria d'eliminar prejudicis encara molt difosos i convèncer els esposos, i també els agents sanitaris i socials, de la importància d'una adequada formació sobre aquest punt. L'Església està agraïda als qui amb sacrifici personal i dedicació sovint ignorada treballen en la investigació i la difusió d'aquests mètodes, bo i promovent al mateix temps una educació en els valors morals que el seu ús suposa.

La tasca educativa ha de tenir en compte també el sofriment i la mort. En realitat formen part de l'experiència humana, i és va, a més d'equivocat, intentar ocultar-los o descartar-los. Al contrari, cal ajudar cadascú a comprendre'n, en la realitat concreta i difícil, el misteri profund. El dolor i el sofriment tenen també un sentit i un valor, quan es viuen en estreta relació amb l'amor rebut i donat. En aquest sentit he volgut que se celebri cada any la *Diada mundial del malalt*, tot destacant «el caràcter salvífic de l'oferiment del sacrifici que, viscut en comunió amb Crist, pertany a l'essència mateixa de la redempció».¹²⁹ Per altra part, la mort mateixa és quelcom més que una aventura sense esperança: és la porta de l'existència que es projecta envers l'eternitat i, per als qui la viuen en Crist, és experiència de participació en el seu misteri de mort i de resurrecció.

98 En síntesi, podem dir que el canvi cultural desitjat aquí exigeix a tothom el valor d'*assumir un nou estil de vida* que adopti com a fonament de les decisions concretes —a nivell personal, familiar, social i internacional— la justa escala de valors: *la primàcia del ser sobre el tenir*,¹³⁰ *de la persona sobre les coses*.¹³¹ Aquest nou estil de vida implica també *passar de la indiferència a l'interès per l'altre i del rebuig a l'acolliment*: els altres no són contrincants dels quals calgui defensar-se, sinó germans i germanes amb qui cal ser solidaris; cal estimar-los per ells mateixos; ens enriqueixen amb la seva mateixa presència.

En la mobilització per una nova cultura de la vida ningú no s'ha de sentir exclòs: *tothom té un paper important a accomplir*. La missió dels *professors i dels educadors* és, junt amb la de les famílies, particularment important. En dependrà molt que els joves, formats en una autèntica llibertat, sàpiguin guardar interiorment i difondre al seu voltant ideals veritables de vida, i que sàpiguin créixer en el respecte i el servei a cada persona, en la família i en la societat.

També els *intel·lectuals* poden fer molt en la construcció d'una nova cultura de la

vida humana. Una tasca particular correspon als intel·lectuals *catòlics*, cridats a estar presents activament en els cercles privilegiats d'elaboració cultural, en el món de l'escola i de la universitat, en els ambients d'investigació científica i tècnica, en els punts de creació artística i de la reflexió humanística. Alimentant l'enginy i l'acció en les clares fonts de l'Evangelí, han de lliurar-se al servei d'una nova cultura de la vida amb aportacions serioses, documentades, capaces de guanyar-se pel seu valor el respecte i l'interès de tothom. Precisament en aquesta perspectiva he instituït la *Pontifícia Acadèmia per a la vida* amb la finalitat d'estudiar, d'informar i de formar en tot el que toca les principals qüestions de biomedicina i dret, relatives a la promoció i a la defensa de la vida, sobretot en les que guarden més relació amb la moral cristiana i les directrius del Magisteri de l'Església.¹³² Una aportació específica han de donar també les *Universitats*, particularment les *catòliques*, i els *Centres, Instituts i Comitès de bioètica*.

És gran i greu la *responsabilitat dels responsables dels mitjans de comunicació social*, cridats a treballar perquè la transmissió eficaç dels missatges contribueixi a la cultura de la vida. Per tant, han de presentar exemples de vida elevats i nobles, bo i donant espai a testimonis positius i a vegades heroics d'amor a l'home; proposant amb gran respecte els valors de la sexualitat i de l'amor, sense complaure's en allò que deshonora i envileix la dignitat de l'home. En la lectura de la realitat, han de negar-se a posar en relleu allò que pot insinuar o acréixer sentiments o actituds d'indiferència, menyspreu o rebuig davant la vida. En l'escrupolosa fidelitat a la veritat dels fets, són cridats a conjugar al mateix temps la llibertat d'informació, el respecte a cada persona i un sentit profund d'humanitat.

99 Per obtenir aquest canvi cultural a favor de la vida *les dones* tenen un camp de pensament i d'acció singular i sens dubte determinant: els correspon ser promotores d'un «nou feminisme» que, sense caure en la temptació de seguir models «masclistes», sàpiga reconèixer i expressar el veritable esperit femení en totes les manifestacions de la convivència ciutadana, treballant per la superació de tota forma de discriminació, de violència i d'exploació.

Recordant les paraules del missatge conclusiu del Concili Vaticà II, adreçat també jo a les dones una crida insistent: «*Reconcilieu els homes amb la vida*».¹³³ Vosaltres sou cridades a *testimoniar el significat de l'amor autèntic*, d'aquell do d'un mateix i de l'acolliment de l'altre que es realitzen específicament en la relació conjugal, però que han de ser l'ànima de qualsevol relació interpersonal. L'experiència de la maternitat afavoreix en vosaltres una aguda sensibilitat envers les altres persones i, al mateix temps, us confereix una missió particular: La maternitat comporta una comunió especial amb el misteri de la vida que madura al si de la dona... Aquesta forma singular de contacte amb el nou home que s'està formant crea, al seu torn, una actitud envers l'home —no solament envers el seu fill, sinó envers l'home en general—, que caracteritza profundament tota la personalitat de la dona.¹³⁴ En efecte, la mare acull i comporta un altre ésser, li permet créixer en el seu si, li ofereix l'espai necessari, respectant-lo en la seva alteritat. Així, la dona percep i ensenya que les relacions humanes són autèntiques si s'obren a l'acolliment de l'altra persona, reconeguda i estimada per la dignitat que té pel fet de ser persona i no d'altres factors, com la utilitat, la força, la intel·ligència, la bellesa o la salut. Aquesta és l'aportació fonamental que l'Església i la humanitat esperen de les dones. I és la premissa insubstituïble per a un autèntic canvi cultural.

Una reflexió especial voldria tenir per a vosaltres, *dones que heu recorregut a l'avortament*. L'Església sap quants condi-

cionaments poden haver influït en la vostra decisió, i no dubta que en molts casos s'ha tractat d'una decisió dolorosa i àdhuc dramàtica. Probablement la ferida encara no ha cicatritzat en el vostre interior. És veritat que allò que va passar fou i continua essent profundament injust. Amb tot, no us deixeu vèncer pel desànim i no abandoneu l'esperança. Més aviat, sapiguen comprendre el que va passar i interpreteu-ho en la seva veritat. Si encara no ho heu fet, obriuvos amb humilitat i confiança al penediment: el Pare de tota misericòrdia us espera per oferir-vos el seu perdó i la seva pau en el sacrament de la reconciliació. Us adonareu que res no està perdut i podreu demanar perdó també al vostre fill que ara viu en el Senyor. Ajudades pel consell i la proximitat de persones amigues i competent, podreu estar amb el vostre dolorós testimoniatge entre els defensors més eloqüents del dret de tots a la vida. Per mitjà del vostre compromís per la vida, coronat eventualment amb el naixement de noves criatures i expressat amb l'acolliment i l'atenció envers el qui està més necessitat de proximitat, sereu artífexs d'una nova manera de considerar la vida de l'home.

100 En aquest gran esforç per una nova cultura de la vida estem *sostinguts i animats per la confiança* del qui sap que l'*Evangelí de la vida, com el Regne de Déu*, creix i produeix fruits abundants (cf. Mc 4,26-29). És certament enorme la desproporció que hi ha entre els mitjans, nombrosos i potents, amb què compten els qui treballen al servei de la «cultura de la mort» i els de què disposes els promotors d'una «cultura de la vida i de l'amor». Però nosaltres sabem que podem confiar en l'ajut de Déu, per a qui res no és impossible (cf. Mt 19,26).

Amb aquesta profunda certesa, i mogut per la ferma sol·licitud per cada home i cada dona, repeteixo avui a tothom el que he dit a les famílies compromeses en les difícils tasques enmig dels paranys que les amenacen:¹³⁵ *és urgent una gran pregària per la vida*, que englobi tot el món. Que des de cada comunitat cristiana, des de cada grup o associació, des de cada família i des del cor de cada creient, amb iniciatives extraordinàries i amb la pregària habitual, s'elevi una súplica apassionada a Déu, Creador i amant de la vida. Jesús mateix ens ha mostrat amb el seu exemple que la pregària i el dejuni són les armes principals i més eficaces contra les forces del mal (cf. Mt 4,1-11) i ha ensenyat als seus deixebles que alguns dimonis sols s'expulsen d'aquesta manera (cf. Mc 9,29). Per tant, tinguem la humilitat i el coratge de *pregar i de jejunar* per aconseguir que la força que ve de dalt faci caure els murs de l'engany i de la mentida, que amaguen als ulls de tants germans i germanes nostres la naturalesa perversa de comportaments i de lleis hostils a la vida, i els obri els cors a propòsits i a intencions inspirats en la civilització de la vida i de l'amor.

«Us escrivim tot això perquè la vostra joia sigui completa» (1 Jn 1, 4): l'Evangelí de la vida és per a la ciutat dels homes

101 «Us escrivim tot això perquè la vostra joia sigui completa» (1 Jn 1,4). La revelació de l'*Evangelí de la vida* ens és donada com un bé que cal comunicar a tothom: per tal que tots els homes estiguin en comunió amb nosaltres i amb la Trinitat (cf. 1 Jn 1,3). No podem tenir joia completa si no comuniquem aquest Evangelí als altres, si solament el guardem per a nosaltres mateixos.

L'*Evangelí de la vida* no és exclusivament per als creients: *és per a tothom*. El tema de la vida i de la seva defensa i de la seva promoció no és prerrogativa única dels cristians. Encara que de la fe rep una llum i una força extraordinàries, pertany a cada consciència humana que aspira a la

veritat i està atenta i preocupada per la sort de la humanitat. En la vida hi ha segurament un valor sagrat i religiós, però de camp manera no interpel·la sols els creients: en efecte, es tracta d'un valor que cada ésser humà pot comprendre també a la llum de la raó i que, per tant, afecta necessàriament a tothom.

Per això, la nostra acció de «poble de la vida i per a la vida» ha de ser interpretada d'una manera justa i acollida amb simpatia. Quan l'Església declarà que el respecte incondicional del dret a la vida de tota persona innocent —des de la concepció a la seva mort natural— és un dels pilars sobre els quals es basa tota societat civil, «vol simplement *promoure un Estat humà*. Un Estat que reconegui com un deure seu primordial la defensa dels drets fonamentals de la persona humana, especialment de la més dèbil».¹³⁶

L'*Evangelí de la vida és per a la ciutat dels homes*. Treballar a favor de la vida és contribuir a la *renovació de la societat* mitjançant l'edificació del bé comú. En efecte, no és possible construir el bé comú sense reconèixer i tutelar el dret a la vida, damunt el qual es fonamenten i es desenvolupen tots els altres drets inalienables de l'ésser humà. Ni pot tenir bases sòlides una societat que —mentre afirma valors com la dignitat de la persona, la justícia i la pau— es contradiu radicalment acceptant o tolerant les formes més diverses de menyspreu i de violació de la vida humana sobretot si és feble i marginada. Sols el respecte de la vida pot fonamentar i garantir els béns més preciosos i necessaris de la societat, com la democràcia i la pau.

En efecte, no pot haver-hi *veritable democràcia*, si hom no reconeix la dignitat de cada persona i no són respectats els seus drets.

No pot haver-hi ni tan sols *veritable pau*, si no es *defensa i no es promou la vida*, com recordava Pau VI: «Tot delictes contra la vida és un atemptat contra la pau, especialment si perjudica la conducta del poble...; en canvi, allí on els drets de l'home són professats realment i reconeguts i defensats públicament, la pau esdevé l'atmosfera alegre i operant de la convivència social».¹³⁷

El «poble de la vida» s'alegra de poder compartir amb molts altres la seva tasca, de tal manera que cada vegada sigui més nombros el «poble de la vida» i la nova cultura de l'amor i de la solidaritat pugui créixer per al veritable bé de la ciutat dels homes.

CONCLUSIÓ

102 Al final d'aquesta Encíclica, la mirada es gira espontàniament al Senyor Jesús, «l'Infant que ens ha nascut» (cf. Is 9,5), per contemplar en Ell «la Vida» que «se'n ha manifestat» (1 Jn 1,2). En el misteri d'aquest naixement es fa el trobament de Déu amb l'home i comença el camí del Fill de Déu sobre la terra, camí que culminarà amb el lliurament de la vida en la Creu: amb la seva mort vencerà la mort i serà per a tota la humanitat principi de nova vida.

Per acollir «la Vida» en nom de tots i per a bé de tothom hi hagué Maria, la Verge Mare, la qual té, per tant, una relació personal estretíssima amb l'*Evangelí de la vida*. El consentiment de Maria en l'anunciació i la seva maternitat són l'origen mateix del misteri de la vida que Crist vingué a donar als homes (cf. Jn 10,10). A través del seu acolliment i de la seva cura sol·lícita la vida de l'home ha estat alliberada de la condemna de la mort definitiva i eterna.

Per això Maria, «com l'Església de la qual és figura, és mare de tots els qui reneixen a la vida. És, en efecte, mare d'aquella Vida per la qual tots viuen, ja que, en donar a llum aquesta Vida, regenerà, en certa manera, tots els qui havien de viure per ella».¹³⁸

En contemplar la maternitat de Maria, l'Església descobreix el sentit de la seva pròpia maternitat i la manera amb què és cridada a manifestar-la. Al mateix temps, l'experiència maternal de l'Església mostra la perspectiva més profunda per a

comprendre l'experiència de Maria com a model incomparable d'acolliment i de cura de la vida.

«Aparegué en el cel un gran senyal prodigiós: una dona que tenia el sol per vestit (Ap 12, 1): la maternitat de Maria i de l'Església»

103 La relació recíproca entre el misteri de l'Església i Maria es manifesta amb claredat en el «gran senyal» descrit en l'Apocalipsi: «Aparegué en el cel un gran senyal prodigiós: una dona que tenia el sol per vestit, amb la lluna sota els peus, i duia al cap una corona de dotze estrelles» (Ap 12,1). En aquest senyal l'Església veu una imatge del seu propi misteri: immersa en la història, és conscient que la transceideix, ja que és a la terra el «germen i el començament» del Regne de Déu.¹³⁹ L'Església veu la realització comple i exemplar d'aquest misteri en Maria. Ella és la dona gloriosa, en la qual el disseny de Déu es pogué dur a terme amb total perfecció.

La «dona que tenia el sol per vestit» —posa en rèlleu el Llibre de l'Apocalipsi— «espera un fill» (12, 2). L'Església és plenament conscient de dur amb ella el Salvador del món, Crist el Senyor, i d'estar cridada a donar-lo al món, tot regenerant els homes a la vida mateixa de Déu. Però no pot oblidar que aquesta missió ha estat possible gràcies a la maternitat de Maria, que concebé i donà a llum aquell que és «Déu nat de Déu», «Déu veritable nascut del Déu veritable». Maria és veritablement Mare de Déu, la *Theotokos*, en la maternitat de la qual és exalçada al màxim la vocació a la maternitat inscrita per Déu en cada dona. Així Maria és posada com a model per a l'Església, cridada a ser la «nova Eva», mare dels creients, mare dels qui «viuen» (cf. Gn 3,20).

La maternitat espiritual de l'Església sols es realitza —l'Església també n'és conscient— enmig dels «dolors i del donar a llum» (Ap 12,2), és a dir, en la perenne tensió amb les forces del mal, que continuen travessant al món i marcant el cor dels homes, fent resistència a Crist: «En ell hi havia la vida, i la vida era la llum dels homes. La llum resplendeix en la foscor, i la foscor no ha pogut ofegar-la» (Jn 1,4-5).

Com l'Església, també l'Església hagué de viure la seva maternitat sota el signe del sofriment: «Serà... una senyera combatuda, i a tu mateixa una espasa et traspasarà l'ànima. Així es revelaran els sentiments amagats al cor de molts» (Lc 2,34-35). En les paraules que, al començament de la vida terrena del Salvador, Simeó adreça a Maria hi ha sintèticament representat el refús envers Jesús, i amb Ell envers Maria, que assolirà el seu cim en el Calvari. «Vora la creu de Jesús» (Jn 19,25), Maria participa del lliurament que el Fill fa de si mateix: ofereix Jesús, el dona, l'engendra definitivament per a nosaltres. El «sí» de l'Anunciació madura plenament en la Creu, quan arriba per a Maria el temps d'acollir i d'engendrar com a fill cada home que es fa deixeble, vessant damunt d'ell l'amor redemptor del Fill: «Jesús, veient la seva mare i, al costat d'ella, el deixeble que ell estimava, digué a la mare: «Dona, aquí tens el teu fill»» (Jn 19,26).

«El drac es va aturar davant la dona... per devorar-li el fill així que nasqués» (Ap 12, 4): la vida amenaçada per les forces del mal»

104 En el Llibre de l'Apocalipsi el «gran senyal» de la «dona» (12, 1) és acompanyat per «un altre senyal en el cel»: es tracta d'«un gran drac roig» (12, 3), que simbolitza Satanàs, potència personal malèfica, i al mateix temps totes les forces del mal que intervenen en la

història i dificulten la missió de l'Església. També en això Maria il·lumina la comunitat dels creients. En efecte, l'hostilitat de les forces del mal és una oposició encoberta que, abans d'afectar els deixebles de Jesús, va contra la seva Mare. Per salvar la vida del Fill dels qui el temen com una amenaça perillosa, Maria ha de fugir amb Josep i l'Infant a Egipte (cf. Mt 2,13-15).

Maria ajuda així l'Església a *prendre consciència que la vida és sempre al centre d'una gran lluita* entre el bé i el mal, entre la llum i les tenebres. El Drac vol devorar el nadó (cf. Ap 12,4), figura de Crist, que Maria engendra en la «plenitud del temps» (Ga 4,4), i que l'Església ha de presentar continuament als homes de les diverses èpoques de la història. Però en certa manera és també figura de cada home, de cada infant, especialment de cada criatura feble i amenaçada, perquè —com recorda el Concili— «el Fill de Déu, amb la seva encarnació, s'ha unit, en certa manera, amb cada home». ¹⁴⁰ Precisament en la «carn» de cada home, Crist continua revelant-se i entrant en comunió amb nosaltres, de manera que el *refús de la vida de l'home*, en les seves diverses formes, és *realment refús de Crist*. Aquesta és la veritat fascinant, i al mateix temps exigent, que Crist ens descobreix i que la seva Església continua presentant incansablement: «Qui acull un infant com aquest en nom meu, m'acull a mi» (Mt 18,5); «Us ho asseguro: tot allò que fèieu a un d'aquests germans meus més petits, a mi m'ho fèieu» (Mt 25,40).

«No existirà més la mort» (Ap 21,4): l'esplendor de la resurrecció»

105 L'anunciació de l'àngel a Maria es troba entre aquestes confortadores paraules: «No tinguis por, Maria» i «Per a Déu no hi ha res impossible» (Lc 1,30,37). Realment, tota l'existència de la Verge Maria està marcada per la certesa que Déu és al seu costat i l'acompanya amb la seva providència benèvola. Aquesta és també l'existència de l'Església, que troba «un lloc» (Ap 12,6) en el desert, lloc de la prova, però també de la manifestació de l'amor de Déu envers el seu poble (cf. Os 2,16). Maria és la paraula viva de consol per a l'Església en la seva lluita contra la mort. Mostrant-nos el seu Fill, ens assegura que les forces de la mort ja han estat derrotades en Ell: «Lluitaren vida i mort en lluita sense mida. El Rei de la vida, mort, ja regna amb nova vida».¹⁴¹

L'Anyell immolat viu amb els senyals de la passió en l'esplendor de la resurrecció. Només Ell domina tots els esdeveniments de la història: en desfà els «segells» (cf. Ap 5,1-10) i afirma, en el temps i més enllà del temps, *el poder de la vida sobre la mort*. En la «nova Jerusalem», és a dir, en el món nou, vers el qual tendeix la història dels homes, «no existirà més la mort, ni dol, ni crits, ni sofriment. Perquè les coses d'abans han passat» (Ap 21,4).

I mentrestant, com a poble pelegrí, poble de la vida i per a la vida, caminem confiats vers «un cel nou i una terra nova» (Ap 21,1), adreçant la mirada a aquella que és per a nosaltres «signe d'esperança ferma i de consol».¹⁴²

Oh Maria, aurora del món nou, Mare dels vivents, et confiem *la causa de la vida*: mira, Mare, el nombre immens d'infants als quals els és impedit néixer, de pobres als quals es fa difícil viure, d'homes i de dones víctimes d'una violència inhumana, d'ancians i de malalts, morts a causa de la indiferència o d'una pietat enganyosa. Fes que els qui creuen en el teu Fill sàpiguen anunciar amb fermesa i amb amor als homes del nostre temps *l'Evangeli de la vida*. Dona'ls la gràcia d'*acollir-lo* com un do sempre nou,

l'alegria de *celebrar-lo* amb gratitud durant tota l'existència i el coratge de *testimoniar-lo* amb sol·lícita constància, per construir, junt amb tots els homes de bona voluntat, la civilització de la veritat i de l'amor,

a lloança i glòria de Déu Creador i amant de la vida. Donat a Roma, junt a Sant Pere, el 25 de març, solemnitat de l'Anunciació del Senyor, de l'any 1995, el dissetè del meu Pontificat.

ÍNDIX

INTRODUCCIÓ

Valor incomparable de la persona humana [2]
Noves amenaces a la vida humana [3-4]
En comunió amb tots els bisbes del món [5-6]

CAPÍTOL I

LA SANG DEL TEU GERMÀ CLAMA A MI DES DE LA TERRA ACTUALS AMENACES A LA VIDA HUMANA

«Caïn es va llançar sobre el seu germà Abel i el va matar» (Gn 4,8): arrel de la violència contra la vida [7-9]
«Què has fet?» (Gn 4,10): eclipsi del valor de la vida [10-17]
«¿Què potser sóc el guardià del meu germà?» (Gn 4,9): una idea perversa de llibertat [18-20]
«M'hauré d'amagar de la teva presència» (Gn 4,14): eclipsi del sentit de Déu i l'home [21-24]
«Us heu acostat a la sang purificadora» (cf. Hb 12,22,24): signes d'esperança i crida al compromís [25-28]

CAPÍTOL II

HE VINGUT PERQUÈ TINGUIN VIDA MISSATGE CRISTIÀ SOBRE LA VIDA

«La vida s'ha manifestat: nosaltres l'hem vist» (1 Jn 1,2): la mirada dirigida a Crist, «Paraula de vida» [29-30]
«Del Senyor em ve la força i el triomf, és ell qui m'ha salvat» (Ex 15,2): la vida és sempre un bé [31]
«Gràcies a la fe en el seu nom, Jesús ha restablert l'home que ara veieu» (cf. Hch 3,16): en la precarietat de l'existència humana Jesús duu a terme el sentit de la vida [32-33]
«Destinats... a ser imatge del seu Fill» (Rm 8,28-29): la glòria de Déu resplendeix en el rostre de l'home [34-36]
«Tot aquell qui viu i creu en mi, no morirà mai més» (Jn 11,26): el do de la vida eterna [37-38]
«Demanaré comptes... a cadascú del seu germà» (Gn 9,5): veneració i amor per la vida de tothom [39-41]
«Sigueu fecunds i multipliqueu-vos, ompliu la terra i domineu-la» (Gn 1,28): responsabilitats de l'home envers la vida [42-43]
«Tu has creat el meu interior» (Sal 139/138,13): la dignitat de l'infant encara no nascut [44-45]
«Em sento ple de fe, tot i que deia: 'Que en sóc de dissortat!'» (Sal 116/115,10): la vida en la vellesa i en el sofriment [46-47]
«Tots els qui la guarden s'encaminen a la vida» (Ba 4,1): de la Llei del Sinai al do de l'Esperit [48-49]
«Miraran aquell que han traspasat» (Jn 19,37): a l'arbre de la Creu s'acompleix l'Evangeli de la vida [50-51]

CAPÍTOL III

NO MATIS LA SANTA LLEI DE DÉU

«Si vols entrar a la vida, guarda els manaments» (Mt 19,17): Evangeli i manament [52]
«Demanaré comptes de la vida de l'home a l'home» (cf. Gn 9,5): la vida humana és sagrada i inviolable [53-57]
«Els teus ulls em veien abans d'estar format» (Sal 139/138,16): el delictes abominables de l'avortament [58-63]
«Jo dono la mort i dono la vida» (Dt 32,39): el drama de l'eutanàsia [64-67]
«Cal obeir Déu abans que els homes» (Hch 5,29): llei civil i llei moral [68-74]
«Estima els altres com a tu mateix» (Lc 10,27): «promou» la vida [75-77]

CAPÍTOL IV

A MI M'HO FÉREU PER UNA NOVA CULTURA DE LA VIDA HUMANA

«Nosaltres sou el poble que Déu s'ha reservat, perquè proclameu a lloança» (cf. 1 P 2,9): el poble de la vida i per a la vida [78-79]
«Us anunciem allò que hem vist i sentit» (1 Jn 1,3): anunciar l'Evangeli de la vida [80-82]
«Et dono gràcies perquè m'has fet tan admirable» (Sal 139/138,14): celebrar l'Evangeli de la vida [83-86]
«Germans meus, de què servirà que algú digui que té fe si no demostra amb les obres?» (St 2,14): servir l'Evangeli de la vida [87-91]
«L'herència del Senyor són els fills, els descendents són la millor recompensa» (Sal 127/126,3): la família «santuari de la vida» [92-94]
«Viuu com a fills de la llum» (Ef 5,8): per realitzar un canvi cultural [95-100]
«Us escrivim tot això perquè la vostra joia sigui completa» (1 Jn 1,4): l'Evangeli de la vida és per a la ciutat dels homes [101]
Conclusió
«Aparegué en el cel un gran senyal prodigiós: una dona que tenia el sol per vestit» (Ap 12,1): la maternitat de Maria i de l'Església [103]
«El drac es va aturar davant la dona... per devorar-li el fill així que nasqués» (Ap 12,4): la vida amenaçada per les forces del mal [104]
«No existirà més la mort» (Ap 21,4): l'esplendor de la resurrecció [105]

¹ En realitat, l'expressió «Evangeli de la vida» no es troba com a tal en la Sagrada Escripura. Amb tot, expressa bé un aspecte essencial del missatge bíblic.

² Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 22.

³ Cf. Carta enc. *Redemptor hominis* (4 març 1979), 10: AAS 71 (1979), 275.

⁴ Cf. *Ibid.*: I, c., 285.

⁵ Cf. Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 27.

⁶ Cf. a tots els bisbes de l'Església sobre la intangibilitat de la vida humana innocent (19 maig 1991): *Insegnamenti* XIV, 1 (1991), 1293-1296.

⁷ *Ibid.*: I, c., 1294.

⁸ Carta a les famílies *Gratissimam sane* (2 febrer 1994), 4: AAS 86 (1994), 871.

⁹ Carta enc. *Centesimus annus* (1 maig 1991), 39: AAS 83 (1991), 842.

¹⁰ N. 2259.

¹¹ Cf. S. Ambrós, *De Noe*, 26, 94-96: CSEL 32, 480-481.

¹² Cf. *Catecisme de l'Església Catòlica*, 1867 i 2268.

¹³ *De Cain et Abel*, II, 10, 38: CSEL 32, 408.

¹⁴ Cf. Congregació per a la doctrina de la fe, Instr. *Donum vitae*, sobre el respecte de la vida humana naixent i la dignitat de la procreació: AAS 80 (1988), 70-102.

¹⁵ Discurs durant la Vetlla de pregària en la VIII Diada mundial de la joventut (14 agost 1993), II, 3: AAS 86 (1994), 419.

¹⁶ Discurs als participants en el Congrés sobre «El dret a la vida i Europa» (18 desembre 1987): *Insegnamenti* X, 3 (1987), 1446-1447.

¹⁷ Cf. Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 36.

¹⁸ Cf. *Ibid.*, 16.

¹⁹ Cf. St. Gregori el Gran, *Moralia in Iob*, 13, 23: CCL 143 A, 683.

²⁰ Cf. Carta enc. *Redemptor hominis* (4 març 1979), 10: AAS 71 (1979), 274.

²¹ Conc. Ecum. Vat. II, Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 50.

²² Const. dogm. *Dei Verbum*, sobre la divina Revelació, 4.

²³ «Gloria Dei vivens homo»: *Contra les heretgies*, IV, 20, 7: *SCh* 100/2, 648-649.

²⁴ Cf. Conc. Ecum. Vat. II, Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 12.

²⁵ *Confessiones*, I, 1: CCL 27, 1.

²⁶ *Exameron*, VI, 75-76: CSEL 32, 260-261.

²⁷ «Vita autem hominis visio Dei»: *Contra les heretgies*, IV, 20, 7: *SCh* 100/2, 648-649.

²⁸ Cf. Carta enc. *Centesimus annus* (1 maig 1991), 38: AAS 83 (1991), 840-841.

²⁹ Carta enc. *Sollicitudo rei socialis* (30 desembre 1987), 34: AAS 80 (1988), 560.

³⁰ Cf. Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 50.

³¹ Cf. Carta a les famílies *Gratissimam sane* (2 febrer 1994), 9: AAS 86 (1994), 878; cf. Pius XII, Carta enc. *Humani generis* (12 agost 1950): AAS 42 (1950), 574.

³² «Animas enim a Deo immediate creati catholica fides nos retinere iubet»: Pius XII, Carta enc. *Humani generis* (12 agost 1950): AAS 42 (1950), 575.

³³ Cf. Conc. Ecum. Vat. II, Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 50; cf. Exhort. ap. *Familiaris consortio* (22 novembre 1981), 28: AAS 74 (1982), 114.

³⁴ Cf. *Homilies*, II, 1: CCSG 3, 39.

³⁵ Vegeu, per exemple, els Salms 22/21, 10-11; 71/70, 6; 139/138, 13-14.

³⁶ *Expositio Evangelii secundum Lucam*, II, 22-23: CCL 14, 40-41.

³⁷ St. Ignasi d'Antioquia, *Carta als Efesis*, 7, 2; *Patres Apostòlics*, ed. F. X. Funk, II, 82.

³⁸ *La creació de l'home*, 4: PG 44, 136.

³⁹ Cf. St. Joan Damascè, *La fe recta*, 2, 12: PG 94, 920.922, citat en St. Tomàs d'Aquino, *Summa Theologiae*, I-II, Prol.

⁴⁰ Pau VI, Carta enc. *Humanae vitae* (25 juliol 1968), 13: AAS 60 (1968), 489.

⁴¹ Congregació per a la doctrina de la fe, Instr. *Donum vitae*, sobre el respecte de la vida humana naixent i la dignitat de la procreació (22 febrer 1987), *Introd.*, 5: AAS 80 (1988), 76-77; cf. *Catecisme de l'Església*

Catòlica, 2258.

⁴² Didakhè, I, 1; II, 1-2; V, 1 i 3: *Patres Apostòlics*, ed. F. X. Funk, I, 2-3, 6-9, 14-17; cf. *Carta del Pseudo-Bernabé*, XIX, 5: *I. c.*, 90-93.

⁴³ Cf. *Catecisme de l'Església Catòlica*, 2263-2269; cf. *Catecisme del Concili de Trento* III, 327-332.

⁴⁴ *Catecisme de l'Església Catòlica*, 2265.

⁴⁵ Cf. St. Tomàs d'Aquino, *Summa Theologiae*, II-II, q. 64, a. 7; St. Alfons de Liguori, *Theologia moralis*, I, III, tr. 4, c. 1, dub. 3.

⁴⁶ Cf. *Catecisme de l'Església Catòlica*, 2266.

⁴⁷ Cf. *Ibid.*.

⁴⁸ Cf. N. 2267.

⁴⁹ Cf. Conc. Ecum. Vat. II, Const. dogm. *Lumen Gentium*, sobre l'Església, 12.

⁵⁰ Cf. Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 27.

⁵¹ Cf. Conc. Ecum. Vat. II, Const. dogm. *Lumen Gentium*, sobre l'Església, 25.

⁵² Cf. Congregació per a la doctrina de la fe, Decl. *Iura et bona*, sobre l'eutanàsia (5 maig 1980), II: AAS 72 (1980), 546.

⁵³ Cf. Carta enc. *Veritatis splendor* (6 agost 1993), 96: AAS 85 (1993), 1209.

⁵⁴ Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 51: «Abortus necnon infanticidium nefanda sunt crimina».

⁵⁵ Cf. Carta ap. *Mulieris dignitatem* (15 agost 1988), 14: AAS 80 (1988), 1686.

⁵⁶ N. 21: AAS 86 (1994), 920.

⁵⁷ Cf. Congregació per a la doctrina de la fe, *Declaració sobre l'avortament procurat* (18 novembre 1974), 12-13: AAS 66 (1974), 738.

⁵⁸ Cf. Congregació per a la doctrina de la fe, Instr. *Donum vitae*, sobre el respecte de la vida humana naixent i la dignitat de la procreació (22 febrer 1987), I, 1: AAS 80 (1988), 78-79.

⁵⁹ *Ibid.*, I, c., 79.

⁶⁰ Així el profeta Jeremies: «El Senyor em va comunicar la seva paraula. Em digué: «Abans de formar-te en les entranyes de la mare, jo et coneixia; abans que sortissis del seu ventre, et vaig consagrar profeta destinat a les nacions» (1, 4-5). El Salmista, per la seva banda, s'adreça d'aquesta manera al Senyor: «Tu em traqueres de les entranyes de la mare; acabat de néixer, em vaig emparar en tu» (Sl 71/70, 6; cf. Is 46, 3; Jb 10, 8-12; Sl 22/21, 10-11). També l'evangelista Lluc -en el magnífic episodi del trobament de les dues mares, Elisabet i Maria, i dels fills, Joan Baptista i Jesús, ocults encara al si matern (cf. 1, 39-45)- senyala com l'infant nota la vinguda de l'Infant i exulta de joia.

⁶¹ Cf. *Declaració sobre l'avortament procurat* (18 novembre 1974): AAS 66 (1974), 740-747.

⁶² «No mataràs el fill al si de la seva mare, ni llevaràs la vida al nadó»: V, 2, *Patres Apostòlics*, ed. F. X. Funk, I, 17.

⁶³ *Legació a favor dels cristians*, 35: PG 6, 969.

⁶⁴ *Apologeticum*, IX, 8: CSEL 69, 24.

⁶⁵ Cf. Carta enc. *Casti connubii* (31 desembre 1930), II: AAS 22 (1930), 562-592.

⁶⁶ Discurs a la Unió mèdico-biològica «St. Lluc» (12 novembre 1944): *Discorsi e radiomessaggi*, VI (1944-1945), 191; Discurs a la Unió catòlica de llevadores (29 octubre 1951), 2: AAS 43 (1951), 838.

⁶⁷ Carta enc. *Mater et Magistra* (15 maig 1961), 3: AAS 53 (1961), 447.

⁶⁸ Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 51.

⁶⁹ Cf. Can. 2350, 1.

⁷⁰ *Codi de Dret Canònic*, can. 1398; cf. *Codi dels Cànon de les Esglésies Orientals*; can. 1450, 2.

⁷¹ Cf. *Ibid.*, can. 1329; *Codi dels Cànon de les Esglésies Orientals*, can. 1417.

⁷² Cf. Discurs al Congrés de l'Associació de juristes catòlics italians (9 desembre 1972): AAS 64 (1972), 777; Carta enc. *Humanae vitae* (25 juliol 1968), 14: AAS 60 (1968), 490.

⁷³ Cf. Conc. Ecum. Vat. II, Const. dogm. *Lumen Gentium*, sobre l'Església, 25.

⁷⁴ Congregació per a la doctrina de la fe, Instr. *Donum vitae*, sobre el respecte de la vida humana naixent i la dignitat de la procreació (22 febrer 1987), *Introd.*, 5: AAS 80 (1988), 80.

⁷⁵ Cf. *Carta dels drets de la família* (22

octubre 1983), art. 4b, Tipografia Poliglota Vaticana, 1983.

⁷⁶ Congregació per a la doctrina de la fe, Decl. *Iura et bona*, sobre l'eutanàsia (5 maig 1980), II: AAS 72 (1980), 546.

⁷⁷ *Ibid.*, IV, I, c., 551.

⁷⁸ Cf. *Ibid.*.

⁷⁹ Discurs a un grup internacional de metges (24 febrer 1957), III: AAS 49 (1957), 147; cf. Congregació per a la doctrina de la fe, Decl. *Iura et bona*, sobre l'eutanàsia (5 maig 1980), III: AAS 72 (1980), 547-548.

⁸⁰ Pius XII, Discurs a un grup internacional de metges (24 febrer 1957), III: AAS 49 (1957), 145.

⁸¹ Cf. Pius XII, Discurs a un grup internacional de metges (24 febrer 1957): AAS 49 (1957), 129-147; Congregació del Sant Ofici, *Decretum de directa insonitium occisione* (2 desembre 1940): AAS 32 (1940), 553-554; Pau VI, Missatge a la televisió francesa: «Tota vida és sagrada» (27 gener 1971): *Insegnamenti* IX (1971), 57-58; Discurs a l'International College of Surgeons (1 juny 1972): AAS 64 (1972), 432-436; Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 27.

⁸² Cf. Conc. Ecum. Vat. II, Const. dogm. *Lumen Gentium*, sobre l'Església, 25.

⁸³ Cf. St. Agustí, *De civitate Dei*, 20: CCL 47, 22; St. Tomàs d'Aquino, *Summa Theologiae*, II-II, q. 6, a. 5.

⁸⁴ Cf. Congregació per a la doctrina de la fe, Decl. *Iura et bona*, sobre l'eutanàsia (5 maig 1980), I: AAS 72 (1980), 545; *Catecisme de l'Església Catòlica*, 2281-2283.

⁸⁵ *Epistula* 204, 5: CSEL 57, 320.

⁸⁶ Cf. Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 18.

⁸⁷ Cf. Carta ap. *Salvifici doloris* (11 febrer 1984), 14-24: AAS 76 (1984), 214-234.

⁸⁸ Cf. Carta enc. *Centesimus annus* (1 maig 1991), 46: AAS 83 (1991), 850; Pius XII, Radiomissatge de Nadal (24 desembre 1944): AAS 37 (1945), 10-20.

⁸⁹ Cf. Carta enc. *Veritatis splendor* (6 agost 1993), 97 i 99: AAS 85 (1993), 1209-1211.

⁹⁰ Cf. Congregació per a la doctrina de la fe, Instr. *Donum vitae*, sobre el respecte de la vida humana naixent i la dignitat de la procreació (22 febrer 1987), III: AAS 80 (1988), 98.

⁹¹ Cf. Conc. Ecum. Vat. II, Decl. *Dignitatis humanae*, sobre la llibertat religiosa, 7.

⁹² Cf. St. Tomàs d'Aquino, *Summa Theologiae*, I-II, q. 96, a. 2.

⁹³ Cf. Conc. Ecum. Vat. II, Decl. *Dignitatis humanae*, sobre la llibertat religiosa, 7.

⁹⁴ Cf. Carta enc. *Pacem in terris* (11 abril 1963), II: AAS 55 (1963), 273-274; la cita interna és presa del Radiomissatge de Pentecostès 1941 (1 juny 1941) de Pius XII: AAS 33 (1941), 200. Sobre aquest tema l'Enciclica fa referència en nota a: Pius XI, Carta enc. *Mit brennender Sorge* (14 març 1937): AAS 29 (1937), 159; Carta enc. *Divini Redemptoris* (19 març 1937), III: AAS 29 (1937), 79; Pius XII, Radiomissatge de Nadal (24 desembre 1942): AAS 35 (1943), 9-24.

⁹⁵ Carta enc. *Pacem in terris* (11 abril 1963), I, c., 271.

⁹⁶ *Summa Theologiae*, I-II, q. 93, a. 3, ad 2um.

⁹⁷ *Ibid.*, I-II, q. 95, a. 2. St. Tomàs cita St. Agustí: «Non videtur esse lex, quae iusta non fuerit», *De libero arbitrio*, I, 5, 11: PL 32, 1227.

⁹⁸ Cf. Congregació per a la doctrina de la fe, *Declaració sobre l'avortament procurat* (18 novembre 1974), 22: AAS 66 (1974), 744.

⁹⁹ Cf. *Catecisme de l'Església Catòlica*, 1753-1755; Carta enc. *Veritatis splendor* (6 agost 1993), 81-82: AAS 85 (1993), 1198-1199.

¹⁰⁰ Cf. *In Iohannis Evangelium Tractatus*, 41, 10: CCL 36, 363; cf. Carta enc. *Veritatis splendor* (6 agost 1993), 13: AAS 85 (1993), 1144.

¹⁰¹ Cf. Exhort. ap. *Evangelii nuntiandi* (8 desembre 1975), 14: AAS 68 (1976), 13.

¹⁰² Cf. *Missal romà*, Oració del celebrant abans de la comunió.

¹⁰³ Cf. St. Ireneu: «Omnem novitatem attulit, semetipsum afferens, qui fuerat annuntiatus», *Contra les heretgies*, IV, 34, 1: *SCh* 100/2, 846-847.

¹⁰⁴ Cf. St. Tomàs d'Aquino: «Peccator inveterascit, recedens a novitate Christi», *In Psalmos Davidis lectura*, 6, 5.

¹⁰⁵ *Sobre les benaurances*, Sermó VII: PG 44, 1280.

¹⁰⁶ Cf. Carta enc. *Veritatis splendor* (6 agost 1993), 116: AAS 85 (1993), 1224.

¹⁰⁷ Cf. Carta enc. *Centesimus annus* (1 maig 1991), 37: AAS 83 (1991), 840.

¹⁰⁸ Cf. Missatge en ocasió del Nadal de 1967: AAS 60 (1968), 40.

¹⁰⁹ Cf. Pseudo-Dionís Areopagita, *Sobre els noms divins*, 6, 1-3: PG 3, 856-857.

¹¹⁰ Pau VI, *Pensament sobre la mort*, Institut Pau VI, Brescia 1988, 24.

¹¹¹ Homilia per a la beatificació d'Isidor Bakanja, Elisabetta Canori Mora i Gianna Beretta Molla (24 abril 1994): *L'Osservatore Romano*, 25-26 abril 1994, p. 5.

¹¹² *Ibid.*.

¹¹³ *Homilies sobre Mateu*, L, 3: PG 58, 508.

¹¹⁴ *Catecisme de l'Església Catòlica*, 2372.

¹¹⁵ Discurs a la IV Conferència General de l'Episcopat Llatinoamericà a Santo Domingo (12 octubre 1992), 15: AAS 85 (1993), 819.

¹¹⁶ Cf. Decret *Unitatis redintegratio*, sobre l'ecumenisme, 12; Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 90.

¹¹⁷ Exhort. ap. *Familiaris consortio* (22 novembre 1981), 17: AAS 74 (1982), 100.

¹¹⁸ Cf. Conc. Ecum. Vat. II, Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 50.

¹¹⁹ Carta enc. *Centesimus annus* (1 maig 1991), 39: AAS 83 (1991), 842.

¹²⁰ Discurs als participants en el VII Simposi de bisbes europeus sobre el tema «Les actituds contemporànies davant el naixement la mort: un repte per a l'evangelització» (17 octubre 1989), 5: *Insegnamenti* XII, 2 (1989), 945. La tradició bíblica presenta els fills precismat com un do de Déu (cf. Sl 127/126, 3); i com un signe de la seva benedicció a l'home que avança pels camins del Senyor (cf. Sl 128/127, 3-4).

¹²¹ Carta enc. *Sollicitudo rei socialis* (30 desembre 1987), 38: AAS 80 (1988), 565-566.

¹²² Exhort. ap. *Familiaris consortio* (22 novembre 1981), 86: AAS 74 (1982), 188.

¹²³ Pau VI, Exhort. ap. *Evangelii nuntiandi* (8 desembre 1975), 18: AAS 68 (1976), 17.

¹²⁴ Cf. *Ibid.*, 20, I, c., 18.

¹²⁵ Cf. Conc. Ecum. Vat. II, Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 24.

¹²⁶ Cf. Carta enc. *Centesimus annus* (1 maig 1991), 17: AAS 83 (1991), 814; Carta enc. *Veritatis splendor* (6 agost 1993), 95-101: AAS 85 (1993), 1208-1213.

¹²⁷ Carta enc. *Centesimus annus* (1 maig 1991), 24: AAS 83 (1991), 822.

¹²⁸ Exhort. ap. *Familiaris consortio* (22 novembre 1981), 37: AAS 74 (1982), 128.

¹²⁹ Carta amb què s'institueix la Diada mundial del malalt (13 maig 1992), 2: *Insegnamenti* XV, 1 (1992), 1440.

¹³⁰ Cf. Conc. Ecum. Vat. II, Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 35; Pau VI, Carta enc. *Populorum progressio* (26 març 19